PRIAPEIA,

SIVE

DIVERSORVM

POETARVM

IN

PRIAPVM LVSVS.

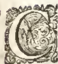
Cum

Integris Iosephi Scaligeri, Gaſparis Scioppii, & Friderici Lindenbrogii, Commentariis; Aliorumque Notis.

Acceſſit Pervigilium Veneris, Cupido Cruci-affixus, & alia quæ verſa p. exhibet.

1 DIVERSORVM POETARVM IN 2 PRIAPVM LVSVS.

Ad Lectorem.

3 *Carminis incompti* [4] *lusus lecture procaces,*
Conveniens Latio [5] *pone supercilium.*
[6] *Non Soror hoc habitat Phœbi, non Vesta sacello,*
Nec quæ [7] *de patrio vertice nata Dea est:*

[8] *Sed*

1. DIVERSORUM POETARUM] Scripserunt hujus argumenti poëmatia plures veterum, Catullus, Tibullus, Ovidius, Petronius Arbiter, alii. Itaque ex eorum epigrammatis totus hic liber concinnatus est, & conflatus ab eo qui epigramma illud libro præposuit, *Carmine incompti*, &c. Et *Ludens hæc ego*, &c. Nam ne adscriberent hæc Partheniæ nostro, poterat eos monere os hominis probum, vita pudica, integri mores. Sanè Petronium hujusce argumenti & nominis quædam lusisse auctor Sidonius:

Et te Massiliensium per hortos
Sacri stipitu, Arbiter colonum
Hellespontiaco parem Priapo.

Quidam etiam ex Græcis libros singulares ejusdem materiæ scripsere. Inter quos maximi nominis Euphronius poëta. Strabo, quum de urbe Orneis scriberet, ait templum Priapi in ea fuisse, *ἀφ' ἧς*, inquit, *καὶ ὁ τὰ πριάπεια ποιήσας Εὐφρόνιος ὀρνεάτην καλεῖ τὸν θεόν. Ioseph. Scaliger.* Vid. Politian. Miscell. c. LIX, Florid. Sabin. Variar. adnot. c. VI, Pium annot. post. c. XLI; Barthium lib. XXIV Adv. c. VIII. *Gabbema.* Quòd autem Virgilio à quibusdam tribuantur, male id fieri existimo, & Iovem lapidem jurare ausim, nullum horum à Virgilio factum fuisse: quod & Doctis placere video. Mihi vero simile fit, in horto Mecænatis sacellum Priapo dicatum fuisse, & ex iis Poëtis, qui ad Mecænatem suum cottidie visebant, unumquemque versiculos aliquot jocosos in sacelli parietibus notasse, quod heic confirmari videtur Carm. I, XLI, & XLIV. Ad eorum imitationem, posteriores, Petronium, Martialem, alios multa lusisse crediderim, quo demum ab eo, qui carmen ad Lectorem præposuit, in unum libellum congesta sunt. Argumentum hujus libelli varium est: modò enim vel poëta, vel puella aliqua, vel viator vel villicus Priapum adloquitur. Interdum imò sæpius Priapus furibus masculini & fœminini sexus stuprum suadet vel minatur; sortem suam miseretur, de tentigine sua, de furibus, de puellis lascivis super inguina Priapi de nocte molentibus conqueri, & alia plurima, quæ hic recensere infinitum fit, & à lectore nullo negocio, intelligi facilè poterunt. *Gaspar Scioppius.*

2. IN PRIAPUM] Quis qualis hic fuerit, tradidit suprà in Satyrico p. 483, 84. *Gabbema* ex Scioppio.

3. *Car-*

[8] *Sed ruber hortorum custos [9] membrosior æquo,*
Qui tectum nullis vestibus inguen habet.
Aut igitur tunicam parti prætende [10] tegendæ,
Aut quibus hanc oculis adspicis, ista lege.

3. *Carminis incompti*] Hinc Auson. accepit illud prooemium:

Carminis incompti tenuem lecture libellum.

Pone supercilium. Scaliger. *incompti.* Scripti nimirum, ut Carmin. seq. ait, non nimiùm laboriosè: & inornati nec exactè satis. *Comere* enim est *ornare.* Auson.

Come serenatam duplici diademate frontem. Idem:

Tu quoque qui Latium lecto sermone Terenti

Comis, & adstricto percurris pulpita socco. Ga. Scioppius.

4. *Lusus*] *Ludere* dicitur in re, ad quam efficiendam & impetrandam non magno labore usus est, ut Carm. seq. *Ludens scripsi.* & hoc in vulgus etiam notum est, nec pueri ignorant, nisi qui nondum ære lavantur. *Sciopp.*

5. *pone supercilium*] *Ponere supercilium*, sive, ut Horatius fabulatur, *demere supercilio nubem*, est *frontem exporrigere*, nec austero vultu sive matutina & Catoniana fronte jocos alterius suscipere. tristem enim animum præportare videntur, & severum, quibus frons corrugata & supercilium conductum. Sic vetus Poeta in Catalectis à Iosepho Scaligero Criticorum patre vulgatis:

Esse tibi videor demens, quòd carmina nolim

Scribere patricio digna supercilio.

Senatoribus austeritatem convenire scilicet. Cæterùm quo animo Latio convenire heic dicatur, nullus adhuc dispicio, & aliorum esto arbitrari. *Sciopp. Supercilium* notat gravitatem. Martial. lib. I Ep. IV. Valer. Maxim. lib. VI, c. III. *Horridum quoque C. Sulpitii Galli maritale supercilium.* S. A. Gabbema.

6. *Non fecor*] Tres Deas commemorat, quibus virginitas perpes nullius gnara mariti; Dianam, Vestam, Minervam. *Scioppius.*

7. *de patrio*] *De* pro *ex.* Sic Tibullus l. I El. I.

— De facili composuit que luto.

Et infrà: *Quæ puto de quæstu libera facta tuo est.* Propertius l. 2 El. 24.

Iam tibi de timidis iste protervus erit,

id est, ex timidorum numero. Tertullianus (ut & hunc ad partem venire patiamur) de Præscriptionibus: *Et ipse* (inquit) *Christi traditor de Apostolis fuit.* sic etiam Carm. 31.

Exire ut ipsa de tuo queas c. & 42.

De cera facili dat tibi poma deus.

Sciopp.

8. *Sed ruber*] Priapum rubrum dici primulùm putabam, quòd verpâ esset & glande ex tentigine assidua nudata. Sed muto nunc, & probo Priapum rubram integrum fuisse, infrà c. 25.

Qui quondam ruber & valens solebam

Fures cædere quamlibet valentes.

Et Tibullus:

Sules sacrum revincte pampinâ caput

Ruber sedere rubente fascino. Sciopp. *Ruber* dicitur propter fascinum rubrum. Catullus: *Sedet revinctus caput rubenti* &c. & alibi in Priapeis,

Rubro Priape furibus minare mutinô.

Horat. lib. I Sat. VIII.

Obscœnoque ruber porrectus ab inguine palus. Frid. Lindenbrogius.

9. *membrosior æquo*] Infr. c. LXXIX fascinosum eumdem vocat, ob vasorum luculentitatem. *Gabbema.* Lucret.

At qui obitum lamentetur miser amplius æquô.

Horatius: *— ubi plenius æquô*

Laudat. —. Ga. Scioppius.

10. *tegendæ*] Cur hic *pudendæ* malim,

CARMEN. I.

AD PRIAPVM.

Ludens hæc ego [1] *teste te, Priape,*
Horto carmina digna, [2] *non libello,*
Scripsi [3] *non nimium laboriose.*
Nec Musas tamen, ut solent Poëtæ,
Ad [4] *non virgineum locum vocavi.*

Nam

sim, occidit caussa. *Ga. Scioppius.*

1. *teste te*] id est, spectatore. *Testis* enim κατ' ἐξοχὴν dicitur oculatus, qui in re præsente adfuit. Nam, ut ait Plaut. Trucul. act. 2, sc. 6.

Pluris est oculatus testis unus, quàm auriti decem.
Qui audiunt, audita dicunt. qui vident, planè sciunt.

Sic Seneca Thebaide, ubi loquitur Iocasta, bellum inter filios compositura:

— fervidos juvenes anus
Tenebo, nullum teste me fiet nefas:
Aut si quod & me teste committi potest,
Non fiet unum. —

Sic Plautus Pœnul. sc. 3 in f. act. 3. *testem esse*, pro *inspectare.*

— evocemus huc Agorastoclem,
Vt ipse testis sit tibi certissimus.

Hoc ipsum interpretatur:

Vt tute inspectes aurum lenoni dari.

Sic infrà: *Magnis testibûs ista res agetur.* Carm. 14. *Scioppius.*

2. *non libello*] Libellum hîc accipio pro taberna libraria, ad quam sermonem cædundorum gratiâ honestiores confluebant, sicut ad tonstrinas viliores. Vide Scaligerum ad versum illum Catulli:

Te quæsivimus in minore campo,
Te in circo, te in omnibus libellis.

Ait ergo, carmina sua, utpote rudia & nondum exacta, adde etiam lascivijscula non tam in librarias officinas ad reliquorum erudita scripta, quàm in hortum, qui locus Veneri sacer & Priapo minorum gentium deo, amandanda. *Sciopp.*

3. *non nimium*] Ironiæ speciem habet. vult enim dicere, nullo sibi hæc labore Carmina constitisse. Sic Catull.

Cæsar, non cupio nimiùm tibi velle placere,
Nec scire utrum sis albus an ater homo.

Idem:

Salve nec nimio puella nasô.

Ita enim legendum ibi cum Scaligero Iovem lapidem jurare sum paratus, quicquid alii dicant non minimi homines nasi, qui quod sibi vitii est, id puellæ etiam Catullianæ inesse volunt, eique de suo & ex abundanti liberalissimâ causa condonare. Sed assis eos non facio, & cum nasò suo malam rem habere porrò jubeo. Satìs enim acceptum mihi atque persuasum est, puéllam à naso non opipare, imo ne ad pauperiem quidem vitandam, instructam fuisse, quippe de qua alibi scribat:

Ista turpiculo puella nasô. Sic censeo. Sic etiam Carm. 49.

Non nimium casti carmina plena joci.

Idem.

4. *Horto carmina — scripsi— Nec Musas— Ad non virgineum locum vocavi*] *Hortis* præficiebatur Priapus. Vnde & *hortus non virgineus locus* dicitur, & horti vocabula paullò improbiora fiunt, propter ejus Deos tutelares,

Venerem

Nam [1] sensus mihi [2] corque defuisset,
Castas Pieridum chorum sorores
Ausо ducere [3] mentulam ad Priapi.
[4] Ergo quidquid id est, quod otiosus
Templi parietibus tui [5] notavi,
In partem accipias bonam rogamus.

II. PRIAPVS.

[6] O Bscure poteram tibi dicere, [7] da mihi, quod tu
Des licet assidue, [8] nil tamen inde perit.

Da

Venerem, inquam, & Priapum. Hinc Carm. 4 hortus obscœnum est, cùm dicit Priapus:

Quod meus hortus *habet sumas impunè licebit,*
Si dederis nobis, quod tuus hortus habet.

Eadem nequitia *hortum* Plautus naturam muliebrem vocat, ut à Lipsio observatum est. Et ideo Priapus *hortorum* custos. Carm. ad Lectorem:

Sed ruber hortorum *custos membrosior æquò.*

Si quis provectus audaciæ scribere hodie non dubitet, *hortos locos esse non virgineos*, næ faxim pereat ille probè & pugnam cum virginibus nostratibus cernat non bonam: quæ omnibus cæteris locis indelectatæ & nauseantes ad solos hortos usquè convolant. quippe in quibus non cruentos, non deformes Priapos, sed verò formosissimos & nihilô deteriùs mutoniatos juvenes reperire sperant. *Ga. Scioppius.*

1. *sensus*] Sic Propert.

Hic primum vidit sine sensu vivere amantem. Idem.

2. *corque defuisset*] id est, omni ratione orbatus, & modo non furiosus fuissem. Sic Ausonius:

Qui reminisco putat se dicere posse Latinè,
Hic ubi CO scriptum est, faceret COR, si cor haberet.

Cor enim pro sinceritate rationis & intellectu utuntur. Vt Furius Bibaculus: *En cor Zenodoti, en jecur Cratetis!* Propert. lib. 2 Eleg. 9 de eo, qui Amorem pinxit:

Idem non frustra ventosas addidit alas,
Fecit & humano corde *volare deum.*

Id est, admodum cordatè finxit Cupidinem volare. *Id.*

3. *mentulam*] *Mentula*, virga virilis. Martin. in Lexic. Philol. deduci à *μηνυτὴς*, indicator, index, quòd sit sexus nota. nisi à Germanico *Mam*, vir, quasi *Mamheyt*, ut opinatur Goropius. Ita & Germanis, *Mannligheyt*, & Græcis *ἀνδρεία*, & *ἀνδρείας μόριον*. *Io. Weitzius.*

4. *Ergo quicquid id est*] Sic Catull.
Quare habe tibi quicquid hoc libelli est. Scioppius.

5. *notavi*] *Notare* pro *inscribere*: id verò non chartæ solùm, sed animo quoque notandum. Haut absimiliter Virg. Eclog. 5.

Imò hæc in viridi nuper quæ cortice fagi
Carmina descripsi, & modulans alterna notavi. Idem.

6. *Obscure*] Est Ovidii hoc Epigramma, ut ex Seneca colligimus, qui illum versiculum ex eo citat:

Dum timet alterius vulnus inepta loci. I. Scaliger.

7. *da mihi*] *Dare* in obscœnis est, ut loquitur Petronius, *facere quod de-*
dat

Da mihi quod cupies [1] frustra dare forsitan [2] olim,
Cum tenet [3] obsessas [4] invida barba genas,
Quodque Iovi dederat, [5] qui raptus ab alite sacra,
[6] Miscet amatori pocula grata suo:
Quod virgo prima cupido dat nocte marito,
Dum timet alterius vulnus inepta [7] loci.
Simplicius multo est, da pædicare [8] Latine
Dicere, [9] quid faciam? [10] crassa Minerva mea est.

III. AD

Stat distenta libido. sive, ut idem ait, *plenum & voluptabilem coitum concedere.* Infrà Carm. 50.

Et nec dat mihi, nec negat daturam.

Ga. Scioppius.

8. *nil tamen inde perit*] Non si vel Marrucinus Asinius furtorum insignis ipsus in re præsenti adesset. *G. Scioppius.*

1. *frustra dare*] Præter vulgarem interpretationem τὸ *frustra* pro *gratis* accipere possumus. quod ego tamen sciolo cuidam probare adhuc non potui. quin imò operam navasse sibi videbatur, si, quòd quem *frustra docuisse* dixeram, ea me re derideret. Sed quid mirum in homine, qui fontes linguæ Latinæ, id est, Plauti delicias non degustavit? Plautus ergo Menæch. audiatur. *Frustra*, inquit, *meretrix, me ductare non potes.* innuit, eum nisi à donis instructum ipsius quidem causâ fore exclusissimum. *Scioppius.*

2. *olim*] de futuro. Horat.

Non si malè nunc & olim sic erit.

Sciopp.

3. *obsessas*] Notandum *obsessæ genæ*, id est, hirsutæ. Nisi fortasse legendum sit, *obsertas* pro obsitas ab obserendo. Sicut Tibull. *Stipitem desertum in agris* dicit, id est, defixum, à deserendo, quod est, inserendo *obserere*, utitur Attius apud Nonium in Seges: *Quod beneficium haut in sterili segete te obsesse intelligis*, id est, *obseruisse*. Vbi *serere beneficium* dicit. *Idem.*

4. *invida*] Quòd illum lævorem invidere quasi pueris vel ephebis videatur. *Scioppius.* Malim *ninguida*. infrà: *canis cùm barba caput albicet capillis.* Fr. Lindenbrog.

5. *qui raptus*] Ganymedes puer ab aquila, sive Iove in aquilam converso in cœlum raptus, ut illi in deliciis & à poculis esset. *Scioppius.*

6. *Miscet amatori pocula*] *Miscere pocula*, est, *esse alicui a poculis*, sive fundum aut pocillatorem. *Sciopp.*

7. *loci*] Isthunc locum Murrhedius Rhetor loco inlustrat insigni apud Senec. Patr. lib. 1 Contr. 11. *Novimus*, inquit, *istam maritorum abstinentiam, qui etiamsi primam Virginibus timidis remisere noctem, vicinis tamen locis ludunt.* Est hæc Martial. sententia lib. 11 Ep. LXXIX.

Pædicare semel cupido dabit illa marito,
Dum metuit teli vulnera prima novi.

E libero illud mutuatus est carmine. Sic & Quintus Serenus:

Obscœnos si penè locos nova vulnera carpent.

pro fœmineo utero sæpius apud Lucret. est etiam *locus*. Gonsalius. Sensum ita quoque expressit Plaut. Casin.

Illa haud verbum fecit, & sepit veste id, qui estis.
Vbi illum saltum video obseptum, rogo, ut altero sinat ire. I. Scaliger.

8. *Latine*] Legendum puto: *Latinè dicere*, id est, Latino sermone. Porrò Latinè loqui dicuntur etiam, qui

III. AD PRIAPVM.

[1] *Obscænis [2] rigido deo [3] tabellas*
Ducens [4] ex Elephantidos libellis
Dat donum Lalage, rogatque tentes,
[5] *Si pictas opus edat ad figuras.*

IV. DE

unamquamque rem libertate Stoica, ut testatur Cicero, non per ambages & circuitionem, sed suo nomine simpliciter appellare consueverunt. Martial.

Absolvis lepidos nimirum Auguste libellos,
Qui scis Romana simplicitate loqui.
Ga. Scioppius.

9. *quid faciam?*] Τί ποιῆσω; ἄγροικος, καὶ ἄμουσος εἰμι. Aristoph. Ἀγροικός εἰμι τὴν σκάφην, σκάφην λέγω. Vnde jocus maximi Principis, Philippi Macedonis. Quum ii, qui prodiderant Olynthum Philippo, conquestum & expostulatum ad ipsum venissent, quòd injuriosè nimis vocarentur proditores ab aliis Macedonibus: οἱ Μακεδόνες, inquit, ἀμαθεῖς, καὶ ἀγροικοί εἰσι τὴν σκάφην, σκάφην λέγουσι. *I. Scaliger.*

10. *crassa Minerva mea est*] Solent textoriis & similibus vocabulis uti scriptores, si quando de contexenda oratione loquuntur. Vt, *deducere versus*, &c. Sic Cicer. *orationem crassō filō scriptam* ait. *Ga. Scioppius.*

1. *Obscænis*] Elephantis puella Græca σχήματα συνουσιῶν *varios coëundi modos* scripserat. Ex hujus ergo libris ductas picturas Lalage Priapi sacerdos suspendit, rogans, ut stuprare velit & tentare, an omnes istos pictos coëundi modos fideliter imitari possit. Hic sensus est carminis; aliud qui dicunt, campas loquuntur. *Sciopp.*

2. *rigido deo*] i. e. Priapo, ob adsiduam tentiginem sic etiam carm. 45.
Cum quendam rigidus deus videret.
Idem.

3. *tabellas*] Sic in veteri Epigrammate:

Inque modos omnes dulces imitata tabellas
Transeat, & lecto pendeat illa meo.
I. Scaliger.

4. *ex Elephantidos libellis*] Mart. lib. XII Ep. XLIII.

Quales nec Didymæ sciunt puellæ,
Nec molles Elephantidos libelli,
Sunt illic Veneris novem figuræ.

Vbi novem illæ figuræ sunt, de quibus Philænis librum conscripsit. Infrà:

Tot figuras, quot Philænis enarrat.

Ex Elephantidos libellis Tiberius, qui libidinosissimus fuit, figuras depingi curavit, quibus cubiculum instruxit: ne cui in opera edenda, ut Suetonius de eo loquitur, exemplar imparatæ scenæ deesset. *Fr. Lindenbrog.*

5. *Si pictas*] id est, an possit opus edere ad figuras, seu, omnes istos coëundi modos exprimere. *Si* pro *an.* Propert. lib. 2 Eleg. 20.

Manè erat, & volui si sola quiesceret illa
Visere, at in lecto Cynthia sola fuit.

Sallust. Iugurth. de Vacca: *Simul tentandi gratia si paterentur.*
Terent. Eunuch.

Itque ad eum visum, si domi est.

Lib. 2 Eleg. 2.

Quærebam, sicca si posset piscis arena
Vivere? —. Et in Iure nostro sæpius ut l. 3 § 1 D. de Collat. bon. l. 3 C. Commun. de legat. l. 10 C. de Adopt. l. 13 C. de Vsufr. leg. & aliàs sæpe. *Sciopp.*

1. *dixisse*

IV. DE PRIAPO.

Qvam puero legem fertur [1] dixisse Priapus,
Versibus hic infra scripta duobus erit:
[2] Quod meus hortus habet, sumas impune licebit;
Si dederis nobis quod tuus hortus habet.

V. PRIAPVS.

[3] Qvod sim ligneus, ut vides, Priapus,
Et falx lignea, ligneusque penis;

[1] *Pren-*

1. *dixisse*] *Dicere legem alicui*, Livius & Ovidius. *Dicere* enim pro edicere & imperare usurpatur. Vegetius: *Multa sunt dicenda atque observanda pugnantibus.* Idem: *quocumque enim hac fieri dixerit ductor.* Hinc *dicta ducum* pro *jussis*, teste Varrone. Furius:

Nomine quemque ciet, dictorum tempus adesse. Ga. Scioppius.

2. *Quod meus hortus*] Κῆπος pro obscœna mulierum parte apud Diogenem. quod & adnotat Victorius. Hic verò pro puerili. Hesychius quoque: κῆπος, τὸ ἐφήβειον γυναικεῖον. & potest illud proverbiale huc alludere: γλυκεῖ ὀπώρα, φύλακος ἐκλελοιπότος. Aristophanes quoque πεδίε nomine:

— — νὴ δί' ὦ Βοιωτία
Καλόν γ' ἔχουσα τὸ πεδίον. λα. καὶ νὴ Δία
Κομψότατά γε τὰς βλεχῶνι παρατετιλμένα.

Vbi simul adlusum ad pulegium, quo abundabant Bœotii: & ad ipsos quoque Bœotios qui hortorum culturæ valde dediti erant. Euripides quoque Cyclope λειμῶνα vocat:

Ἴν' ἐστὶ τουτί τ' ὀρθὸν ἐξανιστάναι.
Μαστῶν τε δραγμοῖς, καὶ παρεσκευασμένου
Ψαῦσαι χεροῖν λειμῶνος. — Scaliger. Imitatum in Epigr. veteri:

Quod meus hortus habet gratanti suscipe mente:
Sic frueris lætus quod tuus hortus habet.

Quemadmodum hic *hortus*, sic etiam apud Græcos κῆπος usurpatur. Hesychius: κῆπος, γυναικὸς αἰδοῖον. Latinè ad verbum *saltus*. Plaut. Casinâ:

— *Tegit veste id*, &c. *Fr. Lindenbrog.*

3. *Quòd sim*] *Quòd* pro *quamvis*. Sic Ovid.

Illa quòd est virgo, quòd tela Cupidinis odit,
Multa dedit multis vulnera, multa dabit.

Ita etiam Plautus Asin. Aulul. & Milite usurpat, ut princeps docuit elegantissimus omnium Muretus in enarratione Epigramm. Catulli in Furium. Nec aliter Terentius Eunuch.

Quòd dices mihi, iter hàc habui, alium quærebam, peristi.

Sic Propert. lib. 2 Eleg. 17.

Tu quoque quòd pleno fastus assumis amore
Credule, nulla diu femina pondus habet.

Idem lib. 3 Eleg. 1.

Quòd non Tanariis domus est mihi fulta columnis, &c.
At Musæ comites. Scioppius.

[1] Prendam te tamen, & [2] tenebo prensam :
[3] Totamque hanc [4] sine fraude, quantacunque est ,
[5] Tormento citharaque [6] tensiorem ,
Ad costam tibi septimam [7] recondam.

VI. PRIAPVS.

C*Vm loquor, una mihi peccatur litera, nam præ ,*
[8] Pæ, dico semper, [9] blæsaque lingua mea est.

VII.

1. *Prendam*] pro *prehendam* & apprehendam ac retinebo te. *Ga. Scioppius.*

2. *tenebo*] *Tenere* amatorium. puellam ad lubitum suum pararam habere:

Hanc tamen in nullos tenui malè languidus usus.

Tibull. lib. 1.

Sæpe aliam tenui, sed jam cùm gaudia adirem
Admonuit Domina deseruitque Venus. S. A. Gabbema.

3. *Totamque hanc*] Quam manu tenebat. *Scioppius.*

4. *sine fraude*] Pro *profectò.* Sciopp

5. *Tormentho citharaque*] *Tormentum*, est funis tensus, ut in Ergatarum suculis & aliis ejusceemodi, quin simpliciter funis. Nam *funem torquere*, est σχοῖνον πλέκειν. Propertius:

Dignior obliquo funem qui torqueat Ocnô.

Tormentum itaque funis. Et rectè in Apuleio: *Capillus ipse, quem ipsi aperto mendaciô ad lenocinium decoris promissum dixere, vides quàm non sit amœnus, ac delicatus, horrore impexus atque impeditus, stuppeo tormento assimilis,* &c Neque quicquam mutandum. Sed pro eo, quod hodie legitur, *honore implexus*, lego, *horrore impexus.* & sanè verum est. *I. Scaliger.*

6. *tensiorem*] Observa, *tendere esse* in obscœnis pro tentigine adfici, & habere supinum *tentus* vel *tensus.* Vnde *mentula tenta* inf. (sic *distentare* etiam), Carm. 19, 33, & 75, quæ hic tensa dicitur. Sic *tersa* & *terta* galea inf. Carm. 69 de Achill.

Ille Pelethromam ——
—— citharâ tensior ipse sua,

Tensus ergo est, qui tentigine rumpitur. infr. Carm. 26 *tentum* vocat. de puella quæ Priapum orat:

Tenta ut ad exemplum sit sua turba dei. Scioppius.

7. *recondam*] *Condere* in hoc significatu admodum propriè accipitur. Sic Plaut. Trucul. ubi meretrix quæ se ex militis complexu gravidam repetisse ait:

Qui me interfecisti pene & vitâ & lumine,
Quique vim magnam doloris per voluptatem tuam
Condidisti in corpus etiam quo nunc, morbo misera sum.

Aliàs *recondere* accipitur etiam pro *effundere.* contrarium τῷ Condere. Propert. lib. 2 Eleg. 21.

Cùm subitò Triton ore recondit aquam,

Sic idem sub finem Eleg. 20 lib. eod.

Sic ego tam sanctè custode recludor amoris.

id est, excludor à Cynthia, quæ amorem tam sanctè colit. Vide etiam Huberti Giphanii Iurisconsultorum nostra memoriâ facilè principis Indicem Lucret. in Reparcunt. *Sciopp.*

8. *Pæ, dico*] Dicturus *prædico*, semper balbutiens videlicet, soleo *pædico* dicere. *Pædicare* autem est puero hillas cædere, sive, constuprare. *Idem.*

9. *blæsa-*

VII. PRIAPVS.

Matronæ procul hinc abite castæ:
Turpe est vos legere impudica verba.
[1] *Non assis faciunt:* [2] *euntque recta:*
Nimirum sapiunt, videntque magnam
Matronæ quoque mentulam [3] *libenter.*

VIII. PRIAPVS.

[4] *Cur obscæna mihi* [5] *pars sit* [6] *sine veste, requiris.*
Quæro, tegat nullus cur sua signa deus?
Fulmen habet [7] *mundi dominus, tenet illud aperte:*
Nec datur [8] *æquoreo fuscina tecta deo.*

Nec

9. *blæsaque*] Ovid. quoque *blæsam linguam* dixit. Cæterum quòd quidam inter *blæsum* & *balbum* distinguere volunt, ne illi balbutiunt & frustra sunt. Quam enim hic *linguam blæsam* dicit, quæ sc. literam R pronunciare nequit, Cic. *balbam* vocat, de Oratore: Demosthenes ita balbus fuit, ut Rhetoricæ primam literam non posset dicere. *Ga. Scioppius.*

1. *non assis faciunt*] Catull.

Non assis facis obsitum, lupanar. iter.
Rumoresque senum severiorum
Omnes unius æstimemus assis.

Plaut. in Capt. *Neque ridiculos jam teruncii faciunt.* Sciopp. & Gabbema.

2. *euntque recta*] Id est, rectà accedunt, nec avertuntur matronæ istæ, ut pudicas decebat. *G. Scioppius.*

3. *libenter*] Cum appetitu, ut loquuntur, & voluptate. Cic. 2 de Finibus: *Et tamen non negat* libenter *nunquam cœnasse Gallonium: mentiretur enim.* Sciopplus.

4. *Cur obsc.*] Puto esse Ovid. *I. Scaliger.* Hoc Carmen Ovidii est, & vel eo nomine diligenter legendum, quòd uno quasi obrutu omnium ferè Deorum arma nobis exponit. Ead. sunt. infr. C. 19. *Sciopp.*

5. *pars*] Suprà p. 466. Sic & *membrum.* inf. C. 29, & 48. *Idem.*

6. *sine veste*] *Esse sine veste*, id est, *nudum.* Contrà apud Propert. *esse in tunica*, id est, *tunicatum.* Id.

7. *mundi dominus*] Id est, *Iupiter.* Sic Horat.

Terrarum dominos evehit ad deos. Id.

8. *æquoreo deo*] id est, *Neptuno.* Porrò fuscina est tridens Neptuni, hoc est, telum trisulcum piscatorium, quod fundô natantia capiat. hôc etiam retiarii in gladiatoriis ludis utebantur. Iuvenal.

Vicerat hoc monstrum tunicati fuscina Gracchi.

Sed de isto videnda Lipsii Saturnalia, quid Lipsii? imò Petri Fabri. Sed utrùm illius, an Fabri, quid ad me? Tam utitur bene, quàm sibi pararit Nostro Lipsius invidendus ævo, per quem non licet esse negligentem, ut in Taciti compilatione Chifletio & Mureto sese exhibuit. ne quid hic de versibus Ennianis apud Agellium lib. 12, c. 4 dicam: quos cùm ope complurium veterum librorum feliciter emendasset Gifanius, & Mureto Romam misisset, hic, qui cum Mureto præ-

Nec Mavors illum [1] per quem valet, [2] occulit ensem:
Nec latet in tepido Palladis hasta sinu.
Num pudet auratas Phœbum portare sagittas?
Clamve solet pharetram ferre Diana suam?
Num tegit Alcides nodosæ [3] robora clavæ?
Sub tunica virgam num [4] deus ales habet?
Quis Bacchum gracili [5] vestem prætendere [6] thyrso,
Quis te [7] celata cum face vidit Amor?
[8] *Nec mihi sit crimen, quod mentula semper [8] aperta est:*
Hoc mihi si telum desit, inermis ero.

IX.

præsens erat & epistolam Gifanii legebat, totam deinde istorum verborum emendationem, mutatis tamen, ut fures solent, poculorum ansis, cum pulvisculo sibi abstulit. adeo apud istos homines unaquæque res

Res fisci est, ubicumque natat. — Sed odorati sunt postea fraudem hanc viri docti, editis nimirum Mureti epistolis. En Lector imitare sis egregiam istam ad laudem grassandi viam. *Ga. Scioppius.*

1. *per quem valet*] *Valere* est *esse robustum, viribus firmum.* unde *valens* etiam in Priapeiis pro robusto, quem volgò fortem poëticè magis, quam oratoriè vocare solent. *Valentiorem nactus adversarium.* Plaut. quem Lucret. viribus editiorem vocat. *G. Scioppius.*

2. *occulit*] *Occultat.* Vtitur Cicero, & Plautus, eleganter de mulieribus, quæ vitia corporis fucô occulunt. Mostellariâ. *Scioppius.*

3. *robora clavæ*] Id est, *ipsam clavam.* Sic Lucret. *Robur saxi* ponit pro ipso saxo lib. 1.

Conveniebat enim fruges quoque sæpe minutas
Robore cùm saxi franguntur, mittere signum.
Sanguinis. — Et lib. 2.
Et validi silices ad duri robora ferri.

Vbi Lambinus, qui uno anno plùs auctoribus nocuit, quàm alii decenniò prodesse poterunt, putabat translationem esse ab inanimo ad aliud inanimum, cùm *robur* propriè de quercu dicatur. Acutè! quasi vero *robur* non potiùs de vi & duritia dicatur, sicut idem Lucret. *vim ignis*, seu *flammeam* vocat. Sed de acumine illius in Plautum dicendi locus erit. *Scipp.*

4. *deus ales*] Mercurius, quî pinnatus pingebatur. *Idem.*

5. *vestem prætendere*] Sic suprà ad lectorem:

Aut igitur tunicam parti prætende tegendæ. Idem.

6. *thyrsô*] *Thyrsus* hasta erat aculeata, hederis obtecta, quam in Orgiis, Bacchi sacris, quatiebant. *Id.*

7. *celata cum face*] Vide Lilium Gyraldum histor. Deorum syntagmate XIII, ubi ait Caunium Cupidinem vocatum ab æstu, qui fit ex amore; unde & illi ardentes faces attribuebant antiqui. Tibull. l. 2 El. 1.

Sanctè venis dapibus festis, sed pone sagittas,
Et procul ardentes hinc precor abde faces. Idem.

8. *Nec mihi sit crimen*] *Crimen esse alicui*, pro *vitio verti.* Sic Propert. lib. 2 Eleg. 19.

Iupiter adfectæ tandem miserere puellæ:
Tam formosa tuum mortua crimen erit.
Venit enim tempus, quo torridus æstuat aër,
Incipit & — fervere terra &c.

Et

IX. PRIAPVS.

[1] INsulsissima quid puella rides?
Non me [2] Praxiteles, Scopasve fecit:
Nec sum Phidiaca manu [3] politus:
Sed lignum [4] rude villicus dolavit:
[5] Et dixit mihi, tu Priapus esto.
Spectas me tamen & subinde rides.

Nimi-

Et pòst Eleg. 21.

Qui videt, is peccat, qui non & viderit, ergo
Non cupiet? facti crimina lumen habet? Ga. Scioppius.

9. *aperta*] *Apertas* pro *nudo*, ut hîc & Carm. 13, 38, 51. *Scioppius.*

1. *Insulsissima*] Insulsus hic pro eo, cui res quæpiam salsa & ridicula videtur, quæ tamen secus est. *Id.*

2. *Praxiteles*] Marmoris sculpendi insignis artifex. Scopas unus ex iis fuit, qui Mausoleum cælaverunt. Phidias in ebore scalpendo maximè claruit. *Scioppius.* Columella lib. x.

Non tibi Dædaliæ quærantur munera dextræ,
Nec Polycletea, nec Phragmonis, aut Ageladæ
Arte laboretur, sed truncum fortè dolatum
Arboris antiquæ numen venerare Ithyphalli. Lindenbrogius. *Praxitel.* ætate Pompei vixit. Plin. lib. XXXIII, c. IX. ejus Venus maximè celebratur: Plin. lib. VII, cap. XXXVIII. *Scopas.* Plin. lib. XXXVI, c. V. *Phidias.* Plin. lib. XXXVI, c. V: Valer. Max. lib. III, c. VII. *S. A. Gabbema.*

3. *politus*] *Polire* est statuariorum verbum, quando imaginem exegerunt, ut homini jam omnibus partibus æmula sit. ait ergo Priapus, se perfunctoriè & tralatitia diligentia dolatum, ut ligno, quàm homini similior sit. *Scioppius.*

4. *rude*] *Rudis* quoque est statuariorum verbum, & idem est, quod non politus. Ovid.

Nondum exacta satis, rudibusque simillima signis.

Vbi *signum* pro statua accipitur, quod & heic ἀντὶ τοῦ *lignum* libens admodum receperim & legerim:

Sed signum rude villicus dolavit.

Imago ergo vel simulacrum non edolatum, *rude* vocatur vel impolitum. aliud *exactum.* Cicer. *Forma ingenii admodum impolita & planè rudis.* Idem lib. 1 de Oratore: *Vis enim, ut mihi sæpe dixisti, quoniam quæ pueris aut adolescentulis nobis ex commentariolis nostris inchoata atque rudia exciderunt, vix hac ætate digna & hoc usu, quem ex caussis, quas diximus, tot tantisque consecuti sumus, aliquid iisdem de rebus politius à nobis perfectiusque proferri,* &c. Vbi perfectum inchoato, politum rudi opponit. *Sciopp.*

5. *Et dixit mihi*] Sic apud Horat. lib. 1 Sat 8 Priapus:

Olim truncus eram ficulnus, inutile lignum:
Cùm faber incertus, scamnum faceretne Priapum,
Maluit esse deum deus indè ego furum aviumque
Maxima formido. — Scioppius. *Et dixit mihi t. P. e.* Indicat ita impolitè fabricatum fuisse, ut necessum habuerit dicere, *Tu Priapus esto.* alioquin in ea caussa fuisse ut ignoraretur, Priapus ne esset, an putre & inutile lignum. Sic pictores rudi adhuc seculô,

Nimirum tibi falsa res videtur,
Adstans inguinibus [1] columna nostris.

X. PRIAPVS.

NE [2] *prensere cave: prenso nec fuste nocebo:*
Sæva nec incurva vulnera falce dabo.
Trajectus conto sic extendere [3] pedali:
Vt culum rugas non habuisse putes.

XI. PRIAPVS.

[4] Q*Vadam serior Hectoris [5] parente,*
Cumææ soror, ut puto, [6] Sibyllæ,
[7] *Æqualis tibi, quam domum revertens*

Theseus

seculô, & cùm nondum magna ista ars ad tantam excellentiam pervenisset, picturis subscribebant, hic homo, hic asinus. Ælianus Variarum lib.x,cap. x. Ὅτι ἐνηπείχετο ἡ γραφικὴ τέχνη, καὶ ἦν τρόπον τινὰ ἐν γάλαξι, καὶ ἐν σπαργάνοις, οὕτως ἄρα ἀτέχνως εἴκαζον τὰ ζῷα, ὥς τε ἐπιγράφειν αὐτοῖς τοὺς γραφέας, τοῦτο βοῦς, ἐκεῖνο ἵππος, τοῦτο δένδρον. *Fr. Lindenbrog.*

1. *columna*] Quam *columnam* dicat notum est; eamdem & *trabem* & *pyramidem* vocabant. *Pyramis* infr. c. lxiii. *Gabbema. Columna* pro *eo, quo viri sumus.* Catullus Ep. 28 trabem vocat:

O Memmi, bene me ac diu supinum
Tota ista trabe lentus irrumasti.

Horatius locô modò laudato palum vocat:

Obscenoque ruber porrectus ab inguine palus. Ga. Scioppius.

2. *prensere*] *prehendare* vel *deprehendare à me.* Quòd si enim apprehensus fueris, pœnas penitus dabis. nam hic contus sive hæc pertica ab inguine meo porrecta, — ita extendet, ut nunquam antè rugosum fuisse credere possis. Carm. 5 suprà:

Prendam te tamen & tenebo prensam.

G. Scioppius.

3. *pedali*] Infrà Carm. 37. Martialis *sesquipedalem* amat dicere:

Mentula cui nondum sesquipedalis erat.

Scioppius.

4. *Quadam serior*] *senior.* Claudicat versus. Puto ita restituendum: *Quadam serior*, ὀψιαιτέρα. Quod sanè placet. Ita enim interpolatum inveni in manuscripto quodam, quanquam malæ notæ libro. & Tibull. ita locutus est:

Vidi ego jam juvenem, premeret quem serior ætas,
Mærentem stultos præteriisse dies.

I. Scaliger.

5. *parente*] *Parens* pro *matre.* quamvis non ignorem Priamum Hectoris patrem cum Nestore collocari solere infrà Carmin. 57, & 77. hanc tamen cum tribus aniculis comparat, cum Hecuba, Sibylla, & Hecale. *Scipp.*

6. *Sibyllæ*] Deiphobes: cujus ætas in proverbium abiit. *Idem.*

7. *Æqualis tibi*] *æquales* ergo sunt, qui eadem ætate sunt. *tibi.* Hecalem anum adloquitur pauperculam, quæ Theseum adhuc adolescentem hospitiô suscepit. Hujus paupertatem Callimachus integro librô celebravit. *Id.*

8. rep-

Theseus [1] *repperit in rogo jacentem,*
[2] *Infirmo solet huc gradu venire:*
Rugosasque manus ad astra tollens,
[3] *Ne desit sibi mentulam rogare.*
Hesterna quoque luce, dum precatur,
Dentem [4] *de tribus exscreavit unum.*
Tolle, inquam, procul, ac jube latere
Scissa sub tunica, [5] *stolâque rufa,*
Vt semper solet, [6] *& timere lucem,*

Qui

1. *repperit*] Malè & insulsissimè Musisque adeo invitis & plorantibûs magistelli nostri *repperit* scribunt, versui consulentes scilicet. At ego Lucumones istos atque hominum vix nomine dignos malam rem habere & in Arcadiam ad consortes suos auritos amandandos censeo, & literas fœdis ungulis suis tractare veto: nisi si discere tandem velint, Præpositiones RE & PRO modò longas, modo breves esse. quod idem de adverbiis in E & O quibusvis censeo. qua de re consulendi præstantissimi Giphanii Index Lucretianus, & Iosephi Scaligeri ad Propertium notæ. *Ga. Scioppius.*

2. *Infirmo gradu*] quem Plautus testudineum & succretum cribro pollinariô vocat. *G. Scioppius.*

3. *Ne desit sibi*] Solet huc venire, & sublatis ad cœlum manibus mentulam rogare, ne sibi deesse velit. *Scioppius.*

4. *de tribus unum*] Sic Propert. de Parca loquens. *— de tribus una soror.* Sciopp.

5. *stolâque rufa*] Nota vetulam rufa stolâ indutam fuisse. quod ille, qui regnum inter Criticos obtinere putat, &

Quem penes arbitrium est & vis & norma loquendi.

in suis Collectis (illud, Electis inquam) non innuit. Sed vero simile fit, Petrum Fabrum memoriæ nostræ Cujacium nihil etiam ista de re in scriniis suis latitans servasse. *Stola rufa* matronarum. Sic Propertius:

Sen qua est plebeio, sive est sandycis amictu.

Scioppius. *Stola* matronarum tunica; propriè dicta, licèt apud Græcos, & barbaros pro communi veste, & maximè virili accipiatur. Cic. Philippicâ II. *Sumpsisti virilem togam, quam statim stolam reddidisti.* Eodem planè sensu ille apud Petron. *Quid ille alter, qui die toga stolam tamquam togam sumpsit?* Ita enim locus ille legendus est. Sic Caligula Liviam *Vlyssem stolatum* appellabat. Hanc autem ad talos, ut loquitur Flaccus, demissam & institâ ad oram ornatam, docuit Turneb. lib. XXIX; & ex eo plures. Vbi duo insignia in cultu matronarum notat, vittas queis crines ligabantur, & talarem tunicam adsutâ instita cultam. Secus in libertinis, quæque viris morigerabantur. Tibull. El. VI.

— — Quamvis non vitta ligatos
Impediat crines, nec stola longa pedes.

De instita Horat.

Quarum subsuta talos tegat instita veste.

Vbi Acron: *Quia matronæ stola utuntur demissâ, usque ad imos pedes, cujus imam partem ambit instita subsuta,* &c. vide Ferrarium lib. III c. XVII de Re Vestiaria. *S. A. Gabbema.*

6. *& timere lucem*] Ita quidem emendavit Scaliger, cum antè legeretur: *& timere locum.* Ego sic legendum

Qui tanto patet indecens hiatu,
Barbato macer eminente naso,
Vt credas Epicuron oscitari.

XII. PRIAPVS.

[1] PÆdicere puer, moneo: [2] futuere puella:
Barbatum furem [3] tertia pœna [4] manet.

dum putem: *& locum timere Qui*, &c. dic tuo denti, ut locum hunc, id est, gingivam ploxemi veteris, fugiat, nec inferi rursus velit. qui locus interea dum nasum resupinas tuum & elevas ac eminere facis, tanto hiatu turpiter patet, ut quis hominem pigerrimum, & Epicuri de grege porcum oscitari credat. *Ga. Scioppius.*

1. *Pædicere*] Sic Gabbem. editio. Scioppius: *Præcidere*. Omnibus manum ab horto non abstinentibus pœnam interminatur, puero pædicationem, puellæ futuitionem, viro autem sive barbato, irrumationem. Vide etiam Carm. 21, & 75. *Præcidere. Cadere* & *præcidere* sunt in abominanda illa Venere virili. Sic etiam Carm. 14, & 25.

— nemo præcisum sciet esse me.
Fures cædere quamlibet valentes.

Et Catull. *— rigida meâ cæcidi*
sc. puerum.

2. *futuere*] *Futuere* est in licita Venere, frequens Martiali; quamvis descendat à *fundo*, quod semen fundatur. Sic etiam *effutio* à fundo dicitur, vel potiùs ejus frequentativo *futo*. Inf. C. 25 *exfututus* est ad nauseam usque in palæstra illa versatus. *Ga. Sciopp.*

3. *tertia pœna*] Turpitudo, quæ per os peragitur, significatur, quod Galenus in exordio libri 11 Simpl. medic. *lesbiari* dixit, nimirum à Lesbiis, apud quos primùm obscœnitas illa exorta traditur, Quia verò in ore hæc exercetur immanitas, meritò, *capiti non parci*, dixit Lactantius lib VI, c. XXIII. infr. c. XXI.

Hic cunnum, caput hic, præbeat ille nates.

id est, os ad irrumationem, non autem caput falce aut securi amputandum. Elegant. Epigrammat. Sciptor.

Corve salutator, quare fellator haberis?
Cum caput intrarit mentula nulla tuum?

Corvos enim ore coire, non fine errore, cujus nos & Aristoteles & Plinius admonent, fuit olim existimatum. Qui irrumanti parent, campe ferunt obscœnitatem, *ore morigerari* dicuntur. Suet. in Tiber. *Magna tertia pœna.* Scilicet oris stuprum: ita enim hoc vocat Arnobius lib. II. *Nihil pati tenuentes ad oris stuprum parata.* Nec debet hic locus mutari, quod quidam nuper tentavit. Horatius *ore adlaborare* dixit Epod. VIII.

Minùsve languet fascinum,
Quod ut superbo provoces ab inguine,
Ore adlaborandum est tibi.

Sic apud Pausaniam, ut me monuit vir doctissimus, ζωγραφεῖν sumitur. τὴν Ἀφλάντην συγγράφει, quod tamen Aristophanes simpliciter pro virum pati usurpat, ἐν νεφέλαις, γυνὴ συσπαμμένη χαίρει. *Fr. Lindenbrog.*

4. *manet*] Pœna me manet. Solemnus etiam dicere, *manet mini.* Catullus & Virgil.

Scelesta, bene? quæ tibi manet vita?
O mihi tam longè maneat pars ultima vitæ! Scioppius.

XIII. PRIAPVS.

¹ HVc huc, quisquis es, in Dei ¹ alacis
Diverti grave ne puta sacellum.
Et si nocte fuit puella tecum,
² Hac re quod metuas adire, non est,
³ Istuc Cœlitibus datur severis.
⁴ Nos vappæ sumus, & pusilla culti
Ruris numina : nos ⁵ pudore pulso
Stamus ⁶ sub Iove ⁷ coleis apertis.

Ergo

1. *Huc huc*. *quisquis es*] Arcendos Antiqui à Sacris putabant hesterna Venere inquinatos. Tibullus Eleg. 1 lib. 2.

Vos quoque abesse procul jubeo : discedite ab aris,
Queis tulit hesterna gaudia nocte Venus.

Hinc Lampridius in Alexandro : *Primum usus vivendi eidem hic fuit: primùm si facultas esset*; id est, si cum uxore non cubuisset, matutinis horis in lario suo rem divinam faciebat. Ovid. lib. 3 Amor. Eleg. 6.

A tenera quisquam sic surgit manè puella,
Protinus ut castos possit adire deos ?

Plura pete à magno illo Brissonio Formul. lib. 1, fol. 6 editione Francoford. Mercuriali Var. lect. lib. 2, cap. 15 : & Sebast. Castalione Annotat. in 1 Reg. 21. *Scioppius*. Veteres concubitu abstinebant rem divinam facturi. quod Latinè dicebant *Purè habere*, ut Græce ἁγνεύειν, ἁγνῶς ἔχειν. Plaut. Asinariâ :

Si fortè purè velle habere dixerit,
Tot reddat spurcas, quot puras habuerit.

Deus Κηπουρὸς ait, ut ad suum sacellum divertant prætereuntes, non eis opus esse, puras noctes habuisse. *I. Scaliger*.

2. *Hac re*] pro ideo, ea de caussa. Valer. de Faliscis puer. *hac re Senatus censuit*. Varro : *Hac re medicos exquisitim convocabat, ut convalesceret*. Sic Brutus ad Atticum de Cicer. *An hoc ipsum ea re facit, quòd illi propter amplitudinem omnia jam deferenda putat ?* Sic Valerius. *Hac re Senatus censuit*. Vide Giphanii Indicem Lucretianum in *Hac re*. Ga. Scioppius.

3. *Istuc Cœlitibus*] Apud me non ea puritate opus est, quæ in sacris majorum deorum requiritur. non opus est ut te vivo flumine ad me venturus priùs abluas. *G. Scioppius*.

4. *Nos vappæ*] *Vappas*, τοὺς ἀχρείους ac homines nihili vocant Latini. Catull. *Satisne cum ista vappa, frigora & famem tulisti ?* Græci quoque ἐξίτην ad eam rem usurpant. Nam ἐξίτης vappa. Aristoph. ἱππεῦσι :

Ἄνδρα μοχθηρὸν πολίτην, ἐξίτην, παλίμβολον.

Vbi sanè nugatur interpres. *Scaliger*. Plin. lib. xiv, c. xx. & ibi Dalechamp. *S. A. Gabbema*.

5. *pudore pulso*] *Pellere pudorem*, quod Apulejus *devorare*, alius inf. carm. 28 ponere pudorem dicit :

Sed cum tu posito deus pudore
Ostendas mihi coleos patentes. Sciopp.

6. *sub Iove*] Id est, sub dio. Sic Horat.

--- manet sub Iove frigido Venator.

Idem.

7. *coleis apertis*] *Colei* sunt testiculi. Hinc Pomponius apud Nonium, *coleatam cuspidem* vocat id, quo viri sumus.

mus.

Ergo quilibet huc licebit intret,
Nigra fornicis oblitus favilla.

XIV. PRIAPUS.

[2] *Commisso mihi non satis* [3] *modestas*
Quicunque attulerit manus agello:
Is me sentiet esse non spadonem.
Hic inter frutices [4] *loco remoto*
Dicat forsitan hæc sibi ipse: [5] *nemo*
Præcisum sciet esse me. sed errat:
[6] *Magnis testibus ista res agetur.*

XV. AD

mus. Sic infrà 48. *Coleos patentes.* Ga. Scioppius.

1. *Nigra fornicis*] Sic C. Cæsar *Bithynicus fornix, & stabulum Nicomedis*, dictus fuit. In fornice prostabant meretrices, ac usuram corporis & sui copiam faciebant. Horat. lib. 1 Sat. 11. quod jam satis ad Petron. adnotavimus. *S. A. Gabbema.*

2. *Commisso*] Quicumque ex agro meæ custodiæ & fidei concredito auferre volet, is à me stuprabitur, hic post frutices. *Committere alicui*, id est, custodiæ ejus mandare. Vide carm. 52, in principio. *G. Scioppius.*

3. *modestas*] Nota *modestas manus*; quibus contrariæ sunt quas furaces sive malas & improbas vocant. *Scioppius.*

4. *loco remoto*] Sic Horat.
Seu tu in remoto gramine per dies
Festos reclinatum bearis &c. *Sciopp.*

5. *nemo*] Noli cogitare, neminem impudicitiæ tuæ conscium adfore, eò quòd in remoto loco te stuprare velim. De *præcidendi* verbo vide commentarium ad 12 carmen. *Idem.*

6. *Magnis testibus*] Ambiguitas inest testibus: videtur dicere *testes*, id est spectatores. suprà ad carmen 1. cùm tamen revera coleos illos apertos & testiculos intelligendum sit. *Scioppius. Testis*, ὁ μάρτυς ex antiqua lingua Græca ϑέτωρ: & μάρτυρες ϑεῶν. τοὺς διδύμους verò (quos eleganter *pares* vocat Plinius) ita nominarunt, quòd & ipsi μάρτυρες τῆς ἀῤῥενότητος. Idcirco ambiguè lusit Plautus Amphitruone:

AL. *Mihi quoque assunt testes: qui illud, quod ego dicam, assentiant.*
AM. *Qui testes.* AL. *Testes.* AM. *quid testiculare?*

Nam, ut erat mos veterum, verbum formavit ex re, quam non intelligebat: ex teste, *Testiculari.* ut Aristophanes Θεσμοφοριαζούσαις.
— ἐχϑὲς ἔφαγον καρδάμια.
κλ. τί καρδαμίζεις; —

At dedita opera *testiculari* dixit pro eo, quod Græci ὀρχιπεδῆσαι. Aristophan.
Οὐκ ἔκυσας, οὐ προσεῖπας, οὐ προσηγάγου·
Οὐκ ὠρχιπέδησας. —

Sicut & κλειτοριάζειν, dicebant à pudendo muliebri. quod Laberius ut ego puto, *puellitari* interpretatus est:
Quanam vos dementia suppelitores facit
Cum cano eugio puellitarier?

Nam Eugium (quod & Græcum ipsum quoque est, εὐδίαιον) est τὸ κλειτόριον. Vnde *coles Cliternini* Ciceroni. quia videntur adludere non ad Cliternum oppidum Italiæ, sed ad κλειτόριον. Nam sicut ab oppido Lanuvio,

XV. AD PRIAPVM.

[1] Qualibus Hippomenes rapuit Schœneida pomis :
[2] Qualibus Hesperidum nobilis hortus erat :
Qualia credibile est spatiantem rure paterno,
[3] Nausicaam pleno sæpe tulisse sinu :
Quale fuit malum, quod litera pinxit [4] Aconti,
Qua lecta, cupido pacta puella viro est :
[5] Taliacumque puer dominus florentis agelli
Imposuit mensæ nude Priape tuæ.

XVI.

nuvio, Lanuvinorum Coleorum familia erat : at non ita à Cliterno Cliternini. Quin & nomen familiæ Lanuvinos fuisse ex eo colligo, quod adversarius Terentii Lanuvinus nominabatur. Alii apud Donatum legunt, *Lavinius*. At *Lavinium*, & *Lanuvium*, idem. *I. Scaliger*.

1. *Qualibus Hippomanes*] *Atalanta* Schœnei filia procis suis cursus certamen ea lege proposuit, ut illi inermes currerent, ipsa cum telo insequeretur, & quem cursu adsequi posset, venabulô confoderet. *Hippomanes* ejus amore captus adsumptis tribus aureis malis cum ea cursu certare non dubitavit. Cùm ergo currerent, ille rejectis post se extra viam malis illam in colligendis istis occupatam facile antevertit. *Scioppius*. Hujus etiam *Hippomanis* & *Atalantæ* fabula, perquam lepidè ab Ovid. lib. x, & à Servio in III Æneid. & à Sidon. Apollin. in Panegyr. ad Anthem. describitur. à Lutatio in VII supra Statii Thebaide duas fuisse Atalantas dicitur, alteram Arcadicam, alteram à Schœneio nobilem cursu. Vide Gyraldum latè dissertantem Dial. xx. *S. A. Gabbema*.

2. *Hesperid. n. hortus*] *Hesperi*, qui frater fuit Atlantis, filiæ hortum habuerunt nemore aurifero pretiosum, à dracone pervigili servatum : quem cùm Hercules interfecisset, pomis aureis potitus est. *Scioppius*. Diodor. l. v Biblioth. *Gabbema*.

3. *Nausicaam*] Vidend. Homer. *Gabbema*. *Nausicaa* filia fuit Alcinoi Phæacum regis, cujus horti & deliciæ in proverbium abiere. *Ga. Scioppius*.

4. *Aconti*] Profectus sacra ad Dianæ *Acontius*, quæ in Delo insula maris Ægei omnium Cycladum clarissima, ex frequenti virginum conventu celebrabantur, in amorem visæ Cydippes puellæ nobilis excaluit. Sed cum illam ob generis imparitatem non auderet in suum amorem solicitare, novam commentus fraudem, in pulcerrimo pomo scripsit duos hosce versus :

Iuro tibi sanè per mystica sacra Dianæ
Me tibi venturam comitem, sponsamque futuram.

Atque illud ad pedes puellæ projecit, quæ fraudis inscia, cùm imprudens legeret, visa est se uxorem Acontio pacisci. Nam quæ ante Deos in templo Deliæ Dianæ dicerentur, rata esse debere, lex erat. *Sabinus*.

5. *Taliacumque*] id est talia. τὸ cumque πατέλκε, ut apud Horat. *Vtcumque* pro *ut* sive *ubi*. Sic infrà Carm. 69. *Quicumque valentior esset*, pro, *qui*, *quinam*. Scioppius.

XVI. PRIAPVS.

QVid mecum tibi [1] circitor moleste?
Ad me quid prohibes venire furem?
Accedat sine: [2] laxior redibit.

XVII. PRIAPVS.

COmmoditas hæc est in nostro maxima pene,
Laxa quod esse mihi [3] femina nulla potest.

XVIII. AD PRIAPVM.

[4] ECquando Telethusa circulatrix
Quæ [5] clunem tunica tegente nulla

* Extis

1. *circitor*] *Circitor* est custos, qui hortum frequenter obit, ne fures intrent. *Circare* est περιοδεύειν, *circuire*. Hinc Vegetius *circatores* vocat, qui vigilias circumeant, quos *rondter* hodie dicimus. Videndus eruditorum princeps Scaliger ad lib. 1 Tibull. & doctissimus deque literis nostris optime meritus Stevechius ad lib. 3 Vegetii, cap. 8. *Ga. Scioppius.*

2. *laxior redibit*] Perforatus, longe quàm accessit amplior. Vide Carmen 31, & 46. *Scioppius.*

3. *femina*] Quantumvis laxum fossatum habeat, naviter, ut ait Lucretius, expleam. *Idem.*

4. *Ecquando Thelethusa*] Papinianus noster Giphanius Indice Lucretiano in *Etquantus* multum disputat de significatione τοῦ *Ecquis* & *Etquis*, & labitur tandem ut dicat *Ecquis* valere *numquis*. *Etquis* autem sonare, *quod quis*. Cui nos subscribentes hic *Etquando* legendum pro *quando* rectè opinor contendemus. *Scioppius.* Omnino videndus Gifanius in indice Lucretiano, in voce *Etquantus*; multa enim ibi corradit huc spectantia. *Gabbema.* *Thelethusa.* Hic & in Mart. perperam scribitur *Theletusa*. Aut enim θαλέθουσα, aut τηλέθουσα. Videtur autem idem auctor illius carminis fuisse:

Nota Suburranas inter Telethusa puellas, &c. I. Scaliger.

5. *clunem motat*] *Clunis* in singulari. Porrò clunes in Venere movere meretricum est. Lucret. fine 4.

Nam mulier prohibet se concipere atque repugnat.
Clunibus ipsa viri Venerem si læta retractet,
Atque exossato ciet omni pectore fluctus.

(id est, dum se mulier ita commovet & subinde incurvat, acsi nullam spinam aut in tergo *os* habeat.)

Ejicit enim recta sulci regione viaque
Vomerem, atque locis avertit seminis ictum.
Idque sua causa consuerunt scorta moveri,
Ne complerentur crebrò gravidæque jacerent,
Et simul ipsa viris Venus ut concinnior esset.

Sic infrà Carm. 26.

Deliciæ populi, magno notissima circo
Quinctia, vibratas docta movere nates.

Et

Dein aptius, altiusque motat,
Crissabit tibi [3] fluctuante lumbo?
Sic ut non modo te Priape posset,
Privignum quoque sed movere Phædræ.

XIX. PRIAPVS.

[4] *Fulmina [5] sub Iove sunt: Neptuni [6] fuscina telum:*
[7] Ense potens Mars est: hasta, Minerva, tua est.

[1] Sutili-

Et hinc Petronius *pygiaca sacra* vocat coitum, nam *pyga* clunes: *Non cessavit*, inquit, *puellam invitare ad pygiaca sacra.* Nævius apud Non. in Pilare: *Antequam pyga pilant*, id est, antequam crines ibi crescere incipiant. *Ga. Scioppius.*

1. *Extis*] Hoc præter Sibyllam interpretari posse reor neminem. Fortassis legendum est, *Lectis*, & ita sensus erit apertus. Vide jam ad *Crissare. Sciopp.*

2. *Crissabit*] *Crissabit tibi*, id est, tibi subsidet seu succumbet. *Crissare* enim & *Cevere* apud Iuvenalem est, nates ita, ut dixi, movere. Iuven. Satyr. 6. *Medullinæ crissantis.* Interp. *Crissare* mulierum, *cevere* virorum est. Hinc cevetes molles & obsceni vocantur. Martialis pro *tremere* & *moveri* usurpavit de mentulâ:

Tam tremulùm prurit, tam blandùm crissat, ut ipsum
Masturbatorem fecerit Hippolytum.

ait, partem tentam adeò tremere, ut quemvis etiam Hippolyto castiorem incitare possit, ut manibus ipse ad inguen admotis semen sibi eliciat. Hoc enim est Masturbari, q. d. manu stuprare. Erravit igitur amicus quidam noster, qui in suis ad Institutiones juris commentariis Masturbationem quasi maris seu masculi stuprationem & prædicationem dictam censet. *Crissare alicui. puto heic intelligi inequitationem, coitus speciem: ut dicat, illam super virum positam & delicias libidinesque facientem, clunes altius elevare, quàm* intestina *ipsa, quæ heic* Exta *satis durè vocat, ut ita natès supra totum corpus sublatæ sint. quod mihi heic sub calamo nascitur, & ita meliùs de lumbo fluctuante intelligetur, qui non fluctuabunt, si illa subsidat.* Scioppius. *Crissare*, propriè prurire (pruritum movere). Verbum Tarentinum, κνισᾶν, & κνίζειν, non à κνισσα. Sed quod alii dicunt κνίζειν, ipsi κνιστᾶν, vel κνισᾶν. ut ἐπιχειρητιᾶν, ἀντὶ τοῦ ἐπιχειρίζειν. κνισᾶν *Crissare.* ν in ρ, ut μονα, *mora.* Φονία, *Furia.* φονᾶν, *furere.* κνεφας, *Crepus*, *crepusculum*: κνιπος, *Crispus*, ut λιπος. Γνῶμα, *Groma.* γνωματικὸς, *Gromaticus.* I. Scaliger.

3. *fluctuante*] *Fluctuare* est crebrò movere & inquietare ad exemplum fluctuum. Arnob. lib. 2. *Et ad ultimum clunibus & coxendicibus sublevatis lumborum crispitudine fluctuaret.* Hinc *fluctuatim ire* est magnificè & contemnificè se inferre & facere ut pallium ad undarum instar fluctuet. Afranius: *Magnificè volo fluctuatim ire ad illum.* Sic Plaut. Epid. *Quis ille, suam qui undantem chlamydem quassando facit?* Scioppius.

4. *Fulmina*] Similia habes suprà Carmine 8, quod vide. *Sciopp.* Secutus Antholog. lib. IV ΕΙΣ ΘΕΩΝ ΚΑΙ ΘΕΑΙΝΩΝ ΑΓΑΛΜΑΤΑ κεφ. ιβ.

Τύμπανα καὶ θύρσοι Βρομίου. Ζηνὸς δὲ κεραυνός,
Ἀσπὶς Ἐνυαλίου καὶ κόρυς ἠνορέης.

 Φοῖεε

[1] Sutilibus Liber [2] committit prælia thyrsis :
Fertur Apollinea missa sagitta manu.
[3] Herculis armata est invicta dextera clava :
At me [4] terribilem mentula tenta facit.

XX. AD PRIAPVM.

[5] Copia me perdit : tu suffragare rogatus ,
Indicio nec me prode, Priape, tuo.
Hæc quæcunque [6] tibi posui [7] vernacula poma ,
De [8] sacra nulli dixeris esse via.

XXI.

Φοῖβος δ᾽ ἐς τόξον φαρέτρην, ἄλλος δ᾽ τριαίναν,
Καὶ δεινῶν χειρῶν ἡρακλέης ῥόπαλον. Fr. Lindenbrog.

5. *sub Iove sunt*] observanda phrasis , *sub aliquo esse*, pro alicujus. *Ga. Scioppius.*

6. *fuscina*] Vide quæ dixi ad Carmen 8. *G. Scioppius.*

7. *Ense potens*] sic supra. *Mavors , per quem valet, ensem.* Scioppius.

1. *Sutilibus*] id est, consutis & connexis : hederâ enim thyrsi implicabantur. *Scopp.*

2. *committit prælia*] Notandum: *gladiô committere prælium* , id est , *pugnare.* Idem.

3. *Herculis*] Quia Hercules semper cum clava pingebatur , interdum etiam cum clava, sagittis, & pelle leonina , ideo Tertull. una voce hæc omnia comprehendens *Scytalesagittipelligerum* eum vocat, librô de Pallio c. IV. *Adoratur à vobis qui erubescendus est , Scytalosagittipelliger ille , qui totam epitheti sui fortem , cum muliebri cultu compensavit.* Lindenbrog.

4. *terribilem*] Petron. *Ter corripui terribilem manu bipennem.* infr. c. LVI. *Quæ me terribilem facit videri.* S.A.Gabbema.

5. *Copia*] Adloquitur dominus Priapum suum. Sensus est subobscurus. Hoc tamen videtur dicere: Quia copiosum & divitem me feci sive simulavi, ferè ad paupertatem redigor, quia semper dare cogor. quando ergo ad te de facultatibus meis rogatum venient , hoc à te peto , ne paupertatem meam , cujus tu conscius , illis prodere velis. Idque ut facias facilius , en tibi à me poma : quæ etsi in Sacra via emerim, tu tamen dicas, esse in meis prædiis nata. *Scioppius.* Priapo queritur aliquis tot rogatores se pomorum sua caussâ pati ; ut nec deo ipsi ponere ea audeat , nisi sub obtestatione silentii. Scribendum igitur puto : *Copia me perdit , tu suffragare, rogantum* . Commendat oblationem suam Priapo. Cæterùm omnis lepor in vocibus *Sacra via* est : Nam intelligit utique poma illa clanculum , quæ ut hic de *sacra via*, ita à Petronio *Deorum* beneficia adpellantur ; quæ perpetua materies jocorum in istis epigrammatis est. Ne igitur incivili fatigatione opus habeat, poëta rogat ne indicium faciat quæ poma ipsi obtulerit Priapus , velut antea copiâ petitorum pene enectus. *Ga. Barthius.*

6. *tibi posui*] *Ponere deo aliquid*, est *dicare.* sic infra Carmine 29 de Quinctia. Et Propertius :

Has pono ante tuam tibi , Diva , Propertius ædem
Exuvias, tota nocte receptus amans.

Sciopius.

7. *vernacula poma*] Id est , *in fundo meo nata. Vernaculus* enim domesticum

XXI. PRIAPVS.

[1] FEmina si [2] furtum facit mihi, virque, puerque :
Hæc [3] cunnum, caput hic præbeat, ille nates.

XXII. PRIAPVS.

QVicunque hic violam, rosamve [4] carpet,
Furtivumve olus, aut [5] inempta poma :
[6] Defectus pueroque fœminaque,
Hac tentigine, quam videtis in me,
[7] Rumpatur precor [8] usque, mentulaque
[9] Nequidquam sibi [10] pulset umbilicum.

cum notat & advenæ sive peregrino opponitur. Horatius *inempta* vocaret. *Ga. Scioppius.*

3. *sacra via*] In sacra enim via poma & similia leviora venibant. Ovid. ead. de re:

Dum bene dives ager, dum rami pondera nutant,
Adferat in calatho rustica dona puer.
Rure suburbano poteris tibi dicere missa,
Illa vel in sacra *sint licèt emta via.*

Scioppius. *Nulla via historicorum scriptis celebratior legitur.* Nomen traxit à fœdere inter Romulum & Tatium Reges ictum, quod nunquam sine præviò sacrificiorum apparatu, patet ex lib. II Halicarn. meminit Seneca, qui *viam sacram celeberrimum locum* appellat lib. de Consol. ad Marc. c. XVI. & ante illum Ascon. in orat. II in Verr. Totam autem velis intexit C. Cæsar, ut & forum Romanum, cui vicina fuerat. Plin. lib. XIX, c. I. ibique Iulius Dictator habitavit, ut liquet ex Sueton. in ejus Vita c. XLVI. Et quod miror omnes urbis topographos omisisse, *signa fœderis initi in ea extabant, tempore Servii Honoratii, regibus diverso itinere venientibus, Romulo à Palatio, Tatio à Rostris*, ad vers. DCXLI lib. III. Celebre hic & à multis rerum venalium emporium rusticis in urbem commeantibus, & fructus villicos conferentibus. Varro de RR. c. II l. I. *Th. Dempsterus.*

1. *Femina*] Vide carmen 12, & notas: & infra Carm. 75. *Scioppius.*

2. *furtum faciet*] Observandum, furtum facere alicui. *Sciopp.*

3. *cunnum*] stuprandum; *caput* irrumandum, *nates* pædicandas. *Idem.*

4. *carpet*] *Carpere* pro *decerpere*: verbum hortorum. unde ad oscula transfertur, *Id.*

5. *inempta poma*] Horat. Epod. 2. *Dapes inemtas adparet.* Virgil. 4. Georg.

— Seràque revertens
Nocte domum, dapibus mensas onerabat inemtis.

Sed ibi *inemptus* est vernaculus, in fundo natus, heic est idem quod furtivus, non ære paratus. *Idem.*

6. *Defectus*] precor ut tentigine rumpatur, & non habeat in quo evomat vim Lucilii seu genitale semen. *Defectus* est *destitutus, carens.* Id.

7. *Rumpatur*] Horat. lib. Sat. 2.

— tument tibi cùm inguina, num, si
Ancilla aut verna est præsto puer, impetus in quem,
Continuò fiat, malis tentigine rumpi?

Sic etiam Carm. 33, & 25. *Id.*

8. *usque*] *Usque* pro *diu* vel *semper.*

XXIII. PRIAPVS.

Hic me custodem fecundi villicus horti
Mandati curam jussit habere loci.
Fur habeas pœnam, licet indignere, [1] feramque
Propter olus, dicas, hoc ego, [2] propter olus?

XXIV. PRIAPVS.

[3] Hoc sceptrum, quod ab arbore [4] ut recisum est,
Nulla jam poterit virere fronde:
Sceptrum, quod [5] pathicæ petunt puellæ:
Quod quidam cupiant tenere [6] Reges:
[7] Cui dant oscula nobiles cinædi:

[1] Intra

aliàs ferè παρέλκον videtur. *Scioppius.* Id. in Indice: *Usque. particula hæc sæpe redundare in oratione videtur, & pro re nata varie interpretanda est. Usus ejus exemplis ostendi poterit.* 22. c. 45, 50, 64, 77.

9. *Nequidquam*] *nequaquam*. id est, *frustra*, ita scribendum ex v. lib. *Ga. Scioppius.*

10. *pulset umbilicum*] Quod in tentigine fieri solere omnes norunt. *Scioppius.*

1. *feramque*] & *dicas*: Egóne ut hanc pœnam ob olus surreptum feram propè olus in gramine? Alterum *propter* est prope. Vult enim furem stuprare in gramine prope agrum ubi olera consita. Sed hæc conjectura tantùm est. *Idem.*

2. *propter olus*] Omnino mutuatum ex Leonida:

Ἀλλ' ὡς ἐντέτμημαι, φῶρ, ἔρεο· λέπτα.
τοῦτο δ' ἐρωτᾷς,
Τῶν ὀλίγων λαχάνων εἵνεκα; τῶν
ὀλίγων. I. Scaliger.

3. *Hoc sceptrum*] Constructio hæc est: hoc sceptrum, &c. ibit intra viscera furis. *Sceptrum* pro mentula poni nemo mirabitur, qui cogitabit mulieres omnes reginas esse, & hæ quidem sceptrô indigent. *Scioppius.* Festivissimè παρῳδιάζει ex Homero:

Ναὶ μὰ τόδε σκῆπτρον, τὸ μὲν οὔποτε φύλλα καὶ ὄζους
Φύσει, ἐπειδὴ πρῶτα τομὴν ἐν ὄρεσσι λέλοιπεν. Virgilius:
Ut sceptrum hoc (dextrâ sceptrum nam fortè gerebat)
Nunquam fronde levi fundet virgulta, neque umbram,
Quum semel in silvis imo de stirpe recisum
Matre caret, posuitque comas, & brachia ferro.

Sed & Val. quoque Flaccus idem imitatus est. quod tamen, ne in hac re nimius sim, non ponam. *Scaliger.* regnum adfectant feminæ, icticro sceptrô indigent. *S. A. Gabb.*

4. *ut recisum*] *Ut* pro *postquam*, *simulac.* Scioppius.

5. *pathicæ*] *Pathicus*, qui patitur. infr. c. XL, c. XLVIII. *Sciopp.*

6. *Reges*] Perstringit libidinem regum & imperatorum, qui se aliis calcitas fecerunt, ut Cæsar Nicomedi, Cicero Crasso, alii aliis. *Idem.*

7. *Cui dant oscula*] sic infrà Carm. 44. *Oscula dat medio siqua puella mihi.* Idem.

1. *Intra*

1 *Intra viscera furis ibit usque*
2 *Ad pubem, capulumque coleorum.*

XXV. PRIAPVS.

3 *Porro (nam quis erit modus Quirites?)*
Aut præcidite seminale membrum,
4 *Quod totis mihi noctibus fatigant*
Vicinæ sine fine prurientes,
5 *Vernis passeribus salaciores:*
Aut rumpar: nec habebitis Priapum.
Ipsi cernitis exfututus ut sim,
6 *Confectusque, macerque pallidusque*
Qui quondam ruber, & valens solebam
Fures cædere quamlibet valentes.
7 *Defecit latus, & periculosam*
Cum tussi miser exspuo salivam.

XXVI.

1. *Intra viscera*] *Viscera* sunt interiora omnia, ut jecur, cor, pulmo, præcordia, ilia, & reliqua, quæ pelle teguntur. Sic infra Carm. 66.

Intra viscera habere concupiscis.

Ga. Scioppius.

2. *Ad pubem capulumque*] id est, tota, quantacumque est, inibit usque ad pudendos crines & testiculos, de quibus vide suprà Carm. 13. quod & in gladio est capulum, id sunt colei heic. *Scioppius.*

3. *Porro*] quasi dicat: quandò nullum quidem malorum meorum finem modumque video, civium Romanorum opem implorandam esse existimo: Qui enim auxilium populi implorabant, *Porrò Quirites* clamabant, imitatus Plautus . . . sc. 1, v. 220.

Cujus nunc es. S O. tuus, nam pugnis usu fecisti tuum.

Porrò fidi Thebani *cives.* ME. *etiam clamas carnifex?*

Sic enim locus ille ex v. l. legendus est. Plura vide apud Brissonium in Formulis, C. Colerum Parerg. c. 13; Turneb. in Adversf. & meor. Verisim. lib. 1, c. 16. *Idem.*

4. *Quod totis*] Intelligendum opinor de coitus genere, quod inequitatio dicitur. Sic Ovid. *Andromachen Hectoreo equô sedisse* dicit, id est, super Hectorem jacuisse, & super inguina ejus moluisse. *Scioppius.* Aut flagitiosa inequitatio mulierum, ut Mutuni Titinii apud Festum, & Arnobium: aut est id, quod alibi dicit:

Oscula dat medio sigua puella viro.

I. Scaliger.

5. *Vernis passeribus*] Omnia vernó tempore in Venerem sunt proniora, maximè verò omnium passeres. Cùm Ingolstadii agerem vidi è regione musæi mei passerem coitum vicies repetentem, & indè adeò ad languorem datum, ut avolaturus in terram decideret. *Scioppius.*

6. *Confectusque*] id est, *defessus.* Sic Virgil. XI Æneid.

Ducitur infelix ævô confectus Aletes.

Lucill. *confectum doloribus corpus* vocat. Et Cic. 2 de Off. *Ne me angoribus dedi,*

XXVI. AD PRIAPVM.

[1] *DElicie populi* [2] *magno notissima circo*
Quinctia vibratas docta movere nates :
[3] *Cymbala cum crotalis,* [4] *pruriginis arma, Priapo*
[5] *Ponit, &* [6] *adducta tympana pulsa manu.*

Pro

quibus essem confectus. Ga. Scioppius.

7. *Defecit latus*] Eadem laterum est ratio, quæ lumborum, de quibus Carm. 18. Tibull. infra Carm. 83.

— usque dum mihi
Venus jocosa molle ruperit latus.

Catull. ad Flavium:

Nam ni stupra, valet nihil tacere
Curvantem latera ex futura panda.

Quod ita interpretatur Scalig. nisi stuprum est, quod fateri non audes, nihil est cur taceas quid noctu facias, cùm exhaustæ vires & pandum latus id prodat. *Scioppius.*

1. *Deliciæ*] Sic Plaut. Pseud. *Phœnicium, tibi hæc ego loquor, deliciæ summatum virum.* Idem.

2. *magno notissima Circo*] De meretricibus in Amphitheatro prostantibus videndus Lipsius Elect. 1, cap. 13. Sic Virgil.

— mediâque in valle theatri
Circus erat. — Scioppius. Fusè Lipsius lib. 1 Electorum c. xi de more in scenam producendi scorta dissertat. *S. A. Gabbema.*

3. *Cymbala cum crotalis*] Sic auctor Copæ:

Copa Syrisca caput Graja redimita mitellâ
Crispum sub crotalo (id est, ad sonum
æ̈nei crepitaculi) *docta movere latus crotalis.*

Crotalum perperam confundit cum Sistro vir doctus. Figurâ primum variabant omnino, hoc enim erat oblongum, manubriatum in ima sui parte, cancellatum trajectis virgulis, & ut uno verbo dicam, laminæ, & præterea nihil; Illud (si Eustathio Iliad. A, credimus) vas è testa, ligno aut ære, quod manibus tenebatur, videtur aut collisum, sonitum edidisse, ut indicat Plinius de margaritis loquens lib. IX, c. XXXV. Crotali crepitus onocrotalo avi nomen videtur imposuisse, quòd vocem forsan edat ciconiæ similem, quam & ipsam crotalistriam appellat Petronius, at Ægyptii crotalum, si Ioanni Sarisberiensi lib. VIII, c. XII fidem velimus habere, qui & addit: *Crotala quoque dici sonoras sphærulas, quæ quibusdam granis interpositis, pro quantitate sui speciei metalli, varios sonos edunt.* Laur. Pignorius.

4. *pruriginis arma*] Quia cantus iste & saltationes prurire faciunt & ad Venerem invitant, ut ex Copa apparet. *Arma* pro eo, quod vulgò, non rectè tamen, (ut in Indice dicetur) instrumenta dicimus. Armis in bello, crotalô in Veneris studio utimur. *Scioppius.* Idem in Indice: *Instrumentum* minus rectè accipimus, pro *eo, cujus opera & subsidiô aliquid facimus.* Ciceroni idem est, quod *instructus, ornamentum & apparatus*, ut 2 de Finibus: *Quid tanto opus est* instrumentô *in optimis artibus comparandis, quid tanto concursu honestissimorum studiorum, tanto virtutum comitatu?*

5. *Ponit*] Id est, *dedicat.* Vide suprà ad Carm. 20. *Scioppius. consecrat.* V. quæ in Triumviros amorum adnotamus. *Gabbema.*

6. *adducta*] Nam tympanistæ alteram manum ad se reductam habent, dum tympana terunt. *Scioppius.*

1. *tur-*

Pro quibus, ut semper placeat spectantibus, orat,
Tentaque ad exemplum sit sua [1] turba Dei.

XXVII. PRIAPVS.

TV, qui non bene cogitas, & ægrè
[2] Carpendo tibi temperas ab horto:
[3] Pædicabere [4] fascino pedali.
Quod si tam gravis, & molesta pœna
Non profecerit: [5] altiora tangam.

XXVIII. AD PRIAPVM.

OBscænis [6] peream, Priape, si non
Uti me pudet, improbisque verbis:
Sed cum tu [7] posito deus pudore
Ostendas mihi [8] coleos patenteis,
Cum cunno mihi mentula est vocanda.

XXIX. AD PRIAPVM.

FAlce minax, & parte tui majore Priape:
[9] Ad fontem quæso, dic mihi [10] quæ sit iter.

XXX.

1. *turba*] Amatores. *Ga. Scioppius.*

2. *Carpendo horto*] *Carpere hortum*, insolens est, pro *fruges ex horto*. Sic infra Carm. 72. *Scioppius.*

3. *Pædicabere*] Cùm pædicationem significare vellent Ægyptii, geminas pingebant perdices, quæ cum viduæ sunt, se invicem abutuntur. Plinius quoque promiscuè iniri fatetur. Forsan ideo libidinosissimus homo Heliogabalus, in pulvinaribus culcitrisque substerni sibi voluit perdicum plumas. De turpissima hac re multa veteres. *S, A. Gabbema.*

4. *fascino pedali*] Sic suprà Carm. 10 *conto pedali*, quod vide. *Fascinum* est pudendum. hinc *fascinosus*, infra Carm. 72. *Scioppius.*

5. *altiora tangam*] Irrumabo te. *Scipp.*

6. *peream si non* &c.] Iurandi formula, qua plerique auctores utuntur. Item *Dispeream*:

Dispeream si non totis Decianæ diebus,
Et tecum totis noctibus esse velim.

Martialis. Catullus:

--- Dispeream me nisi Lesbia amat.

Plura vide apud Brisson. 8 Formul. 28. *Idem.*

7. *posito pudore*] Suprà Carmine 13 dixit, *pudore pulso*. Idem.

8. *coleos patenteis*] Carm. 13. *bis apertis stare*. Id.

9. *Ad fontem*] Solent advenæ, qui aquaturi eunt, sciscitari obvios de fonte. unde Cicero proverbialiter dicit, *Digitum ad fontem intendere*. pro eo quod est, δεικνὺς, &, ut Æschylus loquitur δακτυλοδείκτης, & quasi manu ad aliquid ducere. Iccirco ita intelligendus insignis locus Iuven.

Nec monstrare vias eadem nisi sacra colenti,
Quæsitum ad fontem solos deducere verpos.

Id

XXX. PRIAPUS.

Vade per has vites, quarum si carpseris uvas,
¹ Quas aliter sumas hospes habebis aquas.

XXXI. PRIAPUS.

Donec proterva nil mihi manu carpes,
Licebit ipsa ² sis pudicior Vesta:

¹ Sin,

Id est, Moses vetuit nisi sacra eadem colentes, hoc est, jus Iudaicum, ad mysteria illa admitti: ut qui eam doctrinam quærunt, excludantur, nisi eandem legem colant. Unde adparet Grammaticos perperam ad fabulosum fontem Corn. Taciti hæc retulisse: quum sit proverbium, *quærere fontem*. Hic verò non est proverbium; sed simplex sensus. Quur autem ignotus, & ignarus viarum à custode hortorum quærit viam ad fontem, quum ipse custos intra septa hortorum esset? Sciendum *Priapos*, & *Hermas*, vel Hermulas & *Marsyas* etiam in compitis, triviis & quadriviis poni solitos, cum virga in manu, quæ monstraret iter ad fontem. Et quantum ad Deos Viales, ut vocat Plautus, nihil intererat, Mercurii, an Priapi essent. Quin & Mercuriis, ipsis & Terminis vialibus veretra longa, & immania, ut Priapis, attribuebantur. Quod & ego Romæ in ædibus Cardinalis de Cæsiis vidi, & patet ex dicto Philosophi, qui in gulosum, & libidinosum adolescentem tempestive lusit, quod similis esset τοῖς ἑρμαῖς, qui nihil nisi caput & penem haberet. Ergo Priapi, seu Hermæ Dii viales, qui & digitum intendebant ad fontem. In numismate argenteo ab una parte Mercurius petasatus, ab altera viator cum pedo, & cane insculptus est. Quare hic Priapus, quem interrogat viator, non magis est custos vitium, quàm viarum, vel potiùs utrorumque. *I. Scaliger*.

10. *qua*] hic transitum notat. Malè tamen, & pessimo exemplô Gifanius Indice Lucretiano τῷ *Qua* pro *ubi* universo Latio interdicit, ædilitias sc. edictiones habens sine populi suffragio. *Ga. Scioppius*.

1. *Quas aliter sumas*] Minatur illi τὴν φευγαῖον μαλάκωσιν. Quare opus ei lotione ad os. Iccirco Martial.

Qua tibi parte opus est, Galla, sumis aquam.

Nam & illa quoque τὸ στόμα ἐμαλάκυνε, καὶ ἐλεσβίαζε. Igitur, aliter sumes aquam, quàm institueras. Nam quæ tibi ad bibendum, ea ad eluendum os opus erit. Non ignoro quomodo alii interpretati sint. Ego sanè ita simpliciter malo. *Scaliger*. V. Mercurial. lib. VI Var. lect. c. XI. G. Canter. lib. I Nov. lect. c. X. *Gabbema. Quas aliter sumas*. Tu quidem aquam petis potui: sed si uvam decerpseris, ego te irrumabo, ut ob aliam causam, quàm institueras, aquâ opus habeas, ad os sc. à me impudicatum, eluendum. *Aliter* pro, *alia de causa*. Sciopp.

2. *sis pudicior Vesta*] *Pudica matrona*, quæ maritô contenta est. At hic *pudica*, quæ omnino virum ignorat. Plautus:

Tam à me pudica est, quàm si soror fiet.

Et *signatam virginem* in eum sensum dixit Lucillius, illæsam, inviolatam. Terentius dixit *integram à viro*. Cui respondet contrarium, *imminuta virgo*. *Imminuere virginem* διαπαρθενεύειν. Apulejus: *Coram virginem imminu-*

[illegible] arma laxabunt,
[illegible] ipsa de tuo queas culo.

XXXII. PRIAPVS.

[3] *Vis aridior puella passis,*
[4] *Buxo pallidior,* [5] *novaque cera,*
[6] *Collatas sibi quæ, suisque membris*
Formicas facit altiles videri:
[7] *Cujus viscera non aperta Tuscus*

Per

minuisset parata constantiâ. & Plautus *imminuere pudorem.* I. Scaliger.

1. *Sin*] Eleganter hæc particula sic separatim ponitur, pro *si non, si minus.* Cic. x ad Att. Ep. vi. *Si vir esse volet, præclara συνουσία: Sin autem; erimus nos, qui solemus.* Et lib. xvi ad Att. *Verumtamen si pares æquè inter se, quiescendum. sin; latius manabit, & quidem ad nos, deinde communiter.* Ga. Scioppius.

2. *Exire ut ipsa* &c.] Ita laxum reddam ut ipsa inde exire possis. *De pro ex* & suprà Carm. ad Lector. item Carm. 40, 42, 69. *Culo. cunno.* Iupiter aliique cæteri facinus maximum ducunt fecisse, quòd Pelopi humerum eburneum pro carneo restituerint. nugas maximas fuisse reor, præ ut ego nunc sequiori sexui, mulieribus inquam, id restituo, quo sunt, quod sunt; *cunnum* videlicet, quo nunc sæcula aliquot *culo* contentæ caruerunt. Antè enim nullo sensu hic *culo* legebatur, etiam in Scaligeri editione. Equidem magnas & modò non ingentes à feminis gratias hac mea tam comi opera inivisse confido. G. Scioppius.

3. *Vvis aridior*] Simile ferè epigramma est apud Catullum, in quo Furii ejusque parentum maciem describit. Inter alia:

Atqui corpora sicciora cornu,
Aut si quid magis aridum est, habetis
Sole, frigore, & esuritione.
A te sudor abest, abest saliva,
Mucusque & mala pituita nasi, &c.

Scioppius. Etiam Græci hominem exsuctum ἀσταφίδα vocant. Lucillius *passos senes* dixit, Persius *apricos.* Scalig.

4. *Buxo pallidior*] Etiam Græci τοὺς ὠχροὺς πυξίνους vocant. *Scalig.*

5. *novaque cera*] Sic infrà Carm. 51.

Magisque cerâ luteum nova prunum.

Scioppius.

6. *Collatas sibi* &c.] tam tenuis est, ut si cum formicis conferatur, illæ pinguiores videantur. *Altilis* enim, teste Nonio, est *pinguis* ab alendo. *Sciopp.*

7. *Cujus viscera*] Ejus intestina *non aperta*, id est, adhuc in ventre conclusa inspici possunt. *Scioppius.* A Plauto accepit:

Quin exta inspicere in Sole etiam vivo licet,
Ita is pellucet, quasi laterna Punica.

Aperta viscera intelligit, quum apertus est venter. Nam alioqui rimari exta, hoc est θυοσκοπεῖν vocabant *fissiculare*, à fisso jecoris: ut à musso *missiculare.* Apulejus de Dæmonio Socratis: *vel somniis confirmandis, vel extis fissiculandis.* Martianus: *fissiculatis extorum proficiis.* Idem alibi: *Hæc aruspiciò exta fissiculant admonentia quædam.* Dolendum autem in utroque scriptore falsò *physiculare* scriptum esse, tanquam παρὰ τὴν φύσιν esset. Porrò *fissiculare* Græci vocarunt καρδιουλκεῖν: & καρδιουλκίαν *fissiculationem.*

Per pellem poterit videre [1] haruspex.
Quæ succo caret, [2] atque petra pumex,
Nemo viderit hanc [3] ut exspuentem :
Quam pro sanguine pulverem, scobemque
In venis medici putant habere :
Ad me nocte solet venire : & affert
Pallorem, maciemque [4] larvialem.
[5] Ductor ferreus insularis, æque
Laternæ videor [6] fricare cornu.

XXXIII.

nem. Videndum tamen, an *physiculare* sit ἀπὸ τοῦ φυσικεύεσθαι. Nam aruspicina rimans exta idem facit, quod ἡ ἀναζευκτικὴ, & medicina quæ pertinet ad φυσικήν. *I. Scaliger.*

1. *Tuscus haruspex*] *Haruspices* dicti, ut ait Donatus, ab *harugis*, id est, hostiis inspiciendis ex Hetruria primùm Romam acciti. *Ga. Scioppius.*

2. *atque petra p.*] I. Scaliger : *ut putrisque pumex. Putrem pumicem* dici recte non ignoro. sed τὸ *que* nihil quàm tibicen est ad fulturam versus. Veteres editiones, ad quas semper confugio, habent *atque putris pumex.* lego :

Quæ succo caret, atque petra pumex.

Etiam ita vulgò vocamus. Quin & petras ipsas, & tophos, *pumices* vocabant, ut patet ex lectione Poëtarum, qui antra subinde describunt *tophis laqueata, ac pumice vivo.* Vt autem dicimus eleganter, *amo te atque fratrem germanum* : sic hic,

Quæ succô caret, atque petra pumex.

Est autem petita ὑπερβολὴ ex eodem Plauto :

Pumex non æquè est aridus, atque hic est senex.

Scioppius : *Atque,* pro *sicut.* observatione dignum.

3. *ut*] Construe : *ut nemo viderit hanc exsp.* Scioppius.

4. *larvialem*] Scaliger : *larvalem.* Lego cum doctissimo Turnebo *larvialem.* Est enim ἐπίθετον Poëtica, ut apud Ennium :

Hostem qui feriet, mihi erit Carthaginiensis.

Nam analogia, & usus postulat *Carthaginensis.* Quare errat Priscianus, & qui eum secuti, qui semper *Carthaginiensem*, non *Carthaginensem* ex illo Ennii versu dicendum esse colligunt. Scioppius : *Larvalem*, qualem maciem larvæ seu animæ defunctorum habere solent.

5. *Ductor ferreus i.*] *Ducere* ἐλαύνειν. *Insularis* quia in *insulis* multa metalla, ad quas deportabantur damnati ad opus in metallis faciendum. Igitur χαλκεύοντός τις videor mihi *ferrum ducere* : aut tanquam *laterna fricare cornu.* Est autem Eclipsis in utroque versu. Nam *ductor ferreus*, intellige, videor mihi fricare ferrum. &, *laterna* videor fricare cornu, subaudi laternarius, aut laternæ opifex, videor mihi fricare laternæ cornu. *Scaliger.*

6. *fricare cornu*] Corneæ laternæ & hodiè sunt & priscis fuerunt in usu. Plaut. Aulul. *Quo Vulcanum in cornu conclusum geris?* Fiebant etiam ex vesicis. Mart. Apophoretis, lemmate *Laterna ex Vesica* LXII. Lindenbrog. Plin. lib. XVI. *Vrorum cornibus barbari Septemtrionales potant. apud nos in laminas secta translucent, atque etiam lumen inclusum latius fundunt.* S. A. Gabbem.

XXXIII. PRIAPVS.

NAjadas antiqui, Dryadasque habuere Priapi:
Et, quo tenta Dei [1] vena subiret, erat.
Nunc adeo nihil est, adeo mea plena libido;
Vt Nymphas omneis interiisse putem.
Turpe quidem factu: sed ne tentigine rumpar,
Falce manu posita fiet amica [2] manus.

XXXIV. AD PRIAPVM.

CVm sacrum fieret Deo salaci,
Conducta est pretio puella parvo.
Communis satis omnibus futura;
Quæ quot nocte viros [3] peregit una,
Tot [4] verpas tibi dedicat salignas.

XXXV. PRIAPVS.

PÆdicabere fur semel: sed idem
Si prensus fueris bis, irrumabo.
Quod si tertia furta molieris:
Vt pœnam patiare & hanc, & illam,
Pædicaberis, irrumaberisque.

XXXVI. PRIAPVS.

NOtas habemus quisque corporis formas.
[5] Phœbus comosus: [6] Hercules lacertosus:

Trahit-

1. *vena*] pudendum. *Sciopp.* ἡ ψωλή. Persius:
Quum morosa vago singultiet inguine vena.
Et in Epigrammate:
— ἀλλ' ἀπὸ τηλοῦ
Φῶς ἴδῃ, μὴ κλαύσῃς τὴν φλέβα δεξάμενος. I. Scaliger.
2. *manus*] Masturpationem innuit. *Ga. Scioppius.*
3. *peregit*] Martialis:
Et quæ te faciet prima puella virum.
Scaliger. *Peragere virum* est experiri. Ennodius:
Ludit in ancipiti constans fallacia sexu
Femina cùm patitur, peragit cùm turpia vir est. Scioppius.
4. *verpas*] Vide Lipsium lib. 2 Antiq. lect. *Sciopp.*
5. *Phœbus comosus*] Qui comam pascit. *Phœbo* enim semper intonsi sunt capilli. *Scioppius.* V.N. In Petronium:

Phœbi

Trahitque Bacchus virginis tener formam :
Minerva flavo lumine est : Venus paeto :
[1] *Frontem cruentos Arcadas vides Faunos :*
Habet decenteis nuncius deûm plantas :
[2] *Tutela Lemni* [3] *dispares movet gressus ,*
Intonsa semper Aesculapio barba est :
Nemo est feroci pectorosior Marte :

Quod

Phoebô pulcrior & sorore Phoebi. S. A. Gabbema.

6. *Hercules lacertosus*] Philost. Icon. II in Antheo. *Idem.*

1. *Frontem cruentos*] Scaliger: *Fr. comatos.* In veteribus editionibus: *Frontem crinitos.* Sed neque versus constat, neque Fauni criniti pingebantur: neque hîc frons pro parte; sed pro tota facie: τὸ μέτωπον. Lego:

Frontem cruentes Arcadas vides Faunos.

Id est, rubentes; ut, *mora cruenta.* Nam quòd rubenti facie pingeretur Pan, apertè docet Servius. Virgilius quoque, sed βουκολικῶς allusit:

Pan Deus Arcadiae venit, quem vidimus ipsi
Sanguineis ebuli baccis, minioque rubentem.

Porrò, ut dixi, Fauni, & Sileni nunquam criniti pingebantur, sed Ἀναφαλαντίαι καὶ σιλλοί: quare non distinxisset Bacchi formam à Satyris, & Faunis, si verum erat Faunos, & Bacchum comosos esse? Sed Fauni semper calvi. Quocirca Panes, Silvani, Satyri semper pingebantur manum obtendentes fronti pro umbraculo ad arcendum calorem solis. quod non facerent si comati essent. Glossarius Hesychii id restatur his verbis: ὑπόσκοπον χεῖρα. Αἰσχύλος. ὥσπερ οἱ ἀποσκοπεύοντες. ἔστι κελεύει σχηματίσαι τὴν χεῖρα, ὥσπερ τοὺς πάντας ποιοῦσι, σχῆμα δέ ἐστιν ὀρχηστικὸν σκῶψ. Vbi Hesychius non ἀποσκοπεύοντα ἀπὸ τοῦ σκωπὸς deducit, sed innuit τὸ σχῆμα, quod vocabatur σκῶψ, fieri manibus fronti obtentis: vel, manus fronti obtendere, id dici σκῶπα. Icirco pro σκοπὸς bene in Hesychio correximus σκῶψ. Sic alibi: σχηματίζομαι τὸν. σχῆμα τῆς χειρὸς πρὸς τὸ μέτωπον τιθεμένης, ὥσπερ ἀποσκοπεύοντα. Quod & Aristoteles indicat, loquens περὶ τοῦ σκωπός. Silius de Pane:

Obtendensque manum, Solem infervescere fronti
Arcet, & umbrato perlustrat pascua visu.

Indè lux affertur Plinio, qui ait Antiphilum pictorem celebratum nobilissimo Satyro cum pelle Pantherina, quem ἀποσκοπεύοντα appellant, id est, manu fronti apponentem. Lindenbrog: *At fronte crinita.* Eleganter hæc ut omnia emendat D. Scaliger. Posset tamen etiam legi: *At fronte cornuta Arcad.* Cornuti enim Satyri, nihilque hominum habent nisi faciem, dicit M. Capella. Quare autem cornuti pingantur, docet Fulgent. Mythol. lib. III. *Ideo Satyri caprinis cornibus depinguntur, quia nunquam noverit saturari libidine.* Scioppius: Hujus loci restitutio Scaligero debetur. Antè legebatur:

At fronte crinita —.

2. *Tutela Lemni*] id est, *Vulcanus. Tutela* pro *tutore.* Sic infra Catm. 73. *Pomarii tutela diligens* dicitur *Priapus.* Ga. Scioppius.

3. *dispares movet gressus*] Eleganter, pro *claudicat.* Scioppius.

1. *mem-*

Quod si quis inter hæc locus mihi restat,
Deus Priapo mentulatior non est.

XXXVII. VOTI SOLVTIO.

CVr pictum [1] memori sit in tabella
Membrum quæritis, unde procreamur.
Cum penis mihi forte læsus esset,
Chirurgique manum miser timerem:
[2] *Diis me legitimis, nimisque magnis,*
Vt Phœbo, [3] puta, filioque Phœbi
[4] *Curatum dare mentulam verebar.*
Huic dixi, fer opem, Priape, parti,
[5] *Cujus tu, pater, ipse par videris,*
Qua salva sine sectione facta,

Pone-

1. *memori tabella*] Quemadmodum naufragi vestes, cum quibus evaserunt in templo Neptuni, aut alterius Dei marini ex pariete suspendere consueverant ad voti solutionem, atque adeo in his votivis tabulis depictos naufragorum casus & pericula, ut habet Cic. lib. III de Nat. Deor. Horat. lib. II Serm. Satyr. 1. Et ibidem Acro ac Porphyr. Sic qui è morbo convaluerant, è tholo sacrarum ædium suspendebant *pictas tabellas*, continentes curationis genus. V. Brisson. de Form. lib. 1. Hic proponitur *tabella*, in qua mentula depicta cum eisdem carminibus in Priapi sacello visebatur. V. N. in Tibull. *Gabbema. memori tabella.* Vnde & monumenta dicuntur, quod nos rerum vetustarum admoneant & recordari faciant. *Ga. Scioppius.*

2. *DIis me legitimis*] τὸ me παρέλκει, sive supervacaneum & redundans, ut & *tu*, *se.* 37. c. Sallust. *Omnes homines, qui sese student præstare ceteris.* Plaut. Asin. *Atque ego id facere me studeo.* Idem: *quod velis modo, id velim me scire.* Idem: *Volt placere sese amicæ, volt mihi.* Mostell. *Illud volo dici, id scire me expeto.* Ibid. *Si te accipere cupias, numquam sinam.* Milit. *Quos videre exoptabam me maximè.* Terent. *Si quisquam est, qui placere se studeat bonis.* Scioppius. *Dii legitimi* dicebantur, ad quos propriè cura rei alicujus pertinere videbatur, ut ad Æsculapium sanitatis restitutio: Neptunum naufragia, &c. fortassis etiam ita dicti quod legibus in urbem recepti essent. *Scopp.*

3. *puta*] posteriore brevi. Quæ res suspicari me facit, Imperativos primæ conjugationis non minùs corripi, quàm omnes secundæ. *Idem.*

4. *Curatum dare*] *Medico quid curatum dare.* phrasis observatione non indigna. *Id.*

5. *Cujus tu – par*] Par, συζυγής. Ennius:

Corpore Tartarino prognata paluda Virago,
Quoi par imber, & ignis spiritus, & gravis terra. Sidonius:
Hellespontiaco parem Priapo.

Græcanicum est. Nam illi dicunt alicui rei συζυγῆ esse, cui maximè quis adhæret. Sic in Aristophanis Equitibus, δικαστικοὶ συζυγεῖς τριωβόλου, quòd trioboli valde studiosi essent. *I. Scalig.*

 1. *leva-*

Ponetur tibi picta, quam [1] levaris,
Compar, consimilisque, concolorque.
Promisit fore: [2] mentulamque movit
Pro nutu deus, & rogata fecit.

XXXIIX. PRIAPVS.

Simpliciter tibi me, quodcunque est, dicere oportet:
[3] Natura est quoniam semper aperta mihi.
Pædicare volo: tu vis decerpere poma.
Quod peto, si dederis: quod petis, accipies.

XXXIX. PRIAPVS.

Forma Mercurius potest placere:
Forma conspiciendus est Apollo,
Formosus quoque pingitur Lyæus:
Formosissimus omnium est Cupido.
Me pulcra fateor carere forma:
Verum mentula luculenta nostra est:
Hanc mavult sibi, quam Deos priores,
Si qua est non fatui puella cunni.

XL. AD PRIAPVM.

Nota Suburanas inter [4] Telethusa puellas,
Quæ puto [5] de quæstu libera facta suo est:

Cingit

1. *levaris*] Sanaveris. *Ga. Scioppius.*
2. *mentulamque movit*] Ridiculum. Sicut Jupiter rogatus superciliis annuere solet, ita Priapum mentulâ annuisse volt. *Scioppius.*
3. *Natura*] *Natura* pro pudendo. ut Græcis φύσις. Sic in illo Mimi: *Hircus vetulus* naturam *capreæ ligurit.* Sic Cic. III de Nat. Deor. *Cujus obscœniùs excitata* natura *traditur, quòd aspectu Proserpinæ commotus sit.* loquitur de Mercurio. Conf. Carmen 8. *Idem.*
4. *Telethusa*] Adparet Telethusam hanc, de qua & sup. Carm. XVIII, libertinam meretricem fuisse, quæ cùm in regione Suburana, ubi meretricum fornices, & diversoria erant, amplum corpore quæstum fecisset, argentumque pro capite numerasset, penem seu caudam Priapi corona inauratâ donavit. ut infr. ex Carm. 1. discimus:
Totam cum paribus Priape nostris
Cingemus tibi mentulam coronis.
Idem.
5. *de quæstu libera facta*] Plaut. Pers. IV, IV, CIV. *Libera eris actutum si crebra cades.*

Cingit inaurata penem tibi [1] sancte corona:
Hunc pathicæ summi Numinis instar habent.

XLI. PRIAPVS.

QVisquis venerit huc, poëta fiat,
Et versus mihi dedicet jocosos.
Qui non fecerit: [2] inter eruditos
Ficosissimus ambulet poëtas.

XLII. AD PRIAPVM.

[3] *LÆtus Aristagoras natis bene villicus uvis*
[4] De cera facta dat tibi poma Deus,

At

cadet. Nam *cadere* inter verba Romana: quod si crebriusculè facerent, summulam pecuniæ corradebant, qua se in libertatem (sæpe hoc apud Comicos habetur) vindicabant. Eodem modo apud quasdam gentes virgines liberæ dotem sibi comparabant. Sextus Empyricus Pyth. Hypot. lib. III, quem vide. Plautus id Thuscis adtribuit. Cistell. II, III, XX.

— — *Tusco modò.*

Tute tibi indignè dotem quæras corpore. August. de Civitat. Dei lib. IV, cap. X etiam Phœnicibus: *Phœnices donum dabant de prostitutione filiarum, antequam jungerent eas viris.* Lindenbrog. Hoc de Cypriis narrat Iustinus lib. XXII. *Mos*, inquit, *erat Cypriis virgines ante nuptias statutis diebus dotalem pecuniam quæsituras in quæstum ad littus maris mittere, pro reliqua pudicitia libamenta Veneri soluturas.* credo quòd ex instituto Veneris, quæ ut Lactantius ex sacra historia refert, autor meretriciæ vitæ fuit, docuitque Cyprias fœminas quæstum vulgato corpore facere. Armeniis similem ferè morem fuisse, narrat Strabo. Idem scribit Herodotus de Lydis: qui Babylonicos plebeios refert, cùm rei familiaris angustiâ premuntur, solitos quæstus gratiâ filias suas populo prostituere. Prostituendi fœminas vulgò etiam fuit mos Augilarum in Africa, nocte qua nuberent. Herodotus, Solinus, Mela. Siccæ in eadem terra templo Veneris matronæ dotem quærebant vulgato corpore. Valerius Locrenses, Iustinus scribit bellô pressos vovisse suas se filias festô Veneris prostituturos, si victores forent. *L. Vives.*

1. *sancte*] Sic & Cupido infrà Carm. 83. *Ga. Scioppius.*

2. *inter eruditos Ficosiss.*] *Ficosus* est plenus ulceribûs, quæ *fici* dicuntur. *Scioppius.* In hoc epigrammate *eruditus* nequam vocabulum est: nam quid alioquin *erudito* & *ficoso* commune? Eruditus itaque valet nequitiis subactum, unoque verbo spathalecinædum. Sic Martialis meretricem non ineptam vocat *doctam*, quam deinde nolit habere ipse, quippe solœcismis Veneris adsuetior. Ita *rudem* pro rustica suam dicit Priapus Carm. IX, & alibi. *Ga. Barthius.*

3. *Lætus*] Aristagoras villicus pomum cereum Priapo offert. *Scioppius.*

4. *De cera facta*] Lego, *de cera facili.* Vt Tibullus:

At tu[1] sacrati contentus imagine pomi,
Fac veros fructus[2] ille, Priape, ferat.

XLIII. PRIAPVS.

NOlite omnia, quæ loquor, putare,
[3] Per lusum mihi, per jocumque dici.
Deprensos ego ter, quaterque fures
Omnes ne dubitetis, irrumabo.

XLIV. PRIAPVS.

[4] VElle quid hanc dicas, quamvis sim ligneus, hastam;
Oscula dat medio siqua puella mihi?
Augure non opus est: in me, mihi credite, dixit,
Vtetur veris usibus [5] hasta rudis.

XLV.

— *de facili composuitque luto.* I. Scaliger.

1. *sacrati*] *Sacratus* pro *sacro* & *dedicato*. Ga. Scioppius.

2. *ille*] Aristagoras. *Scioppius.*

3. *Per lusum mihi per j. d.*] Catull. *Reddens mutua per jocum atq; vinum.* Sic etenim Veteres loquebantur. Sueton. in Vespas. *per ludum jocumque.* Et in Nerone Claudio: *Fallere ac furari jus erat per jocum.* Belgæ dicerent *Door boert.* S. A. Gabbema.

4. *Velle*] Ita Carmen hoc elegans, quod ante obscurum erat, primus interpunxi. hoc primum; deinde legendum censeo: *Velle quid hanc dicat*, ut sit sensus. Non opus est augure ad divinandum, quid (id est, ob quid, quamobrem) hanc se hastam velle dicat puella, quæ me in medio mei osculatur. Cur non opus est augure? quia ipse, modò mihi fidem arbitremini, idipsum exponam. Dixit ergò puella: *Hac rudis hasta in me veris usibus utetur*, & me inibit. Hic sensus est epigrammatis. *Sciopp*

5. *hasta*] *Hastam* posuit pro obscœna parte corporis. sic Auson. in Cent. Nupt.

Intorquet summis adnixus viribus hastam.

Nam cùm legisset apud Virgilium id de Pandaro dici, qui Turnum oppugnabat, ad nugas nuptiales transtulit. Tale est etsi paullò immutatum, in eadem tamen re, illud Diogenis apud Laërtium. Is enim, cùm videret formosum puerum negligentius dormientem, eodem sensu, quo Ausonius, Ἐπέγειρε, ἔφη.

Μή τις σοι εὕδοντι μεταφρένῳ ἐν δόρυ πήξῃ.

At illud apud Homerum Iliados θ΄ Diomedes fugienti Vlyssi dicit: nisi quod in eo est φεύγοντι. Tale denique est urbanissimum illud Vespasiani, qui, cùm vidisset quendam procero corpore, ac immane fascini pondus trahentem, exclamavit:

— *μακρὰ βιβάς, κραδάων δολιχόσκιον ἔγχος.*

Nam quod Homerus Ἰλιάδ. η΄ de Ajacis cum Hectore congressuri hasta dixerat, id jucundissimus Imperator ad eam corporis partem transtulit, quæ honestè nominari nequit. *Ian. Rutgersius.*

1. Cum

XLV. PRIAPVS.

[1] *CVm quendam rigidus Deus videret*
[2] Ferventi caput ustulare ferro,
Vt [3] Mauræ similis foret puellæ:
Heus, inquit, tibi dicimus cinæde,
Vras te licet usque, torqueasque:
Num tandem [4] prior est puella, quæso,
Quam sunt, mentula quos habet, [5] capilli?

XLVI. PRIAPVS.

O non candidior puella Mauro,
O sed [6] mollior omnibus cinædis,
Pygmæo brevior gruem timenti,
Vrsis asperior, pilosiorque,
Medis laxior, Indicisque [7] braccis,
[8] *Mandes hic licet, ut lubenter ires.*

Nam

1. *Cum*] Iuvenis crines suos in capite torquebat, ut Mauritanæ puellæ similis esset. Hunc Priapus increpat, puellam totam non tanti esse, ut propter eam vel capillus pudendorum, non dico capitis, mutetur. Hic sensus est. *Ga. Scioppius.*

2. *Ferventi caput*] *Fervens ferrum*, calamistrum, quod, ut inquit Varro, calfaciebatur in cinere, quo torqueretur capillus. Arnob. *Nec ei formus erubescerent Calamistris masculorum vibrare cæsariem. Formus calamistris*, ut hic, *ferventi ferro*. Nam veteribus *Formus, Calidus*: & *formucapes*, quæ postea *forcipes*. quod forma, id est calida caperent: αἱ πυράγραι. *I. Scaliger.*

3. *Mauræ*] Hinc videmus Mauros, ut etiamnum Æthiopes, crispos fuisse. *Scioppius.*

4. *prior*] Eleganter posuit pro *melior*, ut Græci πρότερος. Hom. Od. τ. οὐδ' ἄρα πρότερος καὶ ἀρείων. Scioppius. *Prior*, i. melior. Horat.

Et, nisi cœna prior, potiorque puella Sabinum
Detinet, assumam. — S.A.Gabbem.

5. *capilli*] *Capillus* pro pilo. Persius:
— & positis bicolor membrana capillis.
A. Gell. lib. XII, c. 1. *Nam si ovium lacte hœdi aut caprarum agni alerentur, constat ferme in his lanam duriorem, in illis gigni capillum teneriorem.* Scioppius.

6. *mollior cinædis*] Catull.
Cinæde Thalle mollior, cuniculi capillô,
Vel anseris medullulâ, vel imula oriclâ.
Infr. Carm. 64.
Quidam mollior anseris medullâ.
Sciopp.

7. *braccis*] *Bracca seu bracha* vestimenti laxi genus, pudenda maximè tegens, Medis, Indis, & Scythis usitatum. *Idem.*

8. *Mandes hic, &c*] Sic Gabbema. Scioppius: *Mantes hic licet, ut libenter ires.* Etiamsi hic *manes*, tamen urinam hinc abires. vel optarem tamen ut ultro & libenter abires. *Vt* εὐκτικῶς. Catull.

Iupiter,

Nam quamvis videar [1] satis paratus,
[2] Erucarum opus est decem [3] maniplis,
[4] Fossas inguinis ut teram, [5] dolemque
Cunni vermiculos [6] scaturienteis.

XLVII. PRIAPUS.

Quicumque vestrum qui venitis ad Cœnam,
[7] Libare nullos sustinet mihi versus:
Illius uxor, aut amica, rivalem
Lasciviendo [8] languidum, precor, reddat,
Et ipse longa nocte dormiat solus,
[9] Libidinosis incitatus erucis.

XLVIII.

Iupiter, ut ficelicum omne genus pereat. Ita enim locus ille legendus cum Scaligero, quantumvis reclamante Gipbanio, qui *genus ficelicum* Latinè dici posse non putat. de quo ille viderit. Scaliger: *Manes hic l.* Leg. *Mandes his licet, ut lubenter ires.* hoc sensu: Si istis Statoribus, & Circitoribus, qui latus meum tuentur, ut fures arceant, mandare vis te lubenter ituram, si illis constituere, & condicere vis, per me quidem eis clunem submittas licet. Nam mihi non satis virium suppetit ad explendam libidinem tuam. *Mantes*, quod hic comminiscitur Alciatus, nequaquam mihi placet: neque illa expositio, *ut lubenter ires.* pro, *me lubente ires.* Non enim ita Latine loqui consuevimus. Et sanè infeliciter fere omnia emendare conatus est Alciatus.

1. *satis paratus*] Ita accipiendum, ut in Propertio:

Nec te decipiat, quòd sit satis illa parata. I. Scaliger.

2. *Erucarum*] Non frustra accipiendum de *erucis*, non solùm propter vim herbæ, quod notissimum est; sed quia ipsa herba ei Deo dicata erat, & propter eum ferebatur. Columell.

Et quæ frugifero feritur vicina Priapo,
Excitet ut Veneri tardos eruca *maritos.*

Scaliger. Auctor Moreti:

— Venerem revocans eruca *morantem.*

Dicitur *eruca*, quòd bestiolas omnes corpori innascentes erodat. *Ga. Scioppius.*

3. *Maniplus*] tantum herbæ, quantum manu teneo. 46, & Ανεχω. *G. Scioppius.*

4. *Fossas inguinis*] Muliebris synonyma hic, & 21, 28, &c. 60; tum inferiùs Ανεχομένω Apulel. *Scioppius.*

5. *dolemque*] *Dolare* pro *nocere alicui.* Propert.

— adsiduo me dolat aura gelu.

hìc *dolare vermiculos* est *necare.* Sciopp.

6. *scaturienteis*] *Scaturire* non modò de aquis sed etiam de herbis, cæterisque sua sponte ubertim nascentibus dicitur. *Idem.*

7. *Libare versus*] Hoc propter cœnam dicit, in qua diis vinum *libatur*; sibi *vinum* (L. *versus*) expetit. *Id.*

8. *languidum*] *Languidum reddere* in coitu quid sit, interpretatione non eget. Sic Plaut. Pseud. *Leno minatur puellæ, se illam, ut in pergulam deferatur, curaturum, ut ibi usque ad languorem.* Idem.

9. *Libidinosis-erucis*] *Libid.* activè, quæ *libidinosum* faciunt, ut suprà Carmin. 46. *erucis.* Quando in cœna comederat *erucas.* Id.

XLVIII. PRIAPVS.

QVod partem madidam mei videtis,
[1] Per quam significor Priapus esse:
Non ros est, mihi crede, nec pruina:
[2] Sed quod sponte sua solet remitti,
Cum mens est pathicæ memor puellæ.

XLIX. PRIAPVS.

TV quicunque vides [3] circa tectoria nostra
Non nimium casti carmina plena joci:
Versibus obscænis offendi desine: non est
Mentula [4] subducti nostra supercilii.

L. AD PRIAPVM.

QVadam, [5] si placet hoc tibi, Priape,
Ficosissima me puella ludit:

Et

1. *Per quam significor*] Et Varro ita loquitur:
Per id, quod discernitur, homo mas, an femina sit.
Ita Plaut. Casinâ:
Illa haud verbum facit, & sepit veste id, qui estu.
Loquitur enim mulieri servus, & de muliere. *I. Scaliger.*

2. *Sed quod sponte*] *Sponte sua*: Hesychius, αὐτομάτη, ἀπίεμα ἀνδρός. Arnob. lib. VI. *Tunc sancta, & ferventia numina vim vomuisse*; Lucilii. Vbi *vim* αὐτομάτην illam intelligit: quam voluit exprimere ad verbum Græcorum θοῦρον. Nam etiam θοῦρος est vis, & inde θοῦρος violentus. Et Nonnus Dionysiacus ita αὐτομάτην illam disertim describit:
Οὐ τότε ἱμείρων ἐπεμήνατο κυανοχαίτης,
Ἣν ποθέων ἀλόχοιο γονὴν ἔσπειρεν ἀρούρῃ,
Θερμὸν ἀκοντίζων αὐτόσσυτον ἀφρὸν ἐρώτων,
Lingua Africana, semen humanum in terram profusum, cujusmodi fuit Volcani ἀκροσία, dum colluctatur cum Minerva renitente, *bilbu*, aut *bilbil* vocabatur, ut scribit Sex. Pompeius. Quod sane, qui sciunt Syriacè, intelligunt *bubul* esse: hoc est, fœditatem, & confusionem. *Scalig.*

3. *circa tectoria*] *Tectorium* κονίαμα. Nam parietibus templorum Priapi, quicunque intrabant, pro symbola quisque carbone Epigramma exorabat, ut etiam denotatur illis:
Ergo quicquid id est, quod otiosus
Templi parietibus tuis notavi.
Tectorium ergo τοῖχος κεκονιαμένος. Scaliger.

4. *subducti supercilii*] Propert. eodem modo lib. 2 Eleg. 8.
Nunc volo subducto gravior procedere vultu. Ga. Scioppius.

5. *si placet*] Sic Catull. de puero:
— hunc ego, si placet Dione,
Pro telo rigida meâ cecidi. Scioppius.

 1. *cum*

Et non dat mihi, nec negat daturam :
Causasque invenit usque differendi.
Quae si contigerit fruenda nobis :
Totam [1] *cum paribus, Priape, nostris*
[2] *Cingemus tibi mentulam coronis.*

LI. PRIAPVS.

QVid hoc negoti est, quare suspicer causa
Venire in hortum plurimos meum fures,
Cum quisquis in nos incidit, luat pœnas ;
Et usque curvos excavetur ad lumbos ?
[3] *Non ficus hic est praeferenda vicinae,*
[4] *Vvaeque, quales flava legit Arete :*
Non mala truncis [5] *afferenda Picenis.*
Pyrumve, tanto quod [6] *periculo captes ;*
Magisque [7] *cera luteum nova prunum,*
Sorbumve ventres lubricos [8] *moraturum.*
Praesigne rami nec mei ferunt morum.
Nucemve longam, quam vocant [9] *avellanam,*

Amygda-

1. *cum paribus*] σὺν ἡλικιώταις, æqualibus. *Ga. Scioppius.*

2. *Cingemus*] Vid. Lipf. lib. III Ant. lect. *S. A. Gabbema.*

3. *Non ficus hic*] Mirum est fures in hunc hortum potius quàm in vicinos venire: cùm tamen hujus horti arbores & fructus vicinis non sint præstantiores. Non est heic melior ficus, quàm in vicinia, non sunt hic meliores uvæ, non sunt meliora pyra, &c. Sed verisimile est, eos non propter fructus huc venire, sed amore pœnæ potiùs, ut sc. à me perforentur. *G. Scioppius.*

4. *Vvas legit Arete*] Sic Varro lib. 5 de ling. Lat. *Vinum legere*, sicut *poma legere.* infrà Carm. 68. *Arete.* quales uvas Alcinoi uxor ex suis hortis decerpere solita est. *Scioppius.*

5. *afferenda*] sive *inferenda.* Prius etiam apud Catonem reperitur. A *fero*, quando pro *semino* sive *planto* accipitur, fit *infero*, quod modò est *planto*, Virgil.

Insere nunc Meliboee pyros, pone ordine vites.

aliquando pro, *insitionem facio*, quod fit, cùm scisso truncô surculus fœcundæ arboris in sterili inseritur. *Picenum* porrò Italiæ regio est fertilissima. *Sciopp.*

6. *periculo*] Ad eum modum Catullus : *— quandoquidem meos amores*
Cum longa voluisti amare pœna. Scalig.
Periculô, pædicationis sc. *Sciopp.*

7. *cera*] Sic suprà Carm. 32. *Buxô pallidior novâque cera.* Idem.

8. *moraturum*] *Morari ventrem lubricum*, seu *alvum conducere & adstringere.* Id.

9. *avellanam*] Avellanarum duo genera,

Amygdalumve flore [1] *purpureo fulgens.*
[2] *Non braßicarum fero gulosior caules,*
Betasve, quantas hortus educat nullus,
Crescensve semper in suum caput porrum:
Nec [3] *seminosas ad cucurbitas quenquam,*
Ad ocymumve cucumeresve humi fusos,
Venire credo, [4] *seßilesve lactucas.*
Nec ut salaces nocte tollat erucas,
Mentamque olentem, cum salubribus rutis:
Acresque cæpas, [5] *alliumque fibratum.*
Quæ cuncta nostro [6] *ut ambiamus in septo.*
Non pauciora proximi ferunt horti,
Quibus relictu, in [7] *mihi laboratum*

Locum

genera, alterum rotundum, alterum longum. Auctores Geoponicôn commentarii. Theophrastus de avellana: γένη δ' δύο ἀμφοῖν. ἡ μὲν γὰρ στρογγύλη, ἡ δὲ προμήκης φέρει τὸ κέλυφον. Sed suspecta est mihi lectio, propter veteres editiones, quarum pars habent, *quæ vocatur alva.* pars -- *quæ vocatur Alana.* An legendum *Albana*, ut eadem sit cum *Albensi* apud Plinium? Sanè in veteribus Glossis legi: *Albanæ, nuces Prænestinæ.* An --*quæ vocatur & calva? calvam nucem*, βαλανὸν χέρσον, alias πολιὸν interpretatur vetus Glossarius noster. ea lectio mihi penitus respuenda non videtur. *Scaliger. Albana.* id est, *Albensis* seu *Prænestina.* secuti heic sumus emendationem Scaligeri. *Scioppius.* De ipsis quoque sic Macrob. lib. II Sat. c. 14. *Nux hæc avellana, seu Prænestina, quæ est eadem, ex arbore est, quæ dicitur corylos.* S. A. Gabbema.

1. *purpureo*] Hic fit ζωΐζησις. ut
— *villo spectabilis aureo.*
Amygdalum flore purpureo. ἀμύγδαλον πορφυροῦς. I. Scaliger.

2. *Non braßicarum*] Scaliger: *Non braßica fero.* Vetus edit.
Non braßicarum fero gulosior caules.
Eho meliorem in præsentia comminisci non possum.

3. *seminosas*] Semine abundantes: *Ga. Scioppius.*

4. *seßilesve lactucas*] *Seßilis lactuca*, sic dicta quòd in altum non surgat, nec in caulem crescat, sed in latitudinem potius, & in plano se spargat. Ita *seßilis obba* quæ planum ac latum habet fundum quo in solo sistit, nec pediculum habet quo statui possit. Sedentem lactucam dixit Iuvenal. τὴν χαμαίζηλον:
— *Lactuca sedens, & sectile porrum.*
Martial. *seßilem:*
Vtrumque porrum, seßilesque lactucas.
Cl. Salmasius.

5. *alliumque fibratum*] Ita Scaliger in Moreto:
At primùm leviter digitis tellure refossa,
Quatuor educit cum spißis allia fibris.
Scioppius.

6. *ut ambiamus*] Ita Scaliger, quæ quanquam omnia in nostro sæpto ambiantur, in nostro horto inclusa sint, tamen ea nec à cæteris hortis absunt. *Sciopp.*

7. *mihi laboratum*] In hortum, qui mihi factus & cultus est. *Idem.*

Locum venitis, [1] improbissimi fures.
Nimirum [2] apertam convolatis ad pœnam:
Et vos hoc ipsum, quod minamur, invitat.

LII. PRIAPVS.

Heus tu, non bene qui manum rapacem
Mandato mihi contines ab horto:
Iam primum [3] stator hic libidinosus
Alternis ineundo & exeundo
[4] Porta te faciet patentiorem.
Accedunt duo, [5] qui latus tuentur,

Pulchre

1. *improbissimi*] *Improbus* perpetuum furis epitheton. unde Carm. 83. *Improbus* absolute pro *fure* dicitur. *Ga. Scioppius.*

2. *apertam*] Quia Priapo natura est semper aperta. *Idem.*

3. *stator*] Quem suprà *circitorem* nominavit. *Statores* propriè sunt carcerum, aut ædium custodes. Nam *stare* est verbum ejus rei. Manil. lib. v.

— immitis veniet pœnaque minister,
Carceris & duri custos, quo stante superba
Prostratæ jaceant miserorum in limine matres.

Ergo optiones & mancipes carceris designat, qui & ultimis temporibûs *commentarienses* dicebantur. Hic verò tantùm sunt custodes, quos, ut & admonui, suprà *circitores* vocaverat. Quod sequitur: *Accedent duo, qui latus tuentur*, nihil aliud quàm *latrones* eo designantur: qui priùs *laterones*, quòd latus tegerent. Hi & *statores* quoque ipsi sunt. Petronius: *Quædam enim fœminæ sordibûs calent: nec libidinem concitant, nisi aut servos viderint aut* statores *altiùs cinctos.* I. Scaliger.

4. *Porta te faciet patentiorem*] Etiam *portam* inter obscœna vocabula fuisse constat. Catullus: *— patente* porta

Percurrent raphanique mugilesque.

Quò pertinet & illud:

Portam ingredi nefas quà exieris.

Sic etiam apud Græcos θύρα usurpatur, unde Bacchus Διθύραμβος vocatus, παρὰ τὸ δὶς θύρας βαίνειν. Ita malo interpretari, quàm ab antro διθύρῳ, in quo eum enutritum fabulantur, cujus etiam opinionis Scholiastes Apollonii est lib. IV. διὰ τοῦτο διθύραμβος ὁ διόνυσος ἐκλήθη, διὰ τὸ δύο θύρας ἔχειν τὸ ἄντρον. *Fr. Lindenbrog.*

5. *qui latus tuentur*] Latrones designat, qui priùs *laterones*, quòd latus tegerent. Varro lib. IV de L. L. *Latrones dicti ab latere, qui circum latera habebant ferrum, qui postea à stipatione stipatores appellabant.* Glossarium, *stipator*, σωματοφύλαξ. Apuleius de Mundo: *Ante fores viri fortes, stipatoresque regalium laterum.* Rectè verò Varro dicit latrones indè dici, quòd ad latera habebant ferrum: ea namque de causa δορυφόροι Græcè vocantur. Hesych. δορυφόρος, στρατιώτης ὑπασπιστής, ἢ φύλαξ τοῦ τυράννου καὶ προεστῶτος. Glossarium, δορυφόρος *stipator*, *satelles*. Vltimis autem temporibûs dicti *scribones*, Agathias lib. III. εἷς δέ γε ἦν τῶν ἀμφὶ τὰ βασίλεια δορυφόρων, οὓς δὴ σκρίβωνας ὀνομάζουσι. Suidas tamen non ipsos satellites scribones vocatos scribit, sed τῶν σωματοφυλάκων ὑπερφερομένους. *Scribones* etiam vocatos, qui antea

Depu-

Pulchre [1] pensilibus peculiati.
Qui cùm te malè foderint jacentem ,
[2] *Ad partem veniet salax asellus ,*
Nihilo deterius [3] mutoniatus.
Quare, qui sapiet, [4] malum cavebit ,
[5] *Cum tantum hic sciet esse mentularum.*

LIII. AD PRIAPVM.

[6] *Contentus modico Bacchus solet esse racemo :*
Cum capiant alti vix sua musta [7] lacus.
Magnaque fecundis cum messibus area desit ,
In Cereris crines una corona [8] datur.

Tu

Deputati , refert Leo Imperator in Excerptis, quæ accepta debemus V. C. Bon. Vulcanio: Δεποτάτοι δὲ προσηγορεύοντο τὸ παλαιὸν, οἱ νῦν λεγόμενοι σκρίβωνες, οἵ τινες ὑποδεχόμενοι τῇ παρατάξει , τοὺς ἐν τῇ μάχῃ τραυματιζομένους ἀναλαμβάνοντες ὡς ἐπ' ἀγαθῷ καὶ ἀδελφοποιοῦντες. Adeò ut non unum eorum officium fuerit. *Fr. Lindenbrog.*

1. *pensilibus peculiati*] Plaut. Pseud. Sc. Malus :

Mea hæc habeo omnia , meo peculiô *emta.*

B A. *nempe quod fœmina sustinent.*

Et Persâ Sc. *Satin hac : Atque ob istam rem ego aliqui te peculiabo.* id est, *te stuprabo.* Scioppius. Dicebant & *Res.* Arnobius lib v. *Artificis curas tum rebus adhibuisse perituris :* id est genitalibus. In eodem : *Oriculam imperavisse captivæ , ut intelligeret , & cognosceret , quid sibi res vellent.* Loquitur de illis veretris , quæ in foco à Tanaquile , aut Tanaquilis ancilla inventa fuerant. Idem in versione Orphei Carmin.

Objectaq; oculis formatas inguinibus res.

Etiam in Gallia vulgò ita loquimur , honestè rem fœdam circumloquentes. *I. Scaliger.*

2. *Ad partem veniet*] *Venire ad partem* : observandum. *G. Scioppius.*

3. *mutoniatus*] *Muto, onis.* & habet primam ancipitem. heic enim brevis , apud Horat. longa :

Quod si mutonis *verbis mala tanta videntu.* Scioppius.

4. *malum cavebit*] *Cavere malo* & *malum*, prius apud Plautum frequentiùs , & Petronium. *Idem.*

5. *Cum tantum*] A Catullo mutuatum :

Quum tantum sciet esse basiorum.

S. A. Gabbema.

6. *Contentus modico*] Etiamsi vinum uberrimè provenit , tamen Baccho racemus tantum offerri solet , & quamvis adeò sit fœcunda messis , ut granaria & areæ fere desint , tamen Cereri spiceam tantùm coronam imponere solent ; quare & tu , Priape , paucis pomis contentus esse debebis. *Scioppius.*

7. *lacus*] Vas , in quo uva calcatur , ac mustum defluit. Plin. *Gustare de lacu mustum.* Tibull.

Nec spes destituat , sed frugum semper acervos
Præbeat, & pleno pinguia musta lacu.

Columella, *lacus vinario:* vocat. *Scioppius.*

8. *datur*] *Dare coronam in crines.* observandum. Horat. Carm. seculari :

Fertilis frugum pecorisque tellus
Spicea donet Cererem corona. Idem.

I, E, D,

Tu quoque Dive minor majorum exempla secutus,
Quamvis pauca damus, consule poma boni.

LIV. PRIAPVS.

[1] *E, D, si scribas, temonemque insuper addas:*
Qui medium vult D scindere, pictus erit.

LV. PRIAPVS.

Credere quis posset, falcem quoque, turpe fateri,
De digitis fures surripuisse meis?
Nec movet amissi tam me jactura, pudorque,
Quam præbent justos [2] altera tela metus.
Quæ si perdidero patria multabor, & olim
Ille tuus civis, Lampsace, [3] Gallus erit.

LVI. PRIAPVS.

Derides quoque fur, & [4] impudicum
Ostendis digitum mihi minanti,

Eheu

1. *E, D, si scribas*] Hoc dicit: Si scribas E D & temonem in medio addas hoc modo: E-D, tum mentula erit quodammodo depicta, quæ te medium scindere volt, sive quæ te stuprare volt. Ambiguitas est in D. in pronunciatione sc. *Te* enim intelligit. *Ga. Scioppius.*

2. *altera tela*] Verendæ partis, in viris synonyma, & epitheta: *mentula* c. 1, 50, 52, &c. *membrum*, præf. c. 8, c. 25, 69. *pars tegenda*, præfat. *tenta*, 2 c. 19. *penis*, 5, 37. *pars obscæna*, 8. c. *telum*, 8, 55. *columna, trabs*, 9. c. *palus*, 9. c. *contus pedalis*, 10. c. *fascinum*, 80. c. 84. *fascinum pedale*, 27. c. *coleata cuspis*, 14. c. *sceptrum*, 24. c. *seminale membrum*, 25. *ventris arma*. 31. *vena tenta*, 33. c. *membrum unde procreamur*, 37. *hasta*, 63. *pars mei per quam significor Priapus esse*, 48. *anguis*, 84. c. *thyrsus*, Arrεχεσ. *pensilia*, 52. *peculium*, 52. c. *muto*, 52. c. *libidinoso tenta pyramis nervô*, 63. *nota virilis*, 66. c. *nervus*, 82, 84. *mutinus*, 73. *verpa*, 34. *inguen*, præfat. *Taurus*, *castaurus qua pars caditur in castratione*. *Cujus in indomita constantior inguine alvus, quàm nova collibus arbor inhæret*, Hor. Epod. 12. *Venas inflavit tetra libido*. *Hor. l.* 1 *Sat.* 2. *Inguina tument*, *tentigo, glans, penis*. G. Scioppius.

3. *Gallus*] i. *intestabilis*. Mart. lib. 1 Ep. XXXIV.

Gallo turpius est nihil Priapô. Scioppius.

4. *impudicum*] Id est, *medium*, qui & infamis. Plaut. Pseud. Sc. Malus & nequam:

In hunc intende digitum, hic leno est.

Id est, medio digito porrectô lenonem deride. *Scioppius.* Sed cur *medius digitus infamis* esset caussam hanc quidam afferunt; quòd Iudæi eo delapsa intestina reconderent. sunt qui dicant à verrendo podice; nam cùm hæmorrhoïdes ferè Iudæi patiantur, podicem

Eheu me miserum! quod ista lignum est,
Quæ me terribilem[2] *facit videri.*
Mandabo domino tamen salaci,
Vt pro me velit irrumare fures.

LVII. PRIAPVS.

[3] *Cornix, &*[4] *caries,*[5] *vetusque bustum,*
[6] *Turba & putrida facta seculorum,*
Quæ forsan potuisset esse nutrix
Tithoni, Priamique, Nestorisque,
[7] *Illis ni pueris anus fuisset.*
Ne desit sibi, me rogat, fututor.
Quid si nunc roget, ut puella fiat?
Si nummos tamen hæc habet, puella est.

LIIX. PRIAPVS.

Qvicunque fur[8] *fefellerit fidem nostram,*
[9] *Effeminato marceat procul culo.*
Quæque hæc proterva carpserit manu poma
[10] *Puella, nullum inveniat fututorem.*

LIX.

dicem sanguine scatentem verrere hoc soleant digito, unde & ab ipsis aliquando verpus dicitur, Iudæi ipsi verpi eadem caussâ, ast falsum hoc. sed potiùs à versa pelle; sicuti quoque & apellæ & recutiti eadem caussâ nuncupantur. Alii *medium digitum* ideo infamem appellant, quòd subductis altrinsecus duobus digitis & ipso protenso, verpæ, id est, mentulæ formam imitari videmur. *Lil. Greg. Gyraldus.*

1. *quod*] sic distinxi. *Quòd* pro *quamvis*; suprà Carm. 5. Etiamsi mea mentula lignea est, & ideo te inire non potest, tamen domino mandabo &c. *Ga. Scioppius.*

2. *facit videri*] Suprà Carm. 32.
Formicas facit altiles videri. Scioppius.

3. *Cornix*] Anus cornice annosior, quæ &c. rogat me. *Sciopp.*

4. *caries*] *Caries*, ut ait Nonius, est vetustas vel putrilago. Hic pro anu cariosa. Sic Turpill.

Viden' ut osculatur cariem? num illum hac pudet? Afran.
Nemo illa vivit carie cariosior.
Idem.

5. *vetusque bustum*] Ita etiam Græci τυμβογέροντας. *I. Scaliger.*

6. *Turba seculorum*] pro *annorum multitudine.* Scioppius.

7. *Illis ni pueris*] Cùm illi pueri adhuc essent, jam tum hæc anus erat, ita ut ætate eos nutrire non posset: absque hoc fuisset, mammam fortassis illis dedisset. *Sciopp.*

8. *fefellerit fidem*] Me non advertente aliquid surripuerit *Idem.*

9. *Effeminato*] Id est, *impudico, muliebria patiente.* Id.

10. *Puella, n. inveniat*] Lego: *Puella nulli*

LIX. PRIAPVS.

P Rædictum tibi ne negare possis,
Si fur veneris [1] impudicus ibis.

LX. AD PRIAPVM.

S I quot habes versus, tot haberes poma, Priape:
Esses antiquo ditior [2] Alcinoo.

LXI. AD PRIAPVM.

[3] Q Vid frustra [4] quereris, colone, mecum,
Quod quondam bene fructuosa malus,
Auctumnis sterilis duobus adstem?
Non me pregravat, ut putas, senectus,
Nec sum grandine verberata dura,
Nec gemmas modo germine exeunteis
Seri [5] frigoris ustulavit aura,
Nec venti, pluviæve, siccitasve,
Quod de se quereret, [6] malum dederunt:
Non sturnus mihi, graculusve raptor,
Aut cornix anus, aut [7] aquosus anser,

Aut

nulli veneat [*fututorum*]. Ne quæstum faciat apud ullum. Ne stupro lucrum mereat. Ovidius:

Stat meretrix certo cuivis mercabilis ære.

Potes & legere:

Puella nullum invenerit, &c.

Sed prior lectio magis arridet. *Scalig. invenerit.* Sic legimus cum Scaligero. *Ga. Scioppius.*

1. *impudicus*] *Impudicatus*, qui muliebria patitur. *Scioppius. flagitatus.* Apulejus: *nudatum, supinatumque in ventrem execrandis uredinibus flagitabant.* I. Scaliger.

2. *Alcinoo*] Cujus horti proverbiô celebrantur. *G. Scioppius.*

3. *Quid*] Elegans Carmen hoc Priapejum non est, sicut & proximè sequens. *Scioppius.*

4. *quereris mecum*] *Queri cum aliquo*, pro *expostulare*. Sciopp.

5. *frigoris ustulavit*] Virgil. 1 Georg

— Boreæ penetrabile frigus adurat.

Idem.

6. *malum dederunt*] *Dare malum* pro *necare* Id.

7. *aquosus anser*] *Aquosus*, *φίλυδρος*, ut *mulierosus φιλογύναιος*, *γυναιμανής*. *vinosus*, *οἰνόφλυξ*. Ovidius de Thetide:

— per numina matris aquosæ.

Alioqui *aquosus*, est *ὑδατώδης*. Mirum autem hoc Epigramma, quod Priapeium non est, huc alieno loco immissum esse; ut & illud:

Securi dormite canes. Custodiat hortum, &c.

Nam

At corvus nocuit siticulosus :
Sed quod carmina pessimi poëtæ
[1] *Ramis sustineo* [2] *Laboriosis.*

LXII. PRIAPVS.

SEcuri dormite canes, custodiet hortum
Cum sibi dilecta Seirius [3] *Erigone.*

LXIII. PRIAPVS.

PArum est, amici, [4] *fixerim quod hic sedem,*
[5] *Agente terra* [6] *per Caniculam rimas,*
Siticulosam sustinens diu æstatem.
[7] *Parum, quod imi perfluunt sinus imbres :*
Et in capillos grandines cadunt nostros :
[8] *Rigetque dura barba juncta* [9] *crystallo.*
Parum, quòd [10] *acta sub laboribus luce,*
[11] *Parem diebus* [12] *pervigil traho noctem.*

Huc

Nam tametsi est κατηγορικὸν, tamen non κατηγορῶ τῆς, hoc est πενίας. *I. Scaliger.*

1. *Ramis*] Carmina ramis & corticæ notabantur. *Ga. Scioppius.*

2. *laboriosis*] Ενεργητικῶς pro *laborantibus.* Sciopp.

3. *Erigone*] *Erigone* Icarii filia, quæ ex dolore paternæ necis, quem rustici temulenti occiderant, se ipsa suspendit, deorumque miseratione in cœlum tralata Virginis nomen obtinuit. Indè Erigoneius canis est stella, unde Caniculares dicuntur : sive Sirius. nam fabulantur hanc caniculam Erigones fuisse : quæ cum Icarium occisum esse, & Erigonen suspendiò periisse videret : contabuerit: ob quam pietatem eam cum Erigone Iupiter in cœlum transtulerit. *Scioppius.* Vid. Hygin. Fab. cxxx. & Astron. lib. II. *S. A. Gabbema.*

4. *fixerim sedem*] *Figere sedem alicubi* & apud Iuvenalem. *Sicoppius.*

5. *Agente*] *Agere rimas* est *bifcere*, utitur & Ovid. *Scopp.*

6. *per Caniculam*] Eleganter, pro *in diebus canicularib.*

Cùm gravis exustos æstus hiulcat agros, ut ait Catull. *Id.*

7. *Parum quod imi p. f. i.*] Anastrophe: *P. q. imos p. f. i.* Scaliger: *Parum quod imi.* Repono ex antiquitus excusis :

Parumve, quod superfluunt sinus imbres.

Scioppius : *superfluunt.* Imbres fluunt super sinum.

8. *Rigetque*] Id est, *hiberno tempore congelata est.* Scioppius.

9. *crystallo*] *Crystallus* pro *glacie.* Idem.

10. *acta sub*] Elegans elegantissimi hujus epigrammatis phrasis : *agere lucem sub laboribus*, id est, *diem labore frangere*, ut loquitur Horat. *Id.*

11. *Parem diebus*] Nox pares diurnis mihi molestias creat. *Trahere noctem.*

Huc adde, [1] quod me terribilem deum fuiſſe
Manus [2] ſine arte ruſticæ dolaverunt,
Interque cunctos vilius deos numen
Cucurbitarum ligneus vocor cuſtos.
Accedit iſtis impudentiæ ſignum,
Libidinoſo tenta pyramis nervo:
Ad hanc puella (penè nomen adjeci)
Solet venire cum ſuo fututore:
[3] *Quæ ut tot figuris, quot Philænis enarrat,*
Non inventis, pruriginoſa diſcedit.

LXIV. PRIAPVS.

Q*Vidam mollior anſeris medulla,*
Furatum venit huc amore pœna.
Furetur licet [4] uſque non videbo.

L X V.

ſtem. Propert. dicit *ducere*. Ga. Scioppius.

12. *pervigil*] Amat hocce numen *operoſis* & *pervigilibus* noctibûs, ut cum Apuleio loquar, creberrimè coli. Itidem etiam Venus & Amor. Illa proinde *Noctuvigila* Plauto; *Noctiluca* Nævio antiquiſſimo poëtæ; *φιλοπάννυχος*, *pervigilium cupiens* Orpheo. & ejus palæſtram Caſinæ Plautinæ Prologographus vocavit *excubias*. Iſti etiam, *Amori* inquam ea propter *vigilandi vis* tribuitur ab Apuleo lib. de Deo Socratis: *Quorum è numero Somnus atque Amor, diverſam inter ſe vim poſſident: Amor vigilandi, Somnus ſoporandi.* Hinc jam & C. Plinii Epigrammati dies oritur:

Huc mihi vos largo ſpumantia pocula vinô,
Vt calefactus Amor pervigilare velit.

Alioquin largius merum ſomnum conciliat. Hinc & *noctes* Amoris ac Veneris *ἀπλῶς pervigiles* vocatæ. Apul. lib. 11 fab. Mileſ. *Vt nocte pervigili & oleô lucerna, & vinô calix abundet.* I. A. Gonſalius.

1. *quod me terribilem*] Puto priùs fuiſſe, *fuſte terribilem*. Corrigo igitur, *— fuſte de rudi vilem.* hoc eſt,

αὐτόξυλον τέχνημα φαυλοέργου χερός,

jambico ſenariô. *I. Scaliger.*

2. *ſine arte*] Columella lib. 10 vocat fortè dolatum:

-- Sed truncum fortè dolatum
Arboris antiquæ n. v. I.

Sic infrà Carm. 86 Catullus:

Parata namque crux ſine arte mentula.

Scioppius.

3. *Quæ ut tot figuris, quot Philænis*] *Figuris, picturis*, in quibus varia coëundi genera continentur. Tales ſcripſere Philænis, Elephantis ſuprà Carm. 3; & Cyrene, quæ eam ob rem *δωδεκαμήχανος* dicta eſt. Ait ergo Priapus puellam iſtam, niſi omnes iſtos modos cum ſuo fututore experiatur, adhuc pruriginoſam diſcedere. *Scioppius.* *Philænis.* Scripſit hæc libros *περὶ ποικίλων σχημάτων ἀφροδισίων*. ſicut & Elephantis, & Cyrene, quæ *δωδεκαμήχανος* dicta fuit. item Aſtyanaſſa quædam, ut ait Heſychius. De Philænidis libris Athenæus l. VIII. *Scaliger.*

4. *uſque, non videbo*] *uſque.* Vis hu-

LXV. AD PRIAPVM.

[1] *HIc tibi, qui [2] rostro crescentia lilia mersit,*
Caditur è tepida [3] victima porcus hara.
Ne tamen exanimum facias pecus omne, Priape:
Horti sit facies janua clausa tui.

LXVI. PRIAPVS.

TV quæ, ne videas [4] notam virilem,
Hinc averteris, ut decet pudicam:
Nimirum, nisi quod times videre,
Intra viscera habere concupiscis.

LXVII. PRIAPVS.

PEnelopes primam D*idonis prima sequatur,*
Et primam C*Ani syllaba prima* R*Emi,*
[5] *Quodque fit ex illis, mihi tu deprensus in horto*
Fur dabis: [6] hac pœna culpa luenda tua est.

LXVIII.

jus particulæ tam crebrò repetitæ & ferè redundantis hæc videtur, *quamdiu videbitur, dum voles.* Sic suprà: *Vrat te licèt usquè torqueasque. non videbo.* simulabo me non videre. *Ga. Scioppius.*

1. *Hic*] *Porcus* in hortum invaserat & lilia devoraverat, ob quam noxam Priapo immolatur: cui tamen mandatur, ut posthac fores claudat, ne si irrumpant pecudes & horto noceant, statim omnes occidendæ & immolandæ sint. *G. Scioppius.*

2. *rostro*] *Rostrô mergere* est *devorare.* ita enim interpretari malo. Etsi ne illud quidem rejiciendum, *porcum rostrô* protrivisse lilia. *Scioppius.*

3. *victima porcus*] Ideo & puellæ, quæ Priapi sacra videlicet curarent, nonnunquam *suillis* pellibûs præcingebantur, uti palàm videre est in Marmore sacrificii Priapi, quod Boissardus vulgavit. *S. A. Gabbema.*

4. *notam virilem*] Apulejus *notaculam* dixisset, unde sc. agnosceretur. *Sciopp.* *Notaculam natalium* Apulejus vocat. *signa & indicia quibûs natales probantur.* Vnde ego verissimè quodam in carmine virtutem vetustorum *natalium notaculam* vocavi. *Idem in Indice.*

5. *Quodque fit ex i.*] *pedicare* scilicet. quod verbum ex istis quatuor verborum syllabis efficitur. *Scioppius.* Ita Ausonius:

Λαὶς, Ἔρως, & Ἴτυς, Χείρων, &
Ἔρως, Ἴτυς alter
Nomina si scribas prima elementa aiime:
Vt facias verbum quod tu facis, Eune magister,
Dicere me Latium non decet opprobrium.

Vt facias verbum, sc. λείχει, quod *lingit* significat. *Gabbema.*

6. *hac pœna culp. l. t. e.*] *Pœna* hic

LXVIII. PRIAPVS.

[1] *Rusticus indocte si quid dixisse videbor,*
Da veniam : [2] *libros non lego, poma lego.*
Sed rudis hic dominum toties audire legentem
[3] *Instíti, Homeriacas edidicique* [4] *notas.*
[5] *Psolcon ille vocat, quod nos Psoloenta vocamus :*

Id

ἀντὶ λύτρων, ποινή. unde ἄποινα: sic in Ciri:

Et dictam Veneri votorum avertere pœnam.

Λύτρα veteres Latini vocabant *lustra*. Nam Tragœdiam ἕκτορος λύτρα quum verteret Ennius, inscripsit, *Ectoris lustra*. Ita enim habent omnes Nonii Marcelli tam scripti, quàm antiquitus excusi codices. Ergo λύτρα, *lustra*. & sanè ratio est apud Varronem, qui ait *lustrum* dictum à luendo: & propriè *lustrum*, quod pendebatur quinto quoque anno. *lustrum* à luendo: ut à fluendo *flustrum*, ἡ θαλάσσης μαλακία. & *frustrum* à frio, & *transtrum* à transeo, *monstrum* à moneo, *rostrum* à rodo, *plostrum* à plodenda terra; &c. *I. Scaliger.*

1. *Rusticus*] Est qui rem quamque suo adpellat nomine, nec circuitione utitur. Sic Aristophanes:

Ἄγροικός εἰμι, τὴν σκάφην σκάφην λέγω.

Rusticus sum, scapham scapham voce.

Sciopp. *Rusticum* vocant Veteres τὸν ἀφυῆ. Martialis:

— si nescis, Rustice, redde pilam. Scalig. Suspicatur Magnus Scaliger esse hoc Ovidii Epigramma; cujus conjecturâ fretus Scioppius planè hoc adfirmat. *S. A. Gabbema.*

2. *libros non lego, poma lego*] *Legere poma*, non aliud est quàm facere illud quod Propertius cum sua Cynthia, Catullus cum Lesbia solent. illud docet Servius ad hoc Virgilii:

Ipse ego cana legam tenera lanugine malum.

Studiosè enim, iis verbis poëtam rem obscœnam verecundè velasse, quam Theocritus expresserit liberiùs. Sic apud Catullum, *legere olea*, apud Ciceronem, *legere nuces*. Quæ omnia sumpta ab hortis sunt, & ideo tralata ad rem voluptatum, quòd antiqui (*ut jam adnotatum est*) partes illas inverecundas *hortum* vocarent aut *saltum*. Lipsius. *Gabbema. poma lego.* nimis argutatur Lipsius, dum rem hic turpiculam & parum severam innui putat. *Ga. Scioppius.*

3. *Institi*] id est, *conatus sum.* Catull.

Institit & ferri frangere duritiem.

Et Afranius:

Incirco hac agere tecum secretò institi.

Scioppius. Græcum est. Aristophanes, ἐσαῦ τὸ πρᾶγμα μᾶλλον ἐνστῆναι. Dicitur & in alium sensum, ut *instare merces.* Nonius Atellanâ:

Instat mercaturam, credo rem faciat. frugi est homo.

Indè *Institores*. Nec longè ab hac mente Virgilius:

Parte alia Marti currumque, rotasque volantes
Instabant. — Scaliger.

4. *notas*] *Nota* pro *vocabulo*. Hinc *notare*: Lucret.

Cum ligna atque ignes distincta voce notemus. Idem:

— Nam cur hic posset cuncta notare
Vocibus. —
Pro vario sensu varias res voce notarel.

Scioppius.

5. *Psolcon*] Nam ψωλὸς, & ψωλὸς verpus. & ψωλὴ verpa. παρὰ τὸ ψῶ. Cui αἰδοῖον ἀπεψωλημένον, κα

Id quod nos culum, [1] *culeon ille vocat.*
[2] *Smerdaleos certe nisi res non munda vocatur,*
Et pædiconum [3] *mentula smerdalea est.*

LXIX. PRIAPVS.

[4] *QVid? nisi Tænario placuisset Troica cunno*
Mentula, quod caneret, non habuisset opus.
Mentula [5] *Tantalidæ bene si non nota fuisset,*
Nil, senior Chryses quod quereretur, erat.
[6] *Hæc eadem socium tenera spoliavit amica,*
Quæque erat Æacidæ, maluit esse suam.
[7] *Ille Pelethroniam cecinit miserabile carmen*
Ad citharam, cithara, tensior ipse sua.

Nobilis

ἐπολυμπίδιον. Invenio & δρυλλὸν vocari. *I. Scaliger.*

1. *culeon*] Κουλεὸς vagina. Et sanè pars illa in nobis, quæ honestè nominari non potest, & quæ hîc intelligitur, inde dicta est. Et videtur Plautus alludere in Pseudolo:

Conveniebatne in vaginam tuam machæra militis? Scaliger.

2. *Smerdaleos*] σμερδαλέος dictum censeo παρὰ τὸ σμερδεῖν. Quod idem est cum ἀμέρδειν, & μέρδειν. Itaque plus erit σμερδαλέος, quàm φοβερὸς, quum tamen cathedræ Grammaticorum ferè omnes φοβερὸν tantum interpretentur. Non obscurum, quid ipse velit. Vt autem suis, bovis, muris stercus *sucerda, bucerda, muscerda*: sic hominis priùs *homerda* dicta fuit. Porrò rotundiora stercora vulgò *struntos* vocàmus. Idque in peroptimo Glossario inveni Latinè dictum, *struntos*, ἀπόπατος. Quod verbum in idiotismo Gallico & Teutonico remansit. *Scaliger.* Pædiconum *mentula* horribilis est & *smerdalea*, nisi quis dicat *smerdaleum* esse turpem & immundum, & non significare terribilem. *Ga. Scioppius.*

3. *mentula smerdalea est*] In Epigrammate veteri:

Non mihi laudanturque manus; hæ namque rapaces:
Et non laudatur mentula, merdacea est. Scaliger.

4. *Quid? nisi Tænario*] Carmen hoc cum superiore cohærere debet: pergit enim exsequi de *Homero*: cujus scripta dicit omnia propter *mentulam* suscepta esse. *Tænario.* nisi Helenæ placuisset Paris. *Tænarus* promontorium est Laconiæ. *G. Scioppius.*

5. *Tantalidæ*] Agamemnonis, qui Chrysei sacerdotis filiam bellô captam secum habuit. *Scioppius.*

6. *Hæc eadem*] sc. Agamemnonis, Briseidem à socio suo Achille abduxit. *Sciopp.*

7. *Ille Pelethroniam - Ad cithar.*] *Pelethronium* oppidum est Thessaliæ, & Achilles fuit Thessalus. Ἰλιάδ. ι narrat Homerus legatos offendisse Achillem oblectantem se *citharâ* & præteritorum virorum res præclarè gestas decantantem. *Idem Sciopp.* *Ad citharam.* Apul. l. VI Mil. *Gratiæ spargebant balsama: Musæ voce canora personabant. Apollo cantavit ad citharam: Venus suavi Musicæ suppari gressu formosa saltavit: scena ibi sic concinnata, ut Musæ quidem chorum canerent, tibias inflaret*

Nobilis hinc nata nempe [1] incipit Ilias ira :
Principium sacri carminis illa fuit.
Altera materia est [2] error fallentis Vlyssei ,
Si verum quæras, hunc quoque movit amor.
Hinc legitur radix [3] de qua flos aureus exit :
Quem cum [4] moly vocat, mentula moly fuit.
Hinc legimus Circen, Atlantiademque Calypso
Grandia Dulichii [5] jussa tulisse viri.

Hujus

Satyrus , & Paniscus ad fistulam diceret. Ad citharam canere , est modulos citharæ voce exprimere suppari. *S. A. Gabbema.*

1. *incipit Ilias ira*] Quia Homeri *Ilias* incipit :

Iram dic mihi dea Pelidæ Achillis.

Hactenus de *Iliade :* nunc de *Odyssea*, quam quoque propter *mentulam* scriptam ait. *Scioppius. Inc. Il. i.* Notus versus Homeri :

Μῆνιν ἄειδε θεὰ πηληϊάδεω ἀχιλῆος.

Atque hæc erat prima fabula, quam in scholis antiquitus discebant; Theodoretus sermone de Fide : τούτων δέ γε οἱ πλεῖστοι μετ', οὐδὲ τὴν μῆνιν ἴσασι τὴν ἀχιλλέως. ἐξ ἧς ἀρχὴ τῶν ἐλλογίμων μαθημάτων εἰσὶ τὰ μειράκια. Ideo etiam lepidè in Epigrammate veteri, Antholog. lib. I, c. XVII.

ΕΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΥΣ.

Ἀρχὴ γραμματικῆς πεντάστιχός ἐστι κατάρα·
Πρῶτος μῆνιν ἔχει. — Fr. Lindenbrog.

2. *error fallentis*] *Fallentis* , δολοῦντος. Nisi mavis *palantis*. πλανωμένου, ὃς μάλα πολλὰ πλάγχθη. *Scaliger. Fallens* , pro *versuto , versipelle , duplice.* Ga. Scioppius.

3. *de qua flos aureus exit*] Poterat dixisse lacteus cum Homero :

Ῥίζῃ μὲν μέλαν ἔσκε, γάλακτι δὲ εἴκελον ἄνθος,
Μῶλυ δέ μιν καλέουσι θεοί.

Sed *aureum* dixit *florem* , quomodo χρυσῆ ἀφροδίτη dicitur. & non aliter *purpureum* , & *aureum* poëtæ usurpant pro pulcro. ut *nix purpurea* Albinovano, & *cygni purpurei* Horatio. *I. Scaliger.*

4. *moly*] Radix quam à Mercurio accepit Vlysses , ut contra Circes venena tutior esset. *Scioppius.* Ovidii locus est XIV Met. qui sic habet :

Pacifer huic florem dederat Cyllenius almum, (alii *album*)
Moly vocant superi , nigra radice retentum, vel *tenetur*.

deceptus ab Homer. X *Vlyx.* fingente à Mercurio Vlyxem hoc herbæ genere adversus Circæ veneficia defensum. Latinè dicam :

— Devulsam è terra porrigit herbam , medicinam

Homerus habet, sed herba locum gerebat medicinæ :

Mercurius , simul & naturam me docet hujus :
Radix nigra huic , sed lactis flos concolor erit,
Moly vocant superi. —

Olim plerique suspicati sunt hac herba congressum cum muliere indicari: mox enim Vlyssem Circe amavit , & lectô accepit , ut fabulantur Homer. & Ovid. & ex ea sustulisse liberos, Hesiod. canit , Theog. & Tzetzes Hist. XVI chil. XV. *Laudatissima herbarum est hæc herba Homero , quam vocari à Diis putat Moly , & inventionem ejus Mercurio adsignat, contraque veneficia demonstrat,* &c. vide Plin. lib. XXV , c. IV ; Bisciolam lib. XVI tom. II Hor. subsec. c. III : & Gyraldum Dial. XIV. *Gabbema.*

5. *jussa tulisse*] *Vasa tul.* sic libenter legi-

Hujus & [1] Alcinoi mirata est filia membrum
Frondenti ramo [2] vix potuisse tegi.
Ad vetulam tamen ille suam properabat, & omnis
[3] Mens erat in cunno Penelopeja tuo.
Quæ sic casta manes, ut jam convivia visas :
Vtque fututorum sit tua plena domus.
E quibus ut scires [4] quicunque valentior esset :
Hæc es ad [5] arrectos verba locuta procos :
Nemo meo melius [6] nervum tendebat Vlysse :
[7] Sive illi laterum, seu fuit artis opus.
Qui quoniam periit, modo vos intendite, qualem
Esse virum sciero, [8] vir sit ut ille meus.
Hac ego Penelope potui tibi lege placere :
Illo sed nondum tempore [9] factus eram.

LXX. PRIAPVS.

[10] C*Vm fici tibi suavitas subibit,*
Et jam porrigere huc manum libebit :

[1] *Ad*

legimus cum Lipsio, antè legebatur *jussa. vasa* pro *virilibus*. Plaut.
Facis quod mœchi non solent, salva vasa domum refero, &c. Mœchis enim deprehensis cauda demetebatur. Et ita legendum apud Lampridium, si bene memini, de Imperatore, qui conquiri sibi jusserit bene vasatos, non, ut Petr. Crinitus volebat, nasatos. *Ga. Scioppius.*

1. *Alcinoi filia*] Nausicaa. de qua suprà Carm. 15. *G. Scioppius.*

2. *vix potuisse tegi*] Homer. Odyss. Z. *Scioppius.*

3. *Mens er. in*] Sic dicimus de properante. Plaut. Pers. *mens est in navi*, id est, *propero ad navem*. Schiopp.

4. *quicunque valentior*] *Quicumque* pro *quinam*. not. *Idem.*

5. *arrectos*] Auson. in Cent. *Tollit se arrectum* (de genitali). vel pro attento ponitur: Terent. *Arrige aures Pamphile*. Id.

6. *nervum*] Ambiguitas. vel pro *arcu*, vel pro *nervo in virilibus*, de quo suprà Carm. 63. *Scioppius.* Ludit haut invenustè in ambigua *nervorum* acceptione, nam sæpe pro parte illa corporis, qua homines sumus, nervus accipitur. Fors quia, ut tradit ipsus Hippocrates, Φλέβες, καὶ νεῦρα ἀπὸ παντὸς τοῦ σώματος τείνουσιν ἐς τὸ αἰδοῖον. *Ex toto corpore venæ, & nervi in pudendum procedunt.* Arbiter; *dictò citiùs nervi paruerunt imperio.* & alibi sæpè. *I. A. Gonsalius.*

7. *Sive illi laterum*] *Laterum* usus in Venere. Carm. 26. *Scioppius.*

8. *vir sit ut ille meus*] Vt quemcumque ego videam virum esse, & nervum bene tendere posse, ille meus sit. *Vir* pro *marito*. Sciopp.

9. *factus e.*] Nondum dolatus eram. *Idem.*

10. *Cum fici tibi*] Siquando delectaberis vesci *ficubus*. Latini indifferen-

[1] *Ad me respice, fur & æstimato,*
Quot pondo tibi mentula [2] est cacanda.

LXXI. PRIAPVS.

Illusit mihi pauper inquilinus,
Qui [3] libum dederat, [4] molamque fusam,
Quare [5] partibus additis in ignem
Sacro protinus hinc abit peracto.
Vicini canis huc subinde venit,
[6] *Nidorem puto [7] prosecuta fumi:*
Quæ libamine mentulæ comeso,
Tota nocte mihi litat rigendo.
At vos amplius hoc loco cavete
Quidquam ponere, ne famelicorum
Ad me turba velit canum venire:
Ne dum me colitis meumque numen,
Custodes habeatis irrumatos.

LXXII.

ter *ficus* & *fici* pro fructu dicunt; quamvis Martialis distinguat. *Ga. Scioppius.*

1. *Ad me respice fur*] Sic & Græcanicus Priapus in Epigrammate:

Ἀλλ' ὡς ἐν τέμενος φῶρ' ἐμὸ λεπε. — I. Scaliger.

2. *est cacanda*] Observa, æstima, quot pondo mentula tibi *est* c. pro *sit*. hoc apud Plaut. *Nunc cujus jussu venio & quamobrem venerim dicam.* & alios multum, apud nos rarum: Indicat. nimirum pro Subjunctivo. *cac.* Quot librarum sit mea mentula, quam tu in te recipies, & emittes alternis, ut eam quasi *cacare* videaris. Plura addere piget pudetque. *Sciopp.*

3. *libum dederat*] *Dare* sacrorum verbum est. Cato: *Ceteri exta & vinum dato.* Martial.

Dat populus, dat gratus eques, dat thura Senatus. Idem.

4. *molamque fusam*] Expressit ὀλοχύτας, quæ sunt ordea tosta. Quòd autem *mola* ordeum significet, docet Varro: *Grunnit lepido lacte fatur, molá mactatus porcus. Molá mactatus*, est auctus ordeò. hoc est κριθῶν. *I. Scalig.*

5. *partibus*] *Partes* vocat in libo, quæ propriè in victum *prosecta*, & *proficia* dicerentur. *Scaliger. Partes*, prosecta vel proficia. Ovid. 6. Fastor.

Sic ubi libavit prosecta calentibus aris. Vide Brisson. lib. 1 Formul. fol. 24. *Scioppius.*

6. *Nidorem*] *Nidor* κνίσσα, Homerus & alii. Sic semper Theodoretus adversus Græcos, ut lib. VII. σφόδρα γὰρ αὐτοὺς χαίρειν οἱ ποιηταὶ φασι τῇ λοιβῇ καὶ τῇ κνίσῃ. Retinuit vocem Græcam Arnob. lib. VII. *Fasciturque de cnissis quas evomunt ardentia exta.* Fr. Lindenbrog.

7. *canis prosecuta – litat rigendo*] Nota: *canis hæc.* de masculo. unde istud? quia ait eam *rigere*, quod sine mentula fieri non potest. *litat.* Observa, *litare* pro *sacrificare*. quod non temerè

alibi

LXXII. PRIAPVS.

SI commissa meæ carpes pomaria [1] *curæ:*
Dulcia quid doleam perdere, doctus eris.

LXXIII. AD PRIAPVM.

[2] *POmarii tutela diligens, rubro*
Priape furibus minare mutino.

LXXIV. PRIAPVS.

QVod movear non est: quia si furaberis ipse
[3] *Grandia mala, tibi μακρὰ βοῤῥεῖα dabo.*

LXXV.

alibi apud auctores reperias. Vide Brisson. l. 1 Formul. f. 28. *Ga. Sciopp.*

1. *cura: Dulcia quid*] Sciopplus: *cura Dulcia: quid.* Tunc ego te pædicabo, ut ita perdiscas, quàm acerbum hoc mihi accidat & ægre faciat, quòd tu omnia mihi dulcia ex horto subducis.

2. *Pomarii tutela mutino*] Scaliger: *Tutelam pomarii.* Hæc verba nihili esse, neque ullum in eis versuum ordinem apparere, etiam mediocriter docto patet. Quare ita digerantur:

Pomarii tutela diligens, rubro
Priape furibus minare mutino.

Mutinum enim secundam producere contrà, quàm hujus ætatis literatores putarunt, probatur ex his Lucillii versibus:

Nam quid mutino, subjectóque est opus signo,
Vt lurcaretur lardum, & carnaria fartim
Patrum conficeret? — Mutinum enim in Lucillio, seu *Mutinum*, est σφραγὶς, vel φυλακτήριον. Nam pudenda pro amuletis suspendi è collo pueris, auctor Varro. Ex Lucillio verò cognoscimus etiam signis notam veretri apponi, velut περὶ τοῦ ἀσκαύλου quoddam. In veteri Glossario legitur *Mutonium*, περὶ ἀσκαύλιον, ὡς λυκίσκος. ut manifestè appareat eum in animo hunc locum Lucillii habuisse. In Lucillio tamen non est *Mutonium*, sed *Mutinum*. Gabberna: De pudendis pro amuletis collô suspendi solitis *vide Pignorium in exposit. Mensæ Isiacæ*, p. XVII. Sciopplus: *Tutela*, pro *tutore*, suprà Carm. 36. *mutino*. *Mutinus* deus, unus priaporum, in cujus sinum nova nupta, locabatur, &c. Hinc nostrum peculium *mutinus*, vel *muto* dicitur. Vide Ian. Gulielmium Verisim. lib. 1. cap. 23.

3. *Grandia mala-βοῤῥεῖα*] Sic Gabbema in textu. in nota: *mala dabo βοῤῥεῖα.* & subjungit, Ita leg. censeo: & per *grandia* poma, hortensia illa intellego: per βοῤῥεῖα, ista minuta, de quibus Ep. XV. qualia Catullo teste fuerunt quæ puellæ parnici Zonam solverunt. Eaque se daturum furi minetur Priapus. Nam quòd alii, *Mala dare*, prima brevi intellegunt, quasi dixerit, male tibi faciam; ariolantur. Neque usquam Deus hortorum viris aut puellis malum cruciatum interminari solet, sed quiddam libidinosum, & pœnam non pœnam. Lusisse in eodem Plaut. videtur Amphitruone:

Enimvero prægnantes oportet & malum
& malum dari,
Vt sit quod abrodat si animo malè esse
occæperit.

Ambiguè enim Sosia vel *malum* Punicum intellexit, quod in prægnantium malacia experi solere Plinius prodidit; vel illud *malum* quod cæteroqui fœminarum fastidiis paullò efficaciùs mederi solet. Quale fuit quod apud Virgilium lasciva Galathea, apud Theocritum Clearista sibi voluerunt, cùm pastorem malô peterent. Ex quo Græcis Proverbii locô *μηλοβολεῖν*, id est *ad Venerem allicere.* Scholiastes Aristophanis: *μηλοβολεῖν ἔλεγον τὸ εἰς ἀφροδίσια δελεάζειν. ἐπεὶ καὶ τὸ μῆλον Ἀφροδίτης ἐστὶν ἱερόν. Lipsius.* Scaliger: Hoc epigramma ego sanè non intelligo. Nam quod nonnulli legendum censent, *μακρὰ βραχεῖα dabo:* quis mediocriter Græce doctus *βραχεῖα* pro *βραχέα* probet? Itaque potiùs legendum erat *Μακρὰ dabo βραχέα.* verùm esto: at quomodo *grandia* opponitur τῷ *βραχεῖ*? Nam sanè *Grande* hic constituit argutiam Epigrammatis, quæcunque illa est. Quare non solet Deus salax interminari furibus hoc modo: quos potiùs libidine aliqua, quàm malo cruciatu accipere solet. Itaque aliud nescio quid hic potiùs innuitur. Sane *grandia* poma Rustici vocabant τὰ εὐαυξῆ, ut Virgilius *grandes fruges*, hoc est, *εὐθαλεῖς* Æschylo, & *ἁδρὸν σῖτον*. Contrà *vegrandes messes*: quæ, ut inquit Ovidius, malè creverunt. Rusticus apud Plautum Casinâ manifesto docet, quid sit *grande.*

— profectò hercle non fuit
Quicquam olerum: nisi quicquid erat,
calamitas
Profectò attigerat nunquam: ita quic-
quid erat, grande erat.

Ergo *grandia mala*, τὰ εὐαυξῆ. ut contrà *macra* γλισχρά. Indè ergo captanda fuit argutia. Sed quid dicam, nescio. Nam quid oppones *grandi*, nisi *vegrande*, & *macrum*? In multis veteribus editionibus disertim excusum est, *braccica macra.* An ita genus agrestium malorum ridiculè vocatum est *braccium* à braccis Gallorum: sub quibus nescio quid *αἰσχρὸν* subintelligatur? An legendum *Bacchica macra dabo*? Nam *mala Bacchi*, vel *μῆλα Διονύσου* videntur esse genus minutorum malorum: fortassis quas nos vulgò in Aquitania *Avaricas* dicimus. Ea in amoribus tantum valere putabant, ut iis concubitum pellicere posse sperarent, & coronæ ex illis statuæ Bacchi imponebantur. Philetas:

μῆλα φέροιν κόλποισι, τά οἱ ποτε
Κύπρις ἔλωσα
δῶρα Διωνύσου δῶκεν ἀπὸ κροτάφων.

Et Theocritus: *μᾶλα φέρει ἐν κόλποις Διονύσοιο φυλάσσων.* Et quum scribat Arnobius Nanam Nympham mala tenentem in manibus concepisse: videntur fuisse Bacchi mala hæc. De qua re puto accipiendum illum versiculum ex Annalibus Attii poëtæ:

Mala manu retinens gravida concepit
in alvo.

Citant Nonius, & Priscianus. Quin etiam malorum nomine aliquid *αἰσχρὸν* subintelligi apud Veteres solitum, auctor Servius in illud,

Ipse ego cana legam tenera lanugine
mala.

Hic igitur stuprum interminatur cinædo Deus hortorum. quia sub illorum malorum nomine, ut retuli, tale quid intelligeretur. Multa dixi, nihil tamen dixi. Quare verbum non ampliùs addam. Scioppius:

Grandia mala, tibi bracchica mala da-
bo. Ita carmen hoc legendum puto interim dum doctioribus de ejus lectione convenerit. Qui versus varie legitur. quidam legunt *μακρὰ βραχεῖα dabo.* quidam *mala βραχεῖα dabo.* In quibusdam veteribus est, *braccica mala*, quæ minuta mala sunt, ut sit sensus: si tu mala Dionysiaca auferre voles, ego tibi non parva (qualia sunt Dionysiaca) sed verò grandia mala dabo. *Mala* pro *testiculis.*

I. pathi-

LXXV. PRIAPVS.

Obliquis [1] *pathicæ quid me spectatis ocellis ?*
Non stat in inguinibus mentula tenta meis.
Quæ tamen exanimis nunc est, & inutile lignum :
[2] *Vtilis hæc, aram si dederitis, erit.*

LXXVI. PRIAPVS.

[3] *Per medios ibit pueros, mediasque puellas*
Mentula : barbatis non nisi summa petet.

LXXVII. AD PRIAPVM.

[4] *Dodona est tibi Iupiter sacrata ,*
[5] *Iunoni Samos, & Mycena Diti :*
Vnde Tænaros æquorisque Regi.
Pallas Cecropias tuetur arces :
[6] *Delphos Pythius orbis umbilicum :*

Creten

1. *pathicæ*] *Pathicus* , qui subsidit in rebus Veneris. 24. cap. 40 , 48. *Ga. Scioppius.*

2. *Vtilis hæc, aram*] Scioppius : *Vtilis hac ara.* Ita lego , quia ex altera lectione bonum sensum eruere nequivi. Vtilis erit , si eam in aram ustulandam dabitis. Sed nec hoc mihi satisfacit.

3. *Per med.*] Scioppii in edit. hoc cum præcedente cohæret.

4. *Dodona* &c.] Sidonius Apollinaris in docto Panegyrico ad Priscum Valerianum :

Non divos specialibus faventes
Agris, urbibus, insulisque canto :
Saturnum Latio, Iovemque Creta,
Iunonemque Samo, Rhodóque Solem,
Ænna Persephonem , Minervam Hymeto,
Vulcanum Lypare, Papho Dionem,
Argis Prestea, Lampsaco Priapum,
Thebis Euchion, Iliòque Vestam,
Tumbra Delien, Arcaden Lyceo,
Martem Thracibus , & Scythis Dianam ,
Quos fecere deos dicata templa.
Thus, sal, far, mola, vel superfluarum
Consecratio ceremoniarum. Fr. Lind.

5. *Iunoni Samos , & Mycena Diti*] Lego, *Iunoni S. & Mycena : Diti*
Vnda Tænaros, æquorisque Regi.
Statius Thebaid. lib. 1.
Et Samon & veteres armis excinde Mycenas. Vbi commentator: *Samos & Mycena atque Sparta Græciæ civitates Iunoni sacrata sunt.* Tænarum verò Plutoni dicatum , quis nescit ? Apul. Milef. v. 1. *Quare Tænarum inibi spiraculum Ditis.* Lindenbr.

6. *Delphos*] Commenti sunt antiqui , Iovem cùm vellet medium atque umbilicum terræ invenire , alteram aquilam ab oriente , alteram ab occasu pari velocitate emisisse , jussisseque illas rectà & è regione convolare. Illæ ergo cum in *Delphos* denique convenissent , umbilicum terræ

C[illegible]ii Delia, Cyn[illegible]que colens :
Faunus Mænalon, Arcadumque silvas.
Hic [1] tutela Rhodos beata Solis :
Gades Herculis, humidumque [2] Tibur :
Cyllene [3] celeri Deo nivosa :
Tardo gratior æstuosa Lemnos.
[4] *Ennææ Cererem nurus [5] frequentant :*
[6] *Raptam [7] Cyzicos ostreosa Divam :*
Formosam Venerem Cnidos, Paphosque.
Mortales tibi Lampsacum dicarunt.

LXXIIX. PRIAPVS.

[8] *Quod sim jam senior, meumque canis*
Cum barba caput albicet capillis :
Deprensos ego [9] perforare possum
Tithonum, Priamumque, Nestoremque.
[10] *Immanem stomachum mihi videtis,*

Qui

Delphos esse Iovem docuerunt, teste Plutarcho, & Claudiano. *Ga. Scioppius.*

1. *tutela Rhodos*] *Tutela* pro eo, qui est sub tutela. quod observatione dignum. *G. Scioppius.*

2. *Tibur*] *Curve te in Herculeum deportant esseda Tibur.* Propert. *Scioppius.*

3. *celeri Deo*] *Celer deus* est Mercurius: tardus est Volcanus, quem Catullus tardipedem vocat. *Sciopp.*

4. *Ennææ*] *Enna* civitas in Sicilia, ubi Cereris templum. *Idem Scioppius.* Stephanus de Vrbibus, *Ἔννα, πόλις σικελίας, κτίσμα συρακουσίων, μετὰ τὸ ἐπὶ συρακουσῶν. ὁ πολίτης Ἐνναῖος, καὶ ἐνναία.* Semper apud Iul. Firmicum *Henna* legitur, non *Enna* : & malè apud Sidonium *Ænna*, per *Æ*. Fr. Lindenbrog.

5. *frequentant*] *Frequentare Deum* pro *colere*. *Sic* infrà Carm. 15 ait Priapus;

Vere rosis, auctumno pomis, æstate frequenter
Spicis. — Sciopp.

6. *Raptam*] Proserpinam à Plutone. *Idem.*

7. *Cyzicos*] V. Dial. XIX Lil. Gyraldi. *S. A. Gabbema.*

8. *Quod sim*] *Quod* pro *quamvis*. Scioppius.

9. *perforare possum*] *Perforare* id est, *pedicare*. Plaut. *inforare* dicit Curcul. scen. 1 act. 3.

Licetne inforare, si incomitiare non licet.

Scioppius *perforare*, *τὸ περαίνειν* Nam flagitiosum verbum fuisse docemur ex Plauto: *Me quidem hercle non inforabis.* Tarentini, & Syracusani, ut alibi annotavimus, hoc *μυλλαίνειν* vocabant, hoc est *fuere*. Vnde *mullare*, *τὸ κασσύειν*. & *mullei*, calcei. *I. Scaliger.*

10. *Immanem*] Vos, qui sæpem condensatis, ne fures intrare possint, immanem stomachum mihi facitis, id est, indignari & irasci me facitis. *Scioppius.*

1. *Hic*

Qui densam facitis subinde sepem,
Et fures prohibetis huc adire.
[1] *Hoc est ledere, dum juvatis; hoc est*
Non admittere ad aucupem volucres.
Obstructa est via: nec licet [2] *jacenti*
[3] *Jactura natis expiare culpam.*
Ergo qui prius usque & [4] *usque & usque*
Furum [5] *scindere podices solebam,*
Per noctes aliquot, diesque cesso:
Pœnas do quoque, quod satis, superque est,
[6] *In semenque abeo,* [7] *salaxque quondam*
Non vitam perago. quis hoc putaret,
[8] *Vt lusu citharœdus abstineret?*
At vos ne peream situ senili,
Quæso desinite esse diligentes,
Neve [9] *imponite fibulam Priapo.*

LXXIX.

1. *Hoc est ledere dum juvatis*] Ovidius Tristium lib. 1.
Tantùm ne noceas, dum vis prodesse, memento. Fr. Lindenbrog.

2. *jacenti*] Non licet furi furari, & propter furtum humi procumbere & pœnas luere impudicatis natibus. *Ga. Scioppius.*

3. *Jacturâ natis*] Hunc ego versum, tanquam proverbialem de pueris, qui in scholis virgis cæduntur, frequentare soleo. Non multum abhorret phrasis Palmerii: *Hæc mihi res in ludo nates abstulisset.* Scioppius.

4. *usque & usque*] Id est *continue*, sine refrigeratione & protelo quasi. *Sciopp.*

5. *scindere*] Obscœnum, pro impudicare. sup. c. LIV.
Qui medium D volt scindere, pictus erit.
Virg. in Catal. in Lucium quemdam:
Videbo habentem præter ignavos nihil
Fratres, & iratum Iovem,
Scissumque ventrem, & herniosi patrui
Pedes inedià turgidos. Idem.

6. *In semenque abeo*] semen sponte mihi fluit. *Idem.*

7. *salaxque q. N. v. p.*] Græcismus est. hoc est: non perago esse salax. Aristophanes Πλούτῳ. σὺ κ' ἀπαλλάττει φασὶν ἐπακούσεις. hoc est, φασὶν οὐ ταλαιπωρήσειν. Ergo salax quondam non vitam *perago*, est, πάλαι διὰ παντὸς λαγνευόμενος οὐ νῦν διαγίνομαι, ὁ πάλαι πάνυ συμπεπτωκώς, οὐ διὰ παντὸς τοῦτο ποιῶν τελευτῶ. Et ita Persius:
Varro recusatum digitô terebrare salillum.
Contentus perages. — I. Scaliger.

8. *Vt lusu*] Proverb. ut ego non facerem, quod mei erat officii, fures, scil. perforare. Simile proverbium est illud Catulli:
Ipsa olera olla legit.
quasi ab oleribus legendis dicta sit. *Scioppius.* Videtur proverbium fuisse. *Abstinerem* autem melius, quam *abstineret*. Elegantius enim, si in se transferat proverbium. *Scaliger.*

9. *imponite fibulam*] Proverb. *Fibula res*

LXXIX. PRIAPVS.

[1] *At dii, deæque dentibus tuis escas*
Negent amicas cunnilinge vicine,
Per quem puella fortis ante, [2] *nec mendax,*
Et quæ solebat impigro celer passu

Ad

res duas conjugare solet. Eandem phrasin reperi apud Tertullianum de Monog. *Cur non potuerit post Apostolos idem spiritus superveniens ad deducendam disciplinam in omnem veritatem per gradus temporum supremam jam fibulam carni imponere.* Ergo proverbialiter dictum, est, de eo, quod veluti dissolutum adstringitur. cui contrarium est *laxare fibulam.* Idem de Corona militis. *Caussatio ejusmodi, ut etiam voluntarii delictu fibulam laxet.* id est, fenestram quasi aperiat & ansam det delictis. Sic Seneca referente Lactantio lib. I, c. XVI. *Quid ergo est quare apud poetas salacissimus Iupiter desierit liberos tollere? Vtrum sexagenarius factus est, & illi lex Papia fibulam imposuit? An impetravit jus trium liberorum?* Dicit ergo Priapus villicos, quando hortum adeò condensis sæpibus mœniunt, fibulam sibi imponere, id est, viam ad stuprandos fures obstruere. *Scioppius.* Vt hoc addam. Cytharœdos moris erat infibulari, tum quæstus tum vocis gratiâ. Infibulandi rationem monstravit Corn. Celsus lib. VII, c. XXV. qui hoc quidem sæpius inter supervacua, quàm inter necessaria esse testatus est. cujusmodi erat quod insectatur Plin. lib. XXXIII, c. XII. *adhibitas argenteas fibulas mancipiis ad transitum virilitatis.* Iuvenal. Satyr. VI.

-- nullius fibula durat Vocem vendentis
Prætoribus. — Vetus Glossator; *fibulam dicit circellos, quod Tragœdi sive Comœdi in pene habent.* Circelli hi aptiores fuere fibulis. & Menavinus refert lib. II, c. XI religiosos quosdam Turcarum, quos illi *Calender* vocant, hujusmodi annulis ferreis seu cuprinis, addo etiam argenteis, infibulare sese, ad aucupandam apud populares suos opinionem sanctitatis. Et fibulas, quæ apud Veget. lib. II, c. XV, & XXXI leguntur in Veterinaria, circellorum speciem præ se tulisse, multa faciunt ut credam. Nostræ sanè (Musicorum dico) thecam adnexam quandoque habuere, quæ nudorum virilia includeret. Martial. lib. XI Ep. LXXVI, lib. VII Ep. LXXXI. cujus vicem aliquando etiam supplevit aluta. idem l. VII & Ep. XXXIV. De vestiaria fibula hæc Prudentius Hym. Iejunant.

Rex ipse Coos æstuantem murices
Lænam revulsa dissipabat fibulâ.

Quem imitatus est Alcimus Avitus lib. IV, c. XII. revellebatur autem acus quæ vocabatur, & meminit Trebellius. Pollio. Claud. *fibulas argenteas inauratas duas. Fibulam auream cum acu cuprea unam.* de eadem fibula Chrysologus Serm. 91. qui Iohannem Baptistam vocat legis & gratiæ fibulam, *quæ diploidem summi sacerdotii sancto patri jungebat in pectore.* Harum apud Cæsares is numerus fuit, ut inter palatina ministeria legatur alicubi Præpositus A FIBLIS. *L. Pignorius.*

1. *At dii*] Indignatur quòd vicinus *Landacen* ita laxam reddiderat, ut ægre jam præ hiatu & voragine incedat, & ita Priapum non invisere cogatur. *Ga. Scioppius.*

2. *nec mendax*] Quæ & poterat Priapi ruentis in Venerem tolerare pondus, & si promisisset, sedulò præstabat. *Idem.*

1. *Labda-*

Ad nos venire : nunc misella [1] Labdace
Vix posse jurat [2] ambulare præ fossis.

LXXX. AD PRIAPVM.

PRiape, quod sis [3] fascino gravis tento,
Quod exprobravit hic tibi suo versu
Poeta noster : erubescere hoc noli.
Non es Poeta [4] fascinosior nostro.

LXXXI. AD PRIAPVM.

[5] *AT non longa satis non stat bene mentula crassa,*
Et quam [6] si tractes, crescere posse putes.

Me

1. *Labdace*] Scaliger: *Landace* L. *Labd.* De industria finxit nomen de ea, quæ λεσβιάζει, hoc est, μολύνει τὸ στόμα. Dictum à Labda litera, quæ prima est in λείχειν, vel λεσβιάζειν. Quia Lesbii ea infamiâ flagrarunt. Auson. quoque allusit :

Cui ipse linguam quum dedit suam, Labda est.

Hujuscemodi quoque detestandæ libidinis homines *Labdas* vocat Varro Margopoli περὶ ἀρχῆς :

Depsistis, dicite Labda?
Victos contemnite vivi :
Anticipate, atque addite calcar.
Stultos contemnite docti.

Vt Lesbii, ita Campani quoque male de hac re audiebant. Auson.

Et quam Nolanis capitalis luxus inussit.

Idcirco Horatii locus ita exponendus:

Campanum in morbum, in faciem permulta locutus.

Id veteres Latini vocabant, *offendere buccam*. Varro Marcipore : *Deinde mittit virile veretrum in frumen : offendit buccam Volumnio.* hoc est, μολύνει τὸ στόμα. *Illudere ori* dixit Sueton. *Gabbema*: V. Mercurial. lib. IV Var. lect. c. XIII. & Not. in Petron.

2. *ambulare præ fossis*] Vt suprà :

Fossæ inguinis ut teram. ——

& in Iambo :

Veret profunda fossa lubricum caput.

laxam significat. & Iuvenalis :

Inter Socraticos notissima fossa Cinædos.

τὴν λακκόπρωκτον expressit. Nam λάκκος fossa. Pluraliter dixit *fossas* : quod, ut loquitur Ausonius, per utramque cavernam moleretur. Lysias orator: ἀνδρείοτη πόρνη ἡ ἀμφοῖν τοῖς ὀπαῖς τῇ μίξει χρωμένη. Sed quod Ausonius addidit, non contentam duabus illis fossis, etiam ore abusam, hoc mordaciter ἐν τοῖς κατὰ νεαίρας objicitur: ἀπὸ τριῶν ὀπῶν ἐργαζομένη τὴν ἐργασίαν. At de viro, qui, ut Heliogabalo dixit Lampridius, libidinem per omnia cava corporis exceptaret, dictum apud Ciceronem : *Si tu & adversus, & aversus impudicus es.* Quod de Agathocle Siculo jactatum fuit. hoc enim voluit, quisquis in eum dixit : πάντων τῶν βουλομένων τοῖς ὄπισθεν, καὶ τοῖς ἔμπροσθεν γενόμενος. *Scaliger. fossis.* Nimis arguatur Scaliger, qui puellam per utramque cavernam moli solitam putat, eo quòd *fossis*, non fossa dicat. Sed hoc nauci non est, suprà etiam 46 *fossas inguinis* pro muliebri dicit; nisi fortassis culum quoque inguen dici Scaliger probaverit. *Scioppius.*

3. *fascino*] Veretro virili. *Sciopp.*
4. *fascinosior*] *Sarcinosior.* Idem.

5. At

Me miseram cupidas fallit mensura puellas,
Non habet hæc aliud mentula majus eo.
Utilior Tydeus, qui si quid credis Homero,
Ingenio pugnax, corpore parvus erat.
Sed potuit damno nobis novitasque, pudorque
Esse: repellendus sæpius iste mihi.

LXXXII. AD PRIAPVM.

² D*Um vivis, sperare decet: tu rustice custos*
Huc ades, & nervis tente Priape fave.

LXXXIII. AD PRIAPVM.

³ V*Illicus ærarii quondam, nunc cultor agelli,*
Hæc tibi Perspectus templa, Priape, dico.

Pro

5. *At non*] In hoc epigr. neque caput, neque pes apparet, quibusque coagmentandis Oedipi conjectore opus sit, qui Sphyngi interpres fuit. mihi hoc liquet, fragmenta diversorum esse, vel certè multa desiderari *Scioppius*. *At non longa* Antiquæ editiones meliùs: *Vt non longa satis bene, non stat m. c.* Cui persimile Erycii poëtæ in Epigrammate ad Priapum:
ὡς βαρὺ τοῦτο πέφυκε, καὶ οὐ τετυλωμένον ὅπλον &c. *I. Scaliger.*

6. *si tractes*] *Tractare*, pro contrectare. & docet Dousa in Præcid. ad Petr. rem istam crescere & grandire, si tractatrix accedat. *Gabbema*. *Tractare membrum*, pro *contrectare*. sic Plaut. Asin. *papillam pertractare*. Petron. *Improba manu tractare*: Martial. *percurrit agili corpus arte tractatrix*, intelligit ministram, quæ manu membra leviter fricabat. Senec. *quid ni ego feliciorem putem Mutium, qui sic tentavit ignem, quàm si manum illam tractari præstitisset*. Ga. Scioppius.

1. *cupidas fallit m.*] Hoc est, præ nimia cupidine non vident partis meæ mensuram, satis alioqui grandem. *Gabbema*. *mensura*. Accedunt me, quem putant adeò luculenta vasa habere: sed ipsis tamen non satis grandia sunt. *Scioppius*.

2. *Dum vivis*] Non dubito quin ex Satyrico Petronii Menippeo hoc epigramma acceptum fuerit. Nam alia ad hujus intelligentiam opus sunt, quæ, ut verisimile est, in prosa sua tractabat Petronius. *Scaliger*. Quod & adprobat Gonsalius in Comment. ad Petron. quem vide. *Gabbema*. Putat Scaliger esse ex Satyrico Petronii: cùm alia ad hujus intelligentiam requirantur, quæ ipse fortaſſis in prosa tractaverit. Ego putem in pervigilio Priapi, de quo Quartilla. *Et vobis dormire in mentem est, cùm sciatis Priapi genio pervigilium deberi?* &c. recitatum fuisse. *Scioppius*. Id verò negavit Erhardus suprà in Satyrico.

3. *Villicus*] Quidam nomine *Perspectus*, qui ærarii dominici primum custos, hoc est dispensator, postea rusticationi operam dabat, hoc epigramma fecit Priapo. Quod nomine Tibulli in antiquis Tibulli codicibus invenit, & alii in editionibus suis

ad-

Pro quibus [1] *officiis si fas est sancte paciscor,*
Assiduus custos ruris ut esse velis:
[2] *Improbus ut si quis nostrum violarit agellum:*
[3] *Hunc tu; sed taceo. scis puto, quod sequitur.*

LXXXIV. Albii Tibulli de inertia inguinis AD PRIAPVM.

[4] *QVid hoc novi est? quid ira nuntiat Deûm?*
[5] *Silente nocte candidus mihi puer*

Tepen-

admonuerunt, & nos inter opera Tibulliana in optima scheda reperimus. Dicunt tamen nonnulli repertum in agro Patavino, literis vetustate penè consumptis. Quod tamen non impedit, quin Tibulli esse possit. Primus versus diverse concipitur in editionibus. nam aliæ,

Ærari quondam custos, nunc cultor agelli. aliæ,

Rusticus ærarii quondam, nunc rusticus horti. aliæ,

Villicus ærari quondam, nunc cultor agelli.

Et hæc ultima vera lectio. *Villicus* enim est custos. Iuvenalis:

Pegasus attonitæ positus modo villicus urbi. I. Scaliger. *Villicum* veteres non de solo villæ præfecto usurparunt, sed quemvis præpositum aut procuratorem, dispensatoremque ita vocarunt. Tibullus ærarii præfectum villicum dixit, hoc epigrammate: *Villicus ærarii*, &c. In antiquis lapidibus villicus alimentorum, est qui alibi dicitur procurator alimentorum. VILL. AP. ALIM. Id est, villicus ab alimentis. Salmas. in Æl. Lampr. *S. A. Gabbema.*

1. *officiis si fas e. sancte*] Observa, *officium* dici quando Deo ædem sistimus, alias ferè *honores* vocare solemus. *si fas est.* Construe vel hoc modo. *Si fas est* te sanctum vocitari. vel sic: *si* modò *fas est* hominem cum Deo pacisci. vel ita: *si* modò *fas est* me id pacisci, cui jure debeas. *Sancte*, vide suprà ad Carm. 40. *G. Scioppius.*

2. *Improbus*] vide suprà ad finem Carm. 51. *Scioppius.*

3. *Hunc tu*] subaudi, *perferes.* Sciopp.

4. *Quid hoc novi est?*] In veteribus excusis Tibulli nomine editur hoc politissimum poëmatium: itemque in veteri membrana Tibulliana, quæ penes Cujacium erat. Totumque ex puris jambis constat, & sanè multùm spirat illam venustatem, quæ hodie percipitur in Elegiis illius suavissimi poëtæ. Quod ne cui mirum videatur, Tibullum Priapeja conscripsisse, jam puto satis confirmari superiore Epigramm. Sed & clariùs Martial.

Quam qui compositos metro Tibulli
In Stella recitat domo libellos. Scalig.

Intelligit ex hoc Epigrammate (Martial. sc.) Scaliger lascivi carminis fuisse auctorem Tibullum, quod ambigo, & ἀνίζαν). *Ramirez.* Epigramma hoc, nisi Tibullo à doctis passim adsignatum viderem, suspicionem commovere poterat mihi, à Veronensi illo anteambulone ejus potiùs, quàm à poëta Romano hoc nostro lusum fuisse. Ita & lepores in eo & sales numerique omnes Catulliani, haud adumbrati herculè, verùm ad vivum expressi penitus graphicéque elucent. Quid multis? pura puta Latina omnia, & quasi in melle sita, de verbis loquor. Etenim re ipsa nihil turpius, nihil flagitiosius. *Dousa P.*

5. *Silen-*

Tepente cum jaceret abditus sinu,
Venus fuit quieta, nec viriliter
Iners senile penus extulit caput.
[1] *Placet Priape? qui sub arboris coma*
Soles sacrum [2] *revincte pampino caput*
[3] *Ruber sedere cum rubente fascino.*

[1] *At*

5. *Silente nocte*] Virgil.

— Tacita per amica silentia lunæ.

Catull.

Aut quum sidera multa cùm tacet nox.

Vnde etiam Conticinium dicitur. *Ga. Scioppius.*

1. *Placet Priape* ? &c.] Credo esse querimoniam poëtæ cum Priapo, de insolito siculæ suæ languore, vel potiùs (cum Petronio dicam) nervorum paralysi jocosè expostulantis. quasi diceret: Quantum mutatus ab illo Hectore, qui corona pampineâ caput redimitus, ruberque & valens cum indomito ac rubente fascino sub arborum umbris sedere continenter es solitus! hoccine, ô Priape, placet vel æquum videtur tibi, ut, quo propitio adeò usquè adhuc, atque ex libidine ipsius mea usus sum semper, nunc, quum vel maximè usus erat, partem mei, hoc est, rem communem indignissimè, alienissimoque tempore mollis, debilis, fractus repente desereres, ac destitueres, quasi caballus in clivo? Hoc de re merui, inquam, ut in primis ætatis fretis juvenanti, senectæ, & extremæ lassitudinem imponeres mihi? *Dousa P. Placet Priape.* q. d. Itane tandem Priape agier mecum oportuit? sup. Car. 50.

Quadam, si placet hoc tibi, Priape,
Ficosissima me puella ludit.

Vtebantur autem hac loquendi formula, ut docet Muretus, cùm in manifesto peccato aliquem prehenderant, ita ut ne ipse quidem factum suum defendere posse videbatur. Sic Thais Terentiana deprehensum Chæream leviter objurgat: *Satin hoc tibi placet?* Vtitur eadem & Cicero ad Atticum. *sub arboris coma.* Accipio de pertica, quæ in capite Priapo ponebatur. *Sciopp. Placet Priape?* Itane Priape? Elegans loquendi modus: ut in illa expostulatione, *Placet hoc ergo? & leges diligentissima pudoris custodes decumas uxoribus dari, quanto meretricibus, jubent?* Græcis est, ἀληθὲς· Aristophanes, ἀληθὲς ὦ πίτερ- πτε; Martialis:

Hoc Labulle verum est? I. Scaliger.

2. *revincte*] Ita non rarò veteres loquuntur. Tibull. ad Bacchum:

Huc venias hodierne, tibi dum thuris honores,
Libáque Mopsopio dulcia melle feram.

hodiernus enim dicendum erat. Albinovanus in Epicedio Mecænatis:

Impiger Alcide, multo defuncte labore
Te memorant curas sic posuisse tuas.

Nam dicendum erat *defunctum.* Plautus Curculione:

Haud malè meditate malè locutus es.

Theocritus: ὄλβιε κῶρε γένοιο.— Debuit enim ὄλβιος. Persius:

Stemmate quod Tusco ramum millesime ducis,
Censoremque tuum vel quod trabeate salutas.

Ausonius:

Distinctas interne vias mirere domorum.

hoc est, *internus.* Propertius: *Sic mihi te referas levis.* Nam *levem* dicere debuit. *Scaliger.*

3. *Ruber*, &c.] Petronius dixit, *scorteum fascinum*, id est, rubram penem coriaceum, ut Suidas exsertim tradit voce φαλλοί. Indubiè cum in

modum

At ô Triphalle sæpe floribus novis
Tuas sine arte deligavimus comas:
Abegimusque voce sæpe, cum tibi
Senexve corvus, impigerve graculus
Sacrum feriret [4] ore corneo caput.
Vale Priape: debeo tibi nihil.

Vale

modum effictum membrum illud, ut sic ad veritatem utcunque accederet. Nec aliter Priapi simulacra figurari consuevisse, indicio esse potest toties reperita ejus mentio. Catullus:

Sedet revinctus cum rubenti fascino.

suprà:

Rubro Priape furibus minare mutino.

Confecti & ex varia materie varios in usus olim Phalli ex ligno, *ficu* potissimùm, *&c.* ut suprà ad Petronium *I. A. Gonsalius.*

1. *At ô Tripalle*] Scaliger: *At ô Priape.* In illa optima scheda liquidò exaratum erat: *At ô Tripalle.* hoc est, τρίφαλλε. Nam τρίφαλλος, & ἰθύφαλλος, cognomina Priapi. Quin & *Triphallus* περὶ ἀρρενότητος inscripta fuit Menippea Varronis. de generatione scilicet. licèt aliter vir doctissimus interpretatus sit. Ergo, *At ô Triphalle* reponendum est. In veteri Glossario: *Trepallos,* πρίαπος. Scioppius: Priapus revera tantùm hortorum Deus. *Phallus* quoque & *Ithyphalius* ac *Triphallus* dicitur. *ruber*, hic & Præfat. *hortorum custos*, præfat. & c. 23: *membrosior æquô*, præfat. c. *rigidus deus*, 3 c. 45: *ligneus*, 5: *salax deus*, 13: *nudus*, 14: *sanctus*, 40, 83. *Ithyphallus*, c... *ligneus custos*, 63: *Triphallus*, 84: *rari nemoris custos.* 85. Tibullus:

At ô Triphalle sæpe floribus novis
Tuas sine arte deligavimus comas.

Nicephorus Callistus Ecclesiast. hist. lib. 14. c. 48. *Phalli verò & Ithyphalli, & obscœnitatis omnis domicilia apud illos quem non merentur risum? Quid Pan ipse & Priapus, qui præter naturam informi membro cum magna gratia colitur. Phallus* autem veretrum notat. Herodotus Phallophoros in Bacchi sacris fuisse scribit, hoc est, qui statuas gerebant cubitum longas cum veretris longis reliquum pæne corpus æquantibus. Phallis ex vitro, ebore, auro, serico & panno lineo mulieres usas, & hodieque uti ad explendam libidinem, vel navem, ut ait Petronius, suam onerandam, Gyraldus refert. Quod enim idem Gyrald. *Fascinum* & *Mutonem* pro *Priapo* dictum existimat, fugit eum ratio, ut ex utriusque Synonymis & epithetis patet; adde c. 55.

2. *sine arte*] Id est, *diligenter.* 63, 87. Ga. Scioppius.

3. *Abegimusque*] Ille Horatianus Priapus, si sciens fallit, imprecatur sibi hæc: ---*merdisque coinquiner albis Corvorum.* ---- Iccirco μηνίσκοι imponebantur statuis, nè ab avibus conspurcarentur. Aristophanes avibus:

Ἢν δὲ μὴ κρίνητε. Χαλκεύεσθε μηνίσκους φορεῖν
Ὥσπερ ἀνδριάντες. ὡς ὑμῶν ὃς ἂν μὴ μηνίσκον ἔχῃ,
Ὅταν ἔχητε χλανίδα λευκὴν, τότε μάλιστ' οὕτω δίκην
Δώσεθ' ἡμῖν πᾶσι τοῖς ὄρνισι κατατιλώμενοι.

Hi μηνίσκοι adhuc, hodieque in templis Christianorum imponuntur capitibus statuarum. Cujus tamen rei caussam ignorantes pictores, dum putant honoris causâ imponi debere, non solùm non omnibus statuis imponunt: sed & imaginibus pictis adhibuerunt: quæ tamen illis opus non habent, ut statuæ. *I. Scaliger.*

4. *ore corneo*] Harum avium rostra

Vae nefande [1] destitutor inguinum,
[2] *Iacebis inter arva [3] pallidus situ,*
Canisve sævus usque [4] minget, aut tibi
Aper fricabit oblitum latus luto.
Sceleste penis, [5] ô cui meum malum

Gravi,

cornea vocantur. Petron. de pica à fele devorata:

Nam claudunt rabidam cornea labra gulam.

Corneum os, cornea labra, *pro* rostro. *Ga. Scioppius.*

1. *destitutor*] Quibus tu non faves, ut infrà Carm. 81, *quæ tu destituis & deseris.* G. Scioppius.

2. *Iacebis inter arva*] In Græcia projectis simulacris ita consultabant, ut ea scillis herbis impeterent. Theocritus Thalysiis:

Κἠν μὲν ταῦθ' ἕρδῃς ὦ Πὰν φίλε, μήτι τυ παῖδες
Ἀρκαδικοὶ σκίλλαισιν ὑπὸ πλευράς τε, καὶ ὤμους
Τανίκα μαστίσδοιεν, ὅτε κρέα τυτθὰ παρείη.

Ita enim solebant exigere καθάρματα, κ' φαρμακούς. Hipponax:

Βάλλοντες ἐν χειμῶνι, καὶ ῥαπίζοντες
Κράδῃσι, καὶ σκίλλαισιν, ὥστε φαρμακόν.

Scaliger. Scioppius ad antegressa, *Abegimusque voce:* Hodieque imaginibus μηνίσκους imponunt, quibus tamen ab avibus & pluviis nihil periculi est. In Græcia projectis simulacris ita insultabant, ut ea scillis herbis peterent, & immingerent insuper. Vnde Priapus ille Horotianus lib. 1 Sat. 8.

Mentior at si quid, merdis caput inquiner albis
Corvorum, atque in me veniat mictum atque cacatum
Iulius & fragilis Pedatia, furque Voranus.

3. *pallidus situ*] *Situ*, negligentia, incuria. *Scioppius.* Scaliger: *squallidus situ.* In membrana, *—pallidus situ.* Nam etiam *pallor* pro squallore, vel carie. Lucilius:

— pallor, tinea omnia cadunt.

4. *minget*] In quibusdam schedis mediæ vetustatis, quas nobis amicus noster P. Pithœus commodavit, quæque habebant hoc solum Epigramma exaratum, ita legebatur iste, & alter versiculus:

Canisve sævus usque imminget, aut tibi
Fricabit oblitum latus aper lutosus.

Ex quibus depravatis hanc lectionem eruimus:

Canisve sævus usque minget, aut tibi
Aper fricabit oblitum latus luto.

Sed in alia longe melioris notæ scheda aliter concepta erat lectio:

Canisque sævus usque ligneo tibi
Lutosus affricabit oblitum latus.

Non magni negotii erit illa corrigere:

Canisque sæva, susque ligneo tibi, &c.

Horatianus ille Priapus sibi imprecatur:

— in me veniat mictum atq; cacatum
Quidquid corvorum est. — Et apud Aristophanem de statua Lyci Herois, judiciorum præsidis loquitur Φιλόδικος quidam: κ' ὃ μήποτε (ὃ παρὰ τὰς κιγκλίδας οὐρήσω ἀμηδ' ἀποπαρδῶ. In contemptum immingebant in statuas vel deorum, vel magnatum. Iuvenal.

Effigiemque Deæ longis siphonibus implent. Item:

Cujus ad effigiem tantùm non meiere fas est.

Vbi *tantùm non* est μειονεξία. *Scaliger.*

5. *ô cui meum malum Gr. &c.*] In scheda Pithœi nostri:

— ô meum malum grav.
Luci querare. — Theocritus:

Ἔξω

Gravi, piaque lege noxiam lues !
Licet querare : nec tibi tener puer
Patebit ullus : ingemente qui toro
Juvante verset arte mobilem natem.
Puella nec jocosa te levi manu
Fovebit, apprimetve [1] lubricum femur.
[2] *Bidens amica Romuli senis memor*
Paratur : inter atra cujus inguina,
[3] *Vagaque pelle, [4] tectus inguinum gelu*
[5] *Araneosus obsidet fores situs.*
Tibi hæc paratur : ut tuum ter, & quater

Voret

Ἐξ ὧν ἀπέχεο ἦσόν ἐμὸν κακὸν, ὦ τυ ἀφρονες.

Sed in illa altera optima scheda interjiciebatur versiculus, qui & in quibusdam excusis reperitur:

Gravi, piaque lege noxiam lues.

Noxiam & *noxam* idem esse vult Servius in Virgilium. Et annotandum, quod hodie in Gallia jurgium vocatur *noise*, id à *noxia* detortum esse: quod aliquando notat jurgium, ac dissidium. Petronius: *in mediam noxam perfertur.* Ausonius:

Sæpe in conjugiis fit noxia, si nimia est dos. I. Scaliger.

1. *lubricum f.*] Scaliger: *lucidum femur.* In iisdem schedis P. Pithœi:

--- lubricum femur.

hoc est λεῖον. Martialis:

Dum puer es, redeas : dum vultus lubricus. --- Horatius:

Et vultus nimiùm lubricus aspici.

Idem.

2. *Bidens amica*] Talem tibi amicam paro, quæ duos tantùm dentes habet, quæ Romuli vivi meminerit. *Scioppius. Bidentem amicam* vocitat, non quæ duos (id quod de ovibus dici solet) annos haberet modo, sed quæ binos non ampliùs dentes in mortariolis, hoc est, in exarmatis ploxemi veteris gingivis superstites retinuisset sibi. *Dousa P.*

3. *Vagaque pelle*] Scaliger: *Vacuaque pelle.* Lego, *Vagaque pelle.* Persius: *Quum morosa vagaque singultiet,* &c. Error indè natus, quod illi imperiti librarii scripserant, *vagaque puelle.* In altera peroptima membrana præcedebat hunc versiculus iste:

--- Latet jacente pantice abditus specus, &c.

Ego nullo labore lego:

Latet jacente pantice abditus specus.

De *panticibus* vide quid in Catalectis annotavimus. A *pantice*, vulgò ventrem vocamus *panciam.* Nisi sit à pane, quasi *paniciam:* quod facilè credo.

4. *tectus inguinum g.*] In optima membrana *--- tectus annuo gelu.* Persistit in metaphora. ut de locis Septentrionalibus, aut montibus editissimis dicimus eos annua nive damnatos esse. Vt sanè horùm versuum lepor, & elegantia, satis commendari à me non possit. *Scaliger.*

5. *Araneosus*] Festivè quoque ejus barathri *fores araneosum situm obsidere* cavillatur, quo loquendi genere usus & Catullus, ubi inquit:

Vel pene languido senis, situque araneoso.

Eódem referri etiam poterit non incommodè Martialis illud:

Et aranearum cassibus pares mammas.

Dousa P.

 1. *aut*

Voret profunda fossa lubricum caput
Licebit æger, [1] aut languentior cubes,
Tereris usque, donec ab miser, miser
Triplexque, quadruplexque compleas specum.
Superbia ista proderit nihil: simul
Vagum sonante merseris caput luto.
Quid est iners pigetne lentitudinis?
Licebit hoc inultus auferas semel.
Sed ille cum redibit aureus puer:
[2] *Simul sonanti senseris iter pede:*
Repente [3] nervos excitet libidine
Et inquietus inguina arrigat tumor:
[4] *Neque incitare cesset, usque dum mihi*
Venus jocosa molle [5] ruperit latus.

PRIA-

1. *aut languentior*] Legeram olim jamdudum, *ager, angue lentior.* quam conjecturam meam gaudeo confirmari manu scripta lectione, quæ extat in scheda illa optima. *Lentus* flexibilis, ut *lentum vimen*, & *lentare remum* Virgilio, κάμπτειν. *lenta membra*, γναμπτοῖς μέλεσσι. & pulchrè *angue lentiorem*. Talis enim anguis gradiens & priùs Aristophanes accepit ὄφιν pro pudendo remisso [ac liquefacto, *Sciopp.*] in Concionatricibus:
Ἐκπέσοι σου τὸ τρῆμα
Τό, τ' ἐπίκλιντρον ἀποβάλοις
Βουλομένη σποδεῖσθαι.
Κἀπὶ τῆς κλίνης ὄφιν εὕροις.
Nam nisi ἀλληγορικῶς accipias, refrixerit omnis lepos hujus sententiæ. *Scalig. angue lentior.* Respondet Græca versio, ἐκτεν[illegible] τ' ὄφις.

2. *simul*] pro *simulac.* Cic, Cæsar, Horat. hic bis. *G. Sciopp.*

3. *nervos excitet*] *Nervos* ἀρχαϊκῶς, pro *nervus* recto casu. *Excitet* verò ποιητικῶς. ut Varro, *mutat mare.* & Catullus,

---tantum abhorret, ac mutat.

non *nutat*, ut in vulgatis. Item Gellius lib. 2, cap. 23. *quantum stupere, ac frigere, quantumque mutare à Menandro Cæcilius visus est.* At editiones hodiernæ perperam habent *nutare.* Hic verò *nervus excitet*, est στύεται. At membrana illa fidelissima habebat: *Rigente nervus excubet lubidine.* quæ vera est lectio. in excubiis sit. Sic vulgò Galli, *soit aux aguets.* Non potuit elegantius dici. *I. Scalig.*

4. *Neque incitare cesset*] Scioppius: *Nec i.e.* Et iste tumor semper me incitet, usque dum membra voluptatis mea vi labefacta liquescant.

5. *ruperit latus*] *Rumpitur latus* cùm ampliùs operari non possumus, nec muliebria conserere arva. Vide suprà ad Carm. 25. *Sciopp.*

PRIAPEIVM

Albii Tibulli Equitis Romani,

Totidem Iambis puris Græce.

* Ἔα τί χρῆμα; τί χόλος θεόσυτος
Ἐμοὶ μετὰ αὐτὰ πρὸς ὥρα παιδι-
κῶν κόρος
Ἀλγεῖ νυκτὸς ἀγκὰς ἀμφιθάλπτων
Φιλητὸς ἦν μὲν ἔργον οὐδέν. οὐδ' ἅμα
Ἀκικυς ἀντάειρε σύντονον κέρας.
Ἄληθες ὦ πέριξ ὡς σὺ δρυὸς σκιᾷ
Εὐφρὸς ἐξέρυθρος ἀντρεπὴς πέος
Κεῖν, πυκασθὲς ἀμπελοστεφὲς κάρα;
Τρίφαλλε, σοὶ δὲ τῇ μὲν ἀνθέμων φόβη
Ἐν ὥραι δυσκίνητος βοτρύων πλέκη.
Τοῖς δ' οὐ σοι θεὸν ἔκυρσε, εἴτε σοι καλῶς
Τρυγὰς κηλοῖς, εἴτε πέμπαλος κόρας
Κάτω χαλαστὲ χείλεσιν ἀγκυλοστρόφεις.
Ἀπόλλε, καὶ γὰρ οὐδὲν σὺ πεποιθομένου.
Ἀπερρ', ἀπερρέ μοι τὰ τῆς πόσθης σθένος.
Χαμαιζῆλος δ' ἦν, δυσπινής τε κεῖται.
Κύων δ' ἐπαθικός, ἢ βορβόρου
Ἐπῆς κυλινδέει σε σῦς ὀρεινόμος.
Ἀπίστ' ἄπιστε φαλλὲ ἐμὸς μέγας φθό-
ρος,
Κακῶς, σὺ δ' ἴσθι, πάσχῃ νόμῳ δίκην.
Κλάοις ἄν. οὐ δὲ σοὶ φίλου κόρου ποτὲ
Χαίρεις γένοιτ' ἄν, ὅς λυγισμὸν σοῦ μάλα
Στροφοῖτο λουστικὸν ἐμμαλέστατα
Σὲ δ' οὔτε χεῖρ σ' οὐ φιλοσεῦλος κόρη
Τέθαλψεν οὐδὲ γραῦς συμμαλακικοῦ).
Χαμαιτύπη δὲ παιδός, ἢ παλαιγενὴς
Πάρεστ', ἐφ' ἧς γε δυσθετοῦς διασφάγος
Παλιστρόφοις ἐλικτὰ ῥυπόων γέρως
Ἀραχνίων πέφλιδε περιπλεγμῶν ῥάκη.
Ἰδὼν παρεστ' ὦ ὡς σε τέτρακις μάλα
Ἀνύσαι σε βέρεθρον ἐγχρίπτη κάρα.
Καρχαρὴς γένοι ἄν, ἔκπιος τ' ὄφις.
Ἀπὲρ παλαιτρίψης γε φεῦ χαλᾶν πα-
λαιν
Ἐπιστεφὲς τέτρατα πληθυμεῖς κύτος.
Ὑπέρφερος δ' ἂν ἐκ ὄνου ἀλημένος
Τότ' ἦν, ἐς ἰλὺν ὅ ἀχανὲς βύθος πεσεῖν.
Τί δ'; οὐ φρένας σ' ἔφικε τ' ἀθυμίας;
Τοιῶν ἀθῷα μου καταμασσεῖξεο.
Ὅταν δὲ κεῖνος ὧδε πως ἀφίξε'),
Ψόφος δὲ σ' οὔτ' ἀπαιρτίου ποδὸς βαλεῖ,
Στύοιτ' ἄν ὀρθόπτερος ὄρχεων τόνος,
Τά τ' ἄρθρα τυμπανισμὸς ἐμβρὺς
σπορὸς,
Λάσοι ἂν ἀσφάλαστος ὥστε μὴ κομεῖν,
Πρηνῆ σε τέρμα λοισθίων ὅλμη κόπτῳ.

LXXXV. M. Valerii Martialis
AD PRIAPVM.

* *Non horti, neque palmitis beati, &c.*
Sed [3] *rari nemoris Priape custos,*

Ex

1. *Ἔα τί*] Hæc Græca expressa sunt ex priore editione, quæ correcta est ex scheda Pithœi nostri. Quod quàm difficile, & arduum sit, neminem puto scire, nisi eum, qui scit primùm, quid sit jambis puris scribere; deinde, qui Græcè Latina reddere. dico Latina. Nam non omnium est Latinè loqui. *I. Scaliger.*

2. *Non horti*] Priapi non solùm in hortis, sed & in vineis silvisque. *Scioppius.* Cujus editioni hoc Carmen huc translatum debetur; Gabbem. non habet.

3. *rari*] In quo non densæ, sed raræ arbores. *G. Scopp.*

1. &

Voret profunda fossa lubricum caput
Licebit æger, [1] *aut languentior cubes,*
Tereris usque, donec ab miser, miser
Triplexque, quadruplexque compleas specum.
Superbia ista proderit nihil: simul
Vagum sonante merseris caput luto.
Quid est iners pigetne lentitudinis?
Licebit hoc inultus auferas semel.
Sed ille cum redibit aureus puer:
[2] *Simul sonanti senseris iter pede:*
Repente [3] *nervos excitet libidine*
Et inquietus inguina arrigat tumor:
[4] *Neque incitare cesset, usque dum mihi*
Venus jocosa molle [5] *ruperit latus.*

PRIA-

1. *aut languentior*] Legeram olim jamdudum, *æger, angue lentior.* quam conjecturam meam gaudeo confirmari manu scripta lectione, quæ extat in scheda illa optima. *Lentus* flexibilis, ut *lentum vimen*, & *lentare remum* Virgilio, κρέμαστον. *lenta membra.* γυαλθεῖς μέλεσσι. & pulchrè *angue lentiorem.* Talis enim anguis gradiens. & priùs Aristophanes accepit ὄφιν pro pudendo remisso [ac liquefacto, *Scopp.*] in Concionatricibus:

Ἐκπίεσαι ζὺ τὸ πέος
Τό, τ' ἐπίκλιντρον ἀπὸ τῶ ἄλλοις
Βελτιωθῇ ἀποδεῖ.
Καὶ ἐπὶ τ κλίνης ὄφιν δὴ ἔχεις.

Nam nisi ἀλληγορικῶς accipias, refrixerit omnis lepos hujus sententiæ. *Scalig.* *angue lentior.* Respondet Græca versio, ἐκτεταμένος τ' ὄφις.

2. *simul*] pro *simulac.* Cic, Cæsar, Horat. hîc bis. *G. Scopp.*

3. *nervos excitet*] *Nervos* ἀρχαϊκῶς, pro *nervus* recto casu. *Excitet* verò παθητικῶς. ut Varro, *mutat mare.* & Catullus,

—*tantum abhorret, ac mutat.*

non *mutat*, ut in vulgatis. Item Gellius lib. 2, cap. 23. *quantum stupere, ac frigere, quantumque mutare à Menandro Cæcilius visus est.* At editiones hodiernæ perperam habent *mutare.* Hic verò *nervus excitet*, est φύεται. At membrana illa fidelissima habebat: *Rigente nervus excubet libidine.* quæ vera est lectio. in excubiis sit. Sic vulgò Galli, *soit aux aguets.* Non potuit elegantiùs dici. *I. Scalig.*

4. *Neque incitare cesset*] Scioppius: *Nec s. c.* Et iste tumor semper me incitet, usque dum membra voluptatis mea vi labefacta liquescant.

5. *ruperit latus*] *Rumpitur latus* cùm ampliùs operari non possumus, nec muliebria conserere arva. Vide suprà ad Carm. 25. *Sciopp.*

1. E'e

PRIAPEIVM

Albii Tibulli Equitis Romani,

Totidem Iambis puris Græce.

Ἔα τί χρῆμα; τί χρεῖος θεόσυτον;
Ἐμοί μετὰ ἀρτι αὐτῷ γε παιδι-
κῶν κόρος
Ἀεὶ νυκτὸς ἀγκὰς ἀμφεβάλλετο·
Φιλητὸς ἦν μὲν ἔργον οὐδέν. οὐδ᾽ ἅμα
Ἄκικυς ἀντιάσειε (τοῦτον γὰρ κόρα.
Ἄλλ᾽ εἴ σε ὦ πρίηπ᾽ ὡς ἐν δρυὸς σκιᾷ
Ἔσωθεν ἐξέρυθας εὐτρεπὴς τίς
Κεῖσαι, πυκασθεὶς ἀμπελοστεφὴς κάρα;
Τρίφαλλε, σοὶ δὲ πῆ μὲν αἰθέριον φόβη
Ἔδησας δυσκατέριστα βοτρύχων πλέκη.
Τοῦ δ᾽ αὖ σοφῶν ἔκυρσας, εἴτε σοι πάλαι
Τρίχας κηλῶνας, εἴτε πάμπαλος κόραξ
Κόμαι κηλῶσι χείλεσ᾽ ἀγκυλοστρόφοις.
Ἀπέρας, καὶ γὰρ οὐδὲν σοῦ πεπόνθαμεν.
Ἄπερο, ἄπειρόν μοι τὸ τῆς πείσεως σαφές.
Χαμαιριφὴς δὲ, δυσπνοής τε κείσεται.
Κύων δ᾽ ὀπωρινὸς, ἢ βορέας
Ἐπεὶς κατάβολεῖ σε σὺς ὀρεινόμος.
Ἄπιστ᾽ ἄπιστε φαλλ᾽ ἐμὸς μέγας φθό-
ρος;
Κακῶς, σάφ᾽ ἴσθι, τίσειν νέμω δίκην.
Κλαίοις ἄν. οὐ δέ σοι φίλος κόρος ποτὲ
Χάρις γένοιτ᾽ ἂν, ὃς λυγισμὸν εὖ μάλα
Στραφεῖτο λυσίπυγον ἐμμαλέστατα.
Σὺ δ᾽ οὐκ ἔτι χαίροις ὦ φιλόστοργος κόρη
Τεθαλψεν᾽ οὐ δὲ χρόνος συμπλακήσεται).
Χαμαιτύπη δὲ καὶ οὐδὲν, ἡ παλαιγενὴς
Πάρεστ᾽, ἐφ᾽ ἧς γε δυσθνήσκοις διαστάσης
Παλιστρόφοις ἑλικτὰ συνιδεῖν σχίσαις
Ἀρχαίων πέφλεδε περιπλυχῶν μέλη.
Ἴδοι πάρεσθ᾽ ἵν᾽ ὡς σε τέτρακις μάλα
Ἀδυνατεῖν σὺ βέβρεθαι ἐγκάρπη κάρα.
Καρηβαρὴς γένοι ἄν, ἐκπινος τ᾽ ὄφις.
Ἀτὰρ παλιντριβὴς γε φεῦ τάλαν τά-
λαν
Ἐπιστρεφὴς τέταρτα πληθυνεῖς κύτος.
Ὑπερφερὴς δ᾽ ἂν ἐκ τόσου λημαλέος
Τότ᾽ οὖν, ἐς ἐλκυσ᾽ ἀχανὲς βύθος πεσοῦν.
Τί δ᾽; οὐ φρένας σ᾽ ἔφικε τῆς ἀθυμίας;
Τοιοῦτ᾽ ἀθῶα μοι κατεμπαίξεο.
Ὅταν δ᾽ ἐκεῖνος ὧδε παῖς ἀφίξεται,
Ψόφος δὲ σ᾽ ἂν ἀπειρίτων ποδὸς βαλεῖ,
Στήσειτ᾽ ἂν ὀρθόπτερμενος ὄρχεων τόνος,
Τάτ᾽ ἄρθρα τυμπανισμὸς ἐμμελὴς
σπορᾶς,
Λάποι ἂν ἀσφάλαστος ὥστε μὴ κημεῖν,
Πορνὴ σε τέρψας λοιδορῶν ὀλάμη κόπτει.

LXXXV. M. Valerii Martialis AD PRIAPVM.

[1] *Non horti, neque palmitis beati, &c.*
Sed [3] rari nemoris Priape custos,

Ex

1. *Ἔα τί*] Hæc Græca expressa sunt ex priore editione, quæ correcta est ex scheda Pithœi nostri. Quod quàm difficile, & arduum sit, neminem puto scire, nisi eum, qui scit primùm, quid sit jambis puris scribere; deinde, qui Græcè Latina reddere. dico Latina. Nam non omnium est Latinè loqui. *I. Scaliger.*

2. *Non horti*] Priapi non solum in hortis, sed & in vineis silvisque. *Scioppius.* Cujus editioni hoc Carmen huc translatum debetur; Gabbem. non habet.

3. *rari*] In quo non densæ, sed raræ arbores. *G. Sciopp.*

 1. *&*

Ex quo natus es, [1] *& potes renaſci;*
Furaces moneo manus repellas.
Et ſilvam domini focis reſerves.
Si defecerit hæc, & ipſe lignum es.

LXXXVI. PRIAPVS.

VEre roſa, autumno pomis, [2] *æſtate frequentor*
Spicis: una mihi eſt [3] *horrida peſtis hiems.*
Nam frigus metuo, & vereor ne ligneus ignem
[4] *Hac Deus ignaris præbeat agricolis.*

LXXXVII. C. Valerii Catulli. PRIAPVS.

[5] *EGo hac ego arte fabricata ruſtica,*
Ego arida, ô viator, ecce populus
Agellulum hunc, [6] *ſiniſtra, tute quem vides,*
Herique villulam, hortulumque pauperis
[7] *Tuor,* [8] *malaſque furis arceo manus.*

Mihi

1. *& potes renaſci*] Ergo hic Priapus truncus eſt non exſtirpatus. *Ga.Scioppius.*

2. *æſtate frequentor Spicis*] Priapo quoque, ut Cereri, corona è ſpicis imponebatur. Quare & Columella quando de eruca loquitur, cum *frugiferum* nominat:

Et quæ frugifero feritur vicina Priapo. Scioppius.

3. *horrida peſtis*] Qui purè Latinè locuti ſunt *peſtem* non dicunt morbum illum, ſed *peſtilentiam*. *Peſtis* enim nihil eſt aliud, quàm *pernicies & exitium*. Virgil. 3 Georg.

Inachiæ Iuno peſtem meditata juvencæ,
Et 9 Æneid.

Sed non augurio potuit depellere peſtem.
Mortem & exitium, 10 Æneid.

— Quid peſtem evadere belli
Iuvit & Argolicos medium fugiſſe per ignes.

Peſtem etiam pro *pœna* accipit 6 Æneid. *— nec funditus omnes*
Corporea excedunt peſtes.
ait enim cor exerceri pœnis. *Scopp.*

4. *Hac*] ſcil. *hieme*, ne ab agricolis igni tradar. *Idem.*

5. *Ego hac*] Carmen hoc elegantiſſimè princeps nob. interpretatus eſt Romani decus eloquii *Muretus*, cujus quoque, non noſtra, verba hic referre jam inde à principio profitemur. *Scioppius.* Catulli eſſe, hoc itemque ſequens poëmatium & doctiſſimi jam viri admonuerunt, & mihi non invito perſuadent. Cujus eò elegantia major eſt, quò difficilius fuit eam in jambis puris conſequi poſſe, totidem Iambis puris. *Scalig.*

6. *ſiniſtra*] E regione agelli ad ſiniſtram ſita. *Scopp.*

7. *Tuor*] antiquè pro *tuear*. Feſt. Lucret. lib. 1.

Nec

[1] *Mihi corolla picta Vere ponitur :*
Mihi rubens arista sole fervido :
Mihi virente dulcis uva pampino :
Mihique glauca duro oliva frigore ;
Meis capella [2] *delicata pascuis*
In urbem [3] *adulta lacte portat ubera :*
Meisque pinguis agnus [4] *ex ovilibus*
[5] *Gravem domum remittit aere dexteram ,*
[6] *Tenerque, matre mugiente, vaccula*
Deûm profundit ante templa sanguinem.

Proin

Nec calidos aestus tuimur. — Idem lib. IIII. — *dilutâque contra*
Cùm tuimur misceri absinthia , tangit amaror.

Quem versum idem repetit lib. VI, ubi de lapide magnete loquitur. Turpill. Ped. *Tamen oculi longa intercapedine cupidè appetunt intui.* Pomponius Maccis geminis : *Incepi contui conspicio coleatam cuspidem.* Plaut. Asinar. *Ego illud argentum tam paratum scio esse filio , quàm me hunc scipionem contui.* Ibid. *Atque ipsum hercle adeò contuor.* S. A. Gabbema.

8. *malasq; manus*] Malæ manus furtificæ dicuntur. Tibull.

Quid fraudare juvat vitem crescentibus uvis ,
Et modò nata mala vellere poma manu ? Ga. Sciopp.

1. *Mihi corolla picta*] ist est multicolor , veluti constans è pluribus floribus. Hujus ferme generis est illud, quod supr. refertur Carm. XIIX , & Carm. L. Hunc morem Augustinus describit lib. VII , c. XXI de Civit. Dei. *In oppido Lavinio* unus Libero totus mensis tribuebatur , cujus diebûs omnes verbis flagitiosissimis utebantur , donec illud unum membrum , per forum transvectum esset ; atque in loco suo quiesceret. cui membro inhonesto matrem familias honestissimam palàm *coronam necesse erat imponere.* Et paulò pòst : *Iam quòd in Liberi sacris honesta matrona pudenda virilia coronabat spectante multitudine.* Hanc ipsam infra vocat *coronationem virilium pudendorum.* Carol. Paschalius.

2. *delicata*] *Capella.* Sic Catullus:
Puella tenellulo delicatior hœdo.
Scioppius.

3. *adulta*] Distenta. *Sciopp.*

4. *ex ovilib*] Virgil. *ab ovilibus imbuet agnus.* Idem.

5. *Gravem domum*] Sic Virgil. Ecl. I.

Non unquam gravis ære domum mihi dextra redibat. Scioppius. Vlpianus tit. de Verb. Sign. *etiam aureos nummos æs dicimus.* Primùm enim , ut ibidem tradit Alciatus , pecunia ære cudi cœpta est. Inde factum ; ut cujuscunque metalli pecunia nomine æris significaretur. Sanè & Græci χαλκὸν, id est, æs, pro quacunque pecunia accipiunt : unde ἀχαλκεῖ apud Lucillium Epigrammat. lib. II.

Ἑρμοδότου τόδε δόγμα τὸ πάνσοφον, εἴ τις ἀχαλκεῖ ,
Μηκέτι πεινήτω , θεὶς τὸ χιτωνάριον.

Hermodoti hoc dogma est , quisquis miser indiget ære ,
Philosophi assumat pallia , dives erit.
Gabbema.

6. *Tenerque*] Veteribus nomina , quæ *er* syllabâ finiuntur , maximam partem communia fuerunt , non ea tamen , quæ generibûs variari non possunt ,

Proin viator hunc Deum vereberis,
[1] *Manumque sorsum habebis* [2] *hoc tibi expedit.*
[3] *Parata namque crux, sine arte mentula.*
Velim pol, inquis: [4] *at pol ecce, villicus*
Venit; valente cui revulsa [5] *brachio*
Fit ista mentula apta clava dexteræ.

C. Valerii Catulli
P R I A P E I V M,

Totidem Iambis puris Græce redditum.

Ἐγὼ τέχνημα φαυλοτέκτον@ χε-
ρὸς,
Ἐγὼ δὲ φιτρὸς ἀζαλὴς, ἀδειπνέες,

Ἴδε τὸ γήδιον πέδ' ἐξ ἀελστερῆς,
Ἔπαυλιν ἀνδρὸς, ἐργάτην τ' ἐπισκοπῶ
Πώντος, ἐκ ἦ φωρὸς ἁρπαγὰς τέμει.
Ἐγὼ

possunt, *uber*, *celer*, & similia, sed alia quoque. Pauperem fœminam dicimus, cum tamen pauperam cum Terentio dicere liceat. Cato 2 Orig. *Itaque res uber fuit antequam vastassent regiones:* Nævius de bello Punico,

Fames acer augescit hostibus. Ennius:
Æstatem auctumnus sequitur, post acer hiems huc.

at utrobique *acris* dici poterat. puerам nonnumquam dicebant. Livius Odyssea,

Mea puera quid verbi ex tuo ore profluit?

At puerum tamen utroque genere efferebant. Nævius:

Prima incedit Cereris Proserpina puer.

Ga. Scioppius.

1. *Manumque sorsum habebis*] Scioppius: *M. seorsum h.* Continebis, ne quid præripias. In *seorsum* est synæresis, qualis illa Virg.

Vna eademque via sanguisque animusque sequuntur.

Et Propertius:

Eisdem habuit secum quibus est elata capillos. Sorsum, pro seorsum hic accipiunt. Pet. Victorius Var. Lect. lib. XXV, c. XII; Scaliger in versione Græca, qui legit *sursum:* fures enim in sinu demissas habent manus, seu potiùs furtificam lævam. *Dousa F.*

2. *hoc tibit expedit*] Attici dicunt: καὶ γὰρ ἄξιον. Vnde Euripides Telepho, ἄξιον γὰρ ἐκβαλεῖν. Quod in legationibus semper apponi, & concludi solebat. Sallust. in Iugurthino: *censere eos ab armis discedere. ita sèque illisque dignum esse.* Vt in principiis edictorum dicebant, *Bonum factu' est.* I. Scaliger.

3. *Parata namque crux sine arte*] *Parata.* jam mea mentula, tamquam crucis supplicium te manet. *Sine arte.* Vid. ad Carm. 63. *Sciopp.* Secuti sumus lectionem Mureti nostri: *crux sine arte.* Proinde Græcè est redditum ἀσκέπαρνον. Ita enim vocant Græci non quidem quod omnino sine ascia factum est, sed rude, & impolitum. Columellæ *truncus, fortè dolatus*, αὐτόπρεμνος, αὐτοσχέδιος. Scaliger.

4. *at pol*] Repetitio ejusdem verbi valde irrisioni conveniens est. Est autem jocus elegans, sed obscœnus; cum enim diceret viator, se nihil metuere, aut appetere etiam, usitatum illud supplicium, illudens Deus, longè alio eum, quàm putabat, modo acceptum iri respondet. *Ant. Muretus.*

5. *Brachium*] *valens.* Lucretius *brachia* dicit *valida excepta lacertis.* Sciopp.

Ε'υρὶ μὲν ὡς ἀσηρὸν αὐχμηρὸς πέλει,
Ε'μοὶ δὲ πολύφλοιος ἀστεχυς δέρει,
Ο' πεπρεω τε λαρῆς ἀμπέλου βότρυς,
Καλὸν τε χειμερινὸν ὤμον ὀμφακηρὸς
στέφος.
Χλωρὰ εὐρίσεν ἐξελὸς τομεύμεναι
Πολιν σ' ἀμολγαῖς ἔξαι εὐγλαγῆ
φέρει.
Ε'μῶν ἀπ' ἀμνὸς εὐθαλὴς ἐπαύλεων

Δουρὸς δὲ βελτυχειρματων χεὶρ εἰσάγει.
Τέρενα πολλῆς αἰνομενηρὸς βοός
Χεῖρ τεχνίτης αἱματοσφαγὲς λίθος
Θεοῖσι. Τοῖσδε τὸν θεὸν σέβειν ἔδει,
Χέρας δ' ἢ χεῖλος ἰσχ'. σοὶ τόδ' ἀσφαλές.
Ε'τοιμος ἀσκέπαρνον αἰκίας πέλει.
Λέγεις, θέλοιμ' ἂν ἀλλ' ἰδοὺ προσέρχεται
Α'γροῖκος οὗτος. ἀγ' ἀποσπάσεις τόδε
Πέος τυλωτὸν ὅπλον ἐμπρέπειν χερί.

LXXXVIII. Ejusdem PRIAPVS.

1 *Hunc ego juvenes locum, villulamque paluſtrem,*
Tectum vimine junceo, cariciſque maniplis,
Quercus arida, ruſtica conformata ſecuri,
Nunc tuor: magis, & magis ut beata quotannis.
Hujus nam domini colunt me, deumque ſalutant.
Pauperis tugurii pater, filiuſque coloni.
Alter aſſidua colens diligentia, ut herba
Dumoſa, aſperaque à meo ſit remota ſacello:
Alter parva ferens manu ſemper munera larga.
Florido mihi ponitur picta vere corolla
2 *Primitu, & tenera virens ſpica mollis ariſta:*

Lutea

1. *Hunc ego*] Carminis genus hoc à Cenſorino Priapejum, Diomede Angelicum vocatum, cujus talis dimenſio:

- v | - v v | - v v | - v | - v v | - -
- - | | - v - | - - | | - v

Neque heic ſpicilegium poſt Muretum relictum nobis eſt, tum & Carteſt, non minùs facile, quàm elegans men ei quidem qui ſuperiora legerit. *Scioppius,* Hoc quoque Ithyphallicum Catulli eſſe placet doctis hominibus, tum propter ſtyli adfinitatem, tum quod cum tali Carmine luſiſſe auctor & Maurus Terentianus. Ithyphallicum quoque metrum a magiſtris Prjapejum vocari idem Grammaticus docet nos. quemadmodum & φαλλικὰ ἄσματα (nam differunt ab Ithyphallicis) Priapo quoque canebantur. Scholiaſt. Ariſtophan. ἄσματα λέγεται φαλλικὰ τὰ ἐπὶ τοῦ φαλλοῦ ἀδόμενα μέλη· ὅτι δὲ εἰς Διόνυσον, ἢ εἰς ἄλλα χορηγεῖν. lege: ἢ ἄλλοτε εἰς πρίαπον. *Scaliger. ego.* Putabatur hic deus quibus in agris ſtatueretur, colereturque eis fœcunditatem adferre. *Priapum* Orpheus deorum antiquiſſimum dicat eſſe: videturque eundem cum ſole ac Baccho facere. Dictus autem πρίαπος vel quaſi βρίαπος, id eſt clamoſus, propter clamores, qui in Bacchi ſacris excitabatur, vel quaſi περιαδρος τὸ πριεμα, ut adnotat interpres Theocriti. *Ant. Muretus.*

2. *Primitu*] Vel *primitus* antiquum adverbium, pro *primùm*, quale eſt a-

pud

Luteæ violæ mihi, luteumque papaver,
Pallentesque cucurbitæ, & suaveolentia mala,
Vva pampinea rubens educata sub umbra.
Sanguine hanc etiam mihi (¹ sed tacebitis) aram
Barbatus linit hirculus, cornipesque capella,
² *Pro queis omnia honoribus hæc necesse Priapo*
Præstare, & domini hortulum vineamque tueri
Quare hinc, ô pueri, malas abstinete rapinas.
³ *Vicinus prope dives est, negligensque Priapus*
Inde sumite. semita hæc deinde vos feret ipsa.

Ejusdem AD PRIAPVM.

HVnc lucum tibi dedico consecroque, Priape,
Qua domus tua Lampsaci est, quaque sylva Priape
Nam te præcipue in suis urbibus colit ora
Hellespontia, cæteris ostreosior oris.

pud Plautum *simitu* pro *simul*. Scioppius. *primitu*. Pro *primò*. Lucill. Sat. lib. v.

Vt cùm primitus ficus propola recentes
Protulit, ingenti pretiô dat primitu' paucas.

Varro lib. I de Re Rust. c. XXXI. *Igitur in vitiario primitus cùm exit vitis*, tota resecari solet. & cap. XLVIII. Sic *simitu* pro simul apud Plautum. *S. A. Gabbema*.

1. *sed tacebitis*] Quia legibûs XII Tabb. sacra facere peregrinis diis, nisi qui publicè adsciti essent, non licebat. *Ga. Scioppius*.

2. *Pro queîs honoribus*] *Honor* verbum est sacrorum: quo sensu *officium* suprà accipiendum.

Pro quibus officiis, si fas est, Sancte, paciscor. Virgilius:

Non sine honore tuum patiar decus, ibit ad aras
Hircus, sancte, tuas, pecoris pater ibit ad aras. Sciopp.

3. *Vicinus*] Indicat pueris agrum vicinum, unde commodiùs eripere aliquid possint, quòd & dominum divitem habeat, & negligentem Priapum. *Id*.

PRIAPEIORVM FINIS.

VETE-

VETERVM QVORVNDAM POETARVM

ERRONES VENERII.

Qui cum præmissis Priapeis V. P. Catalecta conficiunt, juxta edit. Lugdun. Frellonianam.

PERVIGILIVM VENERIS,

Q. CATVLLI VRBICARII existimatum.

DESIDERIVS ERASMVS ROTERODAMVS.

In Adagiis, *Chiliadis* I, *cent. ult.*

AMYCLAS PERDIDIT SILENTIVM.

INnuit adagium Virgilius Æneidos lib. x cùm ait, ---- *tacitis regnavit Amyclis*. Et ibi apud Servium Lucilius, *Mihi necesse est loqui: nam scio Amyclas tacendo periisse*. Silius Italicus, ---- *Quasque evertêre silentia Amyclæ*. Meminit & Catullus, nisi fallit inscriptio, Carminis DE VERE, quod nuper nobis Aldus Manutius noster exhibuit, in antiquissima quadam Galliæ bibliotheca repertum,

Sic Amyclas, dum tacebant, perdidit silentium.

LILIVS GREGORIVS GIRALDVS

Histor. Poëtar. lib. x.

ALdum Manutium memini dicere se Catulli poëma habere quod VER inscribitur. Idem & Erasmus fatetur: necdum tamen mihi videre contigit.

IOSEPHVS SCALIGER IVL. CÆS. F.

Castigationibus in Catullum.

ID tantùm dicam: Vrbicarium & Mimographum poëtam huic nostro cognominem fuisse; cujus meminit Juvenalis. Et fortasse is fuit auctor Carminis DE VERE, ex quo hoc citat Erasmus: *Sic Amyclas*, &c.

IVSTVS

IVSTVS LIPSIVS

Elect. lib. 1, *c.* v.

Ducti elegantiâ carminis, quidam Catullum Veronensem censuerunt: alii, in queîs Scaliger, Catullum Urbicarium poëtam, nominatum Juvenali: ---- *clamosum ageret cum phasma Catulli.* Neuter potest. nisi me fallit ratio temporum, quam subduxi non vanis conjecturis. Natum enim comperior hoc carmen in imperio Augusti. Argumentô horum versuum:

Vnde Rhamnes & Quirites, proque prole posterum
Romoli, patrem crearet & nepotem Cæsarem.

Dico ampliùs post Virgilium vixit hic scriptor. &c. Sanè quisquis scriptor, non ambigo quin genitum hoc carmen extrema sub tempora Augusti. Ita Catulli illius germani non erit: quia ætate relinquitur: non illius minuti Urbicarii; quia anteit.

De Iudicio CASP. BARTHII,

PETRI SCRIVERII *judicium.*

Quod Caspar Barthius lib. XVI, c. VI; & lib. XLIV, c. VI *Pervigilium* SENECÆ tribuat, mihi prorsus ridiculum videtur. Fides sit penes auctorem. Exemplar vetus, siquidem extet, videre equidem velim, & omnes sinus excutere. Testatur de universo hoc Carmine, se scriptum exemplar habere, ubi SENECÆ adscribitur expressè. Hæc ille uno loco: altero, hæsitantior de eodem Poëmatio loquitur. *Auctor Pervigilii Veneris,* inquit, *nec Catullus, nec Vrbicarius: fortè* SENECÆ.

GEORGIVS ERHARDVS.

P. Catullo Urbicario tribuit Scaliger ad Catullum. Primus edidit P. Petrus Pithœus. Notis illustrarunt idem Pithœus, Justus Lipsius in Elect. & Ianus Dousa F.

CLAVDIVS SALMASIVS

ad Solinum, pag. 277.

Auctor Pervigilii Veneris, quem Catullum esse nullo judicio volunt eruditi, cùm sit mediæ ætatis, & Solino supparis:

Tum cruore de superno, spumeo Portus globo, &c.

[1]PERVIGILIVM VENERIS,

Trochaico Metro:

SVNT VERO VERSVS XXII.

[*Hunc Titulum præfert* MS. C. CL. Salmasii]

Cras Amet, qui nunquam Amavit; quique Amavit, cras Amet.

Ver novum, ver jam canorum, [2] *vere natus Orbis est.*
Vere concordant amores, vere [3] *nubunt alites,*
Et nemus comam resolvit de maritis imbribus.
Cras amorum copulatrix [4] *inter umbras arborum*
Implicat

1. PERVIGILIUM] Non mecum, non cum eruditissimo Cl. Salmasio sentit, qui hoc poëmatium Catullo Veronensi, vel etiam Vrbicario tribuit; aut ab alio scriptum putat, quàm ab eo qui ævo Solini, aut posteriore tempore vixit: adstipulantibus ipsis membranis, ex quibus editum; & ratione stili, qui optimus & certissimus index, suffragante. Poëta quisquis est, seu Luxurius, seu Florus nescio quis, inæqualis & quibusdam locis pæne talis, quales esse Cicero Cordubenses poëtas ait, pingue quiddam sonantes ac peregrinum. Equidem non satis possum mirari summum virum Iustum Lipsium, aliàs prudentissimum & sagacissimum, carmen hoc non solùm *elegans* vocare, *sed quantivis pretii, molle, tenerum* V. C. P. Pythœo potiùs accedam, qui fragmenta hæc sanè antiqua, sive Catulli, sive alterius sit, medicorum pueris commendat, desumpta ex vetustissimo & fidei multæ exemplari, in quo non longo intervallô præcedat Epithalamium Q. Valerii Catulli: cujus esse, vel Senecæ denique (quod Caspari Barthio, aut nescio cui librario in mentem venit) si existimem:

Πτωχὸς μὲν φρένας εἰμὶ, νόος δέ μοι οὐκ ἐνὶ κόχλῳ.

Cæterùm viderint docti, quomodo explicaturi sint, quòd librarius codicis Salmasiani viginti tantùm duos versus adnumeret huic poëmati. Si versum intercalarem hunc,

Cras amet, qui nunquam amavit; quique amavit, cras amet.

vicies & bis iteratum intelligit, potior pars hujus carminis periit. Aut dicendum est, aliquoties omissum istum intercalarem, cùm tantùm hic, undecies repetatur. Quid si pro XXII, scribendum sit XCII; & Auctor, sive librarius potiùs, voluerit indicare toto hoc Carmine tot versus contineri. Hoc verum est, si unum supernumerarium excipias, in capite extra ordinem reliquorum positum:

Cras amet, &c.

Sic ut initium Poëmatis fuerit,

Ver novum, ver jam canorum, &c.

Vnde Magno Erasmo, Aldo Manutio, & Lilio Giraldo persuasum inscriptum fuisse, Carmen DE VERE. quem errorem etiam alii post errarunt. Lipsio nullum dubium est, quin principiò Carminis multa desint, & post versum decimum, aut undecimum,

Fecit

Implicat casas virentes de flagello myrteo.
Cras [6] Dione jura dicit [7] fulta sublimi throno.

Cras

Fecit undantem Dionem de maritis imbribus.

deesse censet minimum senos aut septenos versus: quod appareat, inquit, versu intercalari præpropere posito. Pythœus ad vers. XIX. *In pudorem florulenta,* &c. annotavit non abs re hæc & alia quædam in hoc Carmine confusa, nec suo locô posita videri. Mihi prorsus idem videtur, & non pauca desiderari in hoc poëmate. Non tamen id colligo ex versu intercalari præpropere, quod censet vir clarissimus, posito. Nam non semper versus intercalaris interjicitur aut subjicitur versibus pari numerô, sed diversô, pro re nata. Interdum post duos, tres, quatuor, & quinque: interdum post plures. Quod cum alibi, tum ex Virgilii Ecloga octava, & Catulli Epithalamiis liquet. *P. Scriverius.* *Pervigilium.* Vetus Glossarium: *Pervigilium*, Παννυχισμὸς, καὶ ὁ διὰ νυκτὸς ἀγρυπνία, *Pervigilatio*, Παννυχὶς. *Pervigilat*, Παννυχίζει. & alterum: Παννυχὶς, *hoc excubium, pervigilium.* Debebatur Veneri, quam Plautus facetè *Noctuvigilam* appellavit, triduanum; ut est inf. vers. XLI. Vide Ian. Guiljelmium in Curcul. Plauti c. III. *I. Weitzius.*

2. *vere natus orbis est*] Orbem vere natum fuisse vult. quod hausit è Virgilio, Georg. lib. II, vers. CCCXXXVI. *Salmasius.* Panegyrist. ad Maximianum: *Divinus ille vestra Majestatis ortus ipso, quo illuxit, auspicio Veris illustrior, angustiore fulgens luminis claritate, quàm cùm origine mundi nascentis animavit.* Et statim: *O felix beatumque Ver novo partu! ô tempus, quo meritò omnia nata esse credantur.* Vide inibi alios quoque: & plura de controversia: *Num in Vere mundus creatus*, apud Rodolph. Hospinianum de origine Festorum Iudæorum & Ethnicorum, pag. 5. Eliam Cüchlerum in problemate, *Verène an Autumnô Mundus sit conditus*; Scaligerum de Emendatione temporum; Bernardum Casellium de Mundi creatione. *Weitzius.* Pulcerrimam verni temporis descriptionem ex anthologia Græca exhibet in Comm. ad lib. I Halieut. Oppian. Conr. Rittershusius. Et nonne probabile est, ait Lipsius, amœnissimo, & maximè vegetabili tempore, cuncta cœpisse? cùm & animantes pleræque fœtificant, & aliæ naturæ partes concipiunt aut parturiunt, ὀργῶσι dicamus, & ipsam totam pepeisse. At sunt tamen qui fortiter obnuant, Hebræorum auctoritate confisi, quibus principium anni in Autumno fuit: Ergo & Mundi. Extat Hadriani Iunii V. C. erudita disceptatio cum sacrifico quodam, *Quo anni tempore conditus sit mundus.* Animadvers. lib. III, c. VIII. *P. Scriverius.*

3. *nubunt alites*] Συνκοιτάζουσιν, ἢ ἀφροδισιάζουσι. Ioh. Isaacus Pontanus in Macrob. lib. VII, c. XVI legit, *pubent*, hoc est vernant. Dracontius in Hexaëmero, vers. CXLIV.

Pennigerum vernare nemus vapor urget in usus
Pignoris. --- S. A. Gabbema.

4. *Inter umbras arborum*] Mater enim amorum circumfusa umbræ nebulâ oberrare solet. Favetque furtis Veneris umbra: pavidos alioquin amatores confirmat, & velo suô involvit. *Io. à Wouweren.*

5. *de flagello*] Onomast. *Flagella*, βλαστοί. Isidor. lib. XVII, c. V. *Summitates vitium & fruticum, flagella nuncupantur, eò quòd flatu agitentur.* & ib. c. VI. Dracont. v, lv. *Vitis verberat* &c. *Gabbema.*

6. *Dione*] Mater Veneris. Hic pro ipsa Venere. Natal. Comes lib. IV, c. XIII. Phornut. de nat. Deor. pag. CLXII,

Cras amet, &c.

Tunc cruore de superno, [1] *spumeo Pontus globo*,

Cærulas inter catervas, inter & [3] *bipedes equos*,

[4] *Fecit undantem Dionem* [5] *de maritis imbribus.*

Cras amet, &c.

Ipsa gemmis [6] *purpurantem pingit annum floribus.*

[1] *Ipsa*

cxII. Et quoties *Dione* pro Venere? Scaliger in Sen. Med. v. DCLXI. *J. Weitzius.*

7. *fulta sublimi throno*] Hinc ποικιλόθρονον vocat Ἀφροδίτην Sappho. quamvis id vel de variegata & florida Veneris veste accipi possit, argumento illius Homerici Iliad. χ. ἐν δὲ θρόνα ποικίλ' ἔπασσε: vel de variis pharmacis, quæ mortalibus propinat Venus, *curis hominum gaudia miscens*, ut Catullus loquitur. Nam cum πολύθρονος dicatur multa habens θρόνα seu pharmaca, ejusdem vocabuli vim ad ποικιλόθρονον etiam extendi posse ratio suadet. *Dousa F.*

1. *spumeo Pontus globo*] Sic Gabbema in textu. in exegesi, *s. ponti e globo*. subjungens: Venus ex mari concepta dicitur, quoniam ex humecta natura consurgit coëundi aviditas. Hinc & *salax* dictus homo Venerius & libidinosus, à salo. Sanè Venus Ἀφροδίτη dicta, quòd è maris spuma sit nata, juxta Hesiodum. Et rationem assignat Ioach. Camerarius senior Ὑπον. decur. I, c. IV. Aristoteles tamen lib. II de Generat. animal. ita vocatam Venerem tradit, quòd seminis natura sit ἀφρώδης, id est, spumosa. Vide Notas ad Dracont. v. CCLXXVI; & ad Musæum vers. CCXLIX: *& uberiores notas in Pervigil.* Aliam tamen ab istis rationem assignat ὁ θαυμάσιος, Heinsius, qui in Aristarcho seu Exercit. sacrar. cap. I Ἀφροδίτην dictam asserit, quòd Luciferum aut Venerem stellam, maris undâ, ut poëta loquitur, persusam manè salutaret. Vnde & *Frutinal* Romanis, ut & *Fruti*, quæ est ipsa Aphrodite. *Weitzius.*

2. *Cærulas inter catervas*] Nereides. Hippol. Senec. *Cæruleus grex Nereidum.* S. A. Gabbema.

3. *bipedes equos*] An ita appellat, quia pectoribùs tenus molles eriguntur in auras? ut loquitur de Tauro Ovidius XV Met. v. DXII; Virg. IV Georg. v. CCCLXXXIIX. de Proteo,

--- magnum qui piscibus æquor,
Et junctæ bipedum curru metitur equorum.

Turnebo lib. XXVI, c. XXIII, *Neptunii equi*, hippocampi, qui priores pedes habent, posterioribùs carent, sed pontum legunt & natant. Stat. I Achilleid.

Ponè natant, delentque pedum vestigia caudâ. Weitzius.

4. *Fecit*] *Fecit*, pro creavit. Sic infrà de Rosa, *Facta de cruore*. Idiotismus illius ævi. Sic apud Scholiast. Iuvenalis, *si tres liberos fecerit*, pro procreaverit. *Cl. Salmasius.*

5. *de maritis imbribus*] *Maritos imbres* appellat Spumam & Cruorem, sanè quàm eleganter. *I. Lipsius.*

6. *purpurantem pingit annum*] Apud Apulejum lib. VI in Nupt. Cupidinis & Psyches, *Horæ*, dicuntur, *rosis & ceteris floribùs purpurare omnia.* Et lib. X. Quòd Ver in ipso ortu jam gemmulis floridis depingeret, & jam purpureo nitore prata vestiret. *Ver* autem *pictor mundi* non temere cuidam veterum appellatur: tanquam de Apelle, aut acupictore Phrygione sermo esset, qui colorum varietate multijuga suam illustrant & distinguunt picturam. *Weitzius.*

1. *Ipsa*

¹ *Ipsa surgentes papulas de Favonii spiritu*

Vrget

1. *Ipsa surgentes*, &c.] Dicit auctor, *ipsas*, surgentes de Favonii spiritu Venerem ursisse maritis suis imbribus, in hunc aut illum usum. *Papillæ* sunt rosarum alabastri, & prima germina. de quibus ubertim infrà. Nullum mihi dubium pro *notos*, *nudos* legendum. Vt nudos Penates dicat hiberno tempore destitutos floribus ac coronis; redimendosque vernis & novis. *Rosarum* usus in cubiculis averruncandæ vertigini. Plinius Natur. Hist. lib. xx, c. xiv. *Ad recreandos defectos animò dignior è pulegio corona Varroni, quàm è rosis, cubiculis nostris pronuntiata est.* De corona rosacea discumbentium & potantium, pleni poëtarum libri, Martialis & veterum epigrammatum Anthologia. Idem magnus auctor lib. xxi, c. iii, postquam meminisset *coronæ rosaceæ*, subdit: *Et jam tum coronæ Deorum honos erant, & Larium publicorum, privatorumque; ac sepulcrorum & Manium: summaque auctoritas pactilis coronæ. Sutiles aliorum sacris invenimus, & sollennes cœnis. Transiere deinde ad Rosaria*, &c. Vide eundem capite sequenti, quod est de rosarum coronis. *Rosa nascitur & germinat inclusa granoso cortice, quo intumescente, & in virides alabastros fastigiato, paulatim rubescens dehiscit ac sese pandit, in calycis medio sui stantes complexa luteos apices. Vsus ejus in coronis propè nimius est.* Plinianos hos *alabastros* noster auctor designat per *surgentes papillas*. nam *surgentes*, omnimodis retinendum, i. e. nascentes, germinantes, crescentes. sic *surgere messem* Maro I Georg. & optimi quique auctores i. e. crescere. De *papillis* neminem morari debet. B. Hieronymus Epist. xxvi ad Pammachium, Consol. super obitu Paulinæ uxoris: *Quis parturientem rosam, & papillatum corymbum, antequam in calathum fundatur orbis, & tota rubentium foliorum pandatur ambitio, immaturè demessum, æquis oculis marcessere videat?* Quem Plinius *alabastrum* dicit *papillatum corymbum* vir sanctus. Etsi corymbus racemi species sit, hederaceo similis: hic tamen corymbum vocat rosæ nondum apertæ fastigiatum mucronem. Vetus Epigramma ex Codice Salmasii: DE ROSIS.

O quales ego manè Rosas procedere vidi!
Nascebantur adhuc: neque erat par omnibus ætas.
Prima papillatos ducebat nata *corymbos;*
Altera puniceos apices umbone levabat;
Tertia non totum calathi patefecerat orbem;
Quarta simul nituit mutato tegmine floris,
Dum levat una caput, dumque explicat altera nodum,
Huic dum virgineus pudor exsinuatur amictu.
Ne pereant, lege manè rosam; citò virgo senescit.

Ex eodem codice & hoc, & quidem nomine FLORI.

Venerunt aliquando Rosæ, proh, Veris amœni
Ingenium! una dies ostendit spicula florum,
Altera pyramidas, nodo majore tumentes;
Tertia jam calathos: totum lux quarta peregit
Floris opus. Pereunt hodie, nisi manè legantur.

Auctores ii cum Hieronymo & Ausonio Rosam in vasculum explicitam, *calathum* vocant, a similitudine. quæ mox foliis in ambitum latè lateque expansis, imminere prænuntiat casum suum, ostentans brevis ævi florem. Lusit & hoc argumento Ausonius, in Rosas. *Papilla* igitur alabastrus, rosæ calyx nondum dehiscens & patens, convolutis foliorum paniculis connivens. Epigrammata superiora *nodum* vocant: & Germani hodieque, tam superiores quam inferio-

[1] *Urget in notos penates.* [2] *ipsa roris lucidi,*
Noctis aura quem relinquit, spargit humentes aquas:
[3] *Lacrymæ micant trementes* [4] *de caduco pondere;*
Gutta præceps orbe parvo sustinet casus suos;
[5] *In pudorem florulentæ prodiderunt purpuræ.*
[6] *Humor ille, quem serenis astra rorant noctibus,*
[7] *Mane virgines papillas solvit humenti* [8] *peplo.*

Ipsa

feriores, *Rosenknoefflin*, & *Rosenknopken*. P. Scriverius.

1. *Urget*] Propellit, effundit in folia. Hoc Maro *trudere* dixit II Georg. *Sed trudit gemmas & frondes explicat omnes.* De avibus vernantibus Dracontius paulò antè; *vapor urget in usus Pignoris.* Idem.

2. *ipsa roris lucidi*, &c.] Ex eo rore, inquit, quem noctis aura relinquit spargit aquas. Sæpe sane noctis aura omnem humorem roremque exugit & exsorbet, præcipuè si sit vehementior. Ubi minima est aura nocturna, tum solet esse manè maxima roris copia. *Cl. Salmasius.*

3. *Lacrymæ*] Pulcrâ tralatione *roris guttas* nuncupat lacrumas. apud Achill. Tatium lib. VI. τὸ τῶν δακρύων πιαίνεται, τὸ δὲ μέλαν πορφύρεται, καὶ εἶναι ὅμοιον, τὸ μὲν ἴον, τὸ δὲ ναρκίσσῳ. Sicut versa vice *ros* pro *lacrimis* poni amat. *I. Weitzius.*

4. *de caduco pondere*] Nihil crebrius hac loquutione apud hunc Auctorem. Lacrimæ roris emicant trementes de *pondere caduco*; pondere ipso, dum cadunt, trementes emicant. Sic *surgentes papillas de favonii spiritu* suprà dixit. Et infrà multis locis præpositionem *De* sic usurpat. *Salmasius.*

5. *In pudorem* &c.] Suspicabar,
In pudorem floris Ennæ prodierunt purpuræ.
Natas vult jubente Venere rosas purpureas & ardentissimi ruboris (Milesias vocant.) quæ rosas Ennenses confunderent, & colore vincerent. *Campus Ennensis in floribus semper, & in omni vernus die*, ut ait Solinus. Meminitque Cicero VI in Verrem. Et utroque prior Aristoteles. Propter campum illum est demersum foramen, quà Ditem patrem ad raptus Liberæ seu Proserpinæ exeuntem fama lucem hausisse, eodem Solino auctore. *Scriverius.* Elegans porrò metaphora, *pudorem* pro *rubore dicere*. Sic veteri *pudoricolor*, pro *rubicundo*. Salmasius. Vetus ille poëta est Nævius, sive Lævius, de quo Gellius lib. XIX, c. VII. *Scriverius.*

6. *Humor ille*, &c.] Aut Fulgentium imitatus est auctor noster, aut Fulgentius hunc locum ob oculos habuit, cum lib. I Mythol. scripserit;

Ferte gradum properantes
De verticis collium;
Ubi guttas florulentæ
Manè rorat purpuræ
Humor algens, quem serenis
Astra sudant noctibus. S. A. Gabbema.

7. *Mane virgines papillas*] Imperitè interpretantur, nondum compressas & maritas. Nullæ aliæ & hic papillæ, quàm quas suprà descripsimus: rosarum nempe, non *strophio luctantes* Catullo in Argonauticis. *Scriver.*

8. *peplo*] Lutatius in lib. X Thebaid. Statii: *Peplum est vestis candida, aureis clavis picta, sine manicis, quod simulacris fiebat. Sed hoc peplum primùm ab Atheniensibus institutum, quod matronæ suis manibus faciebant, & inter triennium numinibus offerebant.* Inter tunicas recensetur & peplus, ut apud Xenophontem, quamquam apud hunc obser-

 vavimus

[illegible] ¹ mane ut udæ virgines nubant Rosæ.
² Facta Cypris de cruore ³ deque Amoris osculis,

Deque

vavimus etiam viris congruere peplum. Nam Armenium scidisse peplos scribit: ut dicamus, barbaros vestibus plerumque fœmineis gaudere. Vide Rhodiginum lib. XVI, c. X; & lib. XIV, c. XIIX fusè de Peplo dissertantem. *S. A. Gabbema.*

1. *mane ut udæ virgines nubant rosæ*] Rectissime. Venus jussit, ait poëta, ut mane virgines tegant se ornentque udis ab humore noctis & quasi ebriis rosis. Nec fallet lectorem *nubendi* hic verbum, prisca significatione, velandi. *I. Lipsius.*

2. *Facta Cypris*, &c.] Loquitur Auctor de Rosa: *Cypris* est genitivus. Inflexio Latina, *Hæc Cypris, hujus Cypris.* Non vult hoc loco *Cyprin*, aut Venerem factam creatamve ex sanguine; sed *rosam*, ex Veneris cruore ortam, aut purpuratam. Sed dices: Idipsum signanter correctione Lipsianá exprimi, *Fusa aprino de cruore.* Quæ lectio ab Historia, vel à Fabula. Nam Rosas à sanguine Adonis, quem aper occiderat, traxisse ruborem vulgò volunt. Bion, Ovidius, & alii. *Aprinus* adjectivum ab *aper* secundum analogiam quidem dici oportet, ut à *caper* vel *capra* dicitur *caprinus*. *Aprugnum* tamen video ab antiquis usurpari, conspirantibus MSS. Codicibûs vetustissimis. Plautus Persa & Pœnulô habet *aprugnum callum*. Plinius lib. IIX, c. LI. *Iam Catonis Censoris orationes aprugnum exprobrant callum: in tres tamen partes divisæ, media ponebatur, lumbus aprugnus appellata.* Æl. Lamprid. in Heliogab. *sumina aprugna.* Quamquam (quid dissimulem?) Salmasius ad Hist. August. Script. observat. in Spartiani Vero, & in vita Getæ, *aprunam* frequentiùs scriptum in libris M.SS. quam vulgus *aprugnam*. Demus itaque dici *aprinum*: malè nihilominus ineptéque καὶ ἀκυρολόγως dicetur *aprinus cruor*, Adonis, quem aper occidetat cruor. Imò hic cruor potiùs dicendus erat Adoneus; si locus esset fabulæ, qua Rosas à sanguine Adonis colorem traxisse putant. Bion epitaph. Adonis, Ovid. X Met. alii. De Rosa Luxurius, sive quis alius illorum temporum poëta, in Codice MSS. Salmasii:

Aut hoc risit Amor, aut hoc de pectine traxit
Purpureis Aurora comis; aut sentibus hæsit
Cypris, & hic spinis insedit sanguis acutis.

Ejusdem auctoris esse Epigraphe ostendit, cujus superiùs illud Carmen, quod incipit, *O quales ego manè rosas!* Eidem quoque sequens attribuitur:

DE ROSIS.

Hortus erat Veneris roseis circumdatus herbis,
Gratus ager dominæ: quem, qui vidisset, amaret.
Dum Puer hic passim properat decerpere flores,
Et velare comas, spina libavit acutâ
Marmoreos digitos: mox ut dolor attigit artus,
Sanguineamque manum, finxit sua lumina guttâ
Proruit ad Matrem frendens, defertque querelas:
Vnde Rosæ, Mater, cœperunt esse nocentes?
Vnde tui flores pungunt latitantibus armis?
Bella gerunt mecum. Floris color & cruor idem.

Quomodo Rosa alba, purpurea & rubra facta sit disce ex Aphthonii Progymnasmatis, c. IV: & Constantino Cæsare de R. R. l. XI, c. XVIII. *Adonide occiso*, ajunt, *Venerem nudis pedibûs ingressam esse silvam, ibique spinis compunctam emisisse cruorem. Inde Rosam,*

qua

Deque gemmis, deque flammis, deque solis purpuris
Cras ruborem, qui latebat veste tectus ignea,
Unico, marita, nodo non pudebit [2] solvere.
Cras amet, &c.
Ipsa Nymfas Diva luco jussit ire myrteo.
It puer comes puellis. Nec tamen credi potest,
Esse Amorem feriatum, si sagittas [3] vexerit.
Ite Nymfæ, posuit arma. feriatus est Amor.
Jussus est inermis ire, nudus ire jussus est;
[4] Neu quid arcu, neu sagitta, [5] neu quid igne læderet.

Sed

quæ priùs esset alba, aspergine contactam cepisse rubere Ex Veneris vulnere itaque hunc ruborem contraxere. Vide Miscellanea Politiani c. XI; Brodæi lib. VII, c. VII: & c. X. Alii aliter originem Rosæ narrant. Auson. in Cupid. Cruci affixo;

Quadam, ignoscentum specie, ludibria tantùm
Sola volunt: stilus ut tenuis sub acumine puncti
Eliciat tenerum, de quo Rosa nata, cruorem.

Et paulò infrà:

— Roseo Venus aurea sertô
Mærentem pulsat puerum, & graviora paventem.
Olli purpureum multato corpore rorem
Sutilis expressit crebrò Rosa verbere; quæ jam
Tincta priùs, traxit rutilum magis ignea fucum.

Ex Rosa Alabandica Pliniana, albicantibus foliis, (quæ vulgo Provincialis) factam vult Milesiam; cujus purpura satura, & ardentissimi coloris. De qua Plinius. Nostrâ vernaculâ linguâ hanc *bruyne roode Roose.* alteram illam *Provensche Roose* appellamus. *I. Scriverius.*

3. *deque Amoris osculis*] Legebat Ioh. Meursius, *deque Adonis osculis.* S. A. Gabbema.

1. *Cras ruborem,* &c.] De Rosis quæ præcesserunt omnia sunt intelligenda, quas Venus è virginibus maritas fieri voluisse dicit. Hoc est ex clausis ac tectis, ut erant in calycibus suis, aperiri & expandi. Hic Rosam ipsam alloquitur. Cras, inquit, ô marita, quæ antea virgo fueras non pudebit te ruborem, qui veste ignea calycis tectus latebat, unico nodô solvere, & in apertum prodere. *Cl. Salmasius.*

2. *solvere*] Alludit ad ritum Nuptialem. V. N. in Catull. Epithal. *Gabbema.*

3. *vexerit*] Idiotismus illius ævi, quo vixit auctor Pervigilii. *Vehere* pro *ferre* & *gestare.* Qui manu aliquid gestabat, etiam illud vehere tum dicebatur. Exempla hujus loquutionis apud Ammian. Marcellinum crebra. Nunc unum atque alterum succurrit. lib. XVI. *Anteriorem chlamydis partem utraque manu vehens, introrsecus structuram omnem, ut amictus adornaverat principalis.* l. XVIII. *Quinquagenarias longioresque materias vexere cervicibus ingravate.* Salmasius.

4. *Neu quid arcu*] Duplicem arcum Amori tribuebant: quorum uno tristitiæ tela, altero lætitiæ ejacularetur. Sed & tela duplicia, pro numero arcuum. Illa *plumbea*, quæ fugabant amorem in amata, erantque apta tristitiæ arcui: altera *aurata*, amorem incuterent amanti. Ovid. lib. I Met. vers. CCCCLXVI. Origenes ait, *pharetrâ significari cor, telis cogitationes, arcu os & labella,*

[1] Sed tamen Nymfæ cavete, quod Cupido pulcer est:
[2] *Totus est inermis idem, quando nudus est Amor.*
Cras amet, &c.
Compari Venus pudore mittit ad te virgines:
Vna res est, quam rogamus: Cede Virgo Delia;
Vt nemus sit incruentum de ferinis stragibus.
Ipsa vellet te rogare, si pudicam flecteret.
Ipsa vellet ut venires, si deceret virginem:
[3] *Iam tribus choros videres feriatis noctibus,*
[4] *Congreges inter catervas, ire per saltus tuos;*
Floreas inter coronas, myrteas inter casas.
[5] *Nec Ceres, nec Bacchus absunt, nec poëtarum deus.*

De

tabella, quæ habent aliquam cum arcu similitudinem, adeóque ipsa verba & orationem, quibus omnibus dominatur amor. S. A. Gabbema.

5. *nec quid igne læderet*] Apulejus lib. IV. *Cupido nominatur puer pennatus, & satis temerarius, flammis & sagittis armatus.* Isidor. lib. IIX, c. XI. *Cupidinem vocatum ferunt propter amorem. Est enim Dæmon fornicationis. Qui ideo alatus pingitur; quia nihil amantibus levius, nihil mutabilius invenitur. Puer pingitur, quia stultus & irrationabilis amor. Sagittam & facem tenere fingitur. Sagittam, quia amor cor vulnerat. Facem, quia inflammat.* Gabbema.

1. *Sed tamen Nymfæ*, &c.] Iussus est Amor ire nudus & inermis; nolite tamen, inquit, Nymphæ fidere, quòd Cupido cùm nudus sit, etiam pulcer vobis videatur; totus est etiam armatus, cùm est nudus. Imò pulcritudo ipsius nudi, pro armis illi potest esse. *Cl. Salmasius.*

2. *Totus est inermis*, &c.] Hominem *in armis, sub armis*, armatum vocabant. Ennius: *Ter me sub armis malim vitam cernere.* Id est, *malim armatam me vitam cernere.* Virgil.

--- sed circum castella sub armis.

Pro, *armatus circumsidet castella.* Idem:

--- ludunt belli simulacra sub armis.

Pro, *armati ludunt.* Sic *in armis* etiam pro eodem. In Pervigilio Veneris: *Totus est in armis idem, quando nudus est Amor.* Sic Manilio Centaurus *in arcu*, qui arcum gestat, arcu armatus. Sic *in hastis* pro *hastate.* Ennius:

--- levesque sequuntur in hastis. &c.

Salmas. ad Hist. Aug. pag. CCCXXIII. *Gabbema.*

3. *Iam tribus choros*, &c.] Est & Pervigilii triduani exemplum apud Livium XIII. sed hoc Veneris in sylva, aut nemore, ante diem nuptiarum. *P. Pythœus.*

4. *Congreges*] Gloss. *ὁμόφυλος, tribulis, congrex, gentilis.* Auson. Epig. ad Paul. *--- & congrege volgo,*

Angustas fervere vias. ---

& Idyll. XI. *--- ut idem*

Congrege ter trino per ter tria dissolvatur.

Leg. Scalig. Auson. lib. I, c. XVII. *Segrex* extat apud Prudent. XII Cathem. v. XXVIII: & Hamart v. LXV. *Gabbema.*

5. *Nec Ceres, nec Bacchus*] D. Hieronym. tom. III lib. II. advers. Iovinian. *Esus carnium & potus vini, ventrisque saturitas, seminarium libidinis est. Vnde Comicus: Sine Cerere & Libero friget Venus.* Idem.

I. per-

De tenente tota nox est [1] pervigilanda cantibus.
Regnet in silvis Dione : tu recede Delia.
Cras amet, &c.
Iussit Hybleis tribunal stare Diva floribus.
Præses ipsa jura dicet, [2] adsidebunt Gratiæ.
Hybla totos funde flores quantus Ennæ campus est,
Hybla florum subde messem quotquot annus attulit.
[3] *Ruris hîc erunt puellæ, [4] vel puellæ montium,*
Quæque silvas, quæque lucos, quæque fontes incolunt :
Iussit omnes adsidere pueri Mater alitis.
Iussit & nudo puellas nil Amori credere.
Cras amet, &c.
Ex recentibus virentes ducat umbras floribus.
[5] *Cras erit quo primus Æther copulavit nuptias.*
Vt pater totis crearet vernus annum nubibus,
[6] *In sinum maritus imber fluxit almæ conjugis ;*

Vnde

1. *perviglanda*] Noster Codex habet *perviclanda*. Quod quis non sentit esse scriptum pro *perviglanda?* Cum *βιγλας* & *βιγλατορας* dixit recens Græcia, palàm est eam è Latino vocabula mutuatam, quæ *viglare* tum dixit, & *viglas* pro *vigiliis*, & *viglatores* pro *vigilibus*. Inde ergo & *perviglare* pro *pervigilare*. Idem liber scriptum habet, *De tenente*. Ex quo fecimus, *De tenente*. id est, uno tenore. *Cl. Salmasius.*

2. *adsidebunt Gratiæ*] Scribit Phornutus, assidentes Venerem sibi habere Gratias, & Suadelam & Mercurium. Venus Gratiarum chorô stipatur, & toto Cupidinum populò comitatur, apud Apul. lib. II, VI, & X. *S. A. Gabbema.*

3. *Ruris hic erunt puellæ*] Nympharum aliæ creditæ sunt cœlestes, aliæ terrestres, aliæ fluviales, aliæ marinæ, aliæ stagnorum præsides : secundum Mnesimachum Phaselitem. Terrestrium aliæ silvis præerant, ut *Dryades* : aliæ montibus, ut *Oreades*, aut *Orestiades* : aliæ singulis arboribus, ut *Hamadryades* : aliæ pascuis & floribus, ut *Napææ* : Fluviorum præsides *Najades* dicebantur. stagnorum, *Limniades* : Marinæ, *Nereides*. Natal. Com. lib. V, c. XII. *Gabbema.*

4. *vel puellæ montium*] *Vel* pro *&*. Exempla convasavit Salmasius in Not. ad Capitol. pag. XC : ad Lamprid. p. CLXXXIV : & ad Capitol. CCLX. *Idem.*

5. *Cras erit*, &c. Cras, inquit, erit dies quo primus Æther copulavit nuptias, & ut pater totum annum creavit, id est, totius anni fœcunditatem, per vernas nubes auspicatus est. Ex Virg. habet, (Georg. II, v. CCCXXIV.)

Vere tument terræ, & genitalia semina poscunt.
Tum pater omnipotens fecundis imbribus Æther
Conjugis in gremium lætæ descendit. —

Sic *Patrem Ætherem* dixit, ut Virgilius. Nec hic aliud suspicandum est. *Annum* pro anni fœcunditate dixit ; ut Græci ἔτος, dum ajunt ἔτος plus facere quam ἄρουραν. Ἔτος ποιεῖ οὐχ' ἄρουρα. *Salmasius.*

6. *In sinum maritus imber*] Arnob. lib. V.

[illegible] mixtus omnes aleret magno corpore.
Ipsa venas atque mentem permeante spiritu
Intus occultis gubernat procreatis viribus,
Perque cœlum, perque terras, perque pontum subditum
Pervium sui tenorem seminali tramite
Imbuit, jussitque mundum nosse nascendi vias.
Cras amet, &c.
Ipsa Trojanos nepotes in Latinos transtulit,
Ipsa [1] Laurentem puellam conjugem nato dedit;
2 Moxque Marti [3] de sacello dat pudicam virginem,
Romulumque; cum Sabinis ipsa fecit nuptias;
4 Vnde Rannes & [5] Quirites. perque prolem posteram
Romuli Mater creavit & nepotem Cæsarem.
Cras amet, &c.
Rura fecundat voluptas, rura Venerem sentiunt.
Ipse Amor puer Dionæ [6] rure natus dicitur.
Hunc ager, cùm parturiret ipsa, suscepit sinu:
Ipsa florum delicatis educavit osculis.
Cras amet, &c.
7 Ecce, jam super genistas explicant tauri latus.

Quisque

lib. v. *Vos Iovis & Cereris coitum imbrem dixit, dictum telluris in gremium lapsum.* Item: *Iovis & Cereris nominibus teius & labens pluvia nuncupatur.* S. A. Gabbema.

1. *Laurentem puellam*] Laviniam, Latini regis, qui Laurenti regnabat, filiam. *Conjugem nato*, i. Æneæ. *Gabbema.*

2. *Moxque Marti,* &c.] Dionysius nominat *Iliam Vestalem.* Liv. lib. I *Rheam Silviam.* Gabbem.

3. *de sacello*] *De* pro *ex.* Vide Adamum Dürrerum de Part. Lat. ling. in *De.* Gabb.

4. *Vnde Rannes & Quirites*] Cum in manuscripto exemplari extet, *unde sanes & quirites*: nullo negotio fecens, *Vnde sanguis, & Quirites Sanguis* pro genere & stirpe. Maro I Æneid.

An Phœbi soror, an Nympharum sanguinis una.

Et initio l. II. *— quo sanguine cretus.* Vbi Servius: *quibus sit parentibus natus.* Denique VII. *— tu sanguinis ultimus auctor.* P. Scriverius.

5. *Quirites*] Cives. In funeris indictivi formula: OLLUS. QUIRIS LETO. DATUS. *Gabbema.*

6. *rure*] Pro *ruri.* Vide Auson. Popmam lib. I de Vsu antiq. locut. c. IX. *Idem.*

7. *Ecce, jam super genistas,* &c.] Gabbem. *E.j.s. genestas * explicat aonii latus. super genestas.* Clariss. Zehnerus in Nomenciatore idem ait esse, quod *spartum* & *spartium*, Germanice *Pfrimmen.* Adi Plin lib. XXI, c. XII: & lib. XXIV, cap. IX. *Wenzius.* nos dicimus *Brem.* Gabb. *explicant agni latus.* Vetus scriptum

[illegible] tutus, quo tenetur, conjugat fœdere.
Subter umbras cum maritis, ecce, balantum greges.
Et canoras non tacere Diva jussit alites.
Iam [1] loquaces ore rauco stagna cygni perstrepunt :
Adsonat Terei puella subter umbram populi ;
Vt putes motus amoris ore dici musico ,
Et neges queri sororem [2] de marito barbaro.
Illa cantat : nos tacemus. Quando ver venit meum ?
Quando faciam ut Chelidon, ut tacere desinam ?
Perdidi Musam tacendo : nec me Phœbus respicit.
[3] *Sic Amyclas, cùm tacerent, perdidit silentium.*
Cras amet , &c.

[4] FLORIDI DE QVALITATE VITÆ.

I.

BACCHE *vitium repertor [5] plenus adsis vitibus ,*
Effluas dulcem liquorem comparandum nectari ,

Condi-

ptum habet , *taonii* , pro *tauri*. Nam scriptum erat , *Taori*. N. & *R.* etiam sæpe permutantur. *Genista* frutex est, quem incubitu suo premere agnus & hœdus haud in proclivi possit. Legendum igitur :

Ecce jam super genistas explicant tauri latus. Cl. Salmasius.

1. *loquaces ore rauco Cygni*] E Virgil. II Æneid. v. CCCCLVIII. Dionys. Afer. εἴαρος ὥρῃ cygnis tribuit λιγυρὴν ὄπα. Quod Bergomensis adducens, Chron. IV, pag. XV, a, ait : *in Pactoli ripis , veris tempore , cygnos aves tanta cum modulatione cantare ut nihil jucundius possit audiri.* Inde Callimach. eos nuncupat , μουσάων ὄρνιθας ἀοιδοτάτους πετεηνῶν. Musicam cygnus scire creditur. Pausan. in Attic. ἐπὶ δὲ κύκνῳ τῷ ὄρνιθι μουσικῆς δόξα. Fr. Luisinus Parerg. lib. III, c. XIII. *I. Wetzius.*

2. *de marito barbaro*] Tereo. qui & Ovid. lib. VI Met. *Barbarus* indigitatur. *S. A. Gabbema.*

3. *Sic Amyclas*] Erasm. in Adag. *Amyclas perdidit silentium.* Serv. ad X Æn. Parrhasius Claud. de Rapt. Proserp. lib I. Rader. ad Mart. lib. XIII, cx. Dalech. ad Plin. lib. III, c. V. *Idem.*

4. FLORIDI DE QUALITATE VITÆ] Hos etiam in schedis suis repperit Pythoeus , ediditque aliquanto meliores in Collectione Epigr. veterum : non conjunctos & continuata serie, sed variis locis sparsos. Primum fragmentum , sive Floridum , legitur Epigr. pag. IV; Secundum, pag. CXCI, adscripto nomine FLORIDI : Tertium; p. II: Quartum; pag. CXCI: Quintum pag. XXIII:

 Sextum

Conditumque fac vetustum: ne malignus venulis
Asperum ducat saporem versus usum in alterum.

I I.

Omnis mulier intra pectus celat virus pestilens.
Dulce de labris loquuntur, corde vivunt noxio.

I I I.

Sic Apollo, deinde Liber, sic videtur ignifer.
Ambo sunt flammis creati, prosatique ex ignibus.
Ambo de comis calorem vite & radio conferunt:
Noctis hic rumpit tenebras, hic tenebras pectoris.

I V.

Quando ponebam novellas arbores mali & pyri,
Cortici summæ notavi nomen ardoris mei:
Nulla fit exinde finis vel quies cupidinis.
Crescit arbor, gliscit ardor, ramus implet literas.

V.

Qui mali sunt, non fuere matris ab alvo mali:
Sed malos faciunt malorum falsa contubernia.

V I. *Sper-*

Sextum pag. XXII sub nomine itidem FLORIDI: Septimum pag. XXIII: Octavum pag. CLVI. In Indiculo tamen Auctorum nullum *Floridum* agnoscit. Hoc ordine quo excusi sunt, leguntur in vetustissimo exemplari, quod mecum humanissime Cl. Salmasius communicavit. Eodemque ordine editi sunt in Catalectis veterum poëtarum, ad calcem Petronii, ex editione Mamerti Patissonii: addito FLORIDI nomine. Membranæ, quibus utimur, FLORI nomen asserunt: atque etiam insigniunt titulô, *De qualitate vitæ.* Quis hic sit FLORUS nescitur. Dubitari autem non potest, quin hic idem sit Florus poëta, cujus Epigramma ἀνέκδοτον de Rosis, unà cum aliis legi non indignis, ad Pervigilium edidimus, fide earumdem membranarum. De alio poëta cognomine, qui sub imperio Hadriani vixit, cujusque meminit Spartianus, disserit præstantissimus Salmasius: putatque eundem illum Florum esse, cujus elegantissimum Historiæ Romanæ breviarium habemus. Hic noster Florus fortasse an Pervigilii auctor, & posthac illud ejus nomine indigitandum. Aut Luxurius, cujus multa Epigrammata poëmatiaque in eodem Codice MS. qui, ut indè constat, Carthagine scripsit, floruitque sub Trasimundo Vandalorum rege. *P. Scriverius.*

5. *plenus adsis vitibus*] Scribendum fortasse, *plenus adsis utribus.* Vinum utribus commissum, quis nescit? Anonymus commentator in Germanici Aratæa Phœnomena ad Canem: *Icarius à Libero hospitiô receptus est. qui ei munere utrem plenum vino tribuit, jussitque ut in reliquas terras propagaret.* Cave tamen quicquam temere mutes. Membranæ *vitibus* retinent. *P. Scriverius.*

1. *mille*

V I.

Sperne mores transmarinos, [1] mille habent offucias.
Cive Romano per orbem nemo vivit rectius.
Quippe malim unum Catonem, quam trecentos Socrates.

V I I.

Tam malum est habere nummos, non habere quam malum est.
Tam malum est audere semper, quam malum est semper pudor.
Tam malum est tacere multum, quam malum est multum loqui.
Tam malum est foris amica, quam malum est uxor domi.
Nemo non hæc vera dicit, nemo non contra facit.

V I I I.

Consules fiunt quotannis, & novi Proconsules:
Solus aut Rex, aut Poëta non quotannis nascitur.

VALERII ÆDITVI.

Dicere cum conor curam tibi, Pamphila, cordis;
Quid mi abs te quæram, verba labris abeunt:
Per pectus miserum manat subitò mihi sudor.
Si taceo, subidus, duplo ideo pereo.

EIVSDEM.

Quid faculam præfers, Phileros, qua nil opu' nobis?
Ibimus; hoc lucet pectore flamma satis.
Istam nam potis est vis sæva extinguere venti,
Aut imber cœlo candidu' præcipitans:
At contra hunc ignem Veneris, nisi si Venus ipsa,
Nulla est, quæ possit vis alia opprimere.

1. *mille habent offucias*] Gabbem. hic, *m.h.effugia.* in textu, *m.h.offugia.* P.Pithœus: Emenda, *offucias.* Id est, ut Sextus Pompeius interpretatur, fallacias. A. Gellius Noctium Atticarum l.xiv, c.1 de Chaldæis: *Sed id præstigiatorum atque offuciarum genus commentos esse homines aruscatores.* Plaut. Capt.
Ita mihi stolido sursum versum os sublevere offuciis.
Idem Mostell.
Neque cerussam, neque melinum, neque ullam aliam offuciam.
P.Scriverius: Vel hi numeri, quos adscripsi, indicant esse Excerpta, atque alicujus Florilegi opus: qui Flores suos *Florida* appellavit. Lucretius:
Floriferis ut apes è saltibus omnia libant,
Omnia nos itidem decerpimus aurea dicta. P. Scriverius.

PORTII LICINI.

Custodes ovium, teneræque propaginis agnum,
Quæritis ignem ? ite huc, quæritis ? ignis homo est.
Si digito attigero, incendam sylvam simul omnem,
Omne pecus flamma est, omnia quæ video.

Q. CATVLLI.

Constiteram exorientem auroram fortè salutans,
Cum subitò à læva Roscius exoritur.
Pace mihi liceat, cœlestes, dicere vestra :
Mortalis visu' est pulchrior esse deo.

EIVSDEM.

Aufugit mi animus, credo, ut solet, ad Theotimum
Devenit. sic est : perfugium illud habet.
Quòd si non interdixem, ne illum fugitivum
Mutteret ad se intrò, sed magis ejiceret ?
Ibimu' quæsitum. verùm ne ipsi teneamur.
Formido, quid ago ? da Venu' consilium.

C. CÆS. OCTAVIANI AVGVSTI.

Quod futuit Glaphyren Antonius, hanc mihi pœnam
Fulvia constituit, se quoque uti futuam.
Fulviam ego ut futuam ? quid, si me Manius oret,
Pædicem, faciam ? non puto, si sapiam.
Aut futue, aut pugnemus, ait. quid, si mihi vita
Charior est ipsa mentula ? Signa canant.

C. MOECENATIS CILNII.

Debilem facito manu,
Debilem pede, coxa :
Tuber adstrue gibberum.
Lubricos quate dentes,
Vita dum superest, bene est.

Hanc

Hanc mihi, vel acuta
Si fedam cruce, fustine. *
Dum dubitat natura marem, faceretne puellam,
Factus es, ô pulcher, pene puella puer.

GALLIENI IMP. EPITHALAMIVM.

Ite, agite, ô juvenes: pariter sudate medullis
Omnibus inter vos; non murmura vestra columbæ,
Brachia non hederæ, non vincant oscula conchæ.
Ludite, sed vigiles nolite extinguere lychnos:
Omnia nocte vident, nil cras meminère lucernæ.

L. POMPONII.

Ridiculu'st quem te Cascam tua dicit amica.
*Fili * potoni sesquisenex puerum.*
Dic illam pusam. sic fiet, Mutua muli.
Nam verè es pusus tu, tua amica senex.

IN C. CÆSAREM.

Vrbani, servate uxores, mœchum calvum adducimus.
Aurum in Gallia effutuisti. hinc sumpsisti mutuum.

IN EVNDEM.

Gallias Cæsar subegit, Nicomedes Cæsarem.
Ecce Cæsar nunc triumphat, qui subegit Gallias;
Nicomedes non triumphat, qui subegit Cæsarem.

ASINII GALLI.

Qui caput ad lævam deicit, glossemata vobis
Præcipit. os nullum: vel potius pugilis. *
Semicapri quicunque subis sacraria Fauni,
Hæc lege Romana verba notata manu.
Hersilus hic jaceo, mecum Marulla quiescit,
Quæ soror, & genitrix, & mihi sponsa fuit.
Vera negas, frontemque trahens ænigmata Sphingos
Credis:

Credis: sunt Pythio vera magis tripode.
At pater ex nata genuit, mox jungitur illa:
Sic soror, & conjux, sic fuit illa parens.

C V P I D O.

Sol calet igne meo, flagrat Neptunus in undis,
Pensa dedi Alcidæ, Bacchum servire coëgi,
Quamvis liber erat. * *

*

Cur Otho mentito sit, quæritis, exul honore?
Vxoris mœchus cœperat esse suæ.

P. VIRGILII MARONIS.

Si licet, hoc sine fraude, Vari dulcissime, dicam:
Dispeream, nisi me perdidit iste potus.
Sin autem præcepta vetant me dicere, sanè
Non dicam: sed me perdidit iste puer.

*

De qua Tucca tibi venit, sed sæpe videre
Non licet. occulitur lumine Clausa viri.
De qua sæpe tibi, non venit adhuc mihi. namque
Si occulitur, longè est, tangere quod nequeas.
Venerit aut tibi, sed jam jam mihi nuntius iste
Quid prodest? illi dicito quæ redit.
* *Socer beate, nec tibi, nec alteri,*
Generque Noctuine, putidum caput.
Tuque nunc puella tali, heu tuo
Stupore pressa rus abibit? hei mihi
Vt illi versus usquequaque pertinet!
Gener, socerque perdidistis omnia.

*

Superbe Noctuine putidum caput
Datur tibi puella, quam petis, datur:
Datur superbe Noctuine quam petis.
Sed ô superbe Noctuine, non vides
Duas habere filias Atilium;

Duas,

[illegible] hunc, & alteram da[illegible] tibi;
[illegible] nunc, adeste, ducit ut decet,
S[illegible]bus ecce Noctuinus Hirneam.

*

Iacere me, quod alta non possim, putas,
Et ante vectari freta:
Nec ferre durum frigus, aut æstum pati,
Neque arma victoris sequi:
Valent, valent mihi ira, & antiquus furor,
Et lingua, qua adsim adsim tibi,
Hei prostitutæ turpe contubernium
Sororis, ô quid me incitas?
Quid impudice & improbande Cæsari
Si furta dicantur tua,
Et helluato sera patrimonio
In fratre parsimonia:
Vel acta puero cum viris convivia,
Udæque per somnum nates,
Et inscio repente clamatum super
Thalassio, Thalassio.
Quid palluisti, fœmina, an joci dolent?
An facta cognoscis tua?
Non me vocabis pulchra per Cotyttia
Ad feriatos fascinos:
Nec deinde movere lumbos in crocotulam
Prensis videbo altaribus
Flavum prope Tibrim & olentes nauticum
Vocare: ubi adpulsæ rates.
Stant in vadis cœno retentæ sordido,
Macrâque luctantes aqua.
Neque in culinam & uncta compitalia
Dapesque ducis sordidas:
Quibus repletus ut salivosis aquis
Obesam ad uxorem redis,
Et æstuantes nocte solvis pantices,
Orisque lambis suaviis.

Nunc

Nunc læde, nunc lace'se, si quidquam vales,
En nomen adscribo tuum.
Cinæde Luci, en, te reliquerunt opes,
Faméque genuini crepant.
Videbo habentem præter ignavos nihil
Fratres, & iratum Iovem,
Scissúmque ventrem, & herniosi patrui
Pedes inedia turgidos.

*

Copa Syrisca caput Graja redimita mitella,
Crispum sub crotalo docta movere latus :
Ebria famosa saltat lasciva taberna,
Ad cubitum raucos excutiens calamos.
Quid juvat æstivo defessum pulvere abesse ?
Quam potiùs bibulo decubuisse toro ?
Sunt cupæ & calices, cyathi, rosa, tibia, chordæ,
Et trichila umbrosis frigida arundinibus,
Est & Mænalio quæ garrit dulce sub antro
Rustica pastoris fistula in ore sonans.
Est & vappa cado nuper diffusa picato :
Et strepitans rauco murmure rivus aquæ.
Sunt etiam violæ croceo de flore corollæ,
Sertáque purpurea lutea mista rosa :
Et quæ virgineo libata Achelois in amne,
Lilia vimineis attulit in calathis.
Sunt & caseoli, quos juncea fiscina siccat :
Sunt auctumnali cerea pruna die,
Castaneæque nucesque & suave rubentia mala :
Est hic munda Ceres, est Amor, est Bromius.
Sunt & mora cruenta, & lentis uva racemis :
Est pendens junco cœruleus cucumis :
Est tuguris custos armatus falce saligna :
Sed non & vasto est inguine terribilis.
Huc Alibida veni : fessus jam sudat asellus.
Parce illi : vestrum delicium est asinus,
Nunc cantu crebro rumpunt arbusta cicadæ :

Nunc

Nunc etiam in gelida sede lacerta latet.
Si sapis, æstivo recubans te prolue vitro,
Seu vis crystallo ferre novos calices.
Hic age, pampinea fessus requiesce sub umbra,
Et gravidum roseo necte caput strophio,
Formosus teneræ decerpes ora puellæ :
Ah! pereat cui sunt prisca supercilia.
Quid cineri ingrato servas bene olentia serta?
Anne coronato vis lapide ista tegi?
Pone merum & talos. pereat, qui crastina curat.
Mors aurem vellens, vivite, ait, venio.

C. PLINII.

Huc mihi vos largo spumantia pocula vino,
Vt calefactus Amor pervigilare velit.
Ardenti Baccho succenditur ignis Amoris:
Nam sunt unanimi Bacchus Amorque dii.

EIVSDEM.

Quum libros Galli legerem, quibus ille parenti
Ausus de Cicerone dare est palmamque, decusque,
Lascivum inveni lusum Ciceronis, & illo
Spectandum genio, quo seria condiit, & quo
Humanis salibus multo, varioque lepôre
Magnorum ostendit mentes gaudere virorum.
Nam queritur, quòd fraude mala frustratus amantem
Paucula cœnato sibi debita savia Tiro
Tempore nocturno subtraxerit. His lego lectis.
Cur posthac, inquam, nostros celamus amores,
Nullumque in medium timidi damus? atque fatemur
Tironisque dolos, Tironis nosce fugaces
Delicias, & furta novas addentia flammas?

INCERTI EX PLATONE.

Dum semihulco savio
Meum puellum savior,

Dulcem-

Dulcemque florem spiritus
Duco ex aperto tramite :
Anima tunc ægra & saucia
Cucurrit ad labia mihi,
Rictumque in oris pervium.
Et labra pueri mollia
Rimata itineri transitus
Vt transiliret nititur.
Tum si moræ quid plusculæ
Fuisset in coitu osculi,
Amoris igni percita
Transisset, & me linqueret :
Et mira prorsum res foret,
Vt ad me fierem mortuus,
Ad puerum ut intus viverem.

[1] RVFINI V. C.
[2] PASIPHAÆ FABVLA
EX
OMNIBVS METRIS HORATIANIS.

FILIA *Solis*
Æstuat igne novo,
Et per prata juvencum,
Mentem perdita, quæritat.
Non illam thalami pudor arcet,
Non Regalis honos, non magni cura mariti.
Optat in formam bovis
Convertier vultus suos;
Et [3] Prœtidas dicit beatas :

[1] *Ioque*

1. RVFINI V. C.] Hanc inscriptionem habet doct. Gold. in sua Petronii editione cap. 2. D. I. B.

2. PASIPHAÆ FABULA] Primus edidit Cruquius hoc poëmatium : & eodem anno iterata editione *dias in luminis oras misit* Cl. Binetus; Ianus Dousa exinde suis Præcidaneis ex sua correctione & utriusq; exemplaris conlatione addidit. *S. A. Gabema.*

3. *Prœtidas*] Servius in Eclog. VI. *Prœtides,*

Ioque laudat, non quod Isis alta est,
Sed quod juvenca cornua in frontem levat.
Si quando misera copia suppetit
Brachiis ambit fera colla tauri,
Floresque vernos cornibus illigat,
Oraque jungere quærit ori.
Audaces animos efficiunt tela Cupidinis:
Illicitisque gaudet
Corpus [2] *includi stabulis, se faciens juvencam.*
Et amoris pudibundi malesuadis
Obsequitur votis, & procreat (heu nefas!) [3] *bimembrem;*
Cecropides juvenis quem perculit fractum manu,
Filo resolvens Gnossiæ tristia tecta domus.

[1] L. APV-

Prœtides, Prœti & Stenobœæ, sive Antiopæ secundum Homerum filiæ fuerunt; Lysippe, Ipponoë, Cyrianassa. Hæ se cùm prætulissent Iunoni in pulcritudine, vel ut quidam volunt, cùm essent antistites, ausæ sunt vesti ejus aurum detractum in usum suum convertere; illa irata hunc furorem earum immisit mentibus, ut putantes se vaccas in saltus abirent, & plerunque mugirent, & timerent aratra; quas Melampus Amythaonis filius pacta mercede ut Cyrianassam uxorem cum parte regni acciperet, placata Iunone, infecto fonte, ubi solitæ erant bibere, purgavit, & in pristinum sensum reduxit. *S. A. Gabbema.*

1. *Ioque laudat, non quod Isis alta est*] Sensus est: *Pasiphaë ejus felicitatem* non cessat prædicare ac magnificare præ sua, laudibúsque in cœlum vehere assiduè; non eò quidem nomine, quòd primaria Ægypti Dea, ac quasi Præsestrix, novo præterea Isidis cognomentò insignis cluens; verùm potiùs, quòd vaccina formâ, lacteoque candore notabilis cornua superbè ac gloriosè elata atque in frontem subrecta gerere conspiciatur. *Dousa P.*

2. *includi stabulis*] Nota prodigiosæ quidem; sed antiquæ fidei Historia, qua abiegnæ bovis Dædali artificis simulacro fallaciter inclusa, ac bovillo integumentô velata, indomita hæc Minois uxor ductori Regii armenti inforandam se præbuit, ex cujus compressu gravida facta non hominem, sed Minotaurum in gremium curucæ mariti profuderit denique. Tō *stabulis*, vero etiam ambiguitas nonnulla subesse videri possit. & forasse ad penitiorem *stabulorum* significationem allusum, unde & *prostibula*, & *prostibulæ* derivatæ, quasi *pro stabulis prostantes* ad capturas emerendas exigundasque à prætereuntibus. *Idem.*

3. *bimembrem*] Eleganter *bimembrem*, hoc est, biformem, seu bicorporem vocat portentosum Pasiphaës partum: quem cum ingeniosissimo poëtarum Ovidio,

Semibovemque virum, semivirumque bovem,

rite possumus interpretari. *Gabbema.*

[1]L. APVLEII
ANEXOMENOΣ
Ex Menandro.

[2] *Amare liceat, si potiri non licet.*
Fruantur alii: [3] non moror, non sum invidus.
Nam sese excruciat qui beatis invidet.
Quos [4] Venus amavit, facit amoris compotes:
Nobis Cupido velle dat, posse abnegat.
Olli purpurea [5] delibantes oscula

Clemente

1. L. Apuleii] Lepidissimum hoc Poëmatium primus publici juris fecit Cl. Binetus: aut fortè prior P. Pithœus inter Errones Venerios. Postea Dousa P. Præcidaneis suis in Petron. inseruit, ac Notis inlustravit. Colvius quoque & Wouwerius Apuleio adjecerunt. Non cum illis facit Cl. Scriverius, qui totum hoc poëmatium supposititium, aut saltem infimæ vetustatis censet. Atque ita quidem, ut qui aliter sentiat, nihil sentiat. *S. A. Gabbema.*

2. *Amare liceat*] Sic Terent. Eunuch. Act. 4. sc. 2. *Si illud* (tangere) *non licet, saltem hoc* (videre) *licebit: certè extrema lineâ amare haud nihil est.* Ga. Scioppius.

3. *non moror*] Phrasis observanda; qua utimur, cùm quid quasi respuere & contemnere, vel certe non magnopere desiderare velle videmur. Exemplis res fiet clarior. Plaut. Milit. act. 3, sc. 1.

Sed iidem homines nunquam dicunt, quamquam appositum est ampliter,
Iube illud demuo tolli, hanc patinam remove, pernam nihil moror, id est, non delector pernâ.

Idem. Epidic. act. 3, sc. 2. *Nihil moror vetera & volgata verba Peratim ductitare, at ego follitim ductitabo.*

Et Rud. act. 3, sc. ult.

L.A. salve. PL. nihil salutem moror. opta ocyùs,
Rapi te obtorto collò mavis an trahi?

G. Scioppius.

4. *Venus amavit*] Observ. *Di nos amant*, quando nobis favent & rogata faciunt. Sic Plaut Stichô sc. 3.

Hercules te amabit prandiò, cenà? tibi
(Ehem annuisti?) nemo meliores dabit.

Sic enim locum illum distinguendum censeo, aperto sensu, q. d. ille parasitus, qui se pro cena vendere volt: Hoc de plano tibi promittere possum, quòd, si cenâ me emas tibi, edatiorem nemo parasitum, quàm tu, sit habiturus in polluctu Herculis (quod ex decima bonorum Herculi offertur, ut amet nos, & bono atque amplo auctet perpetuò lucrò) ad quod suam inibi voracitatem ostentaturi, imò inania mentis explementa quæritantes potiùs, gregatim convolare parasiti solent. Vnde & Herculem suam Curculio parasitus nutricem vocat. Sic locum obscurum illuminari posse putavi: de quo tamen Lambinus ne gry quidem, ut in omnibus fere solet paullò difficilioribus, cætera satis verbosus & ineptus, ut alias cum dis volentibus ostendemus. *Scioppius.*

5. *delibantes oscula*] Catullus:

Oscula

[1] *Clemente morsu rosea labella vellicent,*
Malas [2] *adorent ore &* [3] *ingenuas genas,*

Et

Oscula mordenti semper decerpere nostro.
Libare enim flores dicimus, & similia. Lucret. lib. 3.

Quod simulatque hominem leti secura quies est
Indepta atque animi natura animaque recessit,
Nil ibi libatum de toto corpore cernas

id est, *ademptum.* Et lib. 5.

Illa ipsa intervalla nihil de corpore libant. Idem lib. 3.

Res animi parem delibat tempore in ullo. Ibidem:

Nec prorsum vitam ducendo demimus hilum
Tempore de mortis, nec delibare valemus. Et lib. 6. — *Sol*
Humoris parvam delibet ab aquore partem.

Cicer. 1 de Orat. *Libandus est etiam ex omni genere urbanitatis facetiarum quidam lepos, quo tamquam sale perspergatur omnis oratio.* Sic enim ibi legendum, ubi v. l. habent *liberandus.* Ga. Scioppius.

1. *Clemente morsu* &c.] Suspensis dentibûs ut loquitur Lucret. Mordere labella solere amantes didici ego ex auctoribus. Lucret. l. 4 de amantibus:

Quid petiere, premunt artè, faciuntque dolorem
Corporis, & dentes inlidunt sæpe labellis,
Osculáque adfigunt. — Et Horat.
— *Sive puer furens*
Impressit memorem dente labris notam.

Plaut. Pseudol.

Iocus, ludus, sermo, suavis saviatio,
Compressiones artæ amantum comparum,
Teneris labellis molles morsiunculæ,
Papillarum horridularum oppressiunculæ. Catullus:
Quem basiabis? quoi labella mordebis?

Sic Flora meretrix Pompeium, qui cum solita fuerat, ita commendabat, quòd non nisi bene morsa ab eo discedere potuisset, teste Plutarcho. *Id. Sciopp: Cl. morsu.* Agnoscit post hunc versum teste Savarone ad Sidonium, Cl. Bineti MS. schedium hunc versiculum:

Libido quum lascive instinctu suscitet
Sinuare ad Veneris cursum femina, &c.

Ità restitui, ac distinxi, nisi me animi mens fallit [illegible]. Neque verò est, quòd quenquam novitas ejus loquutionis offendat:

Suscitet sinuare femina ad Veneris cursum:

qui modò in tractatione poëtarum ingenii aciem ac nervos subactos habeat probe: pro *incitet, seu solicitet sinuare*, hoc est, ad lunanda implexu sinuoso, & quasi pectinatim conserenda, atque *flexipedum hederarum in morem* contortiplicanda inter se femora, sive adeò *femina*, amantes ut solent. quod *congenuare*, vel etiam *congenulare*, casca dictitabat Latinitas. *Dousa P. Sinuent ad Veneris cursum,* &c. legit Binetus. Pithœana editio habet lectionem illam, quam expressimus. Colvio placet,

Libido cum lasciva instricta suscitet
Sinuare ad Veneris artem femina.

Cùm pectora glutino Veneris artè adhærent & cùm lasciva libido instricta femina, id est, colligata, compedita; ad Veneris artem suscitat sinuare. de verbo *instringendi* consule notas ejus ad lib. VIII Metam. *S. A. Gabbema.*

2. *adorent ore*] Fortassis legendum *adorent ori*, pro *admovere*, sicut *illatebrare se in latebras.* *Adorare* dicitur osculans, qui manum ori admovet. Vide Lips. Elect. 2, c. 6. *Sciopp.*

3. *ingenuas genas*] Non fucatas, nùlla arte paratas. Sic Propert. l. 1 Eleg. 4.

Hac sed forma mei pars est extrema furoris,
Sunt majora quibûs, Basse, perire juvat.

Et p[illegible]anum nitidas gemmas gemmulas.
Quin & quum tenera membra molli lectulo
Compectorata adhærent Veneris glutino,
Libido quum lascivo instinctu [1] suscitet
[2] *Sinuare ad Veneris usum femina, feminæ*
Inter gannitus, & [3] subantis voculas,

Car-

Ingenuus color, & nullus decus artibus, &c.

Sic enim legendum ibi vel quinquegenario sacramentô contendere sum paratus, pro eo, quod vulgo, & in Scaligeri editione habetur, *& multu decus*. Ait se Cynthiam non tam quòd pulchra, quàm quod nativa & non fucata figurâ prædita sit, amare. Sic retro Eleg. 2 *natura decus mercato cultui* opponit. Reprimere heic me nequeo, quin locum alium Propertii nequicquam à Scaligero & Lipsio mutatum defendam. Is est lib. 1 Eleg. 8.

Nunc mihi summa licet contingere sidera plantis,
Sive dies, seu nox venerit, illa mea est.

Illud *plantis contingere sidera* Lipsio & Scaligero Latiò interdicendum videtur. at ego Tribunus pro eo intercedo & vim fieri veto. Felicem se prædicat Propertius, quòd Cynthiâ potitus sit. q. d. jam deus mihi factus videor & in cœlum relatus, ubi, ait Catullus, *nocte premunt stellas vestigia divûm*. Plantis contingit terram, qui ambulat. Tanti autem venustatem suam facere amatores solent, ut eam immortalitati adæquent. Propert. lib. 2 Eleg. 11.

Quanta ego prætexita conlegi gaudia nocte.
Immortalis ero, si altera talis erit.

Et Eleg. 12.

Si dabit hæc multas, fiam immortalis in illis:
Nocte una quivis vel deus esse potest.

Terent. Andr. ubi Pamphilus Glycerió potitus: *nam mihi, inquit, immortalitas parata est*, &c. *Ga. Scioppius.*

1. *suscitet*] Sic *incitare*. Porrò *suscitat* pro *suscitatur*. *Vt mutare* pro *mutari*. Livius: *Mores quidem populi Romani quantum mutaverint, vel hic dies argumento erit*. Sallust. *Mortu metu mutabant sicut rei libuerat*. Sic *augere* pro *augeri*. Sallust. *Ignoscendo populi Romani magnitudinem auxisse*; histor. lib. 1. Sic *pallium rugat*. Plaut. *vestibulum pulverat*. & Agellius, *maculantia verba*, id est, *sordida*, & plurima alia, quæ ingeniosissimus Ianus Palmerius in Spicilegiis suis collegit. Intelligo tamen, fuisse, qui sic mallet: *Libido cum lascivia ignem intus suscitat*. Malim ego: *Libido cum lasciviam ignem intus suscitat*, sicut suprà:

Repente nervus excitet libidinem. G. Scioppius.

2. *Sinuare ad V. usum*] Sciopp. *S. a. V. cursum*. Femora incurvent ad decurrendum amoris spatium. *Sinuare* est *inflectere* Virgil. 3 Georg. de equorum institutione:

At tribus exactis ubi quarta accesserit æstas,
Carpere mox gyrum incipiat, gradibusque sonare
Compositis; sinuetque alterna volumina crurum.

Plin. *lunam in orbem sinuatam* dicit. *Arcum sinuare* apud Ovid. est *intendere*. *Veneris cursum*. *cursus* heic est ipse actus Venereus & patratus. Sic Lucret. lib. 4.

Non facit ex animo sæpe & communia quærens
Gaudia solicitat spatium decurrere amoris. Scioppius.

3. *subantis voculas*] *Subare* quid sit docet Festus in Suillum. *Sues*, inquit,

immann-

Carpant papillas, [1] *atque amplexus intiment,*
[2] *Arentque sulcos molli in* [3] *arvo Venerio,*
[4] *Thyrsumque pangant hortulo in Cupidinis:*

Dent

immundissimi sunt ex omni mansueto pecore & ardentissimæ libidinis: ita uti opprobrium mulieribus unde tractum sit, cum subare & surire dicuntur. Horat. Epod. 12. *— jamque subando*

Tenta cubilia tectáque rumpit.

Ad quæ verba veteres commentarii: *Subari* propriè dicuntur sues, quando libidinantur, hic autem *subando*, id est, *supra virum se agitando*: hinc propter libidinem ad alia animalia, atque etiam mulieres tractum est. Lucret. lib. 4.

— ipsa quod illorum subat, ardet abundans

Natura, & Venerem salientum læta retractat.

Ita eum locum legendum censeo: & naturam pro eo, quo fœminæ sunt, interpretor. *Ga. Scioppius.*

1. *atque amplexus intiment*] Noviter dictum, at rationabiliter tamen. Estque *oscula* (uti apud Ovid. meum est) *linguis luctantia*

Valgiter obtortis altè insinuare labellis: & (quod Plautus perhibet) *proserpentem bestiam facere, duplicem ut habeas linguam.* Dousa P.

2. *Arentque*] Sciopp. *Iterentque sulcos.* Ne non Criticum putares Dousam, pro *Iterare* nobis *Arare* substituit. Os hominis! quasi verò *iterare* minùs Latinum sit, nonne te in corde volutasse, *iterandi* vocabulum rusticum esse, quod Columella aliter, *altero sulco serere*, dixerit? Et hoc est quod Ausonius Centone habet:

Itque reditque viam totiens. —

& suprà Carm. 52.

Alternis ineundo & exeundo, &c.

sulcos. Allegoricè loquitur. *Sulcus* est id, quo mulieres sunt: quo viri *vomer*. Lucret. 4.

Eicit enim recta sulci regione viáque

Vomerem. —

3. *arvo*] Lucret. lib. 4. *arvum* pro *cunno* accipit.

Atque in eo est Venus, ut muliebria conserat arva.

Virgil. 3 Georg. *genitale arvum* vocat. loquitur de equabus.

Hoc faciunt, nimio ne luxu obtusior usus

Sit genitali arvo, & sulcos oblimet inertes,

Sed rapiat sitiens Venerem interiúsque recondat. Sciopp.

4. *Thyrsumque pangant hortulo in Cupidinis*] Latinè ac signate oppidò, si modo eorum hominum acumini credendum, qui à *thyrso* isto non Bacchico; sed Ithyphallico vernaculum nostrum, quod hodie fœminis præcipuè ad quemvis subitum casum, puta si pedem offenderint, aut testum forrè manibûs prolapsum confregerint, temere ac muliebriter proclamantibus vulgo in ore esse consuevit. haud quidem iis Togatis dico, aut vili de plebe modo; sed verò his Stolatis etiam,

Quêisque tegit medios instita longa pedes:

hoc est, de summo Matronis loco ac ordinis primarii, multo in speciem honestissimis. Neque id adeò mirandum, quàm *thyrsus* nihil aliud, quàm *scapum*, sive *caulem* in morem columnæ supinatum ac subrectum Latinis hominibus significet. *Dousa P.* *Thyrsumque pangant. Thyrsum*, id est, *mentulam*, quam contum quoque vocant, defigant in horto amoris, id est, in cunno seu natura muliebri. Petron. *remissam mentulam, coliculi thyrsô languidiorem ducit.* Sed quid ille *thyrsus* sit, planius explicavit Dousa, qui hac una in re operari consuetus est. Ait ergo esse scapum seu caulem in morem columnæ supinatum ac subrectum, qui mulieribus ad subi-

[1] *Dent crebros ictus, connivente lumine*
[2] *Repedante cursu, Venere & anima fessula,*
Ejaculent tepidum rorem niveis [3] *laticibus.*
Hæc illi faciant queis Venus non invidet,
At nobis [4] *casso saltem delectamine*
Amare liceat, si potiri non licet.

[1] IACO-

tum casum, ut si pedem offendant, in ore esse solet. Nulla hercle circuitione, Dousa, uteris? *Scioppius.* Verbum illud, cujus mentionem fecit Nob. Dousa præcipue in usu est matronis Vltrajectinis; nec puto in alio tractu Bataviæ seu alius regionis Belgii frequentiùs exaudiri, quàm in urbe illa, quam *Coloniam Antoninam* vocitant illi, qui prima ab origine Belgarum monumenta æternitati consecrarunt. *Gabb. pangant.* Sed neque minor proprietas in verbo *pangant*, prò *figant* posito: qua ratione & *plantæ*, & *taleolæ pangi*, *vel depangi* dicuntur, quum inhumantur, hoc est, defiguntur in terram. Vnde & Strategus ille poëtarum Mantuanus noster: *Pange ordine vites.* Vide Festum. De *Hortulo* verò *Cupidinis* metaphorice ad rem voluptatum translato, quod eodem addit Apulejus, posteaquam Venerei arvi arationi *vim illam Lucilianam*, id est, satum genitalem ritè atque ordine subjecisset, consulendus Lipsius lib. III Antiq. Lect. *Dousa P.*

1. *Dent crebros*, &c.] Leg. seu emend.

Dum crebros ictus combibente lumine,
Trepida in decursu Venere & anima fessula, &c.

Combibere porrò ictus lumine, tralatio omnium elegantissima. Sic, *amorem bibere.* Virgilius. *ignem totis ossibus, imis medullis bibere, aut vorare*, Ovidius, Papinius, & cæteri omnes, quicquid est poëtarum. Apulejus hic igitur, *Putres in Venerem, fractosque ac verè patrantes* oculos denotare volens, eorum exprimit habitum, *qui validis Veneris compagibus hærentes sollicitant spatium decurrere amoris.* hoc est, quum res ad effectum jam spectat, Poëtæ Sulmonensi haud ignarum. Sic enim ille II de Arte:

Aspicies oculos tremulo fulgore micantes,
Vt sol in liquida sæpe refulget aqua.

Dousa P. *Dent crebros ictus connivente L.* In effectu seu patratu, quando muliebre arvum seminatur, oculos nictare ajunt & tremere, hancque ob rem oculos postremos in homine formari. Persius:

Oculos in fine patrantes, seu, ut quidam legunt, *trementes.* G. Sciopp.

2. *Repedante cursu*] Sic restituit hunc locum Cl. Scriverius. Cùm vulgò esset; *crepidante cursu.* Binetus emendabat, *trepidante cursu.* & sic Pythœus edidit. Sed Dousa: *Trepida in decursu Venere & anima fessula.* Colvius divinabat, *Trepidante fluctu Venere.* Notum, unde Venus nata: quid per *fluctum* item hic intelligi possit, non etiam eget explicatione ulla. *S. A. Gabbema.*

3. *Laticibus*] *Latex* dicitur quivis humor, heic semen virile. *Scioppius.*

4. *casso*] *Inani.* Sic nescio quis veterum *cassam terriculam* vocat inanes minas & sine viribus iram. *Sciopp.*

'IACOBVS DVRANTIVS
Contradicit
APVLEIANIS VERSIBVS.

NEfas amare, si Potiri non licet:
Quid solus est amor? nisi votum impotens,
Nolens voluntas, ardor expers ignium.
Ejusque pœna cui negatum jam frui?
Qui amat, fruatur: hoc Venus, hoc vult Amor.
Cupido posse cui negat, velle abnegat.
Res illa amore constat & potentiâ:
Et velle crux est, ni simul vires sient:
Et posse crux est; ni voluntas urgeat.
Olli ergo ament qui in lectulo cum virgine
Molli cubantes, membra teneris implicant
Nodis calentia, & procaci palmula
Omnia pererrant proximæ Veneris loca,
Et comprimentes osculo dulci labra,
Et hinc & inde commeante cingula,
Et hinc & inde fluctuante Cypride,
Animis utrinque dulce colludentibus,
Saliente utrinque corde crebris pulsibus,
Vnoque bina possidente pectora
Æstu, & tenaci conligati glutino,
Amplexibusque arctis adhærentes, levi
Vulnere puellæ molle laxant cingulum,
Oculis patrantibus, & cadente spiritu
In vasa Veneris vim vomentis fervidam;
Alvum rigantes imbre lacteo, sopor
Donec propinquus languidos demulceat
Artus, sepultas suscitans rursum faces.
Exeste Galli, vel quibus vim sustulit

1. IACOBVS DVRANTIVS] ultima longâ, in seqq. ipsi vide- Addducente Gabbema. *Nisi*, *Venus*, rint.

Impos fenectus : queis potiri non licet,
Nec amare fas eft, nofcere nec ritus facros ;
Ac nec videre, quæ imperat nobis Amor,
Dum floret ætas, dum inquies noftras calor
Vrit medullas, & Venus Venerem jubet.

L. APVLEII.

Florea ferta meum mel, & hæc tibi carmina dono :
Carmina dono tibi, ferta tuo genio.
Carmina, uti Critiæ lux hæc optata creatur,
Quæ bis fepteno vere tibi remeat.
Serta autem, ut læto tibi tempore tempora vernent :
Ætatis florem floribus ut decores.
Tu mihi da contra pro verno flore tuum ver,
Vt noftra exfuperes munera muneribus.
Pro implexis fertis, complexum corpore redde,
Próque rofis, oris fuavia purpurei.
Quòd fi animum infpires, dona jam carmina : noftra
Cedent victa tuo dulciloquo calamo.

EIVSDEM.

Et Critias mea delicia, & fol alme Carine,
Par in amore meo vita tibi remanet.
Ne metuas ne me ignis & ignis torreat, ut vult,
Hafce duas flammas dum patiar, potiar.
Hoc modò fim vobis unus fibi quifque quod ipfe,
Hoc mihi vos eritis quod duo funt oculi.

*

Iam libet ad lufus, lafciváque furta reverti ;
Ludere, Mufa, juvat, Mufa fevera, vale.
Nunc mihi narretur tumidis Arethufa capillis :
Nunc adftricta comas, nunc refoluta comas.
Et modò nocturno pulfans mea limina figno,
Intrépidos tenebris ponere docta pedes.
Nunc collo molles circum diffufa lacertos,
Et flectat niveum femifupina latus.

Inque modos omnes dulces imitata tabellas
Transeat, & lecto pendeat illa meo.
Nec pudeat quicquam: sed me quoque nequior ipsa
Exsultet toto non requieta toro.
Non deerit Priamum qui defleat, Hectora narret.
Ludere, Musa, juvat; Musa severa vale. *

*

Esse tibi videor demens, quòd carmina nolim
Scribere Patricio digna supercilio.
Quòd Telamoniaden non æquo judice victum
Prætereum, & pugnas, Penthesilea, tuas:
Quòd non aut magni scribam primordia mundi,
Aut Pelopis currus, aut Diomedis equos:
Aut ut Achilleis infelix Troja lacertis
Quassata, Hectoreo vulnere conciderit.
Vos mare tentetis: vos detis lintea ventis:
Me vehat in tutos parva carina lacus.

*

Insanus vobis videor, nec deprecor ipse
Quo minùs hoc videar. Cur tamen hoc videor,
Dicite nunc. Quòd semper amas, quòd semper amasti.
Hic furor? hic, superi, sit mihi perpetuus.

*

Quædam me, si credis, amat; sed dissilit, ardet;
Non sic, non leviter: sed perit & moritur.
Dum fugiet, gratis quædam simul atque rogabit,
Ostendam quam non semper amatus amem.

*

Juratum tibi me cogis promittere, Galla,
Ne narrem. jura rursus & ipsa mihi,
Ne cui tu dicas. Nimiùm est lex dura: remittam,
Præterquam si vis dicere, Galla, viro.

PETRONII AFRANII.
Ad Deliam.

Nescio quo stimulante malo pia fœdera rupi,
Non capiunt vires crimina tanta meæ.

Instituit, & stimulis ardentibus impulit actum,
Sive fuit Fatum, seu fuit ille Deus.
Arguimus quid vana deos? vis, Delia verum?
Qui tibi me dederat, idem & ademit Amor.

*

Sic me custodi Cosconia; neve ligata,
Vincula sint nimium, neve soluta nimis.
Effugiam laxata nimis, nimis aspera rumpam.
Sed neutrum faciam, commoda si fueris.

*

Semper mundicias, semper, Basilisca, decores,
Semper compositas arte decente comas:
Et comptos semper cultus, unguentáque semper,
Omnia sollicita compta videre manu,
Non amo. neglectim mihi se quæ comit amica,
Se det, & ornatus simplicitate valet.
Vincula ne cures capitis discussa soluti,
Nec ceram in faciem: mel habet illa suum.
Fingere se semper, non est confidere amori,
Quid, quod sæpe decor, cum prohibetur, adest?

*

Ante dies multos nisi te, Basilisca, rogavi,
Et nisi præmonui, te dare posse negas.
Vt subitò crevere, solent ex tempore multæ,
Quàm scriptæ, meliùs cedere deliciæ.

*

Cur differs, mea lux, rogata semper?
Cur longam petis advocationem?
Primum hoc artificis scelus puellæ est.
Deinde est difficile est laboriosum
In tentigine tam diu morari.
Nihil est præterea puella, nihil est.
* *Deprensa mel.*

*

Fœda est in coitu & brevis voluptas,
Et tædet Veneris statim peractæ.

Non

Non ergo ut pecudes libidinoſæ
Cæci protinus irruamus illuc:
Nam langueſcit amor, peritque flamma,
Sed ſic, ſic ſine fine feriati,
Et tecum jaceamus oſculantes.
Hic nullus labor eſt, ruborque nullus,
Hoc juvit, juvat, & diu juvabit;
Hoc non deficit, incipitque ſemper.

*

Quid ſævis Sybari? domiti modò terga juvenci
Quid premis, & tenerum currere cogis equum?
Dum ſtupet ac novus eſt, & adhuc non novit amorem.
Parce: premendus erit, cùm veteranus erit.

*

O ſacros vultus Baccho, vel Apolline dignos,
Quos vir, quos tuto femina nulla videt!
O dignos, quales pueri vel virginis eſſe,
Vel potius credas virginis eſſe deæ!
Felix, ſiqua tuum corrodit femina collum:
Felix quæ labris livida labra facit.
Quæque puella tuo cum pectore pectora ponit,
Et linguam tenero laſſat in ore ſuam.

*

Ejuſdem Ad Deliam.

Garrula quid totis reſonas mihi noctibus auris?
Neſcio quem dicis nunc meminiſſe mei.
Hic quis ſit, quæris? reſonant tibi noctibus aures,
Et reſonant totis? Delia te loquitur.
Non dubiè loquitur me Delia: mollior aura
Venit, & exili murmure dulce fremit.
Delia non aliter ſecreta ſilentia noctis
Submiſſa, ac tenui rumpere voce ſolet.
Non aliter teneris collum complexa lacertis
Auribus admotis condita verba dare,
Agnovi, veræ venit mihi vocis imago,

Blandior

Blandior arguta tinnit in aure sonus.
Ne cessate, precor, longos gestare susurros:
Dum loquor hæc, jam vos obticuisse queror.

*

Accusare & amare tempore uno,
Ipsi vix fuit Herculi ferendum.

INCERTI.

Formosa es, fateor: dives generosa, venusta.
Confitear, si vis, omnia, redde vicem.
Nempe parum casta es: nempe es deprensa. negabis?
Res venit ad lites, rursus & illa negem.
Dic potius: sed nempe semel: sed nempe puella:
Et cùm deprensa, quid nisi frater erat?
Frater erat. nihil est. fecit quod Iuppiter. illud
Sed quod non fecit Iuppiter, hoc facitis.

PETRONII AFRANII.
Ad quandam virifugam.

Pulchrior & nivei cùm sit tibi forma coloris,
Cuncta pudicitiæ jura tenere cupis.
Mirandum est quali naturam lege gubernes,
Moribus ut Pallas, corpore Cypris eas.
Te neque conjugii libet excepisse levamen,
Sæpius exoptans nolle videre mares.
Hæc tamen est animo quamvis exosa voluptas,
Nunquid non mulier, cùm paris, esse potes?

*

EIVSDEM AD IVLIAM.

Me nive candenti petiit modò Iulia. rebar
Igne carere nivem, nix tamen ignis erat.
Quid nive frigidius? nostrum tamen urere pectus
Nix potuit manibus, Iulia, missa tuis.
Quis locus insidiis dabitur mihi tutus amoris,
Frigore concreta si latet ignis aqua?

Iulia, sola potes nostras exstinguere flammas,
Non nive, non glacie, sed potes igne pari.

ALCIMI.

[1] *O blandos oculos & inficetos,*
Et quadam propria nota loquaces:
Illic & Venus, & leves amores,
Atque ipsa in medio sedet voluptas.

EIVSDEM ALCIMI.

Lux mea Puniceum misit mihi Lesbia malum,
Iam surdent animo cætera poma meo.
Sordent velleribus hirsuta Sidonia canis,
Sordent hirsutæ munera castaneæ.
Nolo nuces, Amarylli, tuas, nec cerea pruna.
Rusticus hæc Corydon munera magna putet.
Horreo sanguineo male mora rubentia succo,
Heu grave funesti crimen amoris habent!
Misit dente levi paulum libata placentæ
Munera, de labris dulcia mella suis.
Nescio quid plus melle sapit, quod contigit ipsa
Spirans Cecropium dulcis odore thymum.

*

*Indoctus teneram suscepit * calculo pubem,*
Quam cogat primus discere literulas.
Sed cum discipulos nullo terrore coërcet,
Et ferulis culpas tollere cessat iners:
Projectis pueri tabulis Floralia ludunt.
Iam nomen ludi rite magister habes.

CLAVDII CLAVDIANI V.C.

Marcus amans puerum, natum mentitur amare,
Vultque pater dici, nescius esse pater.

1. *O blandos oculos & inficetos*] al. *inertes*. Leg. *inquietos*, ut habent vett. edd. Est quod suprà Petronius dixit, *oculorum quoque mobilis petulantia*. I S. Pontanus Analect. lib. 1, c.12. G.E.

Et

Et pietate nefas, & amorem velat amore,
Se pietas umbram criminis esse dolet.
Nate, dies audit: nox & torus audit, Amice:
Et pro temporibus nomina mutat amor.
Stulte, quid ignaro non dicit Cinthia fratri?
Ne credas noctis digna latere diem.
Qui pater est, huic filius est: a lumine primo
Filius, à thalamis incipit esse pater.

*

Formosissima Laï feminarum,
Dum noctis precium tuæ requiro,
Magnum continuò petis talentum.
Tanti non emo, Laï, pœnitere.

PETRONII AFRANII.
Ad Deliam.

Te vigilans oculis, animo te nocte requiro,
Victa jacent solo cùm mea membra toro.
Vidi ego me tecum falsa sub imagine somni:
Somnia tu vinces, si mihi vera venis.

*

Caballina furens amanda nulli,
Excussis modò calcibus fremebat:
Quæ quamvis facie micet rubenti,
Et vibret Parium nitens colorem:
Hirsutis tamen est petenda mullis,
Quæ possint pariles citare junctas.

*

Græcule, consueta lenandi callidus arte,
Cœpisti adductor conjugis esse tuæ.
Et quem fortè procax penitus corroserat uxor,
Consueras patria præcipitare domo.
Sed prætensa astu, delusit retia quidam,
Teque tuis miserum depulit è laribus.
Solus vera probas jucundi verba poëtæ:
Cùm jugulas hircum, factus es ipse caper.

*

Quid prodest Martis te vel de nomine dictum,
Pruriat infami cùm tibi clune Venus?
Fors fuerat potius Cypridos ut nomen haberet,
Et natura daret Martia membra tibi.
Nunc utroque carens ignoti fabula sexus;
Femina cùm non sis, vir tamen esse nequis.

DE GALATHEA IN VASE.

Fulget, & in patinis ludit pulcherrima Naïs
Prandentum inflammans ora decore suo:
Congrua non tardus diffundat jura minister,
Ut lateat positis tecta libido cibis.

*

Ludere sueta vadis privato Nympha natatu
Exornat mensas membra venusta movens:
Cosme, has nolo dapes: vacuum mihi pone boletar.
Quod placet aspiciam, renuo quod saturat.

*

Praxitelis Venerem lapidosa per oscula multi
Stuprarunt. quin sub marmore viva fuit.
At mirum hos gelido è saxo prodisse calores:
Mirare exustos lampade Solis agros.

*

Mitte, aquila, hunc puerum. mitte, inquam, si sapis: inquam,
Aut tibi per medium missile corpus agam.
Non mittis? sed non moveor stridoribus ullis,
Quid gemis? At culpæ est. ingemis? auctor Amor.
Mirus Amor si credibilis volucrisque hominisque:
Sed quantum, oro, homini convenit & volucri?
Et si remigio alarum rostrôque superba es,
O aquila, ast omni est alite major homo.
Naturam accusa, quæ corpus pectore dispar:
At qui dat dispar corpore pectus Amor.
Quicquid formosum est, penetrat, trahit, arripit ad se.
Nempe est de Veneris sanguine natus Amor.

Quæ-

*

Quænam hæc forma? dei. Cur versa est? fulgura lucis
Divinæ non fert debilis hæc acies.
Quid verò existit tanquam uno è corpore corpus?
Hic Amor est. Si Amor est, cur videt? at Iovis est.
Cur ita complicitis alis? nunquam evolat. At cur
In se convertit tela? sui ille amor est.
Cur ferro sine tela gerit? quia vulneris expers
Ille est: at vester vulnerat & cruciat.

*

Sic tua sit, quamcunque tuam vis esse puellam:
Sic quamcunque voles, mutuus ignis edat:
Sic nunquam dulci careant tua pectora flamma,
Et sic læsuro semper amore vacent.

*

Vince mero curas, & quicquid fortè remordet
Comprime: deque animo nubila pelle tuo.
Nox curam si prendit, alit. malè creditur illi
Cura, nisi à multo marcida facta mero.

*

Balnea, vina, Venus corrumpunt corpora nostra,
Et vitam faciunt balnea, vina, Venus.

*

Sanguine si nostro, nostra si morte liceret
Pallentes Orco, proh dolor! eripere:
Et si quæ patimur crudeli funere fata,
Hoc saltem nobis munere grata forent:
* *Tæderet quantos cœli convexa tueri;*
Quantæ sævirent in sua corda manus?
Et tu, quæ fuerim si nosses, candide lector,
Nunc animam quoque tu purpuream vomeres,
Vivere quo rursus possem, & superesse daretur,
Iungere & innumeras nexa per ora animas.

*

Hic jacet exutis Dionysia flebilis annis,
Extremum tenui quæ pede rupit iter.

C[illegible] lascivia fingere messe
Cæperat, & dulces fingere nequitias.
Quòd si longa tuæ mansissent tempora vitæ,
Doctior in terris nulla puella foret.

*

Verna puer, puer ô mi verna, quis, ah! quis ab aura
In tenebras rapuit: perditus ah! morerer,
Ni tecum assiduè loquerer, ni sæpe jocando
Fallerer, hinc te cùm continuo aspicio.
Semper ero tecum, & si me sopor occupet, umbram,
Te umbra petam. ergo unquam ne metue abs te abeam.

*

Formâ atque illecebris Veneri vix æmula livor
Saxo delicias invidus occuluit:
Artificis pietate iterum rediviva placebam,
Ni me vidisset Cypria marmoream.

*

Si fructus proprio subdit de germine tellus,
Si reparat sparsis debita seminibus;
Nascentur tumulo formæ, nova messis, honores,
Et lepor, & suavis gramina nequitiæ.

*

Injice, si pietas usquam est, suspiria, & imple
Mecum hospes lacrymis marmoris hoc vacuum.
Nam formæ exemplum periit cùm obiit mea Lyde,
Quam periêre homines, vel periêre dii.

*

Lydia bella puella, candida,
* *Quæ bene superas lac & lilium.*
Albamque simul rosam rubidam,
Aut expolitum ebur Indicum,
Pande puella, pande capillulos
* *Flavos, lucentes ut aurum nitidum*
Pande puella collum candidum,
Productum bene candidis humeris.
Pande puella stellatos oculos,
Flexaque super nigra cilia.

Pande puella genas roseas,
Perfusas rubro purpuræ Tyriæ.
Porrige labra, labra corallina,
Da columbatim mitia basia:
Sugis amentis partem animi:
Cor mihi penetrant hæc tua basia.
Quid mihi sugis vivum sanguinem?
*Conde papillas, conde * gemipomas,*
Compresso lacte quæ modò pullulant.
Sinus expensa profert cinnama:
Vndique surgunt ex te deliciæ.
Conde papillas, quæ me sauciant
Candore, & luxu nivei pectoris.
Sæva non cernis quod ego langueo?
Sic me destituis jam semimortuum?

Licinii Calvi in Cn. Pompejum.

Magnus, quem metuunt omnes, digito caput uno
Scalpit. quid credas hunc sibi velle? virum.

REGIANI DE BAIIS.

Ante bonam Venerem gelidæ per litora Baiæ,
Illa natare lacus cum lampade jussit Amorem:
Dum natat, algentes cecidit scintilla per undas:
Hinc vapor ussit aquas: quicunque natavit, amavit.

PETRONII AFRANII.

De sigillo Cupidinis aquas fundentis.

Igne salutifero Veneris puer omnia flammans
Pro facibus proprias arte ministrat aquas.

SENTII AVGVRINI

Canto carmina versibus minutis
His, olim quibus & meus Catullus,
Et Calvus, veteresque, sed quid ad me,

* *Vnus*

Vnus Plinius est mihi, priores?
Mavult versiculos foro relicto:
Et quærit quod amet, juvatque amare,
Ille Plinius, ille. quid? Catones.
I nunc, qui sapias, amare noli.

*

Parce precor virgo toties mihi culta videri,
Meque tuum forma perdere parce tua.
Parce supervacuo cultu componere membra:
Augeri studio tam bona forma nequit:
Ne tibi sit tanto caput & coma pexa labore,
Et caput hoc bellum est, & coma mixta placet.
Ne stringant rutilos tibi serica vincla capillos,
Cùm vincant rutilæ serica vincla comæ.
Nec tibi multiplicem crines revocentur in orbem,
Inculti crines absque labore placent.
Aurea nec video cur flamea vertice portes:
Aurea nam nudo vertice tota nites.
Vtráque fert auris aurum, fert utraque gemmas,
Vtraque nuda novis anteferenda rosis.
Ora facis vitreo tibi splendidiora nitore,
Cùm tantum ora vitro spendidiora geras.
Incendunt niveum lunata monilia collum,
Nec collum simplex dedecuisse potest.
Contegis occulta candentes veste papillas,
Candida cum nolit veste papilla tegi.
Ne toga fluxa volet, reprimit tibi fascia corpus:
Sat corpus veneror, sit toga fluxa licèt.
Dic, teretes digitos quare annulus & lapis ambit,
Cùm teretes digiti dent pretium lapidi?
Ornatu nullo potes exornatior esse,
Et tantùm ornaris in mea damna nimis.
Ne te plus æquo species externa perornet,
Cùm sis plus æquo pulchra decore tuo.
Non ego sum pro quo te componendo labores,
Nec qui te talem non, nisi cogar, amem.

Pronus amo: non sum tenero qui pugnet amori,
Nec qui te roseam vellet amare deam.
Cùm radiis certare Iovis tua lumina possent,
Et possent radiis vincere signa Iovis.
Sole nihil toto meliùs splendescit in orbe,
Sole tamen meliùs splendidiusque nites.
Sunt tibi colla quidem nive candidiora recenti,
Sed nive, quæ nullo marcida Sole iacet.
Conveniunt tepido tua frons & pectora lacti,
Sed lacti saturæ quod posuêre capræ.
Cedit odora tibi vernantis gloria Sylvæ,
Nec tibi quod riguus præferat hortus habet.
Nulla colorati species tibi proxima prati
Nec cùm floruerit par tibi campus erit.
Alba ligustra tuæ nequeunt accedere laudi,
Fixaque cespitibus lilia laude premis.
Nulla tuos possunt æquare rosaria vultus,
Cùm nec adhuc spinis sit rosa vulsa tuis.
Gratia, quam violæ maturo flore merentur,
Si quod contulerit se tibi, vilis erit.
Non Helenæ mater, nec par tibi filia Ledæ:
Quamvis hæc Paridem moverit, illa Iovem.
Compulit illa Iovem cygni latuisse sub alis,
Compulit illa Phrygas sæva sub arma duces.
Leda per albentes humeros fluitante capillo
Dum legit Argivæ florea serta deæ,
Erranti super astra Iovi de nube suprema
Cognita, plumalem de Iove fecit avem.
Tuque puellarum dum ludis in agmine princeps.
Inter virgineos lucida stella choros,
Si magno conspecta Iovi de nube fuisses,
Deposuisse deum non puduisset eum.
Ast Helenæ facies & opima potentia formæ
Dardanio Paridi per mare præda fuit.
Græcia coniurat repetendam mille carinis,
Iurata hanc ratibus Græcia mille petit.

Te tam conspicuam Phrygius si prædo videret,
Et te vel ratibus, vel rapuisset equo.
Annis tracta decem sunt Troïca bella: sed uno,
Si pro te fierent, mense peracta forent,
Virgine Ledæa me judice dignior esses,
Pro qua Trojanas flamma cremaret opes,
Tu poteras Priamo validissima causa fuisse,
Nulla ut cura foret regna perire sua.
*Si succincta togam * risu pharetrata Dianæ*
Venatrix toto crine soluta fores:
Si Dryadum comitata choro, si nuda lacertos
Arcu fulmineos insequereris apros:
Te quicumque deus sylvosa per antra vagantem
Conspiceret, verùm crederet esse deam.
De pretio formæ cùm tres certamen inessent,
Electusque Paris arbiter esset eis:
Præfecit Venerem Paridis censura duabus,
Deque tribus victæ succubuêre duæ.
Cum tribus ad Paridem si quarta probanda venires,
De tribus à Paride quarta probata fores.
Pomáque si formæ potiori danda fuere,
Hæc potiùs formæ danda fuere tuæ.
Ferrea corda gerit, tua quem cælestis imago,
Vel tam purpureæ non tetigere genæ.
Robore, vel scopulo genitum convincere possim,
Quem tam sollennis forma movere nequit.

*

In cratere meo Tethys est conjuncta Lyæo,
Et dea mixta deo; sed dea major eo.

*

Blanditur puero Satyrus, vultuque, manuque,
Nolentis similis retrahit ora puer.
Quem non commoveant, quamvis de marmore? fundit
Pene preces Satyrus, penè puer lacrymas.

*

Me mihi surripuit contraria flamma sororum,

 Pul-

Pulchra Theis oculis, ore nigella Melas.
Ore Melas, oculisque Theis, placuere, subinde :
Pulchra Theis oculis, ore nigella Melas.
Sed dum nigra Melas videt sine voce sororem,
Despectam Theidis forma facitque Melam ;
Me mihi restituit contraria flamma sororum :
Pulchra Theis oculis, ore nigella Melas.

FINIS

Variorum veterum erronum Venereorum, & CATALECTORVM.

AVSONII

Viri Consularis

CENTO NVPTIALIS,

Virgilianis versibus in alium sensum detortis.

AVSONIVS PAVLO S.

PERLEGE hoc etiam, si operæ est, frivolum & nullius pretii opusculum : quod nec labor excudit, nec cura limavit : sine ingenii acumine, & moræ maturitate. CENTONEM vocant, qui primi hac concinnatione luserunt. Solæ memoriæ negotium, sparsa colligere, & integrare lacerata : quod ridere magis, quam laudare possis. Pro quo, [1] si per Sigillaria in auctione veniret, [2] neque Afranius

1. *si per Sigillaria in auctione veniret*] *Sigillaria* à sigillis, hoc est, parvis signis dicta festa memorat idem Ausonius in Edyllio de Feriis Romanis. *Sigillaria* etiam locus fuit Romæ. Gellius lib v, c. IV. *Apud Sigillaria fortè in libraria ego & Iulius Paulus poeta, vir memoria nostrâ doctissimus, consederamus.* Vinetus. Idem Gellius lib. II, c. III. *Gabbema.*

2. *neque Afranius* nauci *daret*] Afranius poëta comicus. *Nauci*, putamen nucis & rem nihili significat, ut docet Erasmus in Adagiis, ex Festo Pompejo : unde quidam in Comœdia Afranii *Nauci* proprio nomine dictus

nus *nauci* daret, [1] nec *cicum* suum Plautus offerret. Piget enim Virgiliani carminis dignitatem tam joculari dehonestasse materia. Sed quid facerem? jussum erat. [2] quodque est POTENTISSIMVM IMPERANDI GENVS, rogabat, qui jubere poterat, Imperator Valentinianus, Vir meo judicio eruditus: qui Nuptias quondam ejusmodi ludo descripserat, aptis equidem versibus, & compositione festiva, experiri deinde volens, quantum nostra contentione præcelleret, simile nos de eodem concinnare præcepit. Quam scrupulosum hoc mihi fuerit, intellige. Neque anteferri volebam, neque posthaberi: quum aliorum quoque judicio detegenda esset adulatio inepta, si cederem: insolentia, si, ut æmulus, eminerem. Suscepi igitur similis recusanti: feliciterque & obnoxius gratiam tenui: nec victor offendi. Hoc, die uno, & addita lucubratione, properatum, [3] modo inter liturarios meos cum reperissem: tanta mihi candoris tui, & amoris fiducia est, ut severitati

tati

dictus, qui nihili esset. *Vinetus.*

1. *nec* cicum *suum Plautus offerret*] Exstat Rud. II, VII, XXII. *Ciccum non interduim.* οὐδὲν διάφορον ποιήσαιμ. Idem alibi; *pluma non interesst.* Scaliger in conjectaneis. I. Gulielmius: *nihil interdare*, susque deque facere, καὶ ἀδιαφορεῖν. sic idem Plautus: *ciccum, floccum non interdare*, in eadem significatione usurpat, Capt. III, V: & Trin. IV, II. &c. Etiam Lipsius Epist. Quæst. lib. I, c. II docet, *ciccum* esse leve quiddam, ut *hilum*. Glossæ: *Ciccum*, ῥοιᾶς ὑμὴν, *membrana tenuis, quæ est in malo Punico cellularum discrimen*, ut Varro ait. Hesychius: κόκκος διαχώρισμα. Glossarium H. Stephani: *ciccum* γρῦ κόκκος. quod Græci, οὐδὲ γρῦ, Latini *nec ciccum*: & κόκκος eadem notione apud Græcos. Timon Syllographus:

Πτωχὸς μὲν φρένας εἰμὶ, νοῦς δέ μοι οὐκ ἔνι κόκκος.

Exsensum mihi pectus, & haud hilum mihi mentis. Gabbema.

2. *quodque est* POTENTISSIMUM] Macrob. lib. II Saturn. de Cæsare & Laberio; *potestas non solùm si invitet, sed etiam si supplicet, cogit.* Idem.

3. *modo inter liturarios meos cum reperissem*] Eadem significatione *liturarii* in epistolæ nonæ Ausonii titulo: *Hoc inchoatum, neque impletum, sic de liturariis scriptum.* quod vocabulum, nescio, quàm sit antiquum; sed eas chartas significat, in quibus primum scribimus, quidquid sit orationis quod componimus, à multis lituris, quibûs ea in re uti solemus; quemadmodum in extremo carmine ad Theodosium idem meminit Ausonius:

Ne ferat indignum vatem, centumque lituras,
Mutandas semper deteriore nota.

Vinet.

tati tuæ nec ridenda ſubtraherem. Accipe igitur opuſculum de inconnexis continuum, de diverſis unum, de ſeriis ludicrum, de alieno noſtrum: ne in ſacris & fabulis, [1] aut Thyonianum mireris, aut Virbium. illum de Dionyſio, hunc de Hippolyto reformatum. Et ſi pateris, ut doceam docendus ipſe, CENTO quid ſit, abſolvam. *Variis de locis, ſenſibuſque diverſis, quædam carminis ſtructura ſolidatur: in unum verſum ut coëant, aut cæſi duo, aut unus & ſe-*

quens

1. *aut Thyonianum mireris, aut Virbium*] Hippolytum ab Inferis & morte ad vitam redintegratum, *Virbium* fuiſſe appellatum, dixit in Præfatione in Griphum. Narratur autem hæc fabula de Hippolyto Ovidio lib. xv, Euripidi, Senecæque in tragœdia Hippolyto, Hygino, Servio, & aliis. Cujus hæc ſumma eſt: Theſeus Athenienſium rex, patres habuit deum Neptunum, & Athenarum regem Ægeum, at matrem Æthram. Illi filius fuit Hippolytus ex uxore Hippolyta, ſive, ut alibi legitur, Antiopa. Qua mortua, Phædram Minois regis Cretæ inſulæ filiam duxit Theſeus. Hæc privignum ſuum egregia formâ juvenem, amore capta, marito abſente, de ſtupro interpellavit. Hippolytus, qui cunctarum alioqui mulierum commercium averſabatur, tantum ſcelus exhorruit. Quem contemptum Phædra impatientius ferens, literas ad Theſeum dedit, quibûs ab Hippolyto ſe per vim ſtupratam mentiebatur: & ſuſpendiò ſe necavit. Theſeus litteris conjugis credidit: & quum non facilè poſſet ipſe de filio pœnas ſumere, patrem Neptunum rogavit, ut Hippolytum puniret. Neptunus itaque è mari phocam, vitulum marinum, immanem, emiſit: cujus forma & horribili mugitu, equi, quibus junctis Hippolytus ſecundum mare vehebatur, territi, dominum ſuum diſtraxerunt. Diana autem quum Hippolytum propter caſtitatem unice carum haberet, eum in vitam per Æſculapium fratris filium Apollinis revocavit: indeque Latini pro Hippolyto *Virbium*, quaſi *Biſvirum* vocaverunt. Quod ad Dionyſium ſive Bacchum attinet (de cujus nominibus Epigramm. XXVIII, & XXIX.) hic etiam *Thyoneus*, id eſt, Θυωνεὺς, cognominatur Horatio, Ovidio (IV. *Metam.*) & aliis Latinis æquè atque Græcis poëtis; ſed quod idem etiam *Thyonianus* pro *Thyoneo* ſit nuncupatus, hoc vero nomen apud ſolum Auſonium legere memini, & Catullum in Epigrammate ad ſuum puerum, ſi quidem ibi rectè *Thyonianus* legit Lil. Gyraldus VIII Syntagmate de Diis:

Migrate: hic merus eſt Thyonianus.

Vbi meus liber habet, *Thyoneus*; Sed nec Phornutus, qui Dionyſium à Gigantibus diſcerptum, & ab Rhea reſtitutum fuiſſe meminit, novum nomen in altera vita accepiſſe refert. *Vinetus.* Apud Catullum veteres Interpretes Palladius Fuſcus, Antonius Palladius, & alii retinent *Thyonianum*, & accipiunt meri vini liquorem Bacchium. Mureto eſt *Thyonianus* nomen Liberi patris, à Thyone matre ipſius, quæ & Semele dicitur. Bacchus fertur, Iove patre concedente, matrem Semelen ab inferis eduxiſſe, & immortalitate donatam, *Thyonem* à ſacris, quæ illi attribuit, denominaſſe. nam Θύω, ſacra facio dicitur. indè ipſe Liber ex materno nomine *Thyoneus* appellatus eſt, ut ſcribit Diodorus. *Scriverius.*

1. *Nam*

quens cum medio. [1] Nam duos junctim locare, ineptum est: & tres una, trie, meræ nugæ. Diffunditur autem per cæsuras omnes quas recipit versus Heroicus, convenire ut possit, aut penthemimeris cum reliquo anapæsto: aut trochaicè cum posteriore segmento: aut septem semipedes cum anapæstico chorico: aut post dactylum atque semipedem, quicquid restat hexametro. [2] Simile ut dicas ludicro, quod Græci

1. *Nam duos junctim locare ineptum est*] Quod tamen aliquot locis fecisse videris, mi Ausoni. ut in Cœna nuptiali:

Nec non Threicius longa cum veste sacerdos
Obloquitur numeris septem discrimina vocum.

Et in Epithalamio:

Omnes ut tecum meritis pro talibus annos
Exigat, & pulcra faciat te prole parentem.

Et in Ingressu in cubiculum:

Succidimus. non lingua valet. non corpora nota
Sufficiunt vires, nec vox aut verba sequuntur. S A. Gabbema.

2. *Simile ut dicas ludicro, quod Græci στομάχιον voc.*] Scriverius: *S. u. d. l. q. G. ostomation v.* De ludicro ὀστομαχίων, quæ officula sunt, noli dubitare quin vere divinarim. Legendum apud Ausonium: *Simile ut dicas ludicro quod Græci ὀστομάχιον vocavere. Officula ea sunt:* perperam hodie *oscilla* ibi legas, & στομάχιον. Nec moror Glossas, quæ στομάχιον etiam scribunt, nempe pro ὀστομάχιον. Sic σχίεια καρυ-μύδια vocant quæ sunt ἰσχεῖα. Et *schiadicos* puto reperiri apud Marcianum Capellam pro *ischiadicos*. Inde *schiaticam* vocamus hodie hunc morbum sive dolorem, pro ἰσχιαδικῆ. ὀστάριον est officulare: inde ὀστομάχος & ὀστομάχια. Hæc in scheda Cl. Salmasius. Magnus Felix Ennodius, Episcopus Ticinensis, in Epigrammatis, DE STOMATICO EBURNEO.

Sollicitata levi marcescunt corda virorum
Tormentô. fas est ludere virginibus.
Frangitur Marmaricis elephas quod misit ab arvis,
Per micas sparsum mox solidatur opus.
De Pœno tenera discunt cum fraude jocari.
* *Nam ridere necis munere, fœmineum est.*
Angusta norunt res mille includere capsâ:
Omne ebur hoc, mulier, pectoris arca tui est.

Quo Epigrammate hoc Ludicri genus graphicè, & plenius quàm ab Ausonio, describitur. Primùm ostendit officula hæc eburnea fuisse, quæ frustillatim sparsa, in unum coagmentarentur, mille formas & simulacra, quod & Ausonius monet, variegatâ concinnatione repræsentantia. Deinde videtur Antistes Ticinensis, non sine aliquo morsu & sale in sequiorem sexum, innuere hoc Ludicrum Pœnis deberi, atque ex Africa in Europam translatum. Si quidem me, vulgatas editiones castigantem, audias in quibus legitur, *De pœna tenera*, & mendosius, *De pœna temere*. Quod si emendandum ita, ut dixi, non sit: tentabunt alii meliùs, & exponent quid hic & sequenti pentametrò, sive auctor sive librarii velint, quod equidem cum ignarissimis scio. Quis autem ignorat, *Punicam fidem* proverbiis nobilitatam? quæ *Pœna fides* Ausonio Ep. XII. De fluxa mulierum fide, nihil attinet dicere. Porrò, apparet ex hoc loco, officula hæc capsulâ condi solita, ad res

Græci στομάχιον vocavere. Oscilla ea sunt. ad summam quatuordecim figuras Geometricas habent. [1] *Sunt enim æquilatera : vel triquetra : extentis lineis : aut rectis angulis, vel obliquis : isosceles, vel isopleura : ortho-*

mille, ut ait Ennodius, indidem promenda, cùm animi relaxandi caussâ puellæ hac arte vellent ludere. Doctissimus Sirmondus in Notis suis ad illum auctorem, interpretatur *Stomatio eburno*, Oscillo. & Glossarii locum adhibet: putatque eodem spectare larvam argenteam Petronii Arbitri, cujus catenatio mobilis diversas figuras exprimebat. Qui cùm hunc errorem cum Scaligero, quem sequitur, communem habeat, refutatione aliâ non indiget. Hæc scripseram, cùm iteratò de hoc ludicro cum eodem amico nostro loquutus accepi ab illo locum Atilii Fortunatiani, qui de Metris scripsit, & locum quidem emendatiorem quàm in editionibus; cap. de Hendecasyllabo Phalæcio: *Nam si loculus ille Archimedius quatuordecim eboreas lamellas* (ecce totidem agnoscit Ausonius) *quarum anguli varii sunt, in quadrata forma inclusas habet, componentibus nobis aliter atque aliter, modo galeam, modo sicam, alias columnam, aliàs navem figurat, & innumerabiles efficit species: solebatque nobis pueris hic loculus ad confirmandam memoriam plurimùm prodesse; quanto majorem potest nobis afferre voluptatem, quantóque pleniorem utilitatem carmina inter manus habentibus Metrorum varia tractatio, cùm subinde apud poetas ea quæ fallunt imperitos metra inserta numeris & intermixta carminibus deprehendemus? Quadrata* illa *forma*, in qua inclusæ lamellæ angulis variis, ipse loculus est. *capsam* vocat Ennodius.

1. *Sunt enim æquilatera: vel triquetra extentis lineis, aut rectis angulis vel obliquis.* Ἰσοσκελῆ ipsi vel ἰσόπλευρα vocant, ὀρθογώνια quoque & σκαληνά.] Sic habet locus hic in cunctis nostris codicibus itaque plena videtur oratio, ut nec deesse quicquam, nec redundare videatur. Cæterùm hæc mihi non minus sunt obscura, quàm illa alia, quæ suo Gripho Ternarii inseruit Ausonius, Geometrica. Ibi appellavit Triangulum. *Æquilatus:* v. 2.

Per trinas species trigonorum linea currit,
Æquilatus, vel crure pars, vel in omnibus impar.

Id quod Græci dicunt ἰσόπλευρον, cujus omnia latera sunt inter se æqualia: hìc *Æquilatus* dicit, quod latera tantùm duo habet æqualia: & ἰσοσκελὲς Græci vocant. Quæ namque subjicit Græca, *ἰσοσκελῆ ipsi vel ἰσόπλευρα*, &c. an non iis exposita voluit, quæ præmiserat Latina? Ita Triquetrum ἰσόπλευρον accipit. Sed quis nostrûm eam Triquetri significationem unquam esse credidit? Quod ad me attinet, Triquetrum, Triangulum, Τρίγωνον idem valere, semper autumavi: & Siciliam Britanniamque esse *triquetras* dictas *à triangula specie*, ut inquit Plinius tertiô Naturalis historiæ, cap. VIII. non quod earum latera forent inter se æqualia; ut certè non sunt. Illud *extentis lineis*, pro rectis lineis accipio. Euclides enim quæ in primo Elemento definit triangula, hæc εὐθύγραμμα vocat, hoc est, rectilinea, ut nostri homines jam pridem dicere cœperunt: sed quæ in sphæra fiunt triangula, ut quum inter se secantes coluros Æquinoctialis circulus medios secat, hæc rectilinea non sunt: & quod sequitur, *aut rectis angulis*, hoc interpretario verbi Græci ὀρθογώνιον, quod rectangulum vulgò dicimus. Sed quod subjungitur, *vel obliquis*, id qui conveniat cum scalenis? Angulorum alii recti appellantur, alii non recti, sive, ut hic dicuntur, obliqui. Recti anguli, quos & *normales* nuncupavit Quinctilianus in extremo libro XI

sunt,

orthogonia quoque vel scalena. *Harum*[1] *vertibularum variis coagmentis simulantur species mille formarum, Elephantus bellua: aut aper bestia: anser volans: &*[2] *mirmillo in armis subsidens: venator, & latrans canis: quin*[3] *& turris:*[4] *& cantharus: & alia hujusmodi innumerabilium figurarum: quæ alius alio scientius*[5] *variegant. Sed peritorum concinnatio, miraculum est: imperitorum junctura, ridiculum.* Quo prædicto, scies: quod ego posteriorem imitatus sum. Hoc ergo Centonis opusculum, ut ille ludus, tractatur

sunt, quos præstat, qui Græcis *γνώμων*, Latinis Norma vocatur. Obliqui verò, qui rectis illis vel majores sunt, vel minores: quos obtusos & acutos nominant. *Σκαληνὸν* autem triangulum Euclidi, quod tria habet æqualia latera; non, quod rectos habeat vel obliquos angulos: recipitque triangulum scalenum cuncta genera angulorum. Et triangulum illud Pythagoricum Vitruvio descriptum lib. IX scalenum est, & tamen idem etiam orthogonium & rectangulum triangulum. *Vinetus.*

1. *Harum vertibularum*] Sic Gabbem. in textu, & recentissima edit. I. Tollii. in nota Gabbema: *H. verticularum. Verticulas* quum dixit Lucilius vetus poëta articulos intelligi voluit, Festus. quidquid hoc loco sint.

2. *mirmillo*] Iuvenalis Sat. VIII.

--- Nec mirmillonis in armis
Nec clypeô Gracchum pugnantem aut falce supina
Nec galeâ faciem abscondit. ---

Ait Commentator: *Mirmillo armaturæ Gallicæ nomen ex pisce inditum, cujus imago in galea fingitur.* Vnde discimus armaturam hanc & nomen quoque Gallicum esse, ex pisce videlicet inditum. Quis autem iste piscis? Gillius hoc fortè dicet, qui ait homines etiam idiotas apud Gallos piscem quempiam *mormyron* sive *mormilon* nuncupare. Et addit difficulter à piscatoribus eundem capi, quòd se fundo cœnóque immergat, & capi ferè ob id verriculô. Adeo ut de *mirmillorum* jam etymo ampliùs aut disputandum aut ambigendum vix censeam. *Mirmillones* enim uti ex loco etiam Iuvenalis àllato patet, sese vel abscondere, vel, ut ait Ausonius, *in armis subsidere* solebant, quo vel inferrent vel averterent ictus. Idque & Ammianus indicat lib. XVI. Seque in modum *mirmillonis operiens hostium latera perforabat.* Vnde etiam Mirmilloni compositus Retiarius dicere solitus, cùm se vel inclinaret mirmillo, vel exire studeret ictum: *Te non peto, piscem peto.* Quæ omnia sententiæ nostræ convenientissima sunt. Nam *retiarius* altera manu, in modum piscatoris *mormulon* capturientis, reticulum tenebat. *Mirmillo* verò, qui *mormuli* piscis imaginem in galea prætulerit, in modum ejusdem pisciculi, modò se humi demittebat, modò operiebat ut vel inferret plagas vel evitaret Retiarii insidias. *Pontanus.*

3. *& turris*] Etiam *turturis* pro *turris* scriptum invenit Mariangelus: & possunt antiqui *turturu* pro *turtur* dixisse, quemadmodum *vulturis* pro *vultur* & in versu Ennii apud Priscianum lib VI.

Vulturis in silvis miserum mandebat homonem. Vinetus.

4. *& cantharus*] Quid hic *cantharus* sive *κάνθαρος*, vas, an piscis, an scarabæus insecti genus? *Idem.*

5. *variegant*] Hoc verbum pro *variare & variè exornare*, nescio quàm vetus sit: quo utuntur primi Bibliorum interpretes. *Id.*

1. *pro-*

ctatur [illegible] modo, sensus diversi ut congruant: adoptiva quæ sunt, ut cognata videantur: aliena ne interluceant: accersita ne vim redarguant: densa ne supra modum protuberent: hiulca ne pateant. Quæ si omnia ita tibi videbuntur, ut præceptum est, dices me composuisse Centonem. Et quia sub Imperatore meo tum merui: [1] procedere mihi inter frequentes stipendium jubebis. Sin aliter, [2] ære dirutum facies: ut cumulo carminis in fiscum suum redacto, redeant versus unde venerunt. Vale.

AVSONII
CENTO NVPTIALIS.

A. 5. [3] *ACCIPITE hæc animis, lætasque advertite mentes,*
A. 11. *Ambo animis, ambo insignes præstantibus armis;*
B. 7. *Ambo florentes, † genus insuperabile bello.* A. 4
A. 6. [4] *Tuque prior, † nam te majoribus ire per altum* A. 3.
A. 3. *Auspiciis*

1. *procedere stipendium*] Livius lib. XXV. *Tribuni plebis ad populum ferrent, ut qui minores septem & decem annis, sacramentô dixissent, iis perinde stipendia procederent, ac si septem & viginti annorum, aut majores milites facti essent.* Idem lib. V. *placere autem omnibus iis, voluntariam extra ordinem professis militiam, æra procedere. & equiti certus numerus æris est adsignatus.* Gabbema.

2. *ære dirutum facies*] Quos *quassatos* nunc dicimus, antiqui *ære dirutos* vocabant. Festus: *ære dirutum*, inquit, *militem dicebant, cui stipendium ignominiæ causâ non est datum, quod æs diruebatur in fiscum non in militis sacculum.* Hoc verbo Cicero facetissimè in Verrem usus est Act. sexta: *Dii faciant ut rei militaris, ut belli mentionem facere audeas. Cognoscentur enim omnia istius æra illa vetera, ut non solùm in imperio, verùm etiam in stipendiis qualis fueris intelligatis. Renovabitur prima illa militia cùm iste è foro abduci non (ut ipse prædicat) perduci solebat. Aleatoris Placentini castra commemorabuntur, in quibus cùm frequens fuisset, tamen ære dirutus est.* Id est, quamvis non esset emansor, sed frequens in castris aleatoriis, tamen ære dirutus est, id est, stipendia perdidit, alea scilicet omnia absumente. Idem in Antonian. XIII. *Fraudator creditorum Trebellius, homo dirutus diruptusque Quintus Cælius, id est, tum Serniosus, tum dissipato patrimoniô expeculiatus atque omni ære exhaustus.* Lusit enim Cicero per paronomasiam dirupti. Siquidem *ære diruti milites* æra non merebant, & quasi sine ære erant. Tales enim sunt quibus nihil reliqui esse dicimus, id est, quibus ad manticam res rediisse vulgari Proverbiô dicitur. *Budæus.*

3. ACCIPITE *hæc animis*] Ad Valentinianum & Valentem fratres, Cæsares. *Gabbem.*

4. *Tuque prior*] ô Valentiniane. *Idem,*

1. *Tuque*

A. 3. *Auspiciis manifesta fides.* † *quo justior alter* A. 1.
A. 1. *Nec pietate fuit, nec bello major & armis.*
A. 4. [1] *Tuque puerque tuus,* † *magnæ spes altera Romæ,* A. 12.
A. 8. *Flos veterum virtusque virum,* † *mea maxima cura,* A. 1.
A. 12. [2] *Nomine avum referens, animo manibusque parentem.*
A. 6. [3] *Non injussa cano.* † *sua cuique exorsa laborem* A. 10.
Fortunamque ferent. † *mihi jussa capessere fas est.* A. 1.

COENA NVPTIALIS.

A. 5. *EXspectata dies aderat* † *dignisque hymenæis* A. 11.
A. 6. *Matres atque viri,* † *juvenesque ante ora parentum* G. 4.
A. 1. *Conveniunt: stratoque super discumbitur ostro.*
Dant famuli manibus lymphas, † *onerantque canistris* A. 8.
Dona laboratæ Cereris: † *pinguisque ferinæ* A. 1.
A. 8. *Viscera tosta ferunt.* † *series longissima rerum.* A. 1.
A. 8. *Alituum pecudumque genus,* † *capreæque sequaces* G. 1.
Non absunt illis, † *nec oves hœdique petulci,* G. 4.
G. 3. *Et genus æquoreum,* † *damæ, cervique fugaces.* G. 3.
A. 11. *Ante oculos, interque manus sunt* † *mitia poma.* B. 1.
A. 8. *Postquam exempta fames, & amor compressus edendi:*
A. 1. *Crateras magnos statuunt,* † *Bacchumque ministrant.* A. 8.
A. 2. *Sacra canunt,* † *plaudunt choreas, & carmina dicunt:* A. 6.
A. 6. *Nec non Threïcius longa cum veste sacerdos*
Obloquitur numeris septem discrimina vocum.
A. 9. *At parte ex alia,* † *biforem dat tibia cantum,* A. 10.
A. 4. *Omnibus una quies operum;* † *cunctique relictis* A. 8.
Consurgunt mensis. † *per limina læta frequentes* A. 1.
A. 9. *Discurrunt, variantque vices* † *populusque patresque,* A. 9.

O. 11. *Ma-*

1. *Tuque puerque tuus mea maxima cura*] Gratianus, filius tuus: quem mihi in disciplinam tradidisti. *Gabbema.*

2. *Nomine avum referens*] Avus Gratiani Augusti, Gratianus. *Idem.*

3. *Non injussa cano*] Iusserat Imperator Valentinianus: quod suprà dixit in Epistola ad *Paulum.* Vinetus. Qui *Paulinus* Achilli Statio ad Catullum, & Lilio Gyraldo III Historiæ Poëtarum. *Scriver.*

1. Pa-

A. 11. *Matronæ, pueri.* † *vocemque per ampla volutant* A. 1.
Atria. dependent lychni laquearibus aureis.

DESCRIPTIO EGREDIENTIS SPONSÆ.

A. 4. *Tandem progreditur* † *Veneris justissima cura,* A. 10.
A. 7. *Iam matura viro, jam plenis nubilis annis:*
A. 1. *Virginis os habitumque gerens,* † *cui plurimus ignem* A. 12.
Subjecit rubor: & calefacta per ossa cucurrit,
A. 7. *Intentos volvens oculos:* † *uritque videndo.* G. 3.
A. 7. *Illam omnis tectis, agrisque effusa juventus,*
Turbaque miratur matrum. † *vestigia primi* A. 5.
Alba pedis. † *dederatque comam diffundere ventis.* A. 1.
A. 3. *Fert picturatas auri sub tegmine vestes,*
A. 1. *Ornatus Argivæ Helenæ.* † *qualisque videri* A. 2.
A. 2. *Cœlicolis, & quanta solet* † *Venus aurea contra:* A. 10.
A. 6. *Talis erat species.* † *talem se læta ferebat* A. 1.
A. 2. *Ad soceros;* † *solioque alte subnixa resedit.* A. 1.

DESCRIPTIO EGREDIENTIS SPONSI.

A. 9. *At parte ex alia* † *foribus sese intulit altis.* A. 11.
A. 9. *Ora puer prima signans intonsa juventa,*
Pictus acu chlamidem auratam, † *quam plurima circum* A. 5.
Purpura Mæandro duplici Melibœa cucurrit:
A. 10. *Et tunicam molli mater quam neverat auro.*
A. 1. *Os humerosque deo similis,* † *lumenque juventæ* A. 2.
A. 8. *Qualis ubi Oceani perfusus lucifer unda*
Extulit os sacrum cœlo: † *sic ora ferebat,* A. 3.
Sic oculos. † *cursuque amens ad limina tendit.* A. 2.
A. 2. *Illum turbat amor, figitque in virgine vultus.*
A. 1. *Oscula libavit,* † *dextramque amplexus inhæsit.* A. 8.

OBLA-

OBLATIO MVNERVM.

A. 5. *Incedunt pueri, pariterque ante ora parentum*
Dona ferunt, † *pallam signis auroque rigentem,* A. 1.
A. 11. *Munera portantes, aurique eborisque talenta,*
Et sellam † *& pictum croceo velamen acantho.* A. 1.
A. 1. *Ingens argentum mensis :* † *colloque monile* A. 1.
Baccatum, & duplicem gemmis auroque coronam.
A. 5. *Olli serva datur* † *geminique sub ubere nati.* A. 5.
A. 10. *Quattuor hic juvenes, totidem* † *innuptæque puellæ :* A. 2.
A. 5. *Omnibus in morem tonsa est coma.* † *pectore summo* A. 5.
Flexilis obtorti per collum it circulus auri.

EPITHALAMIVM VTRIQVE.

A. 12. *Tum studio effusæ matres* † *ad limina ducunt.* A. 10.
G. 4. *At chorus æqualis,* † *pueri innuptæque puellæ,* A. 2.
G. 2. *Versibus incomptis ludunt, & carmina dicunt :* A. 6.
B. 8. *O digno conjuncta viro,* † *gratissima conjunx,* A. 10.
A. 1. *Sis felix,* † *primos Lucinæ experta labores,* G. 4.
G. 4. *Et Mater, cape Mæonii carchesia Bacchi.*
B. 8. *Sparge marite nuces.* † *cinge hæc altaria vitta,* B. 8.
A. 8. *Flos veterum virtusque virûm ; tibi ducitur uxor ;* B. 8.
A. 1. *Omnes ut tecum meritis pro talibus annos*
Exigat, & pulcra faciat te prole parentem.
A. 9. *Fortunati ambo.* † *si quid pia numina possunt,* A. 4.
A. 3. *Vivite felices,* † *dixerunt. currite fusis* B. 4.
Concordes stabili fatorum numine Parcæ.

INGRESSVS IN CVBICVLVM.

G. 4. *Postquam est in thalami pendentia pumice tecta*
Perventum : † *licito tandem sermone fruuntur.* A. 8.
A. 8. *Congressi jungunt dextras :* † *stratisque reponunt.* A. 4.
A. 1. *At Cytherea novas artes,* † *& pronuba Iuno* A. 4.
A. 11. *Sollicitat : suadetque ignota lacessere bella.*

A. 1. *Ille*

A. 1. *Ille ubi complexu † molli fovet : atque repente* A. 8.
Accepit solitam flammam, † lectumque jugalem : A. 4.
A. 6. *O virgo, nova mi facies, † gratissima conjunx :* A. 10.
A. 6. *Venisti tandem, † mea sola & sera voluptas.* A. 8.
A. 2. *O dulcis conjunx. non hæc sine numine divûm*
A. 12. *Proveniunt. † placitone etiam pugnabis amori ?* A. 4.
A. 4. *Talia dicentem jamdudum aversa tuetur :*
A. 12. *Cunctaturque metu : telumque instare tremiscit ,*
A. 1. *Spemque metumque inter. † funditque has ore loquelas:* A. 5.
A. 10. *Per te, per, qui te talem genuere, parentes ,*
B. 2. *O formose puer, † noctem non amplius unam* A. 1.
A. 9. *Hanc te oro, solare inopem, † & miserere precantis.* A. 10.
A. 12. *Succidimus. non lingua valet, non corpore notæ*
Sufficiunt vires. nec vox, aut verba sequuntur.
A. 9. *Ille autem, Caussas nequicquam nectis inanes :*
A. 12. *Præcipitatque moras omnes, † solvitque pudorem.* A. 4.

[1] PARECBASIS.

HActenus castis auribus audiendum mysterium nuptiale , ambitu & circumitione velavi. Verum quoniam fescenninos amat celebritas nuptialis: verborumque petulantiam notus vetere instituto ludus admittit : cætera quoque cubiculi & lectuli operta prodentur,ab eodem auctore collecta : ut bis erubescamus , qui & Virgilium faciamus impudentem. Vos,si placet,hîc jam legendi modum ponite ; cætera curiosis relinquite.

[2] IMMINVTIO.

A. 11. P*Ostquam congressi † sola sub nocte per umbram ,* A. 6.
G. 3. *Et mentem Venus ipsa dedit,† nova prœlia tentant.* A. 3.
A. 10. *Tol-*

1. PARECBASIS] Παρέκβασις, *egressus* , vel *egressio* Quinctiliano l. IV. Παρέκβασις *est* , inquit , *alienæ rei , sed ad utilitatem caussæ pertinentis , extra ordinem excurrens tractatio.* Gabbema.

2. IMMINVTIO] *Imminuere* est deminuere , seu diminuere. *Imminutio* , deminutio . seu diminutio. *Imminue-*

A. 10. *Tollit se arrectum,* † *conantem plurima frustra,* A. 9.
A. 10. *Occupat os, faciemque,* † *pedem pede fervidus urget.* A. 12.
A. 7. *Perfidus alta petens,* † *ramum qui veste latebat* A. 6.
B. 10. *Sanguineis ebuli baccis, minioque rubentem,*
A. 12. *Nudato capite,* † *& pedibus per mutua nexis,* A. 7.
A. 3. *Monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum,*
A. 10. *Eripit à femore, & trepidanti fervidus instat.*
A. 1. *Est in secessu,* † *tenuis quo semita ducit,* A. 11.
A. 8. *Ignea rima micans* † *exhalat opaca mephitim.* A. 7.
A. 6. *Nulli fas casto sceleratum insistere limen.*
A. 7. *Hic specus horrendum,* † *talis sese halitus atris* A. 6.
A. 6. *Faucibus effundens nares contingit odore.* A. 9.
A. 11. *Huc juvenis nota fertur regione viarum:*
A. 5. *Et super incumbens* † *nodis & cortice crudo,* A. 9.
A. 9. *Intorquet summis adnixus viribus hastam.*
A. 11. *Hæsit, virgineumque alte bibit acta cruorem.*
A. 2. *Insonuere cavæ gemitumque dedere cavernæ.*
A. 11. *Illa manu moriens telum trahit. ossa sed inter*
G. 3. *Altius ad vivum persedit* † *vulnere mucro:* A. 11.
A. 4. *Ter sese attollens, cubitoque innixa levavit:*
Ter revoluta toro est. † *manet imperterritus ille.* A. 10.
A. 3. 5. *Nec mora, nec requies:* † *clavumque affixus & hærens* A. 5.
Nusquam amittebat, oculósque sub astra tenebat.
A. 6. *Itque reditque viam totiens,* † *uterôque recusso* A. 2.
A. 9. *Transadigit costas,* † *& pectine pulsat eburno.* A. 6.
A. 5. *Iamque ferè spatio extremo, fessique sub ipsam*
Finem adventabant. † *tum creber anhelitus artus,* A. 5.
Aridáque ora quærit: sudor effluit undique rivis.
A. 11. *Labitur exanguis:* † *destillat ab inguine virus.* G. 3.

Sed

minuere autem *pudicitiam* in primo Plautinæ Cistellariæ actu:

— Sed tu, an unquam cum quiquã viro
Consuevisti? SIL. *Nisi quidem cum*
Alcesimarcho nemine:
Neque pudicitiam meam mihi alius
imminuit quisquam.

Pro *auferre* dictum videtur. Vnde Hadr. Turnebus scripsit Adversariorum III, c. XIX. Ausonium hic *Imminutionem* usurpasse, pro primo congressu cum uxore, quòd tum virginitas imminuatur. *Elias Vinetus.*

Sed cum legeris, adesto mihi adversus eos. [1] *Qui*, ut Iuvenalis ait,

Curios simulant, & Bacchanalia vivunt:

ne forte mores meos spectent de carmine.

Lasciva est nobis pagina, vita proba:

[2] Vt Plinius dicit. Meminerint autem, quidpe eruditi, probatissimo viro Plinio in poëmatis lasciviam, in moribus constitisse censuram: [3] prurire opusculum Sulpitiæ, nec frontem caperare: [4] esse Apulejum in vita Philosophum, in epigrammatis amatorem, in præceptis omnibus exstare severitatem, in epistolis ad Cærelliam subesse petulantiam: [5] Platonis Symposion [6] composita in

1. *Qui Curios simulant*] Marcus Curius homo optimus & continentissimus, qui de Sabinis, Samnitibus, Lucanis triumphavit, & Pyrrhum Epirotarum regem Italiâ expulit. Cui cùm Samnites legati aurum multum obtulissent, recusavit, dicens: malle se aurum habentibus imperare, quàm aurum habere. *Lubinus.*

2. *Vt Plinius dicit*] Quem Plinio attribuit Ausonius versiculum, hunc Valerii Martialis invenies lib. I Ep. V. sive memoriâ lapsus sit Ausonius, quod hic non puto; sive ab amico fuerat Martialis mutuatus. Sed vide caput XVIII lib. XIII Noctium Atticarum A. Gellii. Cajus autem Plinius, cujus extant Epistolarum libri IX, & Panegyricus Trajano Augusto dictus, Carmina etiam edidisse se multis locis commeminit: ut Ep. IV lib. VII. quæ post Ausonium intercidisse possunt. Horum petulantiam lasciviamque excusat lib. IV Epist. XIV: & lib. V Epist. III. *Vinetus.*

3. *prurire opusculum Sulpitiæ*] Lascivum & libidinosum esse. Sulpicios duos celebrat poëtas Lilius Gregorius in libris de Poëtis: quorum carmina ad nos non pervenerunt. In Gratiarum actione pro Consulatu memoravit Ausonius alium Sulpicium. *Vinetus.* Nos *Sulpiciæ* excudi jussimus, ut poëtriam innuat, cujus Martialis meminit: cujusque Satyra extat, & apud Iuvenalis interpretem, obscœni, ut videtur, operis fragmentum:

Ne me cadurcis destitutam fasciis
Nudam Caleno concubantem proferat.

Scriverius.

4. *esse Apulejum*] Hic est L. Apulejus Madaurensis, philosophus Platonicus. cùjus extat *Asinus aureus*, & alia pauca ex multis, quæ scripserat. interciderunt inter alia, ista ejus Amatoria, quorum ipse meminit in Apologia. *Gabbema.*

5. *Platonis Symposion*] Vnus ex Platonis Dialogis, Συμπόσιον, vel *de Amore.* Ausonius Epigr. CXXXVI convertit Græca Platonis, quæ apud Diogenem Laërtium in vita Platonis, & Apulejum in Apologia, & Anthologiæ lib. III.

Ἀστὴρ, πρὶν μὲν ἔλαμπες ἐνὶ ζωοῖσιν ἑῷος.
Νῦν δὲ θανὼν λάμπεις ἕσπερος ἐν φθιμένοις.

Vinetus. Ἀστὴρ, Stella. (hoc fuit nomen puero, quem amavit insignis ille vir) & in Stellam sic Ausonius:

Stella prius superis fulgebas Lucifer: at nunc

Extin-

ta in ephebos [1] epyllia continere. [2] Nam quid Anniani fescenninos? [3] quid antiquissimi poëtæ Lævii Erotopægni-

Extinctus, cassis lumine Vesper eris. Platonis nulla carmina extant, nisi *amoris Elegia.* Nam cætera omnia (credo, quòd tam lepida non erant,) igni deussit: Apulejus Apolog. fere initiò. ubi & hunc puerum *Astera* vocat; aliique Epigrammata amatoria Platonis recenset. quæ vide. *Scriverius.*

6. *composita in ephebos edyllia*] *Ephebus*, ἔφηβος, *Ephebia*, prima pars adolescentiæ & extrema pueritiæ, ait Donatus in Andriam. *Gabbema.*

1. *epyllia*] Aliter, *edyllia.* Præfatione in Gryphum: *Primùm, ejusmodi epyllia, nisi vel obscura sint, nihil profutura.* Ita ibi libri membranei. Vulgò, *edyllia.* Quid *Edyllium*, diximus in primum Ausonii edyllium. Ἐπύλλιον diminutivum & ipsum, ab ἔπος, quod versum & carmen significat. *Vinetus.*

2. *Nam quid Anniani fescenninos*] *Fescennini versus*, inquit Festus, *qui canebantur in nuptiis.* Nominati & suprà fuerunt in Parecbasi *Fescennini.* Interciderunt autem isti Fescennini Anniani. qui poëta fuit æqualis A. Gellii, ut cognosces ex lib. IX, & XX noct. Attic. *Vinet.* De eo, quem & prænomine *Titi* insignit, sic Gyraldus in Historia Poëtarum, Dial. IV. *Ab Ausonio Gallo facta est mentio Anniani, fuit verò poëta comis & perurbanus. A. Gellio amicus. de quo & sic lib. XX Noct. Attic.* Annianus, *inquit*, poëta in fundo suo, quem in agro Phalisco possidebat, agitare erat solitus vindemiam hilarè atque amœniter. ad eos dies me & quosdam familiares vocat. *Hæc ille. Citatur & à Grammaticis. Fescennini versus* unicâ *n* scribit Festus, *ex urbe Fescenina* (alias *Fescenia.*) *allati: sive ideo dicti, quia Fascinum putabantur arcere.* Vbi Lipsius festivè, *acuere.* Scriverius.

3. *quid antiquissimi poëtæ Lævii Ἐρωτοπαιγνίων libros loquar*] V. Cl. Hadrianus Iunius Animadversorum lib. VI, c. XIII monuit ante annos LXXX, legendum hoc loco Ἐρωτοπαιγνίων, ex Prisciano & Sosipatro Grammaticis. Idemque mendum sustulit ex codicibus Gellianis, lib. II, cap. XXIV. *Lævium*, non *Livium Andronicum*, quod illi existimant, scriptorem esse Erotopægniorum, probat inlustris Scaliger Ausoniarum Lectionum lib. II, c. XXVII. In fine (inquit) Centonis in ea epistola, qua excusat licentiam carminis, mentio fit *Livii* vetustissimi poëtæ, sed perperam legitur *Livius*, quum sit Lævius. Nam *Livius Andronicus* est primus ille, qui fabulam Romæ docuit. *Lævius* est is, qui poëma Io scripsit: Item Erotopægnia. quæ lascivissima poëmatia fuisse, indicat cum titulus, tum etiam Ausonius ipse. Sed molles ex illis adferuntur (ex VI *Erotopægnion* à Prisciano) versiculi isti, de coronâ plectili:

Andromacha per ludum manu
Lascivulâ, ac tenellulâ,
Capiti meo trepidans, lubens
Insolita plexit munera.

Apud Gellium in veteribus codicibus non *Nævio* adtribuitur Alcestis, sed *Lævio*: qui est iste, de quo jam loquimur. Quid, quod Apulejus in Apologia *Lælium* vocat? ut videatur propiùs accedere ad *Lævium* Itaque alius est *Livius Andronicus*, qui Odysseam vertit, fabulas multas docuit: alius *Lævius*, qui Erotopægnia, & Iô composuit. Nam semper ita scriptum apud Gellium invenio. Quod si & hic quoque *Livius* vocatur: alius tamen est ab Andronico. neque obstat, quod ab Ausonio *antiquissimus* vocatur. Apud Macrobium quoque *Nævius* falsò pro *Lævius* citatur in his versibus:

pægnian libros loquar? ' Quid Evenum, quem Menander

Hac quà Sol vagus igneas habenas
Immittit propiùs, jugatque terræ.

Eſt enim idem noſter *Lævius.* Hæc ibi. Apud Feſtum vero, v. *Redivia* *Lævius* non *Livius* legendum. Sæpe citatur *Livius* & *Nævius*, cùm ſit *Lævius*, qui ſcripſit Erotopægnia. Item poëma Iô, ex quo eſt iſte Scazon:-

Scabra in legendo, rediviaſve offendent.

Nam ex eodem poëmate de Iô ſcribit:

Seſeque in alta maria præcipitem miſit
Inops, & ægra ſanitatu Heroïs.

De Fragmentis Livii Andronici, vide caſtigationes in Sextum Pompeium. ipſumque Feſtum v. *Adſatim.* v. *Cerniſcarum*, v. *Inſeque*, v. *Nefrendes*, v. *Nequinont*, & v. *Vacerra.* At in v. *Petrarum*, non *Livius*, ſed *Lævius in Centauro* legitur in ſchedis. Vide præterea v. *Anclare*, v. *Dacrimas*, v. *Demum*, v. *Duſmoſe*, v. *Gnaricavit*, v. *Noëgum*, v. *ammentant*, v. *Ocrim*, v. *Procitum*, v. *Profanum*, v. *Quamde*, v. *Quinquertio*, v. *Sollo*, v. *Stirpem*, v. *Struices*, v. *Surregit*, v. *Topper.* De ipſo Livio Andronico, v. *Scribas.* Erotopægniôn libri, qui laudantur à variis Grammaticis illius *Livii* non ſunt, ſed *Lævii.* Quod autem memoriæ prodit vir doctiſſimus, hanc inſcriptionem æmulatos poſtero tempore Nævium & Pacuvium: fallitur. Vtrumque auctorem Erotopægniôn citat quidem Nonius Marcellus; ſed mendoſe ſcriptum eſt in uno loco, & in altero lacuna eſt. De quo aliàs. Confunduntur ſæpe *Lævius*, *Nævius*, *Novius*, apud Grammaticos. qui legendi cum judicio. Apud Priſcianum ad teſtimonium citatur *Nævius* II Iliados.

Fecundo penetrat penitus, thalamôque potitur.

Vbi *Lævius* potiùs legendum putat eruditiſſimus & accuratiſſimus, vir Gerardus Ioannes Voſſius, tertio de Analogia, c. xxxv. Quem vide etiam eodem libro, cap. xxiv. ubi de Ninnio ſive Ninnio Craſſo agit, qui Iliada Homeri vertit. & tecum ſtatue, an non & hoc Priſciani loco pro *Nævius* ſcribendum ſit *Ninnius.* Scriverius.

1. *Quid Evenum*] idem Medicus & Philologus ille eximius, medicinam huic loco facere aggreſſus, vulnus præter opinionem inflixit, legendo *Evemerum.* Is etenim, inquit, ſcriptor Meſſenius patriâ, libidines obſcœnas, ſpurcoſque Deorum amores carmine evulgavit, ab Ennio poſtea in Latinam linguam converſus. Vnde ſic quoque apud Sext. Pompeium legendum eſt. SVS MINERVAM, *in proverbio eſt, ubi quis id docet alterum, cujus ipſe inſcius eſt. Quam rem in medio (quod ajunt) poſitam Varro & Euemerus* (non, *Eumerus*) *ineptis μύθοις involvere maluerunt, quàm ſimpliciter referre.* Hæc ille. Q. Ennii fragmenta aliquot ex Evemeri Sacra hiſtoria, ipſiuſque Evemeri reliquias, collegit nobiliſſimus Hieronymus Columna, Italus, politiorum literarum, fideique ac diligentiæ præclarus.qui conſulatur. De Eueno poëta Lilius in hiſtoria Poëtarum, Dialog. III. *Fuit Evenus*, inquit, *elegiarum poëta, ejus Philiſti magiſter qui ſecundum præcepta artis Oratoriæ hiſtorias conſcripſit. Hujus certè Eveni verſus citat Ariſtoteles, cùm de conſuetudine agit, quam aliam quaſi naturam eſſe exiſtimat. Extant in Gnidiam Venerem duo ejus epigrammata, item alia in Myronis vaccam. Duos tamen Eveni nomine fuiſſe reperio apud Suidam & Val. Harpocrationem, & ambos quidem Elegiographos. Id quod Harpocration comprobat ex Eratoſthenis in Chronographiis auctoritate, eoſdem ait fuiſſe ex Paro inſula. Meminit & eorum alterius divus Plato: etſi in vulgatis codicibus inversè atque præposterè, aliquando legitur. Meminit & Max. Tyrius in quodam*

der sapientem vocavit? Quid ipsum Menandrum? quid Comicos omnes? quibus severa vita est, & læta materia. Quid etiam [1] Partheniam dictum causa pudoris? qui [2] octavo Æneidos, quum describeret coitum Veneris atque Vulcani, [3] γλισχροσεμνίαν decenter immiscuit. Quid in tertio Georgicorum de summissis in gregem maritis? nonne obscænam significationem honesta verborum translatione velavit? Et si quid in nostro joco aliquorum hominum severitas vestita condemnat: de Virgilio accersitum sciat. Igitur cui hic ludus noster non placet, ne legerit. aut cum legerit, obliviscatur. aut non oblitus, ignoscat. etenim fabula de nuptiis est; & velit, nolit, [4] aliter hæc sacra non constant.

CVPI-

quadam sermone de Socrate loquens, quem ait ab Eveno poëticam comparasse. Est & apud Ausonium in quadam epistola hujus poëtæ nomen perperam, ut puto, scriptum. Ita enim legendum existimatur, Quid Evenum, quem Menander sapientem vocavit? *Citatur & Evenus ab Artemidoro lib. I Ὀνειροκριτικῶν, in Amatoriis ad Eunomium, &c. Scriverius.*

1. *Partheniam dictum causa pudoris*] Παρθένος, virgo, puella. Vide Virgilii vitam per Donatum. Hinc ἁγνὸν, id est, castum, appellat, puto, Virgilium Græcus poëta in epitaphio Didonis; ipso fine:

Πιερίδες τί μοι ἁγνὸν ἐφωπλίσσατε Μάρωνα;
Τοῖα καθ' ἡμετέρης ψεύσατο σωφροσύνης.

Armasti castum cur in me Musa Maronem?
Hæc damno nostra ficta pudicitia.

Idem.

2. *octavo Æneidos*] Ejus sunt vers.

Optatos dedit amplexus, placidumque petivit,
Conjugis infusus gremio, per membra soporem.

A. Gellius lib. IX, cap. X. *Gabbema.*

3. *γλισχροσεμνίαν*] Γλίσχρος lubricus, lascivus, σεμνὸς, pudicus, gravis, honestus. Mariangelus tamen *αἰσχροσεμνίαν* mavult, id est, turpem pudicitiam. *Vinetus.*

4. *aliter hæc sacra non constant*] Hoc adagio licebit uti, si quando fatebimur culpam! sed quæ rei locoque conveniat; Erasmus Adagiô LXXXVIII Centuriæ IV Chiliadis II. *Gabbem.*

CVPIDO CRVCI-AFFIXVS.

AVSONIVS GREGORIO FILIO SALVTEM.

1 AN nunquam vidisti nebulam pictam in pariete? Vidisti utique, & meministi. [2] Treviris quippe in triclinio Æoli fucata est pictura hæc: *Cupidinem*

1. AN *nunquam vidisti nebulam pictam in pariete*] Repone quod in MSS. codd. repperit Mariangelus Accursius: *En unquam vidistin*, &c. Qui modus percontandi vel Terentio per est familiaris: ne Maronem, cujus studiosissimus Vir Consularis, aliosque in testimonium citem. Hallucinantur autem mirificè qui hic tabulam pictam malunt ex Plauti Menæchmis Act. I, Sc. II; & Terentii Eunucho Act. III, Scen. V. cujus lectionis ne minimum vestigium in membranis quibûs usus Mariangelus. Quid? quòd reclamet ipse Ausonius, qui pictæ nebulæ alio item loco meminerit: epistolâ ad Symmachum: *hoc me velut aurea bractea fucus, aut picta nebula non longiùs quàm dum videtur oblectat*: denique hic *Aëris campos* depictos ait, & marcentes *nebuloso lumine* flores, aliáque ejusmodi. *Scriverius.*

2. *Treviris in triclinio Æoli fucata est pictura*] Tilianus codex, & Parisiensis liber Iodoci Badii apud Vinetum, *in triclinio Zoili*. Melius & probabilius; cùm Æolus infrequentius nomen sit, quam *Zoilus*. Quare ex veterum codicum fide scripturam hanc non gravatè admiserim. Dominus illarum ædium Treviris, in quibus Triclinium illud quod exhibebat eam picturam, fuerit non Æolus aliquis, à ventorum rege denominatus, sed Zoilus. ZOILI nomen proprium bis terve occurrit in antiquis Inscriptionibus. Apianus olim exhibuit hanc repertam Comi: D. M. C. MESSENI. ZOILI. COLLEG. DENDROPH. COMENSIUM. Anno unde sexcentesimo & millesimô Tibure effossum marmor, cui inscriptus crocodilus: & hæc Epigraphe: DIS. MAN. ÆL. ZOILUS. HIC SITUS. EST. VIXIT. ANN. LII. A Gutenstenio Gruterus pag. ıↄcccc, 9. Apud quem etiam illa superior Inscriptio, pag. CCCCXXXVIII, 2. Et pag. CCCII, 2. ex veteris tabulæ fragmento. ANTISTIUS. ZOILLUS. Id est, ZOILUS. nam L superfluè geminatur: ut in QUERELLA pag. CCCCLXXX, V. VELLIT pag. DCLXXII, I, OLLIM, pag. DCXC, 5. pro *Querela*, *velit*, *olim*. Sic etiam ubi in veteri Romano Martyrologio, Adone, & Vsuardo, XXIV Maji. legitur: *In Istria natalis SS. Zoelli*, &c. margini Vsuardi adscriptum est, *Zoili*. Aliàs item Zoilus inter Sanctos. Ado in Martyrologio, XXVII Iunii. *Cordubæ in Hispaniis natalis SS. Zoili & aliorum*: Eadem eodem die Vsuardus. Martyrologium Romanum non celebrat Cordubensem Martyrem; sed alium XXIV Novembris; *Romæ*, inquit, *Chrysogoni Martyris*, & *Zoili*. Vsuardus *Zoilum* præterit Ado pluribûs

pluribus agit de Chrysogono, & *Zoilum* Chrysogoni *abscissum caput corpori ejus compaginasse* (verba Adonis sunt memoriæ prodit. Quin etiam *Zoilus* Grammaticus, unus ex Dipnosophistis apud Athenæum. Vt nihil hic dicam de nobilissimo *Zoilo*, qui ἐρεσχελάγγος cognomen meruit. cujus audax, sed parum felix mordacitas proverbio locum fecit, ut vulgò *Zoili* vocentur nobilium auctorum obtrectatores & castigatores: vel Plinio teste in operis ardui præfatione. Ad quem quoque alludit meus Hispanus in Epigrammatis lib. IV Epigr. LXXVII:

Pendentem volo Zoilum videre.

Hic *Zoilus* Amphipolites fuit. Scripsit varia: & inter ea, Grammatica quædam contra Homerum. Vide Suidam, & Ælianum Variar. lib. XI, c. X. Ex *Zoili* cujusdam scriptis multa Plinius in librum XII Nat. Histor. transtulit: & apud eundem lib. XIII Zoili Macedonis scripta citantur. Hic iste Amphipolitanus creditur: Amphipolis enim urbs Macedoniæ. *Zoilus de Figuris* citatur à Phœbammone Sophista de Figuris, referente Bibliothecâ Gesneriana Tiguri auctâ. Alios atque alios possem recitare, ex Vitruvio & Clemente Alexandrino, & aliis. Et pluria sunt Martialis in Zoilum epigrammata. Sed de Zoilis plus satis: ne & ipse Zoilos irritem. Abunde liquet scribendum esse apud Ausonium *Zoili*, pro *Æoli*. Nisi quis malit, *Treviris in triclinio Solii*. ut Palatii triclinium intelligat: quamquam impropriè & minùs usitatè *Solium* pro *Palatio* dici possit. Ipse Ausonius tamen alio loco sic accepisse videtur:

Armipotens dudum celebrari Gallia gestit,
Treviricæque urbis solium, quæ proxima Reno,
Pacis ut in mediæ gremio, secura quiescit.

De Claris urbibus III. D. Ambrosius lib. V Epist. XXVII. *Cum pervenissem Treveros, postridie processi ad Palatium* Treverorum urbem Mela & Ptolomæus Augustam nominant. Data Treveris plurima Augustorum Rescripta; Constantini, Iuliani, Valentiniani, Valentis, Gratiani, Valentiniani Iunioris, Theodosii, Arcadii. Et Ammianus Marcellinus lib. XV. *Treveros domicilium Principum clarum* ait. Vide eundem lib. XXVII, XXIX, & XXX. Vidi etiam, qui *in triclinii tholo* legendum conjecerat: quam conjecturam vix ægre ferant, qui balnearum quidem tholos meminerint, non tricliniorum; ut quæ alio modo fuerint camerata. Ammianus lib. XXVIII. *Tholos introierint balnearum.* Atqui apud Martial. hoc Epigramm. lib. II, LIX.

MICA vocor. quid sim, cernis. Cœnatio parva;
Ex me Cæsareum prospicis, ecce, tholum.
Frange thoros: pete vina: rosas cape: tingere nardo:
Ipse jubet mortis te meminisse Deus.

Accipiunt eruditissimi viri non Augusti Mausoleum, non Capitolium, non Flaviæ gentis templum, vel ædes Cæsaris, cum vulgo interpretum, sed tholum interiorem ipsius *Micæ*, à quo pendebat cranium, quod convivas mortis admoneret, ut eò largiùs indulgentiùsque viverent. (Vide Scaligeri lib. II Auson. lect. cap. XXVI.) Vetus Glossarium: Θόλος, *testudo*. Suidas: Θόλος, οἶκος περιφερής. ἐν ᾧ οἱ πρυτάνεις ἑστιῶντο, &c. Philander ad quartum Vitruvii hæc adnotavit: *Tholus est ædificii camera, quæ altius crescens rotunda formâ in fastigiatum cacumen desinit, à quo Πάνθειον θολοειδὲς scripsit Dion lib. liij. Re enim vera Pantheum est hemisphæriò tectum, hoc est, circulatâ camerâ, inque medio hemisphærio lumen ad circinum factum. Alias est testudinis umbilicus, id est, veluti scutum in medio tecto, quo trabes omnes conveniunt, ubi dona suspendebantur, auctore Servio IX Æneid.* Quamquam possit nimis laxum videri &

non cruci affigunt mulieres amatrices, non hæ de nostro seculo, quæ sponte peccant: sed illæ Heroicæ, quæ sibi ignoscunt & plectunt deum. quarum partem [1] in Lugentibus campis Maro noster enumerat. Hanc ego imaginem specie & argumento miratus sum: deinde mirandi stuporem transtuli ad ineptiam poëtandi. Mihi præter lemma, nihil placet. Sed commendo tibi errorem meum. [2] Nævos nostros & cicatrices amamus: nec soli nostro vitio peccasse contenti, affectamus ut amentur. Verum quid ego [3] huic Eclogæ studiose patrocinor? certus sum, quodcunque meum scieris, amabis: quod magis spero, quam ut laudes. [4] Vale.

AVSONII
CVPIDO CRVCI-AFFIXVS.

[5] A ERIS *in campis, memorat quos Musa Maronis,*
[6] *Myrteus amentes ubi lucus opacat amantes,*

Orgia

vagum de magna urbe loquentem referre in Triclinii *tholo* hoc aut illud pictum haberi. De villa aliqua tolerabilius sit. Sine dubio itaque indicare voluit Ausonius Palatium Treverense: aut alicujus ædes in quibus illud Triclinium. Eum *Zoilum* appellant veteres codices, non *Æolum*. Atque ita repone. *Scriverius.*

1. *in Lugentibus campis*] Virgilius lib. VI divini operis:

Nec procul hinc partem fusi monstrantur in omnem
Lugentes campi. Sic illos nomine dicunt.
Hic quos durus amor crudeli tabe peredit,
Secreti celant calles, & myrtea circùm
Silva tegit. curæ non ipsa in morte relinquunt. Gabbema.

2. *Nævos nostros & cicatrices amamus*] Hoc adagio significatur, turpitudinem nostram, vitia, ineptias nostras nobis placere. *Nevum* autem, non *nævum* scripsit, puto, Erasmus in proverbio, *E nevo cognoscere*. Idem.

3. *huic Eclogæ patrocinor*] Defendo hanc meam eclogam. Est *ecloga* Græcum ἐκλογή. quod exponit electionem vetus Glossarium: sed quæ poëmata Theocriti εἰδύλλια, βουκολικά que vulgò inscribuntur, ac Virgilii Bucolica, hæc antiqui Grammatici *Eclogas* quoque vocant, veluti Servius in tertium, septimum, nonum, eorum Virgilii carminum. *Eclogas* etiam Porphyrio vetus Horatii commentator, Horatii nuncupat *Epistolas* & *Satyras*, in epistolam septimam libri primi, & in Satyram tertiam, quintam, ultimam secundi Sermonum: ac Ausonius *Odas* in præfatione Griphi. Hinc *Eclogarium* in titulo Dodecastichi de diebus septimanæ. *Vinetus.*

4. *Vale*] Addunt quidam libri, *ac dilige parentem.* Cæterùm de Hoc Ausonii filio Gregorio, quem Georgium Iodoci Badii exemplaria nuncupant, legere licebit, carm. Parentalium IX. *Gabbem.*

5. A ERIS *in campis*] Virgil. lib. VI fine:

— *Sic*

Orgia ducebant Heroides: & sua quæque,
Ut quondam occiderant, leti argumenta gerebant,
Errantes silva in magna, & [1] sub luce maligna,
Inter arundineasque comas, gravidumque papaver,
Et tacitos sine labe lacus, sine murmure rivos.
Quorum per ripas nebuloso lumine marcent
Fleti olim regum & puerorum nomina flores,
[2] *Mirator Narcissus, & [3] Oebalides Hyacinthus,*

Et

— *Sic tota passim regione vagantur.*
Aëris in campis latis, atque omnia lustrant.

An quòd inanis tota illa plaga sit, corporibus carens, animasque & umbras aërias eorum vice habeat, & aëre vacuo diffusa sit & obsessa? aërem enim inane appellari, non est inusitatum. Quin inanitas de mari etiam dicitur. Plin. lib. VI, c. I. *Non fuerat satis Oceano ambisse terras, & partem earum aucta inanitate abstulisse.* Nam malè *immanitate* scribitur. An verò quòd in ditione sint Ditis, regiones atræ & caliginosæ, id est, aëriæ? poëtæ autem Græci ἠερόεντα quoque κέλευθα, id est, vias aërias appellant, quæ ad Orcum ferunt. *Turnebus.*

6. *Myrteus -- lucus*] *Sylva myrtea* Virgil. lib. VI. Est *myrtus* arbor sacra Veneri. Virgil. in Melibœo:

Populus Alcidæ gratissima, vitis Iaccho,
Formosa myrtus Veneri, sua laurea Phœbo.

Hic autem est, quæ παρήχησις appellatur Eustathio, πάρισον ὁμοιοτέλευτον Rutilio, Quinctiliano, Aquilæ. Sunt enim πάρισα, sive ὁμοιοτέλευτα, vel ὁμοιοκατάληκτα campis & Maronis, amentes & amantes: qualia reperies multa passim. Cæterùm priores etiam poëtæ eadem figurâ libenter usi reperiuntur. Homerus in prima Odyssææ rhapsodia:

Ἐκ γὰρ Ὀρέσταο τίσις ἔσσεται Ἀτρεΐδαο.

Virgilius Eclog. II.

Dixit Damœtas, invidit stultus Amyntas. Ovid. I Fastor.
Ora vides Hecates in tres vergentia partes. Vinetus.

1. *sub luce maligna*] Virgil. lib. VI, vers. CCLXX.

Ibant obscuri sola sub nocte per umbras,
Perque domos Ditis vacuas & inania regna.
Quale per incertam lunam sub luce maligna
Est iter in sylvis, ubi cœlum condidit umbrâ
Iuppiter, & rebus nox abstulit atra colorem.

Luce maligna; ubi Servius, *Obscura. Nam malignum est propriè angustum: ut, aditusque maligni, id est, minores, obscuri. Sanè sciendum Luna licet minoris, commemoratione, ostendere eum fuisse illic aliquid lucis. Nam aliter omnia, quæ dicturus est, videre non poterant.* Gabbema.

2. *Mirator Narcissus*] Ausonius Epigr. XCV de Narcisso sui ipsius amore capto:

Si cuperes alium, posses, Narcisse potiri:
Nunc tibi amoris adest copia, fructus abest.

De eodem Epigr. XCVI.

Quid non ex hujus forma pateretur amator,
Ipse suam qui sic deperit effigiem?

De insano Narcissi amore, atque in florem sui nominis transformatione, legendus Ovid. III Metamorph. *Idem.*

3. *Oebalides Hyacinthus, &c.*] Oebali filius, Regis Laconiæ, quæ & *Oebalia*,

ab

Et Crocus auricomans, & murice pictus Adonis,
** Et tragico scriptus gemitu Salaminius Æas.*
Omnia, quæ lacrymis & amoribus anxia mœstis
Exercent memores, obita jam morte, dolores,
Rursus in amissum revocant Heroidas ævum.
** Fulmineos Semele decepta puerpera partus*
*Deflet, & ambustas * latera per inania cunas*

Venti-

ab illo apud Virgilium, & *Oebalia* hinc Amyclæ in epistolæ vicesimæ-quinctæ versu vicesimo-sexto. Hyacinthus autem Phœbi Apollinis amores in versu sexagesimo-nono Technopægnii, mutatur in florem libro decimô Metamorphoseon Ovidii, & *Crocus* quartô. *Adonidis* verò cruor eodem decimo, & *Ajacis* [s. *Æantis*] tertiô decimo. *Vinetus.*

1. *Et tragico scriptus gemitu*] αἶ αἶ, id est, heu heu, gementis, querentis, dolentis vox: quales in quibusvis Tragœdiis frequentes, non solùm in illis de Ajace. Qui autem Latinis Ajax, Græcis Αἴας τοῦ Αἰακίδου, unde hic *Æas*: quod nomen ex tragica illa voce αἶ αἶ geminata factum videtur: quem Hyacintho flori (in eum puer Hyacinthus primus, deinde Ajacis cruor conversus fuit) inscripsit Apollo, dicente Ovidio:

Non satis hoc Phœbo est. is enim fuit auctor honoris.
Ipse suos gemitus foliis inscripsit: & αἶ αἶ
Flos habet inscriptum: funestáque litera ducta est.

Inter Heroum Epitaphia est Ajacis tertium. *Salamis* autem est insula maris interni, patria Ajacis: unde *Salaminius.* Idem.

2. *Fulmineos Semele decepta puerpera partus Deflet, & ambustas * latera per inania cunas,*&c.] Legendum omnino:

Deflet, & ambustis laterum per inania cunis
Ventilat ignavum simulati fulminis ignem.

Τὸ *fulminis* Mariangelus Accursius observavit in MSC. cod. cùm legeretur antea *fulgoris.* Quod temere fortassis non irrepsit. sed genuinum ipsius Poëtæ est. Non enim nocentissimum fulmen Semele immissum, sed mitius quoddam & secundum: referente Ovidio in hac Fabula Metamorph. lib. III. * *Latera per inania.* Vinetus inter alia ad hunc locum, *vereor*, inquit, *ut ne hic latera pro alio aliquo verbo sit suppositum.* Editiones quædam interjecerunt *hac: latera hac per inania.* Quæ nullam sanè bonam sententiam efficere monuerunt viri docti, leguntque:

--- ambustas lacerans per inania cunas.

Per inania, interpretantur *Aëris in campis.* Ad quæ Claudii Salmasii hanc Notam in schedis meis inveni: Lacerare inquit, potius quàm redintegrare locum mihi videntur qui *lacerans* legunt. Nescio etiam quid sit *ventilare fulminis ignem.* An fulmen ut ignis vulgaris potest ventilari? sed nec *ventilare* heic accipiendum pro ventulum facere, & flabellô ignem excitare. *Ventilare* est in altum jactare, ut faciunt qui *ventilare arma* dicuntur Quintiliano: & *ventilare æstivum aurum digitis sudantibus* Iuvenali. Nunc te judicem appello, an non meliùs sic restitui possit:

Deflet, & ambustas latè per inania cunas
Ventilat ignavo simulati fulminis igne.

Ventilat latè per inania cunas ambustas simulati fulminis ignavo igne. Hæc ille. Festiva admodum videtur

accrrimi

Ventilat ignavum simulati fulminis ignem.
Irrita dona querens, sexit gavisa virili,
[1] *Mœret in antiquam Cænis revocata figuram.*
Vulnera siccat adhuc [2] *Procris, Cephalique cruentam*
Diligit & percussa manum. [3] *Fert fumida testa*
Lumina Sestiaca præceps de turre puella.
[4] *Et de nimboso saltum Leucate minatur*

Mascula

acerrimi Boxhornii nostri conjectura, sub manu nata:

Deflet, & ambustas iterum per inania cunas
Ventilat ignavo simulati fulminis igne.

Iterum, nempe in pictura. *Scriverius.*

1. *Mœret in antiquam Cænis revocata figuram*] *Cænis* compressa ab Neptuno, sexus mutationem impetravit, ac *Caneus* adpellata est. Qui tamdem pro Lapithis adversus Centauros decernens, cùm invulnerabilis stupri compensatione factus foret, arboreis oppressus trabibûs, in avem commutatus dicitur. Scribit Ovidius lib. XII Met. Sunt qui eum dicant post mortem pristinæ formæ redditum. Vt Virgilius in VI (quem sequutus hic noster est:)

— Et juvenis quondam, nunc fœmina Caneus,
Rursus & in veterem fatò revoluta figuram. Accursius.

2. *Procris*] Hanc in frutetis latentem pro fera Cephalus maritus interfecit. V. Ovid. Hygin. Serv. in VI Æn. *Gabbema.*

3. *Fert fumida testa Lumina*, &c.] Notat Mariangelus quosdam legisse, *fert fumida testem L.* Hoc est, consciam Herus ac Leandri amorum *lucernam.* Λύχνον adpellat Musæus. Ignoscat amicus mihi Belga alti vir ingenii, si ferre non possum, *fumida teda lumina.* Testa figulinam *lucernam* significat. Virgil. in Georgicis:

Nec nocturna quidem carpentes pensa puellæ
Nescivere hyemem, testa cùm ardente viderent,
Scintillare oleum. — —

Avienus in Prognosticis Arateis:

Et si nocturnis ardentibus undique testis
Concrescant fumi, si flammeus emicet ignis
Effluus. — *Arato* λύχνα.

Prudentius Cathemerinôn v Hymnô, ad incensum cerei Paschalis, sive, ad incensum lucernæ:

— — seu cava testula
Succum linteolo sugerit ebriô:
Seu pinus piceam fert alimoniam.

Lampades & testæ ejusmodi figulinæ extant innumeræ apud Antiquarios: quotidieque effodiuntur. Possum ego aliquot ostendere; longè plures in supellectile Romana Neomagi in Batavia & alibi erutas, accuratissimus Ioannes Smetius. Et non ita pridem DE LVCERNIS VETERVM doctissimum Commentarium edidit Clariss. Fortunius Licetus. Sustine itaque emendandi pruriginem. *Scriver.*

4. *Et de nimboso*, &c.] Menander de eadem:

— — τὴν ὑπέρκομπον
Θηρῶσαι Φάων, οἰσρῶντι πόθῳ
Ῥίψαι πέτρας ἀπὸ τηλεφανοῦς.
Ἀλλὰ κατ' ἐυχὴν σὴν δεσπότ' ἄναξ.

Ita enim legendum apud Strabonem, & distinguendum. *Masculam* vocat, quia, cùm femina esset, præcipitem se dedit ex illo saltu, ex quo tantùm solebant viri sese impatientiâ amoris jaculari. Nam propterea dicebatur locus

Mascula Lesbiacis Sappho peritura sagittis.

' *Ηα-*

cus ille *ἅλμα τῶν ἐρώντων*, non *ἅλμα τῶν ἐρωτῶν*. unde *saltus viriles* vocat Statius. Horatius & Ausonius noster vocant eam *masculam*. nam sanè doctissimus Turnebus id non videtur satis assecutus esse. Primus omnium, ut ait Strabo, Cephalus ex ea petra sese præcipitavit, cùm Ptaolan impatienter amaret. Sed concedant mihi lectores paulùm ex Auson.castigat. respirem, & quædam de Leucade petra, & de saltu illo dicam, nunquam antehac audita, ex auctore nondum in vulgus edito, Ptolomæo filio Hephæstionis *ἐν τῷ εἰς πολυμαθίαν καινῆς ἱστορίας*. Apud illum igitur quæritur, cur apud Bacchyliden Silenus dixerit, *Leucada à Leuco Vlyssi filio cognominatam fuisse: qui Zacynthô erat, & ab Antipho interfectus fuit.* Eum igitur Leucatæ Apollinis templum condidisse. Ibi petram esse vicinam Leucadem, à qua qui saltu se mitterent, amoris insaniâ liberari. Caussam hanc ex media historia assignat: Venerem scilicet post mortem Adonidis sedulò eum ubique terrarum perquisivisse: tandem eum Argis Cypri in æde Apollinis Erithii invenisse. Et cùm impotentiam amoris sui Apollini patefecisset, ab ipso ad Leucadem petram deductam jussu Apollinis sese è specula deorsum misisse. quo facto, morbô amoris defunctam fuisse. Cùm caussam rei quæreret: Apollinem respondisse: sese crebrò observasse, Iovem, quoties Iunonem impotenter deperiret, ibi solitum sedere, & vi mali levari. Sed & Artemisiam illam, post viri Mausoli mortem, contemptam à Dardano-Abydeno, quem non patienter ardebat, dormienti adolescenti oculos effodisse. Cùm tamen ne hac quidem injuria morbus remitteret, remedium à petra quæsivisse. Sed frustra fuit. Nam ex eo saltu periit: ibíque sepulta fuit. Similiter & Hippomedontem Epidamnium propter amorem pueri nescio cujus sese ex eadem petra jecisse, sed nihilominus ipsum periisse. Refert & de Nicostrato Comico, eo saltu levatum amore Tettigidæ Myrinensis. Addit Macetem Buthrotium *Λευκοπέτραν* vulgò cognominatum fuisse, quod quater eum saltum expertus esset: & quater hoc remedio amore caruisset. Innumeros prætere idem expertos. In his senem Bulagoran Phanogoriten, cùm amasset Diodorum tibicinem. Rhodopen etiam Emissenam, quæ geminos fratres ex satellitio Antiochi regis amabat, cùm vicissim ejus ab illis nulla ratio haberetur, animi impotem sese jecisse, & animam edidisse. Adolescentibus nomina erant Antiphonti, & Cyto. Charinus verò Iamborum poëta amavit Eroten Regis Eupatoris à poculis. Et cum fabulæ de saltu Leucadis fidem haberet, sese præcipitem misit: & crure fracto doloris cruciatibus periit. Ac inter efflandum animam hos lepidissimos ac elegantissimos Iambos in medium jecit.

Ἔῤῥοις πλανῆτι, καὶ κακὴ πέτρη
Λευκάς·
Χαρῖνον ἂς σὺ τὴν ἰαμβικὴν μοῦ-
σαν
Κατηθάλωσας ἐλπίδος κεναῖς μύ-
θοις.
Τοιαῦτ' Ἔρωτος Εὐπάτωρ ἐρα-
σθείη.

Quin & Nereum quendam Catinensem ex amore Atticæ nomine mulieris Athenis natæ sese præcipitasse. & non solùm amore solutum fuisse: sed etiam vivum incidisse in rete jaculum, in quo simul cum risco auri pleno in terram extractus fuit. Cùm eo nomine piscatori, qui se extraxerat, litem intenderet, aurum illud ad se pertinere: casu enim sibi obvenisse: noctu ab Apolline monitum ab in-
cepto

[1] Harmoniæ cultus [2] Eriphyle mœsta recusat,
Infelix nato, nec fortunata marito.
Tota quoque aeriæ [3] Minoïa fabula Cretæ,
Picturarum instar tenui sub imagine vibrat.
Pasiphaë nivei sequitur vestigia tauri.
[4] Licia fert glomerata manu deserta Ariadne.
Respicit abjectas desperans Phædra tabellas.
Hæc laqueum gerit: hæc vacuæ simulacra coronæ.

Dædaliæ

cepto destitisse. An non satis haberet, quòd citra vitæ periculum à morbo amoris liber esset? quare, si saperet, de alieno auro litem ne moveret, &c. *Scaliger.*

1. *Harmoniæ*] *Harmonia* hæc, & *Hermione*, Martis & Veneris filia ex adulterio. *Cultus*, i. e. segmenta & monile: quod eodem fuisse fato fortunàque cum equo Sejano, & auro Tolosano, memoriæ proditum est. Quisquis enim illud habuit, possediique novo ac miserando exitiô ipse cum sua familia periit. Tale namque Veneris maritus Vulcanus

-- Vt prisca fides, Mavortis longa
Furta dolens, capto postquam nihil obstat amori
Pœna, nec ultrices castigavere catenæ,
Harmonies dotale decus, sub luce jugali
Struxerat. -- --

Ejus itaque fatum, quæ prima illud collo induit, prima probavit ipsa Harmonia in serpentem cum viro Cadmo mutata: mox Semele, Iocasta, & aliæ. Vide Stat. poëtam secundo Theb. Athenæum lib. VI; Rhodiginum lib. XII, c. XIII. *Vinetus.*

2. *Eriphyle mœsta*] Dixit Virgilius lib. VI. *Mœstamque Eriphylen*. & narrat Lactantius ad jam allegatum Papinii locum eam ultimò usam hoc ornatu. Vid. Hygin. c. LXXIII: Athen. lib. VI, c. IV. Pausan. in Arcadicis. Fabula sic habet. Amphiaraus vates sciebat, si ad bellum Thebanum proficisceretur, se illic periturum. occultavit itaque se conscia Eriphyle uxore. Adrastus autem rex Argivorum, quum generum Polynicen (de quo & fratre est Epigramma CCXX) in eo negotio adjuvare vellet, acceptum ab eo monile illud, sorori Eriphylæ obtulit, ut indicaret maritum, quod lubens illa accepit, &, ut ait Sulpitius Lupercus in Elegia de avaritiâ, *latebras viri patefecit sui*, Proficiscens ergo ille ad id bellum, filio suo Alcmæoni mandavit, ut, post suam mortem supplicium de matre sumeret: quod fecit ille sedulò. *Gabbema.*

3. *Minoïa fabula*] Quæ ad Minoëm regem Cretæ insulæ aëriæ & altæ, pertinet: ut quæ sit de Pasiphaë uxore, & filiabus Ariadne & Phædra. *Vinet.*

4. *Licia*] fila. Andrageo filii mortem Minos ulturus, bellum intulit Atheniensibus, & vicit. Victis hanc statuit pœnam, ut unoquoque anno septenos liberos suos Minotauro edendos mitterent. Theseus Atheniensis patriæ vicem dolens, in Cretam venit: cujus amore capta Ariadne Minois filia, docuit, quomodo *cæca regens filô vestigia*, labyrinthum ingressus, Minotaurum interficeret. Quod quum esset factum, Ariadne ejusque sorore Phædra raptis, victor Athenas rediit. Ariadnen tamen in Naxo, quæ & Dia, insula, dormientem reliquit: unde est illa apud Ovidium Ariadnes ad Theseum epistola. Fabulam narrant Hyginus, & Serv. in VI. Æneid. *Idem.*

1. *Lae-*

Dædaliæ pudet hanc latebras subiisse juvencæ.
Præreptas queritur per inania gaudia noctes
[1] *Laodamia duas, vivi functique mariti.*
Parte truces alia, strictis mucronibus omnes,
Et [2] *Thisbe, &* [3] *Canace, &* [4] *Sidonis horret Eliza.*
Conjugis hæc, hæc patris, & hæc gerit hospitis ensem.
Errat & ipsa, olim qualis per [5] *Latmia saxa*
Endymioneos solita affectare sopores,
Cum face, & astrigero diademate Luna bicornis.
Centum aliæ veterum recolentes vulnera amorum,
Dulcibus, & mœstis refovent tormenta querelis.
Quas inter medias, furvæ caliginis umbram
Dispulit inconsultus Amor stridentibus alis.
Agnovere omnes Puerum: memorique recursu
Communem sensere reum. quamquam humida circum
Nubila, & [6] *auratis fulgentia cingula bullis,*
Et pharetram, & rutila fuscarent lampadis ignem:

Agno-

1. *Laodamia duas noctes*] *Laodamia* Acasti Thessaliæ regis filia. *duas noctes.* Scilicet unam vivi mariti Protesilai, quando cum aliis ille Græcis in Phrygiam navigavit, ubi omnium primus est interfectus, sicut habet ejus epitaphium inter Heroica XII. & alteram functi, mortuique viri, quando Laodamia quum audivisset ipsum periisse, petiit à diis, ut diem unum (sic scribit Lucianus in Dialogis mortuorum) vel tres horas (ita Hyginus) reviviscerer, quò videre & colloqui sibi liceret; quod impetravit. reliqua, & quo pacto ipsa se combusserit, ex Hygino cognosces. *Idem.* V. quæ ad Catull. adnotamus. *Gabbema.*

2. *Thisbe*] Vid. Ovid. lib. IV Metamorph. *Gabbem.*

3. *Canace*] Fuit hæc Æoli ventorum regis filia. quæ misso à patre gladiò se interfecit, quum ex suis & fratris nefandis amoribus concubituque natus puer esset. Hyginus. Canaces litteræ Macareo apud Ovidium. *Idem.*

4. *Sidonis horret Elisa*] *Elisa* Dido gladio incubuit. De qua præter Ausonii Epigr. CXI, & ἀδεσπότῳ Anthologiæ lib. IV, Virgil. in Æneid. *Id.*

5. *Latmia saxa*] *Latmus*, mons Cariæ Ciceroni in Tusculana prima, Endymionis à Luna, ut ferunt, quondam adamati fabulâ nobilis. Nam illic à Luna consopitum Endymionem putant, ut dormientem oscularetur. Meminit Lucianus fabulæ cùm alibi, tum in Dialogo quodam Veneris & Lunæ. Erasmus in Proverbio *Endymionis somnus*, Hyginus, Fulgentius, Scholia vetusta in IV Argonauticôn Apollonii, & Ausonius ipse rursus in Ephemeride. *Vinetus.*

6. *auratis fulgentia cingula bullis*] Ita scripsimus ex editione Leodogari à Quercu, qui poëma hoc inter flor. Epigramm. edidit, & ex sententia Pet. Scriverii, qui hoc modo locum hunc reponendum censebat. *Gabbem.*

1. *Eligitur*

Agnoſcunt tamen: & vanum vibrare vigorem
Occipiunt: hoſtemque unum ſua non loca nactum,
Quum pigros ageret denſa ſub nocte volatus,
Facta nube premunt trepidantem & caſſa parantem
Suffugia, in cœtum mediæ traxere catervæ.
[1] *Eligitur mœſto Myrtus notiſſima luco,*
Invidioſa deûm pœnis. [2] *cruciaverat illic*
Spreta olim memorem Veneris Proſerpina Adonim.
Hujus in excelſo ſuſpenſum ſtipite Amorem,
Devinctum poſt terga manus, ſubſtrictaque plantis
Vincula mœrentem, nullo moderamine pœnæ
Afficiunt. Reus eſt ſine crimine judice nullo
Accuſatus Amor. [3] *ſe quiſque abſolvere geſtit:*

Trans-

1. *Eligitur mœſto Myrtus notiſſima luco*] Duplex genus crucium ſtatuo, *Simplex*, & *compactum*. Illud voco, *cùm in uno ſimplicique ligno fit affixio, aut infixio.* Quæ Crux, meo judició, prima fuit, & in aliam ſpeciem à rudi hac ventum. Nam alias ad arborem ſive ſtipitem alligabant figebantve hominem: ut in *Cupidine cruciſixo* Auſonii, quem arboris ſtipite appenſum, non manibûs expanſis, ſed à tergo devinctis; pedibûſque non clavis, ſed funibus ſubſtrictis deſcribit, *Eligitur*, &c. *Lipſius.*

2. *cruciaverat illic Spreta olim, memorem Veneris, Proſerpina Adonim*] Auſonius fabellam aſpicit, quæ eſt iſta. Venus jam olim puerum hunc deamaverat, & ut ſola frueretur, clam depoſuerat apud Proſerpinam. Sed hæc mox in eadem flamma: ac repetenti Veneri negat dare. Lis eſt, itur ad Iovem. Ille rem ſic componit, ut Adonis, quod ad uſum, in tres anni partes ſecaretur. Primâ, ut Adonis Adonidis eſſet: ſecundâ, ut Veneris: tertiâ Proſerpinæ. Acquieverunt. Sed enim Adonis pronior in Venerem, ſuum quoque trientem illi tribuit. Hæc Appollodorus lib. III Biblioth. Ergo iſtud eſt, quod Proſerpina nunc cruce vindicat. Theocritus & ipſe huc aſpexit Eidyll. XV. *Vide Lipſium de Cruce.* Gabbema.

3. *ſe quiſque abſolvere geſtit:*
Transferat ut proprias aliena in crimina culpas]
Hæc eſt vetuſti exemplaris ſcriptura, teſte Mariangelo. Mihi ſincerior videtur altera lectio:

— ſe quiſquis abſolvere geſtit,
Transfert & proprias aliena in crimina culpas.

Porrò particula *quiſque*, non commutanda videtur in *quæque*: licèt ad *Heroidas* hoc genere referri poſſe, non appareat. Cùm enim in Monoſyllabis (*Technopægnii* verſus CXII) particulam *Quis* dixerit genere neutro,

Quis fluitat pelagô. quod non natat in fluvio? pix.

Affirmaverim potiùs talia eo modo poſuiſſe eum, ut à Vetuſtioribus poni conſuevit. Ennius: *Quis tu es mulier?* Terentius in Eunucho, *Illarum neque quiſquam te novit.* Et Donatus ait, *Quiſquam* multis probari exemplis etiam fœminino genere Veteres protuliſſe. Ita ut in numeris & generibus

Transferat ut proprias aliena in crimina culpas.
Cunctæ exprobrantes tolerari insignia leti
Expediunt. hæc arma putant. hæc ultio dulcis.
Ut quo quæque perit, studeat punire dolorem.
Hæc laqueum tenet, hæc speciem mucronis inanem
Ingerit. illa cavos amnes, rupemque fragosam,
Insanique metum pelagi, & sine fluctibus æquor.
Nonnullæ flammas quatiunt, trepidoque minantur
Stridentes nullo igne faces. [1] *rescindit adultum*
Myrrha uterum lacrymis uventibus : inque paventem
Gemmea fletiferi jaculatur succina trunci.

Quadam

ribus hæc Prænomina infinita sint. Priscianus quoque ac Nonius ajunt, *Quis* & *Quisquam* communis esse generis, authoritate Veterum, ut apud Græcos. Ex ICtorum etiam sententia de Verborum significatione, *verbum hoc*, Si quis, *tam masculos, quam fœminas complectitur. Accursius.* Gabbema.

1. *rescindit adultum Myrrha uterum lacrymis uventibus:* &c.] Ita Gabbem. editio. Scriverius : Iamdudum est quòd scripseram, *lacrimis lucentibus*; ad myrrham ipsam & gemmea succina respiciens. Et nunc animadverto in hunc Ausonii locum verba isthæc annotasse Mariangelum in Diatribis suis. Sunt, inquit, codices qui servant, *lacrimis vigentibus*, contra syllabæ rationem : sed scribendum fortasse, *lacrimis lucentibus.* Ecce conspirantem habeo doctissimum virum. Nuper verò tentabam ex vestigiis scriptæ lectionis, *lacrimis urgentibus.* Myrrha arbor abundantiâ & copia myrrhæ & lacrimarum adultum & distentum uterum rumpit, sudatque myrrham. Ovid. Met. lib.x, fab.ix.

Cùm tandem terrà requievit fessa Sabæâ,
Vixque uteri portabat onus. & post aliquot versus.
Iamque gravem crescens uterum præcinxerat arbor,
Pectoraque obruerat, collumque operire parabat.
Non tulit illa moram : venientique obvia lignô
Subsedit, mersitque suos in cortice vultus.
Quæ quamquam amisit veteres cum corpore sensus,
Flet tamen, & tepidæ manant ex arbore guttæ.
Est honor & lacrimis, stillataque cortice myrrha
Nomen herile tenet, nulloque tacebitur ævo. &c.
Dat gemitus arbor. lacrimisque cadentibus humet.

Legit apud Ausonium Cl. Salmasius, *lacrimis ingentibus.* & in epistola sua ad me hoc eruditum scholion attexit: Filius medici non potuit ignorare duo esse myrrhæ genera, unum ἁδρόβωλον, alterum μικρόβωλον. Illud glebis ingentibus: hoc minoribus, cujus meminit Dioscorides. At Myrrha hic quæ lacrimas suas in lapidem congelatas, quæ succina gemmea hic vocat Ausonius, in Cupidinem erat jaculatura, grandioribus guttis præoptavit sudare, ut plus mali nempe facerent Cupidini, quàm si parvas & μικροβώλους jaculata esset. Ideo certè uterum laxavit grandioribus lacrimis τοῖς ἁδροβώλοις, quia his vice saxo-

rum

Quædam ignoscentum specie, ludibria tantum
Sola volunt: stilus ut tenuis sub acumine pencti
Eliciat tenerum, de quo Rosa nata, cruorem.
Aut pubi admoveant petulantia lumina lychni.
Ipsa etiam simul genitrix obnoxia culpæ
Alma Venus, tantos penetrat secura tumultus.
Nec circumvento properans suffragia nato
Terrorem ingeminat, stimulisque accendit amaris
Ancipites furias: natique in crimina confert
Dedecus ipsa suum: quod vincula cæca mariti,
[1] *Deprenso Mavorte, tulit: quod pube pudenda*
[2] *Hellespontiaci ridetur forma Priapi.*
Quod crudelis [3] *Eryx, quod* [4] *semivir Hermaphroditus.*

Nec

rum impetere parabat Cupidinem. Hæc ille. *Scriverius.*

1. *Deprenso Mavorte, tulit*] In Gripho Ternario, vers. XXVII.

--- Ter clara instantis Eoi
Signa canis servus deprenso Marte satelles.

Martis cum Venere dormientis fabulam narrat Lucianus in Somnio seu Gallo; Quidam quondam fuit Marti deo belli in deliciis adolescens formosus Ἀλεκτρύων. Sic gallum gallinaceum vocant Græci. Mars quotiens ad Venerem deam Vulcani conjugem noctu veniebat, quià timebat Solem, ne se deprehenderet cum eâ, & Vulcano nunciaret, Alectryonem secum adducebat. eum foris ad ostium jubebat observare, quum Sol emergeret. Cæterùm quadam nocte somnus Alectryonem oppressit, nec adventantem Solem sensit, qui Martem cum Venere deprehendit. Rem Vulcano statim renuntiavit; qui accurrit continuò, retibûs adulteros implicuit; & sic vinctos, cæteris Diis ad id spectaculum convocatis, ostendit;

--- --- qui risere, diuque
Hæc fuit in toto notissima fabula cœlo,

ut scribit Ovid. IV Met. vers. CCXXXIX. Suo itaque satelliti & excubitori Mars graviter ob istum veternum iratus, ex homine fecit avem cum galea & crista sua, cæterisque quibus rum excubabat armis. Ex eoque *Martiales aves*, miseri scilicet illius Alectryonis genus, avito periculô & pœna sapientes, vigilantiores fuerunt, diligentioresque ad Solis adventum diis omnibus hominibusque prænunciandum diu antè quàm exoriatur. *Venetus.*

2. *Hellespontiaci*] V. N. in Petron. *Gabbema.*

3. *Eryx*] Veneris & Butæ filius. quod jam alibi adnotatum. *Idem.*

4. *semivir Hermaphroditus*] Epigr. LXVIII de iis quæ sexum mutarint:

Vidit Semivirum fons Salmacis Hermaphroditum.

Semimarem dixerat Ovidius, tantùm non mollem & enervem, sed etiam qui utrumque gereret sexum. Fuit hic Mercurii & Veneris filius:

Cujus erat facies, in qua materque paterque
Cognosci posset. nomen quoque traxit ab illis.

Nam Ἑρμῆς Mercurius, Ἀφροδίτη Venus Græcis nominatur. Ovid. IV. Meta-

Nec ſatis in verbis. roſeo Venus aurea ſerto
Mœrentem pulſat puerum, & graviora paventem.
Olli purpureum multato corpore rorem
Sutilis expreſſit crebro Roſa verbere : quæ jam ,
Tincta prius, [1] *traxit rutilum magis ignea fucum.*
Inde truces cecidere minæ : vindictaque major
Crimine viſa ſuo Venerem factura nocentem.
Ipſæ intercedunt Heroides, & ſua quæque
Funera crudeli malunt adſcribere fato.
Tum grates pia Mater agit. ceſſiſſe dolentes ,
Et condonatas Puero dimittere culpas.
Talia nocturnis olim ſimulacra figuris
Exercent trepidam caſſo terrore quietem.
Quæ poſtquam multa perpeſſus nocte Cupido ,
Effugit. pulſa tandem caligine ſomni
Evolat ad ſuperos, [2] *portaque evadit eburna.*

Ejuſdem ROSÆ.

VER *erat : & blando morientia frigora morſu*
Spirabat croceo mane revecta dies.
Strictior Eoos præceſſerat aura jugales ,
Æſtiferum ſuadens anticipare diem.

Metamorph. ſic de Salmacidis & Hermaphroditi coïtu canit :
Sic ubi complexu coierunt membra tenaci,
Nec duo ſunt, ſed forma duplex : nec femina dici
Nec puer ut poſſit, neutrumque & utrumque videtur.
Vide & Epigr. XCVIII Auſonii, ut & Epigr. XCIX. *Salmacis* eſt Nympha, & fons Cariæ, de quo Vitruvius lib. II, c. VIII. *Vinetus.*

1. *traxit rutilum* &c.] Dictum jam ad Pervig. Veneris. *Gabbema.*

2. *portaque evadit eburna*] Dixit Virgilius lib. VI admirandi operis :
Sunt geminæ Somni portæ : quarum altera fertur
Cornea, qua veris facilis datur exitus umbris :
Altera candenti perfecta nitens elephanto :
Sed falſa ad cælum mittunt inſomnia manes.
His ubi tum natum Anchiſes, unàque Sibyllam
Proſequitur dictis : portâque emittit eburna.
Adi quoque Auſonium in extrema Ephemeride; Muret. lib. XI, c. VII : Macrob. lib. I in Somn. Scip. c. III. De *porta eburna* quoque Horat. lib. III Od. XXVII. De *Cornea*, Propert. lib. IV Eleg. VII. *Idem.*

Errabam riguis per quadrua compita in hortis,
Maturo cupiens me vegetare die.
Vidi concretas per gramina flexa pruinas
Pendere, aut olerum stare cacuminibus.
Caulibus & patulis teretes colludere guttas,
Et cœlestis aquæ pondere tunc gravidas.
Vidi Pæstano candere rosaria cultu,
Exoriente novo roscida Lucifero.
Rara pruinosis canebat gemma frutetis,
Ad primi radios interitura die.
Ambigeres, raperet ne ROSIS *Aurora ruborem,*
An daret, & flores tingeret orta dies.
Ros unus, color unus, & unum mane duorum:
Sideris & floris nam domina una Venus.
Forsan & unus odor; sed celsior ille per auras
Difflatur: spirat proximus iste magis.
Communis Paphie dea sideris, & dea floris,
Præcipit unius muricis esse habitum.
Momentum intererat, quo se nascentia florum
Germina comparibus dividerent spatiis
Hæc viret angusto foliorum tecta galero:
Hanc tenui folio purpura rubra notat.
Hæc aperit primi fastigia celsa obelisci,
Mucronem absolvens purpurei capitis.
Vertice collectos illa exsinuabat amictus,
Iam meditans foliis se numerare suis.
Nec mora; ridentis calathi patefecit honorem,
Prodens inclusi semina densa croci:
Ac modò quæ toto rutilaverat igne comarum,
Pallida collapsis deseritur foliis.
Mirabar celerem fugitivâ ætate rapinam;
Et dum nascuntur, consenuisse ROSAS.
Ecce & defluxit rutili coma punica floris,
Dum loquor: & tellus tecta rubore micat.
Tot species, tantosque ortus, variosque novatus,

Una dies aperit; conficit una dies.
Conquerimur, Natura, brevis quod gratia florum est.
Ostentata oculis illico dona rapis.
Quam longa una dies, ætas tam longa ROSARUM;
Quas pubescentes juncta senecta premit.
Quam modo nascentem rutilus conspexit Eous,
Hanc rediens sero vespere vidit anum.
Sed bene, quod, paucis licet interitura diebus,
Succedens ævum prorogat ipsa suum.
Collige, virgo, rosas, dum flos novus, & nova pubes;
Et memor esto, ævum sic properare tuum.

DE PRIAPISMO SEU PROPUDIOSA LIBIDINE CLEOPATRÆ REGINÆ,

Ejusque Remediis

EPISTOLÆ;

In lucem prolatæ ex Bibliotheca MELCHIORIS HAMINSFELDII GOLDASTI.

Typographus Patavinus

Lectori benevolo S. D.

PRÆSENTAVI tibi, *Lector humanissime*, fidem membranei codicis, cujus mihi copiam ex festiva sua Bibliotheca & omnis generis librorum referta fecit vir nobilis & Clarissimus Melchior Haiminsfeldius Goldastus, cùm hîc ali-

quan-

quandiu subsisteret. Ejus autem vetustatem tum characterum elegantia, tum ipsa membrana satis commendat. An vero ipsorum, quorum nomina præ se ferunt, genuini partus sint, an ab aliis suppositi, quæstionis esse videtur. Equidem dum orationis filum & contextum considero, qui non propiùs à venustate Ciceroniani ævi abire quam cœlum terra potest, videntur non esse, sed unius cujusdam multis seculis posterioris, qui ne Latinè quidem admodum doctus erat. Eam conjecturam ex ipsis epistolis capio. Nam Soranus in ea ad Cleopatram ita scribit: *Dabo tibi commentarios Theodotæ & aliorum & de vitiis & de curatione mulierum, in quibus poteris addiscere & diversa vitia & curationes earum.* Vbi non dubitat nobilissimus simul & doctissimus Goldastus, quin pro *Theodotæ* legendum sit, *Theodori*, intelliganturque commentarii Theodori Prisciani, quos ipse *Gynæcea ad Salvinam* inscripsit, editi Basileæ operâ Sigismundi Gelenii. Deinde quod ait, *& aliorum*, annon innuit Erotis Medici, liberti Iuliæ, *de Vitiis muliebribus librum:* qui eadem, qua Cleopatra & Soranus, ætate floruit? Præterea Moschionis sive (ut nonnulli scribunt) Muschionis περὶ γυναικείων παθῶν à Conrado Gesnero seculi nostri Varrone Græce Latinéque editum cum notis? Atqui iste multo post Cleopatram tempore vixit. Vt nunc ponam ad compendium, Trotilæ *librum Matricis*, & Albucasis Arabis *morbis muliebribus*, quos primus collegit Caspar Wolfius Medicus & Professor Tigurinus, & in Gynæceorum libris recensuit Israël Spachius Argentinensis. quippe qui videntur posteriores harum epistolarum auctore fuisse. Ait porro Soranus, *in quibus poteris addiscere*, &c.

Vnde exstitit alius quispiam, qui non minori audacia librum *De vitiis & curatione mulierum* hujus ipsius Cleopatræ Reginæ nomine proscriberet, quem iidem illi, quos dixi, Wolfius & Spachius edidere. Et sanè decantata

 est

est ab antiquis ſcriptoribus inſatiabilis Cleopatræ libido, quam verò nemo clarius & evidentiùs expreſſit iſto noſtro Antonio. Ex ſe ne an veteri quopiam ſcriptore qui nobis perierit, incertum. Nobis quidem hæ epiſtolæ non minus dignæ viſæ, quæ ad plurium manus perveniant, quam vel ille Cleopatræ liber ab eis viris editus qui & judicio valent & auctoritate; aut etiam ipſius Sorani *Iſagoge in artem medendi*, quam Albanus Torinus Medicus Vitudurenſis apud Helvetios in lucem protulit. Nam fictitiorum licet ſint auctorum, multumtamen facere ad veterum quorundam loca intelligenda, Petronii Arbitri, Martialis, & aliorum, domi doctus didici. Quod autem ad remedia attinet, certa & indubitata eſſe, vel ipſa eorum præſcripta materies argumento eſſe poteſt. Nec perdidere uſum ſuum hodie ad vitioſam mulierum tentiginem ſedandam, quæ nonnullis ſolet eſſe abortus, pleriſque ſterilitatis cauſa. Sed & viri non pauci reperiuntur faſcinati & veneficio tacti, ſive, ut Iuriſconſultorum verbis utar, maleficiati & ſortilegiati, quibus perſanandis remedio hujuſcemodi opus. Hæc volui neſcius ne eſſes. Vale, lector, & utitor, ſed more modoque honeſto; obſcænitatem Deo inviſam, Angelis cogita abominabilem.

FRANCISCVS PHILELPHVS

Lib. 6 Epiſt. ad

PHILIPPVM MEDIVM

Philoſophum ac Medicum cujuſdam codicis meminit, quo comprehenſæ videntur fuiſſe & hæ epiſtolæ. Sic autem ſcribit:

Meminit cum nuper eſſes Mediolani, vidiſſe apud te vetuſtiſſimum quendam codicem, qui Medicorum plurium ſcripta complecteretur, ut Corn. Celſi, & utriuſque Sorani, & Apuleji,

Apuleji, & Democriti, & quarundam etiam mulierum. Rogo igitur te majorem in modum, ut aut illum codicem ad me mittas, tantisper apud me futurum, donec exscribatur, quod factum iri curabo quam primum; aut isthic ipse mihi cures exscribendum. Nam quod mea causa impenderis, id omne pecuniarum brevi ad te ibit. Medicos vero istos lectitare volo, non ut eorum mihi præceptis utendum cupiam, qui sum, ut nosti, corpore bene composito & valetudine prospera, sed doctrinæ dumtaxat gratia. Mediolano pridie Non. Ianuarias, M. CCCC XLIX.

EPISTOLA
HERACLII IMPERATORIS

Ad [1] Sophoclem Philosophum pro expositione libri inventi ad caput Cleopatræ Reginæ in suo sepulchro.

HEraclius Imperator, Parthicus, Persicus, & Babylonicus, Triumphator semper Augustus, [2] Sophocli, viro sapienti & amico suo. Remeanti mihi à Persico bello, quod & magna virtute susceptum, & insigni victoria per Christi gratiam sumptum est, visum est, ut Alexandriam [3] contenderem, quædam ibi, quæ agenda erant, de utilitate Reipublicæ disponere. Vbi dum per aliquot dies permanerem, placuit ut quædam sepulchra veterum Regum aperirentur, in quibus, ut fama erat, multæ gazæ inclusæ latuerant, ut malè ibi ingesta pecunia, si fortassis inveniretur, multorum utilitatibus deserviret. Itemque apertum est Cleopatræ sepulchrum illius famosissimæ Reginæ, quæ cum Antonio imperium totius penè Orientis tenuerat: ubi & corpus ejus juxta Antonium collocatum aromatibus conditum illæsum usque ad nostra tempora per centum viginti quinque Olympiades permanserat. Ad cujus Reginæ

1. *Sophoclem*] Mſ. *Saphoclum.*
2. *Sophocli*] Mſ. *Saphocli.*
3. *contenderem*] Mſ. *concenderem.*

ginæ caput inventus liber est per ignotos characteres in æneis tabulis inscriptus, nobisque delatus: de quo dubium non erat, quin in eo aliquid magnæ utilitatis contineretur, quod tanta diligentia ad caput tantæ Reginæ reconditus jaceret, cœpimus quærere anxiè diligenter, si fortè esset aliquis, qui ejus libri nobis scientiam aperiret & scriptum. Quod cum jam ignorantia multorum, qui sapientes esse videbantur, desperatione capti impossibile putaremus, tandem ad te recurrere decrevimus, quem in omni genere disciplinæ sapientem fore non dubitamus. Quamobrem eundem librum tibi dirigimus, ut nobis scripturam & intelligentiam ejus exponas. Vale.

EPISTOLA
SOPHOCLIS SOPHISTÆ

Ad Heraclium Imperatorem de expositione & intelligentia præfati libri scripti in tabulis æneis.

HEraclio Imperatori Divo, Magnifico Viro ac Triumphatori semper Augusto, Sophocles Sophista. Litteras Excellentiæ tuæ continentes petitionem tuam legi, atque in perquirendo scripturas & intelligentiam libri, quem misisti, plures dies consumpsi. Tandem ut per quædam secreta artis nostræ revelata mihi ejusdem libri characterum ignotorum profunditas & intelligentiæ veritas, in primis quidem felicissimum te hominem esse censeo, cujus temporibus revelatum est arcanum multis ante seculis absconsum, omnique tuo auro pretiosius. Cum enim omnia, quæ [1] ab usu humano sunt, propter hominem tantummodò sint pretiosa, quanto [2] plus pretiosius illud est, per quod humana natura constringitur, & quod in ea depravatum est, ad statum proprium

1. *ab usu humano*] MS. *ad usum humanum.*

2. *plus pretiosius illud est, per*] MS. *pietas pr. illudque per.*

1. cujus

prium reformatur? Quantos equidem fuiſſe exiſtimas Reges ſeculique potentes, quibus Fortuna dederat hereditatem, ſed vacua natura negaverat heredem qui ineſtimabili pretio illud comparaſſent, ſi ſe adipiſci poſſe, quod te adeptum eſſe conſtat, ullo modo crediſſent? Habes ergo theſaurum caſu quidem tibi oblatum, ſed noſtra diligentia repertum: quem ſummopere tibi cuſtodiendum eſſe ipſa ſui magnitudo commendat. Expoſitionem ſanè ſcripturæ in ejuſdem libri intelligentiæ quoque ſubtilitatem noſtris characteribus conſignatam magnificentiæ tuæ transmiſi. Quod moneo diligenter recondi facias, nec umquam procedat in publicum: [1] *cujus tamen ſummæ utilitatis* [2] *tu ipſe poteris habere uſum. Vale.*

EPISTOLA
C. ANTONII COS.

Ad [3] *Q. Soranum de incontinentia libidinis Cleopatræ Reginæ.*

ANtonius ter conſul ſalutem dicit [4] Q. Sorano. Veteris amicitiæ memor, ſimul & ſapientiæ tuæ virtute fideique conſtantia delectatus, quoddam meum privatum infortunium jam tibi declarare ſatago, ſpem mihi de tua egregia fide promittens, & quod commiſſum celatum habebis, & ad ſublevandum adjutor & ad diſponendum, ſi poteris, devotus exiſtes. Amore Cleopatræ comprehenſus atque formæ ipſius ſupra modum pulchritudine delectatus, ultra quam oporteret virilem animum, ejus blanditiis delinitus, tamen ei de maritali fræno relaxavi, quod me contempto legumque timore, adulterio ſe commaculaverit. nec hoc mediocriter, ſed animo poſtpoſita muliebri verecundia ad tantam impatientiam

1. *cujus*] Mſ. *qua*.
2. *tu ipſe*] Mſ. *ſicuti nunc*. quod tamen eadem manu correctum.
3. *Q. Soranum*] Mſ. *Quintianum*.
4. *Q. Sorano*] Mſ. *Quintiano*.

tientiam flagitia prorupit, quod sub una nocte sumpto cucullo in lupanari prostibulo centum & sex virorum concubitus pertulit. In tantum enim, ut professa est, in tentigine rigidæ vulvæ erat accensa, quod à lupanari quidem, sed non satiata recessit. & licet occultissimè actum esset, me tamen non latuit. tandemque hujus nefariæ offensæ ab ea sub interminatione vitæ sciscitatus, impatientiam gemini caloris & fervorem inveni. Quod per quosdam Philosophicæ artis peritos verum esse deprehendens, qui dicunt quarumdam mulierum tam ferventem esse naturam, ut si sine veretro pene assiduo & continuo virili amplexu infra tertium decimum [1] expertes fuerint, nec vivere quidem possint: & attendens etiam, ne si palam fieret ejus delictum, ad perpetuæ mihi infamiæ injuriam redundaret: fateor quidem, dissimulavi rem, simul etiam miseratus formæ ejus venustatem floremque juventutis, & naturæ conditionem ingeniique ejus modestiam, quo multis mulieribus superior esset, nisi hoc solo vitio laboraret, interminatus quidem mortem, nisi de cætero careret. Hoc quidem timore territa continere se cœpit. Vnde in gravem infirmitatem decidit, atque advocatis & desperantibus Medicis vitam ejus nisi repentino concubitu satisfaceret naturæ, tandem cessit atque mortis metum voti festinatione solvit. Moxque reverentibus nobis non verita est vitium naturæ suæ profiteri sibi restitisse pene usque ad mortem, * sub attestatione Medicorum fidelium protegebatur. Hac igitur miseranda sorte commoti in magnum mortis dolorem incidimus, quid facto opus esset omnibus modis ambigentes. Demum nobis nihil melius existimavimus, quam in hac re spem consilii in te ponere, quem ingenio præstare omnique sapientia multis documentis probatum est. Nam

1. *expertes*] Msf. *experta*, & suprà, *experta*.

1. *Q. Sera-*

Nam & talem eam habere, ut nunc eſt, quaſi mortuam nihil eſt: item ea carere difficillimum ex toto tenore voluntatis meæ manifeſte facillimum eſt mihi talem pati, quam talem perdere: tamen ne talem habeam, tuo opere, tuo auxilio promereri inceſſanter expoſtulo. Age igitur totum ad quæ volueris habiturus: & ſi quis medendi illius infirmitatis locus in tua ſcientia eſt, omni virtute exerce. Redde eam mihi, & ex hoc me totum adquire tibi. Vale.

EPISTOLA
Q. SORANI

Ad Antonium Cos. De modo medendi ardorem libidinis Cleopatræ Reginæ.

ANtonio Conſuli[1] *Q. Soranus. Prudenter ſemper & fideliter amicis ſervatum eſt, ut amicorum cauſam ſuam deputent, & eorum infortuniis æquè, ac ſi ipſi patiantur, condoleant, & ubi adjuvandi eos remedia deſunt, benevolentiæ munere conſolationis fomenta adhibeant. Excellentia magnitudinis tuæ ſatis compertum habet, humanam felicitatem multis animi incommodis laborare, & hoc vel eſſe fallacis Fortunæ proprium, ut quibus aliquando blanditur læta fronte, hos aliquando rugoſa fronte deterreat. Inde eſt, quod te dominum gentium & Romanæ Reipub. quæ omnium divitiarum copia habundare facit, vitio ſaltem domeſtico & privato incommodo perſtringi faciat, ut quam vertibilis ſit, evidenter oſtendat. Sed quoniam adverſa fortuna ſuperior eſt amicitiæ benevolentia, quæ & ſecundas res ſplendidiores, & adverſas patiens leviores facit, mœſtitiæ tuæ ut verè amicus admodum compaſſus diu quæſivi, quo modo hanc quam pateris anxietatem vel minuendo levigarem, vel omnino auferrem. Perlectis igitur pluribus libris, ac perſcrutatis naturæ ſecretis*

1. *Q. Soranus*] Mſ. *Quintius.*

tis tam in genere animalium quam lapidum, arborum & herbarum, quanquam multa remedia ad refrigerandum libidinis ardorem invenerim, summam tamen evincendæ libidinis non attinui, donec per quendam æditum in templo Veneris edoctus in Chio insula inveni librum continentem modum & vim hujus veri unguenti, quod tibi mitto, aliarumque rerum quæ ad usum fœmineum deputantur, quod ita validissimum est, sicut & nostra narratione & tua probitate cognoscere poteris. Vis sane hujus unguenti talis est, per quod unaquæque mulier ad amorem illius viri, qui cum ea concubuerit, ita attrahitur, ut omnium amoris obliviscatur. [1] *quo inprimis ita uti debebis. Observate per novem dies à Venerio opere, ita ut nullus fluxus seminis de te exeat: & utere cibis calidis, ovis quoque & caseo, & vino forti, & pipere. Quod si tu vel senex vel frigidæ naturæ esses, medicinalia tibi possem adhibere fomenta, quibus, quia opus non habes, communes cibos sumere valebis. Deinde hoc tibi maxime est observandum, ut cum post novem dies ad fruendum concubitum accedes, virile membrum non minus in extensione sua quàm decem uncias habeas. Quod si non habes per naturam, debes habere per medicinas.*

Tolle siquidem [2] lac caprifici, & radicem herbæ, quæ dicitur [3] tellina, & tere diligenter, & illines veretrum, & confricabis manibus & sic ad prædictam magnitudinem consurget. Posthæc statim ut concubitum perficere volueris, totum veretrum præfato unguento inunges, & sic mitte infra vulvam mulieris quanto expeditius poteris. Mox enim jacto semine & liquefacto unguento, tanto amore tantaque dulcedine attrahit infra se matrix, quod illico concipit mulier. Nam in tanto amore ex eo mulier adducitur, quod neque cum devirginatur ille amor huic potest æquari. Non tibi verendum

1. *quo*] Mf. *quod.*

2. *lac caprifici*] Id est, *lac fici silvestris, cujus fructus non maturat.* Mf. in marg.

3. *tellina*] *Telina dicitur laureola minor, & est citrina, & Arabicè dicitur Allabena Azagera. id est, laureola minor. Allabena Alkurra, id est, laureola major.* Mf. in marg. Mf. suprà, *ficæ.*

dum erit, eam alii viro velle commiſceri, niſi qui ſimiliter ei poſſit facere.

Temperatio verò hujus unguenti tribus modis fit, & hoc tanto frequentius, quanto majori libidine concitatur. Nam ſæpè in ipſo opere Venereo, dum veretrum infra cunnum agitatur, fervente ipſo motu libidinis ante jactum ſeminis virilis frequenter ſemina mittunt. [1] *Altero, concepto ſemine præ nimio amore extra ſemetipſam ferè per tres continuas horas ita in amore liquefacta, ſicut in ipſo puncto cum* [2] *curculio in vulvam ſemen infundit. Tertio, cum illo ultra decimum concubitum delectatur. Hoc medicamine naturali ad concubitum dilectæ Cleopatræ utere, quam deinceps ita ſecurus poſſidebis, ut nullius alterius concubitu fruatur. Vale.*

EPISTOLA
CLEOPATRÆ REGINÆ
AD
Q. SORANUM.

CLeopatra Regina [3] Q. Sorano. Quantas gratiarum actiones magnitudini bonitatis debitrix ſim, teſtis eſt conſcientia mea, quæ manifeſtè ſentit à quanto periculo quantaque infamia tua ſapientia liberata ſim. Teſtis etenim eſt Antonius, quem te nunc operante unicum diligo. Sublata namque fœminea verecundia, aperiam tibi fragilitatem meam & quaſi nudam me tibi totam exponam: cum ſciam, me etiam tacente fœmineam fragilitatem te ex toto agnoſcere, & fervidæ naturæ meæ cauſam tuo ſalubri remedio temperare. Ab annis namque pubertatis, ex quo in viriles amplexus deveni, & quærerem Veneris gaudia, perſenſi gemi-

1. *Altero*] *Sc. modo.* Mſ. in marg.
2. *curculio*] Mſ. in marg. *gurgulio, id eſt, veretrum.*
3. *Q. Sorano*] Mſ. *Quintio Soreno.*

geminum calorem. Postea mulier ita alienata [1] sum, ut omnium laborum atque rerum oblivisceret. ***. Val.

EPISTOLA
Q. SORANI
ad Cleopatram Reginam de medendo ardore libidinis.

Grandis quidem, ô Regina, res est in multis temporibus abscon∫a, quam tibi demonstrari postulas. Sed quia Excellentiæ tuæ nihil denegare fas est, quem summo honore consulendum esse decrevisti, aperiam tibi consequenter omnia, quæ proposuisti, & de unguento quidem & de quibusdam aliis à te non propositis, quæ ad usus fœmineos privatos congruunt per seriem temporum, & à quibus auctoribus inventum, & à quibus etiam Reginis, quo modo, & quo ordine probata sint, sub hac conditione exponam, ut nunquam in publicum prodeant præcaveas, hocque tam tibi quam posteritati tuæ. De natura autem mulierum, & vitiis & curationibus earum pauca tibi breviter perstringam. Nam dabo tibi commentarios [2] Theodoti & aliorum & de vitiis & de curatione mulierum, in quibus poteris addiscere & diversa vitia & curationes eorum. Perlecta sane epistola, quam mihi pro te direxit Antonius, ex eo diligenter cœpi quærere, si quid possem pro eo æstu libidinis, quo tu laborabas, probatum invenire remedium. Cumque perlectis pluribus libris & rimatis naturæ secretis tam in genere animalium quam lapidum, arborum, & herbarum, nec mihi ex toto accurreret ut volebam, tandem per quendam æditu um Veneris edoctus sum in templo ejus, quod in Chio insula situm est, multos antiquissimos libros Apollinis contineri, in quibus mox suspicatus sum fortassis me aliquid posse invenire, quod ad id, quod quærebam, proficuum esset. Animabat enim me ad id quærendum, quod & ipse [3] medicæ artis

1. *sum, ut omnium laborum atque rerum oblivisceret*] Ms. *est, qua om. lab. atque rer. oblivisc itur.*
2. *Theodoti*] Ms. *Theodota.*
3. *medica*] Ms. *Medicina.*

artis esset repertor, & sollertissimus naturæ scrutator. Moxque iter arripiens ad Chion insulam deveni, & introgressus adytum templi omnes libros Apollinis, & Æsculapii filii ejus, & aliorum, quorum multa copia erat, perlegi, atque quod quærebam inveni, tibique ex memoria quod in ipsis continebatur edicam. Et primùm quidem, quod propter hominem medicina inventa est, & tractatur ibi de formatione viri & mulieris. Deinde de omnibus vitiis, quibus humana natura corrumpitur, eorumque remediis. Et quoniam eam partem tibi declarare suscepimus, secundum id quod supra proposuimus, quæ propriè pertinet ad naturam mulieris, omissis cæteris hoc tibi patefacere operam damus, quod propriè pertinet ad naturam mulierum. Inter viri namque & mulieris naturam sexus, & quæ ad sexum pertinent, diversitatem faciunt, ac per hoc & diversa vitia fiunt, & diversæ curationes. Inde ab ea parte, unde discrepat, exordiendum est. Et inprimis quidem est matrix, *quæ & semen recipit, & conceptum fovet, de quo diversæ & validæ infirmitates in corpore mulieris oriuntur. Quæ quidem principaliter tribus modis vocatur: primùm sanè* matrix, *ab eo quod mulieres partu suo matres efficiuntur. Tunc autem* stare *tunc* [1] *appellatur, hoc est novissima in intestinis jaceat, aut quod usque ad annos* XIV. *unciæ sint apud virgines. Post mutationem vero ætatis effectus suos per partum mulieribus repræsentat. Dicit* [2] *Aristoteles, quod fratres efficiat, qui ex una nascatur. Constat ex duabus tunicis. Una exterior, quæ levior est alba: altera est durior & nervosa & pulposa. Quibus rebus in se continet omnia. cui etiam inhærent tunicæ tenues, ut ex membranis & nervis. Formata enim est sicut cucurbita medicinalis. Positio vero est ejus, quæ ab inferiori parte vulvæ inter duas protendens usque ad manum, habens super se* vesicam. *Cujus partes duæ sunt: una* [3] orificium *dicitur, quod est ante partum pulposum & molle, post verò callosum & spanosum: Secunda verò est* collum: *Tertia verò est* cervix *horum, ubi concursus causa dicitur. Ubi verò post angustias dilatari incipit*, humerichir, *post hos* littera; *ubi vero rotunditas conclu-*

1. *appellatur, hoc*] Sequentia videntur esse corrupta, & nonnulla deesse.

2. *Aristoteles*] Mſ. *Aristo* † *addit.*

3. *orificium*] Mſ. *Porificum.*

1. *inmis-*

concluditur, fundus *vocatur: inferius vero* basis *dicitur. Omnis namque unitas illa quæ in medio ventris est*, sinus *appellatur. Medius autem sinus mulieris ex membranis nervosis constat, & majoris intestini simul. Intus autem spatiosissimus, fons vero angustus, in quo coitus virorum & usus Veneris efficitur, quem vulgus* cunnum *vocat. Cujus fons vel labra Græcè* eptyrogomata, *vel* pimiacula *dicuntur. Intus verò quod à superiore parte descendit in medio dicta est* Landica, *motum sæpe titillationis habens ex libidine. Ipsa verò à diminuculis retrò est, & in omnibus quidem mulieribus æqualiter, sed per differentiam ætatis vel naturæ. Verumtamen quinque vel sex digiti forma ejus est, quando conclusum est & necdum apertum in corruptione veretri, sicut* afforis *est novissima pars auriculæ. Prope cervicem verò matricis in utramque partem sunt* testiculi *positi, & sunt rotundi, & aliquantulum latiores & graciliores quàm hominum, & spuunt semen per meatus, per quos mulieres semen excludunt: sicque distenti juxta matricis latera ad vesicæ collum junguntur. In longitudine verò habet matrix* I. ß. *uncias, angulos tres, foramina quinque: & horum alia sunt, per quæ intrat semen ad concipiendum, alia unde purgatio fit menstrui, & alia per quæ ad jactum seminis viri, testiculi mulieris semen suum contrà emittunt. Quoniam, sicut ex ipsa* [1] *immissione comprehensum est, novem uncias superat amor mulieris amorem viri, ideò omnes mulieres impatientes essent libidinis, nisi quædam valitudines essent, quas loco suo dicemus intervenire. Quæ quidem in quibusdam mulieribus plus, in quibusdam minus habundant secundum fervorem corporis vel temperantiam. Ad libidinem commovent & prosunt etiam extrinsecus medicinalia remedia, quibus ut ipsa es experta natura evincatur, &* [2] *quidem illo unguento per quod natura tua temperata est: & hoc tanto frequentius, quanto majori libidine concitantur, vel in ipso tempore Venerio, dum veretrum infra cunnum agitatur, fervente ipso motu libidinis ante jactum virilis seminis frequenter semina emittunt.*

Pulvis, quo masculus utatur, Ermodactyli. 31. Saty-

1. *immissione*] Mſ. *nisi jussione.*
2. *quidem illo*] Mſ. *quoniam de il.*

rion

rion & Satureja ana ʒ & ſemis, pavacæ radix, piperis ana ʒ i. cum vino fac trochiſcos ʒ i. Da cum vino puro pro elect.

Ad idem, pene ſcilicet i i i. lib. ana ʒ i. piperis ix. pulegii, nepite, ſatureja ana ʒ i i i. pireti ʒ piri vel quod ſufficit.

Vnguentum ad idem. Camomillæ lib. v. rutæ lib. & ſemis, artemiſiæ ʒ i i i. abrotoni ʒ i i i. raphani ʒ & ſemis. Bulliat in oleo. Poſtquam ibi putrefactæ ſunt per tres dies, faciat cum cera unguentum, & ungat maſculum à genu uſque ad umbilicum, quando debet concumbere.

Diæta, qua utatur femina. Pane levi facto de ſpelta, & portulacis, lactucis & quinquefoliis, cum aceto & pauco ſale & vino bruſco, & omnibus carnibus & frigidis rebus. Maſculus verò calidis omnibus, ſed non calidiſſimis. Ita femina utatur cucurbita, melonibus: Vir porris, cepis, raphanis, macedonis, & aliis calidis herbis, & ſerò non ſaturetur, ſed ſobrius ſit. *Hæc verò medicamenta viris & mulieribus congruentia, in Hypocratis & Æſculapii codicibus inveni in templo Apollinis, Reginis & Regibus ab eis ſuadentibus compoſita, quorum nomina, ut promiſimus, alias latius in loco ſuo dicemus.*

Y.

[1] PER ANGUSTA AD AUGUSTA, TOBIÆ GUTBERLETH.

VEr juventæ florulentum quiſquis inſtar Herculis
Tranſigit, callemque dextrum literæ bivertcis
Rupium ſeptum ſalebris, ſenticetis horridum,
Carduiſque aculeatis pullulantem perpetim
Calcat indefeſſus heros; & ſiniſtrum tramitem.

1. PER ANGUSTA] Attexuit Gabbema.

Lili amaracoque, sesamo & papavere,
Et marini roris umbrâ blandientem; gemmeis
Venulis passim pavitum, & huberantem nectaris
Fonte, lactis flore, mellis rore, dote sacchari,
Spernit, execratur, odit pejus aspide & cane:
Hunc beat triumphus olim, Lerna cedit centiceps;
Bis beatus, ter beatus, millies beatus est.
Qui voluptatum latebras sordidas lactantium,
Atque Sirenum dolosas cantilenas praeterit,
Ac Vlysses alter aures cereo repagulo
Obstruit, Circesque pocla toxico manantia
Spectat, & spectando ridet irretorto lumine:
Huic canore, & tibiarum non nocet poppysmatis
Blanda Siren, fœda Circes pocla non inebriant;
Bis beatus, ter beatus, millies beatus est.
Laeta qui Colonus arva sulcat, occat, pastinat,
Et laborato novali sparsa jactat semina:
Post sereatus, Sisyphique saxeas molestias
Demetitque, colligitque mergites uberrimos,
Et catenato labore fructibus fruiscitur
Comparatis, in sinuque gaudet, atque subsilit:
Bis beatus, ter beatus, millies beatus est.
Qui relicta illiberalis sordidique pegmatis
Subula, ligone, stiva malleo, mortario,
Atque pano verminoso, & forficis porrigine,
Se theatro Apollinari dedicatum consecrat;
More apisque (quae liquore cellulas Hymettio
Stipat, & fucos nocentes arcet à praesepibus,
A favisque) bombilando jugiter circumvolat
Per vireta, per roseta, prata per ridentia,
Floreosque per maeandros. areasque fertiles
Phocidos, Parnasique collis, atque pallidae
Ora poculis refertis Hippocrenes proluit:
Huic merum, rigente fuco, mel favique suppetunt;
Bis beatus, ter beatus, millies beatus est.
Paginam viam Salutis qui sacrati Codicis,

Phosphoro

Phosphoro surgente mane lucis alma nuntio,
Ingruente prodromoque noctis hesperugine,
Volvit ardens & revolvit sedulo conamine;
Et Creatoris secundum jussa sancta criminis
Purus, integerque vitæ vivit usque, & ambulat,
Fundit hymnos atque Psalmos, gratiasque debitas,
Evehitque ad astra cœli Conditorem laudibus,
Et rudes commilitones fraudis expers edocet
Veritatis & Salutis æviternæ semitam:
Hic in his terris Olympum luculentum possidet.
Et monarcha Μακροκόσμῳ μικρόκοσμος *imperat;*
Bis beatus, ter beatus, millies beatus est.
Cui Themis severa curæ est, & senatus legifer,
Cuique Aristides, Lycurgus, Vlpianus, Bartholus
Azo, Baldus cæterique Cæsaris satellites
Examussim dedolarunt corda juris ascia:
Qui clientium medetur Advocatus questubus,
Et parentibus carentum luctuosas lacrumas,
Et tori threnos amaros destituti compare
Masurii docta rubrica tollit atque obliterat;
Imo ubique justum & æquum strenue defensitat:
Hunc Dice famæ quadrigis celsa ad astra subvehit;
Huic honores, huic secureis Imperator destinat:
Bis beatus, ter beatus, millies beatus est.
Quisquis instrumenta Coi callet Æsculapii,
Atque alumni Pergameni miscet apte pharmaca;
Aut adusti mysta Gebri, & Candidatus clibani
Æris aurum in potulentum transfigurat pulverem,
Efficacibusque succis, & metalli robore,
Et catenula trilice MercurI spirabilis,
Sulphuris, salisque fretus, nunc phthisin, nunc tormina,
Nunc podagræ, nunc cheragræ, nunc furores febrium,
Nunc lupos, cancrosque edaces, nunc abyssos ulcerum,
Herniasque polyposque, calculique tetrici
Glaream, gravedinemque & fascinum præfiscine.
Sistit, atque frenat, atque stringit, atque perdomat:

Nunc sagace purulenta dextera symptomata,
Pestiumque mille monstra lenit, arcet, enecat:
Hunc manet perenne nomen, horrea huic superfluæ
Copiæ cornu flagellat, merx inaurat Indica:
Bis beatus, ter beatus, millies beatus est.
Orbitas humaniorum quisquis ardet artium,
Et fideliter novenis perlitat sororibus;
Fontibus nunc ex Pelasgis, nunc Latinis in suum
Ducit hortulanus hortum rivulos argenteos.
Nunc Panætii frequentat, nunc Platonis porticum,
Et Sami, Stoæ & Stagiræ literata pulpita.
Excutit, libat, coërcet, limat atque limitat.
Nunc in hortis, Ramulisque mala Veromanduis
Aurei carpit liquoris, & saporis mustei,
Queis petat picas loquaces, futilesque psittacos,
Queis supercili supini corda fermento tument.
Nunc Lycéi Lulliani circulos in circulis
Arte subtili volutat, circinat triangulos,
Rite combinationes literarum colligit,
Et cate vocabulorum barbarorum interpolans
Mira monstrat, mundiore veste nævos obtegit.
Nunc laborat universi scire mundi machinam
Et Dei formata quondam dextera miracula;
Spiritus quid sit caduco separatus corpore,
Quidque homo sit, cur creatus, quotque constet partibus;
Quæ feræ sylvis; pecusve pascuis inambulet,
Quæque pennarum volatu præpete ales aëra,
Quique pinnarum natatu piscis æquor permeet;
Quas sinu patente tellus bruta gignat arbores,
Herbulasque dædaléa fulgurantes iride;
Quæ metalla evisceratis delitescant fertilis
Montibus Peruviæ, quas margaritas alveo
Indus eructet profundo, lucidasve gemmulas.
Nunc pares, nunc imparesque calculos Logistices
Supputat, tortosque griphos dividens, multiplicans,
Subtrahens, addensque solvit, & latentes temporum

Scrupulos enodat; Æris detrahit caliginem,
Et jubet constantiore lustra talo currere.
Nunc cylindros angulosque, nunc globos & circulos;
Et soli salique tractus dissitos delineat.
Nunc poli ruspatur orbes, & nivosas Plejadas,
Et labores & meatus lampadis Phœbeïæ,
Et vicissitudines, quas sphæra lunæ parturit,
Linguâ & aure nunc sonores Musices; nunc schemata
Optices miranda ocello curioso examinat.
Nunc bases Vitruvianas & columnas erigit.
Cum Renato castra pingit, fabricat testudines,
Arietes cuniculosque; tela, gesa suggerit,
Atque Achillis Hectorisque jura dat nepotibus.
Nunc penatibus redonat patriis Thucydidem;
Nunc statuta Cyrus alter Atticæ Musæ arripit.
Nunc tua, Plutarche, merce cordis ornat scrinium;
Nunc coarctat in minutis copiosum pellibus
Livium, nunc providentem consulit Cornelium:
Nunc Manu pugnace Rhenum tranatans cum Cæsare
Ariovistum lacessit, Ambiorigem fugat,
Et cruore decolorat bellicosa flumina.
Nunc lepore Curtiano mentis aras imbuit;
Nunc tabellarum Sisennæ naufragarum fragmina,
Laminasve bracteatas eruit Sallustii
E situ ævitatis hoste, liberat, recolligit,
Erutasque & liberatas in phalanges diribet.
Nunc amat suävitate Tullii facundiam
Marmoratam, fulmen acris nunc stupet Demosthenis.
Nunc serente cum Catone rusticatur rusticus,
Et maritat amputando vitium propagines;
Mox oves macras saginat pascuis Bœotiis,
Et Theocriti Menalcam, Tityrumque fistulâ
Accubans fagi sub umbra provocat septemplice.
Mox pedissequus Dianæ tesqua per silentia
Vi canum latrante cinctus Oppiani & Gratii
Arma vibrat & ferarum lustra lustrat devia.

Nunc tubam late boantem Mæonii inflat Nestoris.
Nunc inerrat saltuosis Statii recessibus;
Thessalisve gesta campis machinatur prœlia.
Nunc Canopi civis audit, nunc protervæ Bilbilis,
Nunc Catullum, nunc Tibullum, nunc Propertium asciat,
Cypridis Cupidinisque vinnulos Triumviros,
Passerisque Lesbiam pipulantes nidulos
Thessali liquore Pindi lactat: aut threnodiæ
Fata lugubri dolenda plorat, atque funeris
Victimas æternitatis consecrat lario:
Deliamve Cynthiamve penicillo vividi
Ingenî pingit, redonans Gratiarum pergulis
Et capillos, & genarum, luminumque fulgura,
Et manus albore Cygni provocantes plumulam;
Mox cato sororiantum collium tubercula
(Mome rides? Mome carpis, & labores ludicros
Viperino dente rodis? Pura puris omnia,)
Peplo honestatis revelat, providéque obnubilat.
Nunc olorem Mantuanum populi sub tegmine
Ad Padi fugacis nudas æmulatur; Appuli
Nunc cygni laboriosum suavè motat barbitum.
Nunc Bathyllum cantilena Tela sufflaminat,
Pindarive dithyrambos rore Dirces irrigat.
Nunc cothurni firmatusque granditatem ruminat,
Æschyloque, Euripidique, Cordubæque subvenit.
Nunc pedes Terasonis Afro socculo statuminat,
Et Chremeta tussientem & litigantem Demeam,
Pamphilosque Pamphilasque ducit in proscenium;
Nunc & orchestram jocosi Sarsinatis ventilat,
Et machæra fulminante gloriosum militem
Cingit, Euclionis aulam defodit, nutu Iovis
Alcumenam, Amphitruonem, Sosiamque decipit.
Nunc toga decentiore vestiens Podalyrium.
Ausonem vorace blatta vinculisque liberat:
In theatro Celsiore *collocat superstitem,*
Et monetam adulterinam curiosa indagine

Dexteræ

Dexteræ Clementioris *sacrat undis Tartari.*
Nunc alit gyratque tygres & triumphantem essedo
Indiæ ostentat Lyæum, pendulosque pampinos.
Nunc per ærumnas trecentas Appulejus Lucium
Ducit ac reducit audax cantibus Milesiis,
Plumbeum pecusque mutat artifex in aureum.
Arte nunc sese figuras vertit in mirabiles
Protëus Pelignus omnes, insciumque Actæonem
Cornuum ramis stupendis armat, & molaribus
Lælapis sævi propinat, mox lupi Lycaonem
Induit villis cruentum, mox Arachne araneæ
Dat manus textricis, alas Tereo, aures quercubus.
Nunc oleto ex Enniano nobile aurum colligit,
Vniones & smaragdos & jubar sapphirinum ;
Mente mundus, falce censor, & vafer purissimam
Arbiter Petronianam fœditatem temperat,
Et reformat fellis amnes in fluores melleos,
Roscidis favisque farcit mystica alvearia.
Nunc recentes, quos dedere secla nostra literis
Sospitatores sepultis, atque Atlantes bajulos
Heinsios, Burdeniosque, Lipsios, Casaubonos,
Vossios, Salmasiosque, comparisque commatis :
Haud viros subsellii imi, nec minorum gentium
Consulit mutos Colossos, ac eis se mancipat
Quid loquor ? quod longiore tædiorum macero
Ambitu lectoris aures ? terra, cœlumque audiant :
Quisquis his & quisquis illis, à tenellis unguibus,
Artibus, scientiisque liberalioribus
Applicat se mente tota, fervidisque viribus,
Atque nocturnus labores & diurnus imbibit :
Hic cluit mortalitatis hujus exlex ; ocior
Icaro non usitatis astra pennis transvolat,
Ac petit mundi remoti visa paucis climata,
Qua Tagus, Tigris, Garumna, Nilus, Ister, Albula
Large inundant, & feraci rura limo stercorant.
Hunc amœnum cana bruma gaudiis plenissimis

Affluens ver fundit olim, pascitur favoniis
Sertis albæ, & aureis imbris gutta larga depluit,
Ac beatitatis aura sempiterna recreat,
Et laris tholos coronat invidenda gloria :
Bis beatus, ter beatus, millies beatus est.
Heus Ephebe, tiro Phœbi, quisquis alta pectore.
Et nihil mortale spiras ; quique aves relinquere
Nescium perire nomen posterorum posteris,
Et tibi creare famam literis superstitem,
Atque dictis atque factis adjuvare patriam
Consilii tui indigentem : si cupis contingere
Strenuus currendo metam cursor optatissimam,
Et scopi libare laurum, & præmiis potirier
Cursitanti destinatis, flagitasque cernere
Ver amicum horrente bruma ; si juventam marcidæ
In senecta purpurantem, in morte vitam, & dicier
Bis beatus, ter beatus, & beatus millies.
Numen ora ; dein labora (cuncta DI laboribus
Improbis vendunt ephebo, & impigro molimini)
Perfer æstum, nudus alge, sperne thyrsum Liberi,
Et duella cirnearum, fortiumque amystidum,
Et sacri peti atque Zythi fœtidum connubium.
Commatis mali sodales pelle contubernio,
Temporum furesque vitæ Murciæ nepotulos.
Cypridis titillat æstrum ? castitati te vove,
Crasque ama, si nunquam amâsti, sique amâsti cras ama.
Vere primo, vere adulto, vere tabescentéque
Callidus, laboriosus, dædala, imperterritus,
Sis Vlysses, sis arator, sis apis, sis Hercules.

INDEX IN PRIAPEIA,

Pervigilium Veneris, Floridi de Qualitate, & alia quæ accessere:

Numerô per se, textum, a, b, columnam (1, 2) Commentarii designante.

D.

E.

Effut.

Inequi-

Merce-

Legenda pro excusis.

Pag. ꝟ.
75. 4. Priapejis.
56. 16. a. *μηλοβολεῖν*, id est,
109. 10. *fordent*.

FINIS.